

**Hallituksen esitys Eduskunnalle työttömyysturvalaiksi
ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Uuteen työttömyysturvalakiin koottaisiin eri laeissa olevat työttömyyden aikaista toimeentuloturva koskevat säännökset. Erillislait ja eri lakeihin sisältyvät työttömyysajan toimeentuloturva koskevat säännökset kumottaisiin.

Esitys on osa lainsäädäntökokonaisuutta, jolla pyritään selkeyttämään toimeentuloturva koskevaa lainsäädäntöä. Työttömyysetuuksista ja niihin liittyvistä kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin mahdollisuuksien mukaan yhtenäisesti yhdessä laissa. Lainsäädännön rakenne uudistettaisiin ja yksittäisten säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin. Perustuslain asettamat vaatimukset säädöstasosta ja valtuussäännöksistä sekä soveltamista ja toimeenpanoa ohjaava vakiintunut tulkintakäytäntö otettaisiin huomioon säännöksiä täsmennettäessä.

Toimeentuloetuudet erityisesti työmarkkinatuessa mutta myös muussa työttömyysturvassa ovat monin tavoin sidoksissa työhallinnon työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. Esitykseen liittyy kiinteästi erikseen annettava hallituksen esitys julkista työvoimapalvelua koskeväksi laiksi, johon koottaisiin eri laeissa oleva työvoimapolitiikkaa koskeva sääntely.

Kokonaisuudistusta koskeva esitys on edellä todetun mukaisesti luonteeltaan pääasiassa lainsäädäntötekninen. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin myös eräitä lähinnä ansioon suhteutettuun päivärahaan liittyviä muutoksia, jotka koskevat muun muassa päivärahan saamisedellytyksiä, tasoa sekä enimmäisai-
kaa, jolta etuutta maksetaan.

Esityksen mukaan eroraha liitettäisiin osaksi työttömyysturvaa siten, että ansiopäiväraha maksettaisiin korotettuna 130 päivän

ajalta henkilölle, joka on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä. Edellytyksenä olisi vähintään 20 vuoden työhistoria ja 5 vuoden jäsenyys työttömyyskassassa. Erorahan aikuiskoulutuslisä korvattaisiin maksamalla työvoimakoulutuksen ansiotuki ja työttömien koulutuspäiväraha koulutuksen ajalta vastaavalla tavalla korotettuna.

Työttömyyspäivärahan kestoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakijalla olisi oikeus saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jolloin hän täyttää 65 vuotta (lisäpäiväoikeus), jos hänellä on työttömyyspäivärahaoikeuden 500 päivän enimmäisajan täytyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana ja hän on täyttänyt 59 vuotta. Lisäpäiviltä maksettavan päivärahan tasoa korotettaisiin siten, että ansio-osan ylitteprosentti olisi 32,5, jos työnhakijalla on työhistoriaa vähintään 20 vuotta.

Työhistoria laskettaisiin kuten aikuiskoulutustuessa. Huomioon otettaisiin siten työskentely myös alle 23-vuotiaana. Eläkejärjestelmissä rekisteröidyn työn lisäksi työntekoon rinnastettavana aikana otettaisiin osaksi huomioon muun muassa eräät perhepoliittiset vapaat.

Päivärahaoikeuden uusimisen ehtona olevaa työssäoloehdotetaan lyhennettäväksi kahdeksaan kuukauteen eli 34 viikkoon. Päivärahan saamisen ehtona olevan työssäoloehdon tarkastelujaksoa pidennettäisiin 28 kuukauteen. Soviteltua päivärahaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kokoaikaisista työsuhteista sovittelun piirissä olisivat työsuhteet, jotka kestävät enintään kaksi viikkoa. Säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi myös sovittelujaksoa ja tuloa koskevilta osilta sekä menettelytapojen osalta siten, että soviteltua päivärahaa voitaisiin hakijan ilmoituksen perus-

teella maksaa myös ennakkomaksuna ennen varsinaisen päätöksen antamista.

Yrittäjien työttömyysturvaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kassasta toiseen siirryttäessä työskentelyn työssäoloehtoon hyväksilukemista helpotetaan. Takautuvasti myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden perusteella tapahtuvasta työttömyysetuuksien takaisinperinnästä etuudensaajalta luovuttaisiin siltä osin kuin työttömyysetuus ylittää henkilön saaman eläke-etuuden määrän. Lomakorvauksen jaksotusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi työsuhteen pituutta ja jaksotettavaa palkkaa koskevilta osin.

Työmarkkinatuen käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi kolmivuotisena kokeiluna siten, että työmarkkinatukea maksettaisiin työnantajalle yhdistelmätukena ilman työllistämistukiosuutta vähintään 200 päivältä työmarkkinatukea saaneiden työttömien työllistämiseksi.

Esityksessä ehdotetaan myös tarkistettavaksi tietojen saamista ja luovuttamista koskevia työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain säännöksiä vastamaan perustuslain asettamia edellytyksiä.

Työttömyysturvalakia koskevan kokonaisuudistuksen vuoksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia myös työttömyyskassalakiin, maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin, kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin ja toimeentulotuesta annettuun lakiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Lisäpäiväoikeutta koskevat muutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan siten, että vuonna 1949 tai sitä ennen syntyneisiin henkilöihin sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT	7
1. Johdanto	7
2. Nykytila.....	8
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	8
2.1.1. Yleistä.....	8
2.1.2. Työttömyysturvan työvoimapolitiittiset edellytykset.....	8
Työtön työnhakija	9
Työmarkkinoiden käytettävissä oleminen sekä opiskelun ja yritystoiminnan vaikutus.....	9
Omasyinen työttömyys.....	9
2.1.3. Ansiopäiväraha ja peruspäiväraha	10
Palkansaajan työssäoloehto	10
Yrittäjän työssäoloehto	12
Päivärahan suuruus.....	12
Palkansaajan ansiopäivärahan suuruuden uudelleen määrittely	14
Päivärahakauden kesto	14
2.1.4. Työmarkkinatuki.....	15
Työvoimapolitiittiset toimenpiteet.....	16
Ylläpitokorvaus.....	16
Työnhakusuunnitelma	17
Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle	17
Matka-avustus.....	18
Työmarkkinatuen määrä.....	18
2.1.5. Soviteltu työttömyysetuus	19
Soviteltuun työttömyysetuuteen oikeutetut henkilöt.....	19
Sovittelun työttömyyspäivärahan suuruus	20
Sovittelujakson pituus	21
Sovittelun työttömyysetuuden enimmäisaika.....	21
2.1.6. Erorahajärjestelmä.....	22
2.1.7. Työttömyyseläke	22
2.2. Nykytilan arviointi.....	23
2.2.1. Lainsäädäntö	23
2.2.2. Työttömyyspäiväraha ja erorahajärjestelmä.....	24
2.2.3. Yhdistelmätuki	27
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	27
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	27

3.1.1.	Lainsäädännön selkeyttäminen	27
3.1.2.	Ansiopäiväraahajärjestelmän ja yhdistelmätuen kehittäminen.....	28
3.2.	Keskeiset ehdotukset	28
3.2.1.	Työttömyysturvalain uudistaminen	28
6 luku.	Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto	29
9 luku.	Työmarkkinatuen määrä ja kesto	29
12 luku.	Muutoksenhaku	29
14 luku.	Erinäisiä säännöksiä 15 luku. Voimaantulosäännökset.	29
3.2.2.	Ansiopäivärahaa koskevat ehdotukset.....	29
	Korotettu ansio-osa	29
	Työssäoloehto	30
	Soviteltu työttömyysetuus	30
	Muut ehdotukset.....	30
3.2.3.	Yhdistelmätuen käyttömahdollisuuksien kehittäminen.....	30
4.	Esityksen vaikutukset.....	31
4.1.	Taloudelliset vaikutukset	31
	Korotettu ansio-osa	31
	Työssäoloehto.....	32
	Soviteltu työttömyyspäiväraha.....	32
	Lisäpäiväoikeus.....	32
	Lomakorvausten ja työnantajalta saatujen taloudellisten etuuksien jaksotus.....	33
	Takautuvasti myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden takaisinperinnästä luopuminen.....	33
	Muut muutosehdotukset	33
	Työttömyysturvan kokonaisvaikutukset	33
	Vaikutukset asumistukeen ja toimeentulotukeen.....	34
4.2.	Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	34
	Korotettu ansio-osa	34
	Työssäoloehto.....	34
	Soviteltua työttömyyspäivärahaa koskevat muutokset.....	35
	Lisäpäiväoikeus.....	35
	Muut vaikutukset.....	35
5.	Asian valmistelu	36
	Lainsäädännön tekninen uudistaminen.....	36
	Ansiopäivärahaa koskevat ehdotukset	36
6.	Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	37
6.1.	Riippuvuus muista esityksistä.....	37
6.1.1.	Työvoimapolitiikkaa koskevan lainsäädännön uudistaminen.....	37
6.1.2.	Muut sosiaaliturvaa koskevat muutosehdotukset.....	37
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	39
1.	Lakiehdotusten perustelut	39
1.1.	Työttömyysturvalaki	39
	I OSA	39
	YHTEISET SÄÄNNÖKSET	39

1 luku. Yleiset säännökset	39
2 luku. Etuuden saamisen työvoimapoliittiset edellytykset	42
3 luku. Etuuden saamisen yleiset rajoitukset	50
4 luku. Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus	54
II OSA	58
TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA	58
5 luku. Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset	58
6 luku. Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto	63
III OSA	67
TYÖMARKKINATUKI	67
7 luku. Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset	67
8 luku. Työmarkkinatuen erityiset työvoimapoliittiset rajoitukset	70
9 luku. Työmarkkinatuen määrä ja kesto	73
IV OSA	74
KOULUTUSPÄIVÄRAHA	74
10 luku. Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset	74
V OSA	75
TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU	75
11 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset.	75
12 luku. Muutoksenhaku	78
VI OSA	80
ERINÄISET SÄÄNNÖKSET	80
13 luku. Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset	80
14 luku. Erinäisiä säännöksiä	82
15 luku. Voimaantulosäännökset	83
1.2. Työttömyyskassalaki	85
1.3. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta	85
1.4. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta	86
1.5. Laki toimeentulotuesta	87
2. Tarkemmat säännökset	87
2.1. Valtioneuvoston asetukset	87
2.2. Ministeriön asetukset	89
3. Voimaantulo	89
4. Säättämisjärjestys	89
LAKIEHDOTUKSET	90
Työttömyysturvalaki	90
työttömyyskassalain muuttamisesta	127
maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta	129
kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	131
toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	133
LIITE	136

RINNAKKAISTEKSTIT	136
työttömyyskassalain muuttamisesta	136
maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta an-	
netun lain muuttamisesta	139
kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	143
toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	151

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työttömyysajan toimeentuloturvaan koskevaan lainsäädäntöön tehtiin 1990-luvulla useita perustavanlaatuisia muutoksia, joiden tavoitteena oli kannustavuuden lisääminen ja voimavarojen suuntaaminen aktiivisiin työmarkkinoille palaamisen edellytyksiä parantaviin toimenpiteisiin. Vakuutusperiaatetta eli ansioturvan ja sen rahoituksen välistä yhteyttä voimistettiin ja vastikkeellisuuden lisääntyminen työttömyysturvassa näkyi erityisesti työvoimapolitiittisten säännösten muutoksissa. Järjestelmää myös laajennettiin palkkatyössä olevien ohella yrittäjiin. Perusoikeuksia koskevat säännökset heijastuivat työttömyysturvallainsäädännön kehittymiseen perustoimeentuloturvan takaamisen ohella etenkin säänneltävien asioiden ja säännösten yksityiskohtaisuuden lisääntymisenä. Myös kansainvälistymisellä oli omalta osaltaan vaikutuksensa lainsäädännön kehittymiseen.

Edellä todetut lainsäädäntömuutokset on tehty eri vaiheissa osittaisuudistuksina. Pääperiaatteena uudistuksissa on ollut, että uudet perusoikeuksia turvaavat tai aktiivitoimenpiteisiin tähtäävät taikka järjestelmää laajentavat muutokset on tehty erillislakeina kuitenkin siten, että useissa keskeisissä asioissa on tukeuduttu ja viitattu työttömyysturvalakiin. Tällaisia uudistuksia ovat muun muassa työmarkkinatukea ja koulutuspäivärahaa koskevien järjestelmien kehittäminen.

Työttömyysaikaiseen toimeentuloturvaan ja työvoimapolitiikkaan liittyviä järjestelmiä kehitettiin pitkään perusrakenteeltaan itsenäisinä, erillisinä kokonaisuuksina, mikä vaikeuttaa niitä koskevien lakien yhteistarkastelua. Järjestelmiä koskevassa säätelyssä on olennaisia rakenteellisia eroja, jotka monimutkaistavat kokonaistarkastelua. Toimeentuloturva ja aktiivitoimenpiteitä on laajemmin pyritty tietoisesti sovittamaan yhteen vasta 1990-luvun puolivälistä alkaen. Tällöin

joukkotyöttömyyden aiheuttamassa toimintaympäristössä olivat työttömyysturvan ja työvoimapolitiikan, varsinkin työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, yhtymäkohdat korostuneet. Samanaikaisesti työmarkkinoilla sekä työvoimapolitiikan linjauksissa ja painopisteissä on tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Toimeentuloturvan kattavuutta, kannustavuutta ja omatoimisuuden tukemista korostavat linjaukset ovat viime vuosina korostuneet toimeentuloturvaan ja työvoimapolitiikkaan liittyvien järjestelmien yhteensovittamisessa. Erityisesti työmarkkinatuen soveltamisalaa on useilla muutoksilla laajennettu aktiivitoimenpiteiden aikaiseksi toimeentuloturvaksi sekä työllistymisen tueksi. Linjausten edellyttämät säädösmuutokset on tehty voimassa olleisiin lakikokonaisuuksiin, joiden toistiaan poikkeavaan rakenteeseen ja systematiikkaan muutokset ovat olleet vaikeasti sovittavissa. Samanaikaisesti työvoimapolitiikan uudistuksen yhteydessä on voimakkaasti korostettu työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden läpinäkyvyyttä. Käytännössä keskeiset työttömän työnhakijan velvollisuudet ja seuraamukset niiden laiminlyönnistä on määritelty toimeentuloturvaan koskevassa lainsäädännössä.

Lainsäädäntökokonaisuus on edellä todetusta johtuen muodostunut monimutkaiseksi, vaikeasti hallittavaksi ja monissa kohdin myös tulkinnanvaraiseksi. Toimeentuloturvallainsäädännön yleensäkin ja myös työttömyysturvaan koskevan lainsäädännön selkeyttämiseen tähtääviä vaatimuksia onkin toistuvasti esitetty muun muassa eduskunnan, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen taholta. Tarve selkeyttää toimeentuloturvaan koskevaa lainsäädäntöä on noussut yhä voimakkaammin esiin myös käytännön asiakaspalvelun näkökulmasta sekä asiakkaiden että toimeenpanijoiden kuten Kansaneläkelaitoksen toimistojen,

työttömyyskassojen ja työvoimatoimistojen taholta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Yleistä

Nykytilaa koskevassa osassa kuvataan työttömyysajan toimeentuloturva koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä yksityiskohtaisemmin niiden säännösten osalta, joihin ehdotetaan olennaisia sisällöllisiä muutoksia tai joiden selvittäminen on tarpeellista lainsäädännön rakenteeseen esitettyjen muutosten havainnollistamiseksi. Muilta osin voimassa olevan lainsäädännön sisältö esitetään yleisluonteisemmin ja tuodaan esille järjestelmän keskeiset piirteet. Lainsäädännön rakenne on lyhyesti kuvattu seuraavassa.

Työttömyysaikaisen toimeentuloturvan peruslaki on vuonna 1985 annettu työttömyysturvalaki (602/1984), jota ansioturvan toimeenpanon osalta täydentää samana vuonna annettu työttömyyskassalaki (603/1984). Perusturvan toimeenpanoon liittyviä, Kansaneläkelaitosta koskevia säännöksiä on myös sairausvakuutuslaissa (364/1963). Työttömyysturvalaissa säädetään työttömyysetuuksien saamisen yleisistä edellytyksistä ja rajoituksista sekä työvoimapoliittisista edellytyksistä, peruspäivärahasta ja ansioon suhteutusta työttömyyspäivärahasta, lainsäädännön toimeenpanosta kuten etuuksien hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta, muutoksenhausta ja muusta hallinnosta ja viranomaisista.

Työttömyysturvalakia täydentää perustoimeentulon turvaamiseen tarkoitettu, vuonna 1993 annettu laki työmarkkinatuesta (1542/1993). Työmarkkinatuki on määritelty työttömän työnhaun ja työvoimapoliittisten toimenpiteiden aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitetuksi tueksi, jonka avulla edistetään ja parannetaan tuen saajan työmarkkinoille hakeutumisen tai palaamisen edellytyksiä. Työmarkkinatukilakiin kytkeytyy puolestaan joukko muita lakeja, joissa säädetään työmarkkinatuen maksamisesta eräissä erityistilanteissa. Tärkeimpiä niistä

ovat laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999), jossa säädetään työmarkkinatuen maksamisesta kotoutumistukena sekä laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001), jossa säädetään työmarkkinatuen maksamisesta kuntouttavan työtoiminnan ajalta.

Työttömän ammatillisesta koulutuksesta ja sen aikaisesta toimeentuloturvasta säädetään työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (763/1990) ja työttömän omaehtoisin opiskelun tukemisesta annetussa laissa (1402/1997). Työttömyysetuuksien rahoituksesta on vuonna 1998 annettu erillinen laki (555/1998), jota täydentävät työttömyysturvalain perusturvan rahoitusta ja työttömyyskassalain yrittäjäkassojen rahoitusta koskevat säännökset.

Työttömyysaikaista toimeentuloturva täydentävät erorahajärjestelmä, josta säädetään Koulutus- ja erorahastossa annetussa laissa (537/1990) ja työttömyyseläkettä koskevat säännökset työeläke- ja kansaneläkelainsäädännössä.

2.1.2. Työttömyysturvan työvoimapoliittiset edellytykset

Työttömyysturvan työvoimapoliittisista edellytyksistä säädetään nykyisen työttömyysturvalain 2 luvussa. Eräistä edellytyksistä säädetään lisäksi tarkemmin työttömyysturvan työvoimapoliittisista edellytyksistä annetussa asetuksessa (1368/1990). Työttömyysturvan työvoimapoliittisia edellytyksiä ovat työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset, jotka koskevat työnhakijaksi ilmoittautumista ja työhakemuksen voimassaoloa, työmarkkinoiden käytettävissä olemista, yritystoiminnan tai opiskelun vaikutusta tahi omasyistä työttömyyttä, kuten työstä tai koulutuksesta kieltäytymistä tai eroamista. Työmarkkinatuesta annetun lain 13 §:n, 15 §:n 4 momentin ja 20 §:n mukaan vastaavia työvoimapoliittisia edellytyksiä sovelletaan oikeuteen saada työmarkkinatukea.

Työvoimatoimisto tai -toimikunta antaa lausunnon Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työvoimapoliittisten edellytysten täyttymisestä. Lausunto on etuuden maksajaa sitova.

Työtön työnhakija

Työttömyyspäiväraha-oikeuden syntymisen edellytyksenä on, että työtön on ilmoittautunut työvoimatoimistoon kokoaikatyön hakijaksi. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevalla on kuitenkin oikeus päivärahaan hakiessaan osa-aikatyötä.

Työttömyyspäiväraha-oikeuden säilymisen edellytyksenä on, että työnhakija pitää työnhakunsa voimassa työvoimatoimistossa. Työnhaku pidetään voimassa uusimalla se työvoimatoimiston määrällä tavalla.

Työmarkkinoiden käytettävissä oleminen sekä opiskelun ja yritystoiminnan vaikutus

Työttömyyspäiväraha-oikeus edellyttää, että työtön työnhakija on työmarkkinoiden käytettävissä. Työmarkkinoiden käytettävissä ei ole henkilö, joka asettaa sellaisia rajoituksia, jotka ovat esteenä tarjotun työn tai koulutuksen vastaanottamiselle tai jotka ovat johtaneet työstä tai koulutuksesta eroamiseen. Mahdollisten esteiden poistamiseen, kuten lastenhoidon järjestämiseen, työnhakijalle on varattava kohtuullinen aika.

Henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä sellaisena aikana, jona hän muun kuin satunnaisen ja lyhyen ulkomaanmatkan tai esimerkiksi asevelvollisuuden, vapausrajoituksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon vuoksi on estynyt olemasta työmarkkinoilla.

Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan. Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuksiin myöskään opiskelun loma-ajalta.

Työttömänä aloitettu korkeakoulututkintoon tähtäävä opiskelu, lukio-opiskelu, sekä ammatillisessa oppilaitoksessa tai kansanopistossa tapahtuva päiväopiskelu on aina päätoimista. Samoin muu opiskelu on aina päätoimista, mikäli koulutussuunnitelman mukainen työmäärä on keskimäärin vähintään 25 tuntia viikossa tai 3 opintoviikkoa kuukaudessa. Vastaavasti harrastusluonteinen opiskelu tai opiskelu aikuislukiossa ei lähtökohtaisesti ole päätoimista opiskelua.

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta päätoimisella yrittäjällä. Työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea ei voida maksaa, mikäli

työnhakija harjoittaa päätoimista yritystoimintaa tai sitä vastaavaa omaa työtä. Työttömyysturvajärjestelmässä yritystoimintaa harjoittavaksi katsotaan henkilö, joka on päätoimittaan varten velvollinen vakuuttamaan itsensä yrittäjien eläkelain (468/1969) (YEL) tai maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) (MYEL) mukaisesti sekä eräin edellytyksin yrittäjän perheenjäsen ja yrityksen osaomistaja, joka työskentelee yritystoiminnassaan edellyttäen, että toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Henkilö, joka on aikaisemmin toiminut päätoimisena yrittäjänä, katsotaan päätoimiseksi yrittäjäksi, kunnes yritystoiminta on todisteellisesti kokonaan lopetettu tai se on ollut keskeytyneenä yhdenjaksoisesti neljän kuukauden ajan. Rajoitusta ei sovelleta henkilöön, jonka yritystoiminta on ollut sivutoimista tai luonnonolosuhteista johtuen kausiluontoista, eikä henkilöön, jota on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä.

Omasyinen työttömyys

Työnhakijalla, joka on omalla menettelyllään aiheuttanut työttömyytensä tai myötävaikuttanut sen pitkittymiseen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan määräajalta. Korvaukseton määräaika edellyttää kuitenkin, ettei työnhakija voi esittää menettelylleen pätevää syytä. Määräaika on työnhakijan menettelystä ja tarjotun työn kestosta riippuen yksi, kaksi tai kolme kuukautta. Jos työnhakijan menettely on ollut toistuvaa ja osoittaa työhaluttomuutta tai haluttomuutta osallistua koulutukseen, hänellä on oikeus työttömyysetuuteen vasta oltuaan työssä tai koulutuksessa vähintään kolmen kuukauden ajan (työssäolovelvoite).

Omasyisenä työttömyytenä pidetään työstä kieltäytymistä ja eroamista, koulutuksesta kieltäytymistä tai eroamista, työmarkkinoilta poissaoloa, työnhakusuunnitelman laatimisesta kieltäytymistä ja toistuvaa kieltäytymistä työnhakusuunnitelmaan sisältyvistä työllistymistä edistävistä toimenpiteistä sekä niiden keskeyttämistä. Kieltäytymiseen rinnastetaan työnhakijan oma menettely, jonka johdosta hän ei ole tullut työhön tai koulu-

tukseen valituksi, ja vastaavasti eroamiseen rinnastetaan työnhakijan omasta menettelystä johtunut erottaminen.

Lisäksi työttömyyttä pidetään omasyisenä, jos työnhakija olennaisesti laiminlyö toteuttaa työnhakusuunnitelmaansa sen jälkeen kun hänen yhdenjaksoinen työttömyytensä on kestänyt vähintään viisi kuukautta.

2.1.3. *Ansiopäiväraha ja peruspäiväraha*

Palkansaajan työssäoloehto

Työssäoloehdon täyttäminen on työttömyyspäivärahan saamisen edellytys. Peruspäivärahan osalta työssäoloehdosta säädetään työttömyysturvalain 13 §:ssä sekä palkansaajan että yrittäjän osalta. Ansioon suhteutetun päivärahan työssäoloehdosta säädetään palkansaajan osalta 16 §:ssä ja yrittäjän osalta 16 a §:ssä. Peruspäivärahan myöntämisen edellytyksenä työssäoloehto on ollut 1.1.1994 lukien. Työttömyyspäiväraha on luonteeltaan työttömyysvakuutuksen perusteella maksettava etuus. Työssäoloehdon tarkoituksena on osoittaa, että henkilö on ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla ja on saanut toimeentulonsa työstä.

Ansiopäivärahan myöntämisen edellytyksenä on työssäoloehdon täyttämisen lisäksi, että henkilö on ollut työttömyyskassan jäsen vähintään 10 edellisen kuukauden ajan. Palkansaajakassan jäseneksi pääsee työttömyyskassalain 3 §:n 1 momentin mukaan Suomessa asuva palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta ja joka työskentelee sellaisessa ammatissa tai työalalla, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin. Jäsenyys alkaa työttömyyskassalain 3 §:n 8 momentin mukaan siitä päivästä, josta alkaen henkilö on maksanut jäsenmaksunsa, aikaisintaan kuitenkin siitä päivästä, jona hän on kirjallisesti hakenut kassan jäsenyyttä. Peruspäivärahaa maksetaan työssäoloehdon täyttäneelle henkilölle, joka ei ole ollut työttömyyskassan jäsen vähintään 10 edellistä kuukautta.

Palkansaajalta työttömyyspäivärahan myöntämiseksi edellytetyn työssäoloehdon pituus on 43 kalenteriviikkoa. Työssäoloehto karttuu vain työ-, toimi- tai virkasuhteessa tehdystä palkkatyöstä, jossa on työsuhteen tunnusmerkit. Siten esimerkiksi omaishoito

tai perhehoito eivät ole työssäoloehtoon kelpavaa työtä. Työstä tulee maksaa asianmukaiset verot sekä työttömyys- ja eläkevakuutus- sekä sosiaaliturvamaksut, joiden laiminlyönti työntekijän suostumuksella johtaa siihen, ettei työ kelpaa työssäoloehtoon. Näinäistä työssäoloa työssäoloehdon täyttämiseksi ei oteta huomioon. Yrittäjääsemassa tehtyä työtä ei mahdollisesta työsopimukselta huolimatta oteta huomioon palkansaajan työssäoloehdossa.

Työssäoloehdossa huomioon otettavan työn tulee täyttää työaika ja palkkaa koskevat minimiedellytykset. Työssäoloehto karttuu sellaisilta kalenteriviikoilta, joina henkilö on ollut työssä vähintään 18 tuntia. Jos henkilön työaika on määritelty periodeittain, tulee työajan olla tasoittumisjakson aikana keskimäärin 18 tuntia kalenteriviikossa. Muu työajan vaihtelu huomioon ottaen voidaan työssäoloehdossa ottaa huomioon henkilön pyynnöstä myös sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jona työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia. Edellytyksenä tällöin on lisäksi, että työaika on jakaantunut kullekin neljästä viikosta.

Työssäoloehtoon luetaan myös sellainen palkallinen aika, jona henkilö ei tee tosiasiallisesti työtä sairaus-, äitiys- tai vuosiloman takia tai on kertausharjoituksissa tai irtisanomisajalla ilman työntekovelvoitetta.

Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen muussa valtiossa täytetyt vakuutus- ja työskentelykaudet otetaan huomioon määrittäessä oikeudesta ansioon suhteutettuun päivärahaan. Tällaiset kaudet luetaan työssäoloehtoon, jos henkilö on työskennellyt Suomessa välittömästi ennen työttömyyttä vähintään neljä viikkoa. Kaudet otetaan huomioon myös silloin, jos työ on tarkoitettu kestäväksi neljä viikkoa, mutta se on päättynyt henkilöstä riippumattomasta syystä jo aiemmin.

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (742/1984) on säädetty poikkeuksia työaikaan koskevasta edellytyksestä eräillä työaloilla. Asetuksen mukaan opetusalan työssäoloehdossa huomioon otettavaksi viikoksi katsotaan jokainen sellainen viikko, jona henkilön viikoittainen työaika on ollut vähintään puolet kysymyksessä olevan opetusalan päätoimisen tun-

tiopettajan alimmasta viikoittaisesta työtuntimäärästä. Sellaisella opetuslalla, jolla ei ole päätoimisia tuntiopettajia, työssäoloehdon täyttymiseksi viikoittaisen työajan on tullut olla vähintään kahdeksan tuntia. Opetuslalla voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen viikon ajanjakso, jona työaika on yhteensä ollut vähintään 34 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle.

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa on lisäksi säännelty kotityöntekijän työssäoloehdosta. Kotityöntekijällä tarkoitetaan asetuksessa työsuhteessa olevaa, kotonaan ulkopuoliselle työnantajalle työtä tekevää henkilöä. Kotityöntekijän osalta työssäoloehdossa voidaan ottaa huomioon jokainen sellainen viikko, jona palkka on ollut vähintään kolme neljäsosaa kysymyksessä olevan alan työehtosopimuksen mukaisesta täysi-ikäiselle, täysin työkykyiselle henkilölle maksettavasta vähimmäispalkasta. Ellei alalla ole työehtosopimusta, palkan on oltava vähintään kolme neljäsosaa peruspäivärahan 40-kertaisesta määrästä kuukaudessa.

Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun asetuksen mukaan urheilutoiminta voidaan ottaa peruspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevassa työssäoloehdossa huomioon kaikkina sellaisina viikkoina, joina henkilön urheilemisesta saama verotettava tulo on ollut kuukauden tarkastelujakson aikana vähintään peruspäivärahan 40-kertainen määrä.

Työssäoloehdossa huomioon otettavan työn palkan tulee olla työehtosopimuksen mukainen. Ellei alalla ole työehtosopimusta, tulee kokoaikatyön palkan vastata vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Siten esimerkiksi puolipäivätyötä tekevän henkilön palkan on työehtosopimuksettomalla alalla vastattava peruspäivärahan 20-kertaista määrää kuukaudessa työssäoloehdon karttumiseksi.

Työssäoloehdon täyttymistä tarkastellaan enintään 24 kuukauden ajalta ennen aikaa, jolta päivärahaa haetaan. Tarkastelujaksoa pidennetään, jos henkilö ei muuten täytä työssäoloehtoa ja tämä on johtunut siitä, että hän on laissa mainituista hyväksyttävistä työistä johtuen ollut estynyt olemasta työ-

markkinoilla. Tarkastelujakson pidennysperusteena laissa on mainittu sairaus, laitoshoido, asevelvollisuus, opinnot, lapsen syntymä, lapsen hoito tai muu näihin verrattava syy. Oikeuskäytännössä on katsottu, että muun muassa vuorotteluvapaata, ensimmäisen asteen työkyvyttömyyseläkepäättökseen odottamista, kansainvälisessä järjestössä työskenteleä ja au pair -työskenteleä ulkomailla voidaan yleensä pitää mainittuihin syihin verrattavana hyväksyttävänä syynä työmarkkinoilta poissaololle.

Tarkastelujaksoa voidaan pidentää enintään seitsemän vuotta, joten henkilön työssäoloehdossa saattaa tulla huomioon otetuksi lähes yhdeksän vuotta ennen päivärahan hakemista tehty työ. Sama työssäolo voidaan lukea työssäoloehtoon vain kerran.

Työssäoloehdon voimassaolo lakkaa, jos henkilö on ollut poissa työmarkkinoilta ennen työnhakijaksi ilmoittautumista viimeisen kuuden kuukauden ajan eikä hän esitä hyväksyttävää syytä työmarkkinoilta poissaololle.

Ansiöpäivärahan työssäoloehdon voimassaolo päättyy myös silloin, kun palkansaaja on toiminut päätoimisena yrittäjänä yli 18 kuukautta. Sivutoiminen yrittäjyys ei katkaise työssäoloehdon voimassaoloa. Työttömyyskassalain 4 §:n 3 momentin mukaan yrittäjäksi siirtynyt palkansaajakassan jäsen voi säilyttää jäsenyytensä palkansaajakassassa korkeintaan puolentoista vuoden ajan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Pitempiaikaista yritystoimintaa harjoittavan henkilön tulisi myöhemmin ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa saadakseen liittyä yrittäjien työttömyyskassan jäseneksi.

Hyväksyttävänä syinä olla poissa työmarkkinoilta pidetään henkilön sairautta, laitoshoidoa, asevelvollisuutta, opintoja, lapsen syntymää, lapsenhoitoa tai muuta näihin verrattavaa hyväksyttävää syytä. Näihin verrattavana hyväksyttävänä syynä voidaan pitää samoja olosuhteita, jotka pidentävät tarkastelujaksoa. Aiemman työssäoloehdon voimassaolon päätyttyä henkilön on päivärahaa saadakseen täytettävä uudelleen työssäoloehto. Tällöin huomioon otetaan vain työssäolo työmarkkinoilta poissaolon tai yritystoiminnan jälkeen.

Henkilön saatua työttömyyspäivärahaa enimmäisajan edellytetään häneltä päivära-

han uudelleen saamiseksi työssäoloehdon täyttämistä uudelleen. Työttömyysturvalain 19 §:n mukaisen sovitellun päivärahan 36 kuukauden enimmäisajan täytyttyä henkilö voi tulla uudelleen sovitellun päivärahan saajaksi muun muassa työssäoloehdon täyttämällä.

Peruspäivärahaa ei makseta työttömyysturvalain 15 §:n mukaan henkilölle siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työnhakija ei ole työssäoloehdon täyttymättä jäämisen perusteella työttömyyspäivärahaan oikeutettu, hän kuuluu työmarkkinatukijärjestelmän piiriin.

Yrittäjän työssäoloehto

Yritystoimintaa harjoittavalla henkilöllä on oikeus peruspäivärahaan tai ansioon suhteutettuun työttömyyspäivärahaan, jos hän täyttää työssäoloehdon ja muut päivärahan myöntämisen edellytykset. Yritystoimintaa harjoittava henkilö on määritelty työttömyysturvalain 1 a §:ssä. Yrittäjillä on ollut vuodesta 1995 lähtien mahdollisuus vakuuttaa itsensä työttömyyttä varten yrittäjille tarkoitetuissa työttömyyskassoissa, joita Suomessa on kaksi. Yrittäjäkassan jäseneksi pääsee työttömyyskassalain 3 §:n 1 momentin mukaan Suomessa asuva yrittäjä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta. Ansiopäivärahan myöntämisen edellytyksenä yrittäjälle on lisäksi, että hän on työttömyyskassan jäsen ja on ollut vakuutettuna työttömyyskassassa vähintään 24 edellistä kuukautta.

Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on harjoittanut laajuudeltaan olennaista yritystoimintaa 24 kuukautta. Yritystoiminnan olennaisuutta ei tarkastella henkilön tosiasiallisen työpanoksen perustella, koska siitä ei olisi yleensä riittävän luotettavaa selvitystä saatavissa. Yritystoiminnan olennaisuuden käsite onkin kytketty yrittäjän eläkevakuutuksen mukaiseen työtuloon. Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 4 a §:n mukaan yritystoimintaa voidaan pitää olennaisena silloin, kun henkilöllä on ollut voimassa yrittäjien eläkelain mukainen vakuutus toiminnasta, josta määritetty työtulo on vähintään 710 euroa kuukaudessa. Työntekijäin eläkelain mukaisesti vakuutetun yrittäjän työtulon on vastattava mainittua sum-

maa. Maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesti vakuutetun henkilön yritystoiminnan työtulon tulee olla vähintään 400 euroa kuukaudessa, jotta toimintaa voitaisiin pitää työssäoloehto kerryttävässä määrin olennaisena.

Yrittäjän työssäoloehdossa otetaan huomioon myös päivärahan hakemista lähinnä edeltävän 24 kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdon täyttävä työ henkilön hakiessa peruspäivärahaa. Ansiopäivärahassa huomioon otetaan enintään kuusi kuukautta palkansaajakassan jäsenenä hankittua palkansaajan työssäolo- ja vakuutusehtoa, jos palkansaajakassan jäsen kuukauden kuluessa yrittäjäksi ryhtymisestä ja palkansaajakassasta eroamisesta liittyy yrittäjäkassaan.

Päivärahan suuruus

Täysimääräisen peruspäivärahan suuruus on 1.3.2002 lukien 22,75 euroa päivässä. Peruspäivärahan suuruutta tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Ansiopäivärahan perusosa on täysimääräisen peruspäivärahan suuruinen.

Sekä peruspäivärahaan että ansiopäivärahaan liitetään lapsen huoltajuuden perusteella lapsikorotus. Kansaneläkeindeksin mukaan tarkistettavan lapsikorotuksen suuruus on 1.3.2002 lukien 4,31 euroa yhdestä lapsesta, yhteensä 6,33 euroa kahdesta lapsesta ja yhteensä 8,16 euroa kolmesta tai useammasta lapsesta. Lapsikorotus maksetaan työttömyyspäivärahan saajalle, jolla on huollettavanaan 18 vuotta nuorempi lapsi.

Palkansaajan ansioon suhteutetun päivärahan suuruudesta säädetään työttömyysturvalain 23 §:ssä ja asetuksessa ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä (1227/1996). Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on 1.3.2002 lukien 45 prosenttia henkilön vakiintuneen päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Siltä osin kun henkilön vakiintunut kuukausipalkka on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ansio-osa on 20 prosenttia palkasta.

Ansioon suhteutettu päiväraha voi lapsikorotuksineen olla enintään 90 prosenttia henkilön vakiintuneesta päiväpalkasta. Tästä

huolimatta henkilöllä on oikeus vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruiseen ansiopäivärahaan. Päiväraha määritellään vakiintuneen palkan tai vuositulon perusteella.

Ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva palkka määritetään pääsääntöisesti henkilön vakiintuneen palkan pohjalta siltä työttömyyttä välittömästi edeltäneeltä ajalta, jona hän on täyttänyt työssäoloehdon. Tulot voidaan ottaa huomioon pitemmältäkin ajalta kuin 43 työssäoloviikolta ennen työttömyyttä. Aika, jolta tulot arvioidaan, riippuu yleensä siitä, miltä ajalta hakijan työnantaja on palkkatodistuksen antanut. Vakiintunut palkka voidaan periaatteessa määrätä kokonaisen vuodenkin tuloista, mikä on pidettävä erillään varsinaisesta vuositulon määrittämisestä. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan tai osa-aikaeläkettä saavan henkilön oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan määräytyy kuitenkin eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti.

Laskettaessa henkilön vakiintuneena pidettävää palkkaa ei huomioon oteta lomarahoja, lomakorvauksia eikä lomaltapaluurahoja. Tarkastelujakson kokonaispalkka jaetaan keskimääräiseksi päivä- ja kuukausipalkaksi siten, että kuukauteen katsotaan sisältyvän 21,5 päivää. Viikkoon katsotaan sisältyvän viisi päivää. Palkanmäärittämisessä ei oteta huomioon aikaa, jota ei oteta työssäoloehdossa huomioon. Saadusta palkasta vähennetään ennen päivärahan määrittämistä työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamiseksi 4,8 prosenttia 1.1.2002 lukien. Vähennys perustuu määräaikaiseen lainsäädäntöön, viimeksi vuoden 2002 alusta voimaan tulleen yksivuotiseen lakiin (1286/2001) ja sen perusteella annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta työttömyysturvallain perusteella maksettavissa päivärahoissa (1454/2001).

Vakiintunutta palkkaa laskettaessa huomioon otetaan vain henkilön työhön perustuva ennakonpidätyksen alainen palkka tai muu vastike, joka perustuu työhön. Huomioon ei oteta pääomatuloja eikä tuloa, joka ei ole vakiintunutta.

Jos henkilöllä on useita osa-aikaisia töitä, otetaan osa-aikatöiden palkka huomioon vakiintunutta palkkaa määrättäessä. Huomioon otetaan enintään palkka alan enimmäistyöaikaan, kuitenkin enintään 40 viikoittaiseen työtuntiin saakka.

Vakiintunutta palkkaa määrittäessä noudatetaan niin sanottua ansaintaperiaattia. Tämä tarkoittaa sitä, että vain palkan tarkastelujaksolla ansaittu palkka voidaan ottaa palkanmäärittelyssä huomioon. Tällainen palkka otetaan huomioon, vaikka se tosiasiallisesti maksettaisiin hakijalle joko ennen tarkasteltavaa aikaa tai vasta sen jälkeen. Vastaavasti palkkaa, joka on ansaittu ennen tarkasteltavaa työssäoloaikaa tai vasta sen jälkeen ei oteta palkanmäärittelyssä huomioon, vaikka se henkilölle tosiasiallisesti maksettaisiin tarkasteltavana aikana.

Palkka määrätään poikkeuksellisesti henkilön vuositulon perusteella, jos henkilön työ tai siitä saatava palkkatulo on ollut kausiluonteista tai epäsäännöllistä. Työtä pidetään kausiluonteisena, jos sitä sääolosuhteiden tai muun vastaavan syyn johdosta voidaan tehdä vain tiettyyn aikaan vuodesta. Työ on epäsäännöllistä, jos työssäoloehtoon luettavaan aikaan sisältyy samassa työsuhteessa useita palkkaukseltaan olennaisesti vaihtelevia työkaksoja esimerkiksi työn sesonkiluonteisuudesta johtuen.

Jos henkilön päivärahan perusteena oleva palkka lasketaan vuositulon perusteella, tuloina otetaan huomioon paitsi henkilön saamat palkat, myös joitain sosiaalietuuksia ja ansionmenetykskorvauksia. Tällaista vuosituloon perustuvassa päivärahan määrittämisessä palkkaan rinnastettavaa henkilökohtaista tuloa ovat muun muassa työttömyyspäiväraha, työmarkkinatuki, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukainen koulutustuki, vuorotteluvapaakeilusta annetun lain (1663/1995) mukainen vuorottelukorvaus sekä sairausvakuutuslain mukaiset päiväraha, äitiyspäiväraha, isyyspäiväraha ja vanhempainraha. Näiden ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä annetussa asetuksessa tyhjentevästi lueteltujen sosiaalietuuksien ja ansionmenetykskorvausten huomioon ottamisen edellytyksenä vuositulossa on lisäksi, että ne ovat saajansa veronalaista tuloa.

Yritystoiminnan tuloa tai sivutuloa ei oteta palkansaajan päivärahan perusteena olevana palkkana huomioon.

Palkansaajan ansiopäivärahan suuruuden uudelleen määrittely

Jos henkilö työllistyy päiverahakauden alkamisen jälkeen siten, että on täyttänyt työssäoloehdon uudelleen tullessaan päivärahan perusteena oleva palkkansa uudelleen. Työttömyysturvalain 26 §:n 4 momentin mukaan päivärahan enimmäisaika alkaa tällöin alusta ja henkilölle määrätään omavastuu-aika.

Määriteltäessä uudelleen henkilön päivärahan perusteena olevaa palkkaa tapahtuu päivärahan määrittely pääsääntöisesti kuten muutoinkin. Jos henkilön palkka on alentunut huomattavasti aiempaan nähden, tulee niin sanottu 80-prosentin suojasäännös sovellettavaksi. Uusien tulotietojen perusteella määrittyvä työttömyyspäiväraha määritellään vähintään 80 prosentiksi siitä työttömyyspäivärahasta, jota henkilölle on edellisen kerran maksettu. Vertailu tehdään henkilön mahdollisesta soviteltuun päivärahaan oikeuttavasta tilanteesta huolimatta hänen kokonaan työttömänä saamaansa työttömyyspäivärahaan nähden eikä vertailussa oteta huomioon lapsikorotuksia. Suojasäännöstä sovellettaessa päivärahan perusteena oleva palkka määritellään normaaliin nähden käänteisessä järjestyksessä tulokseksi saadun päivärahan perusteella. Suojasäännöstä ei sovelleta, jos henkilö on saanut päivärahaa enimmäisajan ja täyttää uudelleen työssäoloehdon. Henkilö on tällöin vakuuttanut itsensä kokonaan uudelleen työttömyyden varalta.

Eräissä tilanteissa henkilön päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei lasketa uudelleen, vaikka hän onkin täyttänyt uudelleen työssäoloehdon. Tällaisia tilanteita ovat osatyöttömyyseläkkeelle, osa-aikaeläkkeelle tai vuorotteluvapaalle jääminen. Samoin osa-aikalisää saavan henkilön osalta päiväraha määritetään ennen mainittua olosuhdetta saaduista tuloista.

Ansiopäivarahajärjestelmässä ei ole päivärahan perusteena olevan palkan indeksitarkistusten menettelyä. Koska päivärahan perusteena oleva palkka määrätään siitä työstä, jolla

henkilö on täyttänyt työssäoloehdon, saattaa päivärahan perusteena oleva palkka määräytyä hyväksyttävästä syystä työmarkkinoilta poissaolon takia hyvinkin vanhojen tulotietojen perusteella.

Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka on merkityksellinen monen muun etuuden suuruutta määritettäessä. Työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaisen koulutuspäivärahan, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen koulutustuki ja vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain mukainen vuorottelukorvaus määräytyvät ansiopäivärahan suuruuden perusteella.

Päiverahakauden kesto

Työttömyyspäivärahaa maksetaan yhteensä enintään 500 työttömyyspäivältä. Työ-, omavastuu-, työttömyyspäiväraha- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikona saa olla enintään viisi. Sovitellut päivärahat otetaan huomioon enimmäisajassa täysiksi työttömyyspäivärahapäiviksi muunnettuna. Enimmäisaika koskee sekä perusettä ansiopäivärahaa. Enimmäisaikaa laskettaessa huomioon otetaan myös sellaiset työttömyyspäivät, joilta henkilölle on maksettu työttömyysetuutta sellaisessa valtiossa, jonka kanssa Suomella on työttömyysturvaa koskeva sopimus. Työttömyyspäivärahan ja työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain mukaisen koulutuspäivärahan enimmäisaika on yhteensä 586 päivää.

Työttömyyspäivärahaa voidaan tietyin edellytyksin maksaa 500 päivän enimmäisajan jälkeenkin. Lisäpäiviltä maksetaan työttömyyspäivärahaa henkilölle, joka on täyttänyt 57 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä. Tällaiselle henkilölle voidaan maksaa päivärahaa enimmäisajan täyttymisestä huolimatta enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta. Siten jo 55-vuotiaalla työttömäksi jääneellä henkilöllä on yleensä oikeus työttömyyspäivärahaan ja työttömyyseläkkeeseen vanhuuseläkkeelle jäämiseen saakka. Jos henkilö on täyttänyt 60 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä, päivärahaa maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana 500 päivän enimmäisaika täyttyy. Jos hakija täyttää tä-

män jälkeen työssäoloehdon, myönnetään hänelle työttömyyspäivärahaa. Vaihtoehtoisesti henkilö voi halutessaan hakea työttömyyseläkettä, minkä saaminen muodostaa esteen työttömyysturvan maksamiselle.

Yrittäjän työssäoloehdon tarkastelujakso on 48 kuukauden aika ennen päivärahahakemista. Tarkastelujaksoa voidaan samoin kuin palkansaajan työssäoloehdon osalta vastaavasti pidentää, jos yrittäjä on hyväksyttävästä syystä ollut estynyt olemasta työmarkkinoilla. Hyväksyttävänä syinä työmarkkinoilta poissaololle pidetään samoja kuin palkansaajan osalta.

Yrittäjän työssäoloehdon voimassaolo päättyy, jos hän on poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli vuoden. Hyväksyttävänä syinä olla poissa työmarkkinoilta pidetään samoja kuin palkansaajankin osalta. Henkilön menetettyä työmarkkinoilta poissaolon perusteella työssäoloehtonsa hänen on täytettävä se uudelleen poissaolon jälkeen työttömyyspäivärahaa saadakseen.

2.1.4. Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuesta annettu laki on tullut voimaan vuoden 1994 alussa. Lain nojalla maksetaan työmarkkinatukea työnhakijalle, joka ei ole oikeutettu työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan. Työmarkkinatuesta annettu laki sisältää säännökset työmarkkinatuen maksamisesta työttömyysajalta ja sen lisäksi myös tuen maksamisesta työnhakijan osallistuessa työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin. Työmarkkinatukea voidaan lain mukaan maksaa eräin edellytyksin myös työsuhteen ajalta. Työmarkkinatuen maksamisesta säädetään myös maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvaipaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa.

Työmarkkinatukeen on oikeus työnhakijalla, joka tulee ensi kertaa työmarkkinoille täyttämättä työttömyyspäivärahan saamisedellytyksenä olevaa työssäoloehto ja joka on taloudellisen tuen tarpeessa. Työmarkkinatukea maksetaan myös työnhakijalle, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päätynyt joko päivärahahakemisen 500

päivän tai lisäpäivien täytyttyä.

Työmarkkinatukea maksetaan työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi sinä aikana, jona hän hakee työtä tai osallistuu työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Työmarkkinatuella pyritään edistämään työmarkkinoille hakeutuvan tai pitkään työttömänä olleen henkilön työllistymisedellytyksiä aktiivisin toimenpitein.

Työmarkkinatuki voidaan maksaa työntajalle, joka työllistää enimmäismäärän työttömyyspäivärahaa tai 500 työttömyyspäivältä työmarkkinatukea saaneen työttömän työnhakijan. Työmarkkinatuki voidaan maksaa työn vastaanottamisesta aiheutuneiden kustannusten korvauksena henkilölle, joka ottaa vastaan työssäkäyntialueensa ulkopuolella sijaitsevan, vähintään kuusi kuukautta kestävä kokoaikatyön.

Suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän yleisten periaatteiden mukaisesti työmarkkinatukea maksetaan henkilölle, joka asuu Suomessa. Vain tällainen henkilö voi käytännössä osallistua työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Sosiaaliturvalainsäädäntöä sovellettaessa henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti ja hän jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Suomeen muuttavan henkilön voidaan katsoa asuvan Suomessa jo maahan tulosta lukien, jos hänen tarkoituksenaan on jäädä tänne vakinaisesti asumaan ja hänellä on lisäksi yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa, jos sellainen lupa häneltä vaaditaan. Jos työmarkkinatukea koskevan asian yhteydessä tulee erikseen ratkaistavaksi, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, asia ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) perusteella.

Ammatillista koulutusta vailla oleville työmarkkinatuki on osittain vastikkeellista. Ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevalle ammatillista koulutusta vaille olevalla on oikeus työmarkkinatukeen vasta viiden kuukauden odotusajan jälkeen. Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella on oikeus työmarkkinatukeen vain, jos hän aktiivisesti hakeutuu ammatilliseen koulutukseen eikä ole kieltäytynyt työstä, koulutuksesta tai työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä ilman päte-

vää syytä. Rajoituksia sovelletaan ainoastaan työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen.

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet

Työmarkkinatuen saajan työllistymisen edistämiseksi järjestettävistä työvoimapolitiittisista toimenpiteistä säädetään työmarkkinatuesta annetun lain 2 luvussa. Työmarkkinatuen avulla parannetaan työttömän työnhakijan työllistymisedellytyksiä aktiivisin työvoimapolitiittisin toimenpitein. Työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakeutua aktiivisesti ja omatoimisesti työhön ja koulutukseen sekä osallistua työvoimaviranomaisen osoittamiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Työvoimaviranomainen voi tapauskohtaisesti harkita, minkä toimenpiteen käyttö on kussakin yksittäistapauksessa tarkoituksenmukaista. Valinnassa otetaan huomioon myös työttömän työnhakijan uratoiveet ja jo hankkimat valmiudet sekä muut henkilökohtaiset edellytykset. Käytettävissä olevia toimenpiteitä ovat työharjoittelu tai työelämävalmennus ilman työsuhdetta, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, ammatinvalinnanohjaus- ja kuntoutustoimenpiteet sekä muut kohtuullisiksi katsottavat työllistymistä edistävät toimenpiteet.

Ilman työsuhdetta toteutettavat työvoimapolitiittiset toimenpiteet ovat työharjoittelu ja työelämävalmennus. Työharjoittelu on rajattu koskemaan alle 25-vuotiaita ammatillista koulutusta vailla olevia nuoria. Työpaikalla tapahtuvan työharjoittelun keskeisenä tavoitteena on perehdyttää työelämään nuoria, joilla ei ole ammatillista koulutusta eikä useimmissa tapauksissa myöskään työkokemusta. Muilla työmarkkinatuen saajilla (25 vuotta täyttäneet ja ammatillisen koulutuksen saaneet nuoret) on käytössä työelämävalmennus työpaikalla. Työelämävalmennuksen keskeinen tavoite on tukea työelämään paluuta ja lisätä työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkinavalmiuksia. Työelämävalmennus tukee paitsi työhönsijoittumista tai työelämään palaamista myös ammattitaidon ja työelämävalmiuksien parantamista. Tämän vuoksi työelämävalmennuksen ehtona on, että toimenpiteen järjestäjä sitoutuu osallistumaan yhdessä työvoimatoimiston kanssa työttömän

ammattitaidon ja sen kehittymisen arviointiin. Tätä koskeva ehto on aina kirjattava työelämävalmennuksesta tehtävään sopimukseen.

Työmarkkinatukea saavan henkilön osallistuessa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen hänen toimeentulonsa turvataan työmarkkinatuella.

Työmarkkinatukea saavan henkilön osallistuessa työvoimapalvelulaissa (1005/1993) sekä työvoimapalveluasetuksessa (1251/1993) tarkoitettuihin soveltuvuuden, koulutus- ja työkokeiluvaihtoehtojen selvittämiseksi tai työhön sijoituksen tukemiseksi järjestettäviin terveydellisiin tai muihin tutkimuksiin, työ- ja koulutuskokeiluihin, tutustumiskäynteihin ammatillisissa oppilaitoksissa, työkokeiluihin tai työvalmennukseen hänen toimeentulonsa turvataan työmarkkinatuella. Toimenpiteisiin osallistuvan matkakustannukset ja ylimääräiset työkokeilukustannukset korvataan siten, kuin työvoimapalvelulaissa säädetään.

Ylläpitokorvaus

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle maksetaan ylläpitokorvausta koulutusaikaisista matka- ja muista ylläpitokustannuksista siten, kuin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä säädetään. Ylläpitokorvaus on 7 euroa päivältä. Työssäkäyntialueensa tai kotikuntansa ulkopuolella koulutukseen osallistuvalla maksetaan ylläpitokorvaus korotettuna. Korotettu ylläpitokorvaus on 14 euroa päivältä. Työssäkäyntialueensa ulkopuolella koulutukseen osallistuvan osalta ei edellytetä, että opiskelijalle syntyy majoituskustannuksia. Opiskelija voi siten joko majoittua tilapäisesti opiskelun johdosta tai matkustaa päivittäin vakituisesta asunnostaan koulutuspaikkaan. Työssäkäyntialueellaan mutta kotipaikkakuntansa ulkopuolella järjestettävään koulutukseen osallistuvalla opiskelijalta edellytetään korotetun ylläpitokorvauksen maksamiseksi luotettavaa selvitystä majoittumisesta aiheutuneista kustannuksista.

Työelämävalmennukseen osallistuvalla henkilölle maksetaan työmarkkinatuesta

annetun lain 11 a §:n mukaan matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksena ylläpitokorvausta. Alle 25-vuotiaalla, ammatillista koulutusta vailla olevalla on oikeus työharjoittelun ajalta ylläpitokorvaukseen vain, jos hän on saanut työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäisajan tai saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 500 päivältä. Ylläpitokorvauksen suuruus, keskeiset saamisedellytykset ja menettelytavat määräytyvät työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatukea saavalle maksetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 17 §:n 2 momentin ylläpitokorvausta 5,05 euroa aktiivointisuunnitelman mukaiselta osallistumispäivältä. Toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle henkilölle, joka osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, maksetaan toimintarahaa siten kuin toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 10 a §:ssä säädetään. Sanotun lainkohdan mukaan toimintaraha on myös 5,05 euroa osallistumisapäivältä kuitenkin siten, että toimintarahan määrää tarkistetaan samassa suhteessa ja samasta ajankohdasta kuin työmarkkinatuen ylläpitokorvausta. Tämän säännöksen nojalla toimintaraha on maksettu vuoden 2002 alusta 7 euron suuruisena. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisesta aiheutuvat matkakustannukset korvataan molemmissa tapauksissa toimeentulotuesta annetun lain 10 a §:ssä säädettyllä tavalla.

Työnhakusuunnitelma

Työvoimapalvelulain 2 a luvussa säädetään työttömän työhaun tukemiseksi laadittavasta työnhakusuunnitelmasta. Työvoimatoimiston tulee yhteistyössä työmarkkinatuen saajan kanssa laatia työvoimapalvelulain 10 c §:n 3 momentin mukainen suunnitelma tuen saajan työllistymisedellytysten selvittämiseksi ja niiden parantamisesta. Tämän työvoimapalvelulaissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman laatiminen on työmarkkinatuesta annetun lain 12 §:n mukaan edellytyksenä työnhakijan osoittamiselle työhön, jonka palkkauskustannuksiin työnantajalle myönnetään yhdistelmätukea.

Jollei työnhakusuunnitelman laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta, se on laadittava viimeistään silloin, kun työttömän työnhakijan yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt viisi kuukautta. Työnhakusuunnitelman tulee tällöin olla yksilöity. Uudistettu, yksilöity työnhakusuunnitelma on laadittava, jos työtön työnhakija on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalaissa säädetyn enimmäisajan, tai saanut työttömyytensä perusteella mainitun lain mukaista työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä ja on työmarkkinatukeen oikeutettu.

Työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin. Suunnitelmassa sovitaan työllistymistä edistävistä palveluista ja toimenpiteistä sekä tarvittaessa työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista muista toimenpiteistä.

Yksilöity työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä taikka työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jos hänen palvelutarpeensa sitä edellyttää, yksilöity työnhakusuunnitelma voi myös koostua työvoimapalvelujen käytöstä.

Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle

Työmarkkinatuen maksamisesta työnantajalle säädetään työmarkkinatuesta annetun lain 2 a luvussa. Työvoimatoimisto voi määrätä työmarkkinatuen suoritettavaksi tukeen oikeutetulle henkilölle itselleen ja sen lisäksi myös sellaiselle työnantajalle, joka tekee pitkään työttömänä olleen, työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön kanssa työ- tai oppisopimuksen. Työsuhte voi olla joko koko- tai osa-aikainen. Henkilöä pidetään työmarkkinatukeen oikeutettuna, vaikka hänelle ei olisi välittömästi ennen työsuhteen alkamista maksettu työmarkkinatukea korvauksettoman määräajan, omavastuuajan, työmarkkinatuen sovittelun tai tarveharkinnan johdosta taikka työmarkkinatukihakemuksen myöhästymisen johdosta. Työmarkkinatukea voidaan maksaa työnantajalle joko sellaisenaan tai yhdistettynä työllisyyslaissa (275/1987) ja työllisyysasetuksessa (1363/1997) tarkoitettuun työllistämistukeen. Työnantajalle myönnet-

tävään työmarkkinatukeen sovelletaan työllisyyslain ja -asetuksen säännöksiä, jos työmarkkinatuesta annetusta laista tai sen nojalla annetusta asetuksesta ei muuta johdu. Työllistäjänä voi olla kunta, kuntayhtymä ja muu yhteisö sekä yritys ja muu työnantaja, mutta ei valtion virasto tai laitos.

Työnantajalle maksetaan täysimääräinen työmarkkinatuki. Työmarkkinatuella tai yhdistelmätuella voidaan tarvittaessa niin sanotulla kolmannella sektorilla kattaa kokoaikaisesta tai osa-aikatyöstä työnantajalle aiheutuvat palkkauskustannukset kokonaisuudessaan. Tukea ei makseta, jos palkkauskustannukset ovat pienemmät kuin täysimääräinen työmarkkinatuki. Jos työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset alittavat yhdistelmätuen enimmäismäärän tai työnantajalle myönnetyn määrän, tuki myönnetään ja maksetaan vähennettynä.

Työnantajalle voidaan maksaa työmarkkinatukea enintään 24 kuukaudelta henkilöö kohti. Ensimmäisten 12 kuukauden ajalta työmarkkinatukeen voidaan yhdistää työvoimatoimiston myöntämä työllistämistuki. Enimmäismäärän tultua maksetuksi työnantajalle, henkilön työmarkkinatuki voidaan maksaa uudelleen työnantajalle, kun kyseinen henkilö on täyttänyt työttömyysturvallaissa tarkoitetun työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan 500 päivää ja tullut tämän jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös henkilön saatua enimmäisajan täyttymisen jälkeiseltä ajalta työttömänä työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä.

Matka-avustus

Matka-avustuksesta säädetään työmarkkinatuesta annetun lain 2 b luvussa. Matka-avustus on harkinnanvarainen etuus, jonka myöntämisestä päättää työttömän työnhakijan tekemästä hakemuksesta työvoimatoimisto. Matka-avustus voidaan myöntää työmarkkinatuen saajalle tai työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle. Matka-avustuksen myöntäminen edellyttää, että henkilö on tehnyt työ- tai oppisopimuksen taikka tullut nimitetyksi virkaan. Työn suorituspaikan tulee sijaita henkilön työssäkäyntialueen ulkopuo-

lella, työn tulee olla kokoaikainen ja kestää vähintään kuusi kuukautta. Matka-avustuksessa työn kokoaikaisuuden määrittely vastaa sovitellussa työttömyyspäivärahassa ja työmarkkinatuessa noudatettuja periaatteita. Matka-avustusta ei myönnetä, jos henkilön palkkauskustannuksiin on myönnetty työllisyyslaissa ja -asetuksessa tarkoitettua työllistämistukea tai työmarkkinatuesta annettua laissa tarkoitettua yhdistelmätukea tai jos sen perusteena oleva työsuhde on alkanut ennen kuin avustuksen myöntämisestä on annettu työvoimapolitiittinen lausunto.

Matka-avustuksena maksetaan täysi työmarkkinatuki korotettuna lapsikorotuksella, joka määräytyy huollettavana olevien alle 18-vuotiaiden lasten lukumäärän perusteella. Työmarkkinatukea ei vähennetä henkilölle mahdollisesti maksettavien muiden sosiaalietuuksien tai tarveharkintatulojen johdosta, eikä henkilön palkka- tai muita tuloja oteta huomioon.

Matka-avustuksen maksaminen aloitetaan työsuhteen alkaessa ja työvoimatoimisto voi määrätä sitä maksettavaksi enintään kahden kuukauden ajan. Matka-avustus maksetaan viideltä päivältä viikossa. Jos työsuhde tulkijakson aikana päättyy tai muutoin keskeytyy esimerkiksi lomautuksen johdosta taikka henkilö ei lainkaan aloita työtä, Kansaneläkelaitos lopettaa etuuden maksamisen. Sen sijaan tilapäinen keskeytys esimerkiksi sairauden johdosta ei vaikuta etuuden maksamiseen.

Työmarkkinatuen määrä

Täysimääräinen työmarkkinatuki on peruspäivärahan suuruinen. Työmarkkinatuen saajalle, jolla on huollettavanaan 18 vuotta nuorempi lapsi, maksetaan lapsikorotusta kuten työttömyyspäivärahan saajalle. Sosiaalietuudet, työnantajan järjestämät lisäeläkkeet ja lasten kotihoidon tuki vähennetään työmarkkinatuesta siten kuin työttömyysturvallain 27 ja 27 a §:ssä säädetään.

Työmarkkinatuki on tarveharkintainen etuus. Tuen myöntäminen ja maksaminen edellyttää pääsääntöisesti sitä, että tuen saaja on taloudellisen tuen tarpeessa. Tarveharkinnassa otetaan työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n mukaan huomioon hakijan omat tulot

kokonaisuudessaan ja hänen avio- tai avopuolisonsa tulot 236 euron suojaosan ylittävältä osin kuukaudessa. Tuloiksi katsotaan kaikki puolisoiden yhteenlasketut tulot suojaosaa ja erikseen mainittuja sosiaalietuuksia lukuun ottamatta. Puolisona pidetään aviopuolisoa, avopuolisoa sekä rekisteröidyn parisuhteen osapuolta. Aviopuolisoita, jotka välien rikkoutumisen johdosta asuvat pysyvästi erillään, ei kuitenkaan pidetä puolisoina. Huoltovelvollisen henkilön täyteen työmarkkinatukeen oikeuttava tuloraja on 848 euroa kuukaudessa ja yksinäisellä henkilöllä 253 euroa kuukaudessa. Tätä tulorajaa korotetaan 106 eurolla jokaisen huollettavan alle 18-vuotiaan lapsen osalta. Huoltovelvolliselta henkilöltä vähennetään työmarkkinatuesta 50 prosenttia tulorajan ylittävien tulojen osalta ja yksinäisellä henkilöllä 75 prosenttia. Jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu, pykälässä säädetyt rahamäärät tarkistetaan asetuksella palkkatason muutosta vastaavasti. Käytännössä rahamääriä on tarkistettu muuttamalla työmarkkinatuesta annettua lakia. Työmarkkinatuen tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot vahvistetaan käyttäen hyväksi verotuksessa todettuja tuloja. Työmarkkinatuki määrätään kuitenkin tuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko arvioitujen tai muutoin todettavissa olevien tulojen nojalla. Tarveharkinnassa noudatettavat yleiset perusteet vahvistaa päätöksellään valtioneuvosto.

Työmarkkinatukea maksetaan työmarkkinatuesta annetun lain 25 §:n mukaan ilman tarveharkintaa 180 ensimmäiseltä työttömyyspäivältä sellaisille tuen saajille, joiden oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt 500 päivän enimmäisajan tultua täyteen. Mainitun 180 päivän ajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyttyä tulee uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen. Työmarkkinatuki maksetaan ilman tarveharkintaa myös sellaiselle 55 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka on työttömäksi joutuessaan täyttänyt työssäoloehdon. Kannustavuuden lisäämiseksi on perusteltua, että muutoin pelkästään henkilön perustointitulon turvaamiseksi sosiaalisin perustein suoritettava tuki maksetaan ilman tarveharkintaa siltä ajalta, jona asianomainen osal-

listuu hänen työmarkkinakelpoisuuttaan parantaviin toimenpiteisiin. Tämän takia työmarkkinatukea maksetaan ilman tarveharkintaa myös aikana, jona työtön työnhakija osallistuu työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen, työkokeiluun tai työhallinnon järjestämään kuntoutukseen.

Ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevalle henkilölle, joka asuu vanhempiensa taloudessa, maksetaan työmarkkinatuki vähennettynä. Osittaisen työmarkkinatuen määrä on 60 prosenttia siitä työmarkkinatuesta, johon henkilö muutoin olisi oikeutettu.

2.1.5. *Sovitelu työttömyysetuus*

Työttömyyspäivärahaa ja työmarkkinatukea voidaan tietyn edellytyksin maksaa myös henkilölle, jolla on voimassa oleva työsuhde tai joka harjoittaa yritystoimintaa. Edellytyksenä on, että henkilö on työsuhteestaan tai yritystoiminnastaan huolimatta osittain työtön. Työsuhteessa olevan henkilön osalta tämä merkitsee käytännössä esimerkiksi osa-aikatyön tekemistä ja yrittäjän osalta sivutoimista yritystoimintaa. Koska vain osittain työttömällä henkilöllä ei työansioitaan johtuen ole sellaisia taloudellisia työttömyydestä aiheutuneita menetyksiä kuin kokonaan työttömällä, ei hänelle makseta kokonaan työttömälle kuuluvia etuuksia. Osittain työttömälle henkilölle maksetaan soviteltua työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea.

Soviteluun työttömyysetuuteen oikeutetut henkilöt

Soviteluun työttömyysetuuteen oikeutetut henkilöt on lueteltu työttömyysturvain 17 §:n 1 momentissa. Työnhakijalla saattaa olla samaan aikaan useampia sovittelun piiriin oikeuttavia töitä ja sovittelussa huomioon otettavia tulolähteitä. Sovittelun etuuden myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilö täyttää muut etuuden myöntämisen edellytykset.

Soviteluun työttömyysetuuteen on oikeus ensinnäkin henkilöllä, jonka työaika on lyhennetty lomautuksen johdosta. Työajan lyhennys on voitu toteuttaa päivittäistä tai vii-

kottaista työaika lyhentämällä. Etuuden myöntämisen edellytyksenä lomautetulle henkilölle on lisäksi, että kyseessä on todellinen lomautus, joka täyttää työsopimuslaissa (55/2001) lomauttamiselle asetetut edellytykset.

Soviteluun työttömyysetuuteen on oikeus myös henkilöllä, joka on ollut kokoaikaisessa työsuhteessa, mutta hänen työsuhteensa on muutettu työsopimuslain mukaisesti osa-aikaiseksi. Osa-aikaistamisessa on noudatettava työsopimuslain mukaan irtisanomismenettelyä. Samoin valtion virkamieslain (750/1994) mukaisesti kokoaikaisesta osa-aikaiseen virkasuhteeseen siirretyllä henkilöllä on oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.

Soviteluun työttömyysetuuteen on oikeus työttömänä osa-aikaisen työn vastaanottaneella henkilöllä. Työtä pidetään osa-aikaisena, jos se on sellaiseksi tarkoitettu, vaikka jollakin viikolla työssäolo olisikin kokoaikaista. Myös päätyön ohessa osa-aikaista työtä vastaanottaneella henkilöllä on oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.

Myös kokoaikatyötä vastaanottanut henkilö on tietyin edellytyksin sovitellun työttömyysetuuden piirissä, jos työssäolo kestää vähemmän kuin kuukauden. Soviteltua työttömyysetuutta maksetaan vain kokoaikaisen työn työpäiviltä, joina henkilö on työnhakijana työvoimatoimistossa. Jos työssäolo kestää yli kuukauden, soviteltua etuutta ei myönnetä. Sivutoimisen yritystoiminnan joko työttömänä tai jo päättyneen päätyön ohessa aloittaneella työnhakijalla on myös oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.

Toisten henkilöiden työtaistelutoimenpiteen takia työnteosta estyneet henkilöt ovat 1.6.2001 lukien olleet työttömyysetuuteen oikeutettuja, jos työtaistelutoimenpiteellä ei ole ollut riippuvuussuhdetta henkilön omiin työehtoihin tai työoloihin. Tällaisille henkilöille maksetaan työttömyysetuus soviteltuna keskeytysaikana tehdyn työn perusteella.

Sovittelun piirissä olevalla henkilöllä ei ole työttömyysturvalain 17 §:n 2 ja 3 momentin mukaan oikeutta työttömyyspäivärahaan, jos hänen työaikansa tilapäisesti tai pysyvästi ylittää 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Työaika tarkastellaan viikoittain lomautettujen ja sellaisten henkilöiden osalta, joiden työnteke on estynyt toisten työntekijöiden työtaistelutoimenpiteen takia. Myös kokoaikaisen lomautuksen aikana samalle työnantajalle tilapäisesti tehtävän työn työaika tarkastellaan viikoittain. Sivutyön osalta työaika ei tarkastella. Muiden palkkatyössä olevien henkilöiden osalta työaika tarkastellaan neljän peräkkäisen kalenteriviikon tai kuukauden jaksoissa. Yrittäjien osalta varsinaista työaika ei ole säädetty tarkasteltavaksi, koska se ei yleensä ole luotettavin perusteina mahdollista. Yritystoiminnan kuitenkin laajennuttua kokoaikaiseksi ei yrittäjällä ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Jos henkilöllä ei ole säännöllistä työaika siten, että hänen työaikansa on määritelty tasoittumisjaksoittain, työaika tarkastellaan työttömyysturvalain 17 §:n 3 momentin mukaan käyttäen työajan tasoittumisjaksoa tarkastelujaksona. Provisiopalkkaiset työnhakijat eivät usein saa soviteltua työttömyysetuutta siksi, ettei työajan osa-aikaisuus ole riittävän luotettavasti osoitettavissa.

Sovittelun työttömyyspäivärahan suuruus

Sovittelun työttömyysetuuden suuruus laskettiin vuoden 1996 loppuun saakka siten, että päivärahaa vähentävänä työtulosta otettiin huomioon vain tulot 750 markkaa ylittävältä osalta kuukaudessa. Mainitun markkamäärän ylittävältä osalta saatu työtulo vähensi työttömyysetuutta 80 prosentilla. Sovittelun etuuden tuolloinen laskentatapa suosi muihin osittain työttömiin nähden niitä, joiden tulot jäivät vähäisiksi.

Vuoden 1997 alusta lukien soviteltu työttömyysetuus on laskettu siten, että puolet sovitellujakson tulosta otetaan huomioon sitä etuutta vähentävänä, johon henkilöllä olisi muutoin ollut kokonaan työttömänä oikeus. Sovittelun etuuden laskentatavan muutoksella pyrittiin siihen, että kaikki tulot tulevat tasavertaisesti huomioon otetuksi työttömyysetuudessa. Lisäksi tavoitteena oli poistaa esteitä ja kynnyksiä lisätyöllistymiseltä.

Ansiopäivärahan osalta sovitellun päivärahan määrityksessä sovelletaan niin sanottua 90 prosentin sääntöä. Ansiopäivärahaa mak-

setaan enintään niin paljon, että se mahdollisine lapsikorotuksineen yhdessä työtulojen kanssa voi muodostaa enintään 90 prosenttia henkilön ansiopäivärahan perusteena olevasta palkasta. Ansiopäivärahan saajalla on kuitenkin mainitun säännön estämättä oikeus päivärahaan, joka hänellä olisi oikeus saada peruspäivärahana.

Sovittelujakson pituus

Sovittelujakson pituus on yleensä neljä viikkoa tai kuukausi riippuen siitä, mikä on alalla käytössä oleva palkkajakso ja minkälaisissa maksujaksoissa henkilölle maksetaan päivärahaa. Työttömyysturvalaissa ei ole säännöksiä sovittelujakson valinnan kriteereistä. Kuukausipalkkaa saavan henkilön sovittelujaksona käytetään kuukautta, ja viikon, kahden viikon tai neljän viikon välein palkansa saavan osalta neljää kalenteriviikkoa. Yritystoimintaa harjoittavan henkilön sovittelujakso on kuukausi.

Sovittelujaksona voidaan pitää edellä mainittua lyhyempää aikaa, mikäli henkilön olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, että hän tulee sovittelun piiriin kesken kuukauden. Muutoksena pidetään esimerkiksi soviteltuun työttömyyspäivärahaan oikeuttavan työn aloittamista tai päätyön päättymistä kesken kuukauden. Samoin lyhyempää sovittelujaksoa käytetään, kun päivärahan sovittelun perusteena oleva työsuhte päättyy kesken kuukauden. Alle kuukauden kestävänsä kokoaikaisen työn aloittavan henkilön osalta voidaan käyttää kuukautta tai neljää viikkoa lyhyempää sovittelujaksoa, jos hänen työsuhteensa ajoittuu kahdelle eri sovittelujaksolle.

Käytettäessä kuukautta tai neljää viikkoa lyhyempää sovittelujaksoa suoritetaan sovittelu niin sanotun laskennallisen työtulon perusteella. Laskennallinen työtulo saadaan siten, että työssäoloajalta saatu keskimääräinen päiväpalkka kerrotaan luvulla 21,5 laskennallisen kuukausitulon saamiseksi. Sovittelun etuuden suuruus sovittelujaksolla riippuu näin saadun laskennallisen kuukausitulon suuruudesta.

Työtulona sovittelussa otetaan huomioon se palkkatulo veronalaisine luontoisetuineen, jonka henkilö on saanut sovittelun perusteena olevasta työstään. Yritystoiminnan osalta

käytetään yleensä verotuksessa todettuja työtuloja. Jos yrittäjän työttömyysaikaisten tulojen voidaan luotettavien perustein todeta poikkeavan verotuksessa todetuista, voidaan sovittelun perusteena käyttää näin osoitettuja työttömyysaikaisia tuloja. Pääomatuloja ei oteta sovittelussa huomioon.

Sovittelujakson tulona otetaan huomioon vain sovittelujakson aikana ansaitut tulot niin sanotun ansaintaperiaatteen mukaisesti. Tällainen palkka, otetaan huomioon, vaikka se tosiasiallisesti maksettaisiin hakijalle ennen sovittelujaksoa tai vasta sen jälkeen. Vastavasti palkkaa, joka on ansaittu ennen sovittelujaksoa tai vasta sen jälkeen, ei oteta palkanmäärityksessä huomioon, vaikka se henkilölle tosiasiallisesti maksettaisiin tarkasteltavana aikana. Käytännössä tulojen huomioon ottaminen tapahtuu joustavammin johtuen esimerkiksi erilaisten lisien ja korvausten maksamisesta usein huomattavasti peruspalkkaa myöhemmin, jolloin sovittelu tuottaa nykyäänönsä usein saman tuloksen riippumatta siitä, kumman sovittelujakson tulona lisät otetaan huomioon. Lomaraha ja lomaltapaluuraha sekä lomakorvaus otetaan kuitenkin huomioon maksamisajankohtana kuluva sovittelujakson tulona.

Sovittelun työttömyysetuuden enimmäisaika

Sovitteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukauden ajalta. Huomioon otetaan vain 1 päivästä huhtikuuta 2000 lukien maksettu sovittelu etuus. Enimmäisaikaa varten maksuaika muutetaan kuukausiksi siten, että kuukauteen katsotaan sisältyneen 21,5 maksupäivää. Myös soviteltuna maksettu koulutuspäiväraha kerryttää sovittelun etuuden enimmäisaikaa mainitulla tavalla toisin kuin soviteltu vuorottelukorvaus tai koulutustuki. Soviteltua etuutta voidaan 36 kuukauden jälkeenkin maksaa siltä osin, kun se perustuu alle kuukauden kestävänsä kokoaikatyöhön. Poikkeus perustuu siihen, että tarjotusta kokoaikatyöstä työnhakijalla ei ole päivärahaoikeuttaan määrääjäksi menettämättä mahdollista kieltäytyä tulovertailun perusteella siten kuin osa-aikatyön osalta on työttömyysturvalain 7 a §:ssä säädetty. Enimmäisajan täytyttyä henkilö voi työttömyyspäivärahaoikeuttaan menettämättä irtisanou-

tua työstään.

Sovitellun työttömyysetuuden 36 kuukauden enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta henkilön oltua kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä tai hänen täytettyään työssäoloehdon. Kokoaikatyöllä tarkoitetaan tässä sellaista työtä, jossa henkilön työaika ylittää 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Enimmäisajan uudelleenalkamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, täyttääkö henkilö peruspäivärahan vai ansiopäivärahan ja palkansaajan vai yrittäjän työssäoloehdon. Työssäoloehdon täyttymistä tarkasteltaessa huomioidaan otetaan vain enimmäisajan täyttymisen jälkeinen työssäolo.

Sovitellut päivärahat otetaan työttömyysturvallain mukaisen yleisen työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisajassa huomioon siten, että soviteltu päiväraha muunnetaan täysiksi työttömyyspäivärahoiksi. Sovitellun päivärahan perusteella 500 päivän enimmäisaika saattaa siten täytyä esimerkiksi vasta 700 päivärahan maksupäivän myötä.

2.1.6. Erorahajärjestelmä

Koulutus- ja erorahastosta annetussa laissa (537/1990) tarkoitettu Koulutus- ja erorahasto myöntää erorahaa ja erorahan aikuiskoulutuslisää työntekijälle sekä kunnan, kuntainliiton, evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon, seurakunnan, seurakuntaliiton ja muun seurakuntain yhtymän viranhaltijalle. Valtion virkamiehille erorahan ja erorahan aikuiskoulutuslisän myöntää valtiokonttori.

Erorahan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö on menettänyt työpaikkansa sen vuoksi, että työnantaja on taloudellisista tai tuotannollisista syistä joutunut supistamaan työvoimaa tai lopettanut toimintansa. Lisäksi edunsaajan uudelleen työhön sijoittumisen on iän tai muun syyn vuoksi tullut olla ilmeisen vaikeaa. Koulutus- ja erorahaston säännöissä on säännelty tarkemmin erorahan saamisedellytyksistä siten, että TEL-, VEL-, KvTEL- ja KiEL- työ- tai virkasuhteessa olleita ja MEL- ja LEL-aloilla työskennelleitä koskevat omat erorahan erityiset myöntämisedellytyksensä. Alasta riippumatta erorahan myöntämisen edellytyksenä on hakijan vähintään 45 vuoden ikä ja työssäolon kestol-

le asetetut vaatimukset. Lisäksi henkilön tulee säännöissä tarkemmin selvitettyllä tavalla olla työnhakijana työvoimatoimistossa. Työstä ilman pätevää syytä kieltäytyneen henkilön erorahaa alennetaan kolmasosalla tai se evätään kokonaan. Erorahan suuruuteen vaikuttavat henkilön ikä, palkka, työaika ja työhistoria.

Erorahan aikuiskoulutuslisää maksetaan tuotannollisista tai taloudellisista syistä työpaikkansa menettäneelle 30 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka osallistuu ammatilliseen koulutukseen. Aikuiskoulutuslisää maksetaan säännöissä tarkemmin määritelty kiinteä euromäärä kuukaudessa.

Mainittujen etuuksien lisäksi Koulutus- ja erorahasto myöntää osittaista ammattikoulutusrahaa vuorotteluvapaalla olevalle koulutukseen osallistuvalla henkilöllä ja kertasuoritteista ammattikoulutusrahaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) mainitun tutkinnon suorittaneelle henkilölle. Erorahan, aikuiskoulutuslisän ja ammattikoulutusrahan tarkemmista saamisedellytyksistä ja niiden tasosta määrätään rahaston säännöissä, jotka sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa. Koulutus- ja erorahasto myöntää lisäksi palkansaajille ja yrittäjille aikuiskoulutustuesta (1276/2000) annetun lain mukaista aikuiskoulutustukea.

2.1.7. Työttömyyseläke

Työttömyyseläke liitettiin työeläkelakeihin vuonna 1971. Työttömyyseläkkeen tavoitteena on ollut turvata toimeentulo sellaisille ikääntyneille työntekijöille, jotka ovat jääneet pitkäaikaisesti työttömiksi ja jotka eivät enää sijoitu työmarkkinoille. Työttömyyseläke on siten täydentänyt työttömyysturvajärjestelmää.

Työttömyyseläkkeeseen on oikeus 60 vuotta täyttäneellä työttömällä työnhakijalla, joka on ollut työeläkelakien alaisessa työssä 5 vuotta 15 viimeisen vuoden aikana ja joka saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajalta. Sen lisäksi edellytetään, ettei henkilölle ole voitu osoittaa työtä.

Nykyiset työttömyyseläkettä koskevat säännökset ovat pääosin tulleet voimaan vuoden 1994 alusta. Vuonna 1996 eläkkeen laskentaa koskevia säännöksiä muutettiin tu-

levan ajan eläkkeen määrän osalta. Vuonna 2000 alusta eläkkeen laskentaa koskevia säännöksiä on muutettu edelleen siten, että eläke määräytyy työsuhteajalta karttuneen eläkkeen mukaisena. Toisin sanoen eläkkeestä jäi pois tulevan ajan eläkkeen osa. Työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi tulevan ajan osuus lisätään eläkkeeseen. Lakien voimaantulosäännöksiä johdosta aikaisempia työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä joudutaan soveltamaan rinnakkain vuoden 2000 alusta voimaan tulleiden säännösten kanssa.

2.2. Nykytilan arviointi

2.2.1. Lainsäädäntö

Suomen työttömyysturvajärjestelmä on sekä rakenteeltaan että organisatorisesti hajautettu. Etuuksina maksetaan perusturvana työmarkkinatukea ja vakiintuneesti ansiotyössä olleille päivärahaa joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päiväraha puolestaan jakaantuu palkansaajille ja yrittäjille maksettavaan päivärahaan. Työttömän osallistuessa koulutukseen voidaan maksaa omaehtoisen opiskelun ajalta koulutuspäivärahaa tai koulutustukea työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen. Työttömyysturvaa koskevaa lainsäädäntöä valmistele ja kehittää toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö ja työvoimapoliittisten asioiden osalta työministeriö. Toimeenpanoon osallistuvat etuuksien maksajina Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat, joko palkansaajakassat tai yrittäjäkassat. Etuuksien työvoimapoliittisista edellytyksistä ratkaisun tekevät työvoimatoimistot.

Edellä kuvattu järjestelmä on kehittynyt pidemmän aikavälin kuluessa erilaisten olosuhteiden vallitessa, erilaisista lähtökohdista ja erilaisin tavoittein. Esimerkiksi voimassa oleva työttömyysturvalaki on laadittu pääosiltaan alhaisen työttömyyden tilanteessa 1980-luvun puolivälissä. Työttömyysturvalakiin kiinteästi liittyvä laki työmarkkinatuesta on puolestaan kirjoitettu vuosikymmen myöhemmin ajankohtana, jolloin jouduttiin nopeassa tahdissa lähes täystyöllisyydestä massatyöttömyyteen. Työttömyyttä ja työllisyyttä koskevien muutosten ohella myös työmark-

kinoiden sisäinen muutos on tänä aikana ollut huomattava; epätyypillisen työllistymisen lisääntyminen ja sosiaaliturvan merkityksen korostuminen on ollut omiaan ohjaamaan lainsäädännön kehittymistä yhä kasuistisempaan suuntaan. Kun lakeja on valmisteltu eri ministeriöissä (sosiaali- ja terveysministeriö, työministeriö), myös lakien taustalla oleva lainsäädäntöperinne on ollut osittain erilainen.

Työttömyysturvajärjestelmän kuten sosiaaliturvalainsäädännön yleensäkin tulisi olla sekä sosiaaliturvan saajan että järjestelmän toimeenpanijan kannalta mahdollisimman selkeä ja läpinäkyvä. Vakuutetun tulisi voida järjestelmän perusteet tuntemalla pystyä ennakoimaan toimiansa (esimerkiksi yritystoiminnan aloittaminen, satunnaisen työn vastaanottaminen) vaikutukset työttömyysaikaiseen toimeentuloturvaansa. Toimeenpanijan työtä puolestaan helpottaa, jos järjestelmä on selkeyden lisäksi mahdollisimman yhdenmukainen rinnakkaisten etuusjärjestelmien kanssa.

Nykyisen työttömyysturvajärjestelmän keskeinen ongelma on se, että lainsäädäntötyössä tavoiteltu selkeys, läpinäkyvyys ja ennakoitavuus on osin jäänyt edelleen saavuttamatta. Järjestelmää leimaa hajanaisuus ja etuuslakien osittainen päällekkäisyys. Etuuslakeja laadittaessa on edellä todetuista syistä pyritty myös hyvin yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mikä hajautetussa lainsäädännössä on johtanut lainsäädännön monimutkaistumiseen siten, että sen ymmärtäminen kokonaisuutena on vaikeaa ja toimeenpaneminen usein hankalaa. Keskeinen ongelma on myös eri etuuslakien keskinäiset ja ristikkäiset viittaukset, jotka tekevät lainsäädännöstä vaikeaselkoista sekä kansalaisen että toimeenpanijan kannalta. Viittaussäännösten ongelma tulee esiin myös lainmuutostilanteissa, jolloin tarvittavia muutoksia ei välttämättä aina voida toteuttaa tai niiden tarve jää huomaamatta.

Lainsäädännössä toimeenpanon kannalta ongelmallista on myös työttömyysaikaista perusturvaa koskevan lainsäädännön kaksijakoisuus; peruspäivärahan saamisedellytyksistä säädetään työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuen saamisedellytyksistä työmarkkinatuesta annetussa laissa. Osittain saa-

misedellytykset ovat kummassakin etuudessa samat ja työmarkkinatuesta annetussa laissa onkin lukuisia viittaussäännöksiä työttömyysturvalakiin. Pitkälti viittaustekniikalla toteutettu laki ei luonnollisesti voi olla kovin selkeä. Vaikeaselkoisuutta on eri toimeenpanijoiden näkökulmasta omiaan lisäämään se, että työttömyysturvalaissa on työttömyysaikaista ansioturvaa ja perusturvaa koskevat säännökset osin päällekkäin. Työmarkkinatuesta annetussa laissa puolestaan on säännöksiä, joiden keskeinen sääntelykohde on muualla kuin toimeentuloetuudessa.

Itse työmarkkinatukijärjestelmä on vuosien kuluessa laajentunut varsin monimuotoiseksi ja vaikeasti hallittavaksi. Työmarkkinatukea voidaan maksaa työttömyysajalta, työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistumisen ajalta, yhdistelmätuena osana työnantajalle, kotoutumistukena maahanmuuttajalle, matka-avustuksena tietynlaisen työn vastaanottaneelle henkilölle ja kuntouttavaan työtöimintaan osallistumisen ajalta. Näitä eri lakien perusteella maksettavia etuuksia koskevien työmarkkinatukisäännösten ja erityislakeihin sisältyvien säännösten keskinäinen suhde on osin epäjohdonmukainen ja vaikeaselkoinen. Eri lakeihin sisältyy myös lukuisa määrä menettelytapasäännöksiä menettelytapoja koskevien viittaussäännösten ohella.

Työttömän omaehtoisen opiskelun ajalta myönnettävästä koulutuspäivärahasta säädetään nykyisin työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetussa laissa. Laissa on yhteensä kahdeksan koulutuspäivärahan erityisedellytystä koskevaa pykälää. Pääosin koulutuspäivärahan osalta kuitenkin viitataan työttömyysturvalakiin ja työmarkkinatuesta annettuun lakiin. Kun näihinkin lakeihin sisältyy keskinäisiä viittaussäännöksiä, säännösten ketjutus aiheuttaa vaikeaselkoisuutta ja tulkintaongelmia.

Myös työttömyysturvan peruslaki, työttömyysturvalaki, on siihen tehtyjen lukuisten, usein perustavaa laatuaakin olevien muutosten johdosta muodostunut hajanaiseksi ja vaikeasti hallittavaksi, kun muutoksia on eri vaiheissa tehty ilman lain rakenneuudistusta. Muun muassa yrittäjien työttömyysturvaa koskeva uudistus ja vakuutusperiaatteen lisääminen työttömyysturvassa ovat sen tyyppisiä järjestelmän keskeisiä muutoksia, jotka

ymmärrettävyyden ja selkeyden kannalta edellyttäisivät eri säännösten uudelleen ryhmittelyä ja yhdistämistä paremmin toimiviksi kokonaisuuksiksi. Perustuslain vaatimukset säädöstasosta ja säännösten täsmällisyydestä pääsääntöisesti täyttyvät työttömyysturvaa koskevassa lainsäädännössä, mutta alemman asteisten normien valtuussäännöksissä on jossain määrin puutteita muun muassa valtuussäännösten täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden osalta.

2.2.2. Työttömyyspäiväraha ja erorahajärjestelmä

Erorahajärjestelmä on perustettu vuonna 1970 ennen nykymuotoista kehittyntä työttömyysturvajärjestelmää. Erorahajärjestelmä luotiin alunperin täydentämään irtisanomissuojaa tilanteissa, joissa palkansaaja on menettänyt pitkäaikaisen työpaikan taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja uudelleen työhön sijoittuminen olisi iän tai muun syyn vuoksi vaikeaa. Erorahalla on tuettu henkilöitä, jotka aktiivisesti etsivät uutta työtä, mutta joiden työllistyminen esimerkiksi ikääntymisen ja usein myös puutteellisen ammattitaidon seurauksena on tavanomaista vaikeampaa.

Ikääntyvillä, työttömäksi jääneillä henkilöillä puuttuu usein ammattikoulutus tai se on vanhentunut tai suuntautunut alalle, jossa työpaikkoja ei enää ole tarjolla. Tästä syystä uudelleen koulutus tai täydennyskoulutus on tarpeellista erityisesti tilanteissa, joissa henkilö on jäänyt työttömäksi pitkän yhdenjaksoisen työsuhteen jälkeen. Koulutus- ja erorahaston toimeenpanemaa erorahajärjestelmää onkin viime vuosina kehitetty siten, että voimavaroja on suunnattu aktiivisten toimenpiteiden tukemiseen muun muassa erorahan aikuiskoulutuslisän muodossa. Koulutus- ja erorahaston toiminta on myös yhä enemmän painottunut työelämässä olevien palkansaajien omaehtoisen aikuiskoulutuksen tukemiseen ja kehittämiseen. Tässä kokonaisuudessa rahaston myöntämä eroraha on jäänyt irralliseksi varsinaisen työttömyysturvalain mukaisen työttömyysturvan kanssa päällekkäin myönnettäväksi lisätueksi.

Työttömyyspäivärahan - sekä peruspäivärahan että ansioon suhteutetun päivärahan -

saamisen edellytyksenä on työssäoloehdon täyttyminen. Palkansaajien ja yrittäjien työssäoloehto määräytyy eri tavoin. Työssäoloehdon tarkoituksena on osoittaa, että henkilö on ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla ja saanut toimeentulonsa ansiotyöstä. Vuonna 1997 palkansaajan työssäoloehdot pidentettiin kuudesta kuukaudesta 10 kuukauteen 24 kuukauden tarkastelujakson pysyessä kuitenkin ennallaan. Tavoitteena oli korjata valitsevassa vaikeassa työttömyystilanteessa järjestelmässä olleita työmarkkinoita vinouttavia piirteitä ja vakuutusperiaatetta vahvistuen lisätä työn ja sen kautta hankittavan sosiaaliturvan välistä yhteyttä.

Työssäoloehdon täyttymistä koskeva vaatimus on sama riippumatta siitä onko kyse henkilöstä, joka tulee päivärahan saajaksi ensimmäistä kertaa tai henkilöstä, jonka päiväraha-kausia alkaa alusta työssäoloehdon täyttyttyä uudelleen työttömyyspäivärahan enimmäisajan kuluessa tai sen jo päättyä. Käytävissä ei ole selvityksiä siitä, kuinka suuri osa ansiopäivärahaa enimmäisajan saaneista työmarkkinatukeen oikeutetuista on uudelleen työllistynyt siten, että ansiopäivärahan työssäoloehto täyttyy. Selvitysten perusteella näyttää kuitenkin siltä, että työttömyyspäivärahalla työmarkkinatuella siirtyneiden työmarkkinatuksen kesto olisi lyhentynyt merkittävästi. Myös niiden henkilöiden lukumäärä, jotka ansioturvan puolella ovat työllistyneet siten, että työssäoloehto on täyttynyt uudelleen ja 500 päivän enimmäisaika on alkanut alusta, näyttää viime vuosina jatkuvasti kasvaneen. Edelleen kuitenkin suuri osa työttömistä näyttäisi kiertävän työttömyyden, työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja jossain määrin myös lyhytkestoisten työsuhteiden kehässä. Laman seurauksena muodostunut rakennetyöttömyys näyttää johtaneen siihen, että vakaalle työuralle takaisin pääseminen on vaikeaa. Jotta myös lyhytaikaisenkin työn vastaanottaminen olisi kaikissa olosuhteissa kannattavaa, työssäoloehdon lyhentäminen olisi perusteltua. Ansiopäivärahalla työmarkkinatuella siirtyneiden mahdollisuudet päästä takaisin ansioturvan piiriin helpottuisivat ja toimeentulon edellytykset paranisivat.

Työttömyysturvalain mukaan ansiotyöstä saatu tulo päiväraha-kaudella vähentää työttömyyspäivärahaa. Sovitellun päivära-

han saamisen ehtona on, että työaika on enintään 75 prosenttia kokoaikatyöntekijän enimmäistyöajasta. Työttömyyspäivärahaa maksetaan soviteltuna henkilölle, jonka työaika on lyhennetty lomautuksen tai osa-aikaistamisen johdosta tai joka on työttömänä vastaanottanut osa-aikatyön. Soviteltua päivärahaa maksetaan myös henkilölle, joka päätoimesta työttömäksi jäätyään jatkaa aikaisempaa sivutyötään tai sivutoimista yrittäjätoimintaa tai aloittaa vähäisen yritystoiminnan. Soviteltuun päivärahaan on oikeus myös henkilöllä, joka työttömänä ollessaan on ottanut vastaan lyhyen, vähemmän kuin kuukauden kestävän kokoaikatyön.

Sovitellun päivärahan määräytymistä koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 1997 alusta. Muutosten tavoitteena oli lyhytaikaisessa ja epätyypillisessä työllistymisessä olevien kynnysten ja esteiden poistaminen ja harmaassa taloudessa tapahtuvan työskentelyn vähentäminen. Osa-aikaisesti työllistyvien henkilöiden kokonaistulo ovat uudistuksen myötä kasvaneet ja osa-aikaisen työn vastaanottaminen on siten kokonaan työttömäksi jäämiseen verrattuna taloudellisesti kannattavampaa.

Satunnaista osa-aikatyötä tekevien määrä on ollut kasvussa verrattuna muihin osa-aikaisesti työllistyneisiin. Satunnaista kokoaikatyötä tekeviä henkilöitä koskevat samat sovitellun päivärahan säännökset kuin muitakin osittain työttömiä henkilöitä. Näin kaikki työtulot riippumatta työn tekemisen tavasta sovitellaan samojen sääntöjen mukaisesti. Nykysäännösten mukaan vajaan kuukauden kokoaikatyössä oleva henkilö ei käytännössä useinkaan saa tulojensa tai työaikansa takia soviteltua päivärahaa. Satunnaisen lyhytaikaisen kokoaikatyön tekemisen kannustamiseksi olisi pyrittävä siihen, että satunnainen kokoaikatyö olisi sovittelun piirissä silloin, kun se saatujen ansioiden ja työajan perusteella on luonteeltaan paremminkin osa-aikatyötä. Sovittelun piiriin kuuluva kokoaikatyö voisi kestää vähemmän kuin kaksi viikkoa, jolloin tätä pitemmän ajan kokoaikatyötä tekevä henkilö saisi kokonaan työttömiltä päiviltä täyttä päivärahaa.

Osittain työttömille henkilöille maksetaan soviteltua työttömyyspäivärahaa neljän vii-

kon jaksoissa työntäjän antamien palkkatietojen perusteella. Sovittelussa on esiintynyt maksuviiveitä, joita on pyritty vähentämään eri keinoin esimerkiksi tiedottamalla työntäjille viivytyksettä tapahtuvan palkkatodistuksen antamisen merkityksestä sovitellun päivärahan määräämisessä. Myös muuta luotettavaa selvitystä soviteltavasta ansiotulosta on käytännössä pidetty riittävänä päivärahan maksamisen edellytyksenä. Nämä keinot eivät kuitenkaan ole osoittautuneet kaikissa tapauksissa riittäviksi. Käytännössä viiveet saattavat joissain tapauksissa vähentää sovitte- lujärjestelmän mukaisen työn vastaanottamisen kannustavuutta. Poikkeuksellisissa tilanteissa palkkatietojen viivästyessä erityisesti syystä päivärahaa olisi voitava myöntää ennakkoon hakijan antaman ansiotuloja ja työaikaa koskevan luotettavan ja riittävänä pidettävän selvityksen perusteella.

Yrittäjiä koskevat työttömyysturvalain säännökset uudistettiin vuonna 1995. Laissa määritellään yrittäjän käsite ja edellytykset, joiden täytyessä yrittäjillä on oikeus paitsi peruspäivärahaan myös vapaaehtoiseen yrittäjäkassan jäsenyyteen perustuvaan ansiosidonnaiseen päivärahaan. Oikeus päivärahaan edellyttää yrittäjän työssäoloehdon täyttymistä. Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on harjoittanut laajuudeltaan olennaista yritystoimintaa vähintään kaksi vuotta työttömyyttä edeltäneen neljän vuoden aikana. Ansioon suhteutetun päivärahan saaminen edellyttää, että työssäoloehto on täyttynyt kassan jäsenyysaikana.

Yritystoiminnan aloittamisen kannustamiseksi työttömyysturvalakiin on otettu säännökset niin sanotusta jälkisuojasta. Yrittäjäksi ryhtyvällä palkansaajakassan jäsenellä on 14—18 kuukauden jälkisuoja-aika. Suoja pysyy voimassa, kun henkilö täyttää palkansaajan työssäoloehdon ja on ilman katkosta joko yrittäjäkassan tai palkansaajakassan jäsen. Jos palkansaajan työssäoloehdon täyttymisen perusteella työttömyyspäivärahaa saava työtön aloittaa yritystoiminnan, hänen oikeutensa palkansaajan päivärahaan jatkuu, jos yritystoiminta päättyy ennen kuin 18 kuukautta on kulunut sen aloittamisesta. Palkansaajana hankittu työssäoloehto riittää päivärahan saamiseksi myös silloin, kun palkansaaja siirtyy yrittäjäksi ilman työttömyysjaksoa ja yri-

tystoiminta kestää enintään 14 kuukautta. Palkansaajakassasta yrittäjäkassan jäseneksi siirtyvä henkilö voi lukea hyväkseen palkansaajakassassa hankkimaansa vakuutus- ja työssäoloehto enintään kuusi kuukautta. Säännösten tarkoituksena on ollut tukea ja kannustaa siirtymistä palkansaajasta yrittäjäksi.

Jälkisuojaoikeus turvaa sen väliajan, jolloin yrittäjäksi siirtynyt palkansaaja täyttää edelleen palkansaajan työssäoloehdon, mutta ei ole ehtinyt täyttää yrittäjän työssäoloehto. Yrittäjäksi ryhtynyt henkilö, joka jää työttömäksi jälkisuoja-aikana saa ansioon suhteutettua päivärahaa yrittäjäksi ryhtymistä edeltäneen ajan palkkatason mukaan, jollei 500 maksupäivän enimmäisraja ole täyttynyt. Yhdenvertaisuuden kannalta on ongelmallista, että jälkisuojaoikeutta ei ole yrittäjäkassan jäsenellä, joka yritystoiminnan lopetettuaan siirtyy palkkatyöhön ja palkansaajakassaan. Näin yritystoiminnan lopettanut yrittäjä saa ansiosidonnaista työttömyysturvaa vasta, kun hän on palkansaajakassan jäsenenä täyttänyt palkansaajan 10 kuukauden työssäoloehdon. Yrittäjäkassan jäsen ei kassasta erottuaan ja siirtyessään palkansaajakassan jäseneksi voi myöskään lukea hyväkseen yrittäjäkassassa hankkimaansa vakuutus- ja työssäoloaika. Palkkatyön ja yrittäjyyden välinen ero on työelämän muutosten johdosta jatkuvasti pienentynyt. Myös työttömyysturvan tulisi olla neutraali siten, että työttömyysturvan saaminen ei ratkaisevasti riippuisi siitä, onko työtä tehty yrittäjänä vai palkansaajana.

Työttömyysturvalain mukaan työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä, joka saa työkyvyttömyyseläkettä täyden työkyvyttömyyden perusteella tai yksilöllistä varhaiseläkettä. Jos työttömyyspäivärahan saajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti siten, että eläke kohdistuu työttömyyspäivärahan maksuaikaan, työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos perii eläkkeestä päivärahaa vastaavan määrän. Myös takautuvasti myönnetty osatyökyvyttömyyseläke voi tulla suoritettavaksi päivärahan maksajalle. Sama koskee tilannetta, jossa osatyökyvyttömyyseläke muutetaan takautuvasti täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Näissä tilanteissa eläkelaitos saatuaan tiedon maksetusta työttömyyspäivärahasta maksaa työttömyyskas-

salle tai Kansaneläkelaitokselle takautuvasti myönnetyn eläkkeen ajalta, jolta kassa tai Kansaneläkelaitos on työttömyyspäivärahaa maksanut. Monessa tapauksessa työkyvyttömyyseläke on kuitenkin pienempi kuin maksettu työttömyyspäiväraha. Tällöin työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos joutuu perimään eläkkeen kanssa päällekkäin maksetun päivärahan takaisin suoraan eläkkeen saajalta.

Työttömyysturvassa pääsääntönä on, että perusteetta maksettu etuus on perittävä takaisin. Takaisinperinnästä voidaan kuitenkin luopua kokonaan tai osittain vain, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä kyse ole vilpillisestä menettelystä tai törkeästä tuottamuksesta. Tästä kohtuullistamismahdollisuudesta huolimatta ehkä useammalta vuodelta takaisinperittävän työttömyyspäivärahan määrä voi olla huomattava ja takaisinperintä voi eläkettä saavan taloudelliset olot huomioon ottaen muodostunut kohtuuttomaksi.

2.2.3. *Yhdistelmätuki*

Työmarkkinatuki on tarkoitettu niille työttömille, joilta puuttuu työttömyysturvan edellyttämä työhistoria sekä niille, jotka ovat saaneet työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäisajan. Työttömien tuen saajien määrä on vakiintumassa runsaan 150 000 tasolle. Työmarkkinatuesta aiheutuu valtiolle noin 950 miljoonan euron menot.

Tuen saajat ovat jakautuneet toisaalta nuoriin, toisaalta erittäin pitkään työttömänä olleisiin henkilöihin. Noin 85 000 henkilöä on yli 2 vuotta työttömänä olleita Ryhmän koulustaso on keskimäärin alhainen ja työhistoria vähäinen, eivätkä he juurikaan osallistu työharjoitteluun, työvoimakoulutukseen tai kuntoutustoimenpiteisiin. Yli 200 mutta alle 500 päivältä työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella saaneita oli huhtikuun 2002 lopussa noin 22 500.

Edellä mainitut työmarkkinatuen aktiivitoimenpiteet, joiden piirissä on ollut 10—15 prosenttia tuen saajista, kohdistuvat lähes kokonaan alle 25-vuotiaisiin nuoriin. Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistuksen yhteydessä uudistettiin työmarkkinatukijärjestelmää ottamalla vuoden 1998 alusta käyttöön yhdistelmätuki. Tuki kohdistuu pitkään

työttömänä olleisiin työmarkkinatuen saajiin. Yhdistelmätuki kehitettiin välineeksi kohdistaa toimenpiteitä siihen työttömien ryhmään, johon työmarkkinoiden kysyntä ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet eivät aiemmin juurikaan kohdistuneet.

Yhdistelmätuessa työttömälle henkilölle maksettava työmarkkinatuki voidaan yhdistää työnantajalle maksettavaan työllistämistukeen. Työmarkkinatuki voidaan nykyjärjestelmässä maksaa yhdistelmätukena työnantajalle myös ilman työllistämistukiosuutta. Työmarkkinatuen käyttö palkkakustannusten kompensatona on valikoiva siinä suhteessa, että kohderyhmä on määritelty työttömyyden keston perusteella. Tuen avulla voidaan edistää vaikeimman työttömien ryhmän työllistymistä erityisesti matalan tuottavuuden työtehtävissä. Työmarkkinatuki on suhteessa palkkakustannuksiin huomattava valtion tuki, sillä esimerkiksi 1 700 euron palkkakustannuksista tuen osuus olisi noin 30 prosenttia. Kuitenkin pelkän työmarkkinatuen avulla on työllistynyt keskimäärin vain alle 100 henkilöä.

Edellä esitettyjen työmarkkinatuen rakennetietojen perusteella on ilmeistä, että tukea 200 päivältä saaneen henkilön työttömyys suurella todennäköisyydellä pitkittyy kahteen vuoteen ja sen ylikin. Pitkittävä työttömyys puolestaan johtaa ilman tehostettuja toimenpiteitä johtaa suurella todennäköisyydellä ensin tehokkaasta työvoiman tarjonnasta syrjäytymiseen ja lopulta pysyvään työmarkkinoilta syrjäytymiseen.

3. **Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset**

3.1. **Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi**

3.1.1. *Lainsäädännön selkeyttäminen*

Esityksen tavoitteena on selkeyttää työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön rakennetta siten, että työttömyysetuuksista ja niihin liittyvistä kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin pääsääntöisesti yhdessä laissa. Toimeentuloturvaa koskevien säännösten suhde työvoimapolitiittisia toimenpiteitä koskeviin säännöksiin

järjestettäisiin lainsäädännössä uudelleen: erityisesti työmarkkinatukijärjestelmää koskevan lainsäädännön rakenteen uudistamisessa tavoitteena on, että eri lakien mukaan työmarkkinatukena maksettavia etuuksia koskevien säännösten suhde työvoimapolitiittisia toimenpiteitä koskeviin säännöksiin on mahdollisimman selkeä. Esityksen tähän tavoitteeseen liittyy läheisesti erikseen annettava hallituksen esitys työvoimapolitiittisen lainsäädännön uudistamisesta siten kuin kohdassa 6.1.1 tarkemmin selostetaan.

Rakenteellisten muutosten lisäksi yksittäisten säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin. Erityisenä lähtökohtana on, että perustuslain asettamat vaatimukset säädöstasosta ja alemman asteisten normien valtuussäännöksistä ja niiden täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta otettaisiin huomioon.

Nykyisin eri laeissa käytettävät käsitteet määriteltäisiin yhdenmukaisesti, ellei erilaiselle sääntelylle ole osoitettavissa sosiaalipoliittisia tai työvoimapolitiittisia perusteita tai tavoitteita. Säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin myös siten, että soveltamista ja toimeenpanoa ohjaava vakiintunut tulkintakäytäntö erityisesti normiaukkotilanteissa kirjattaisiin tarvittaessa lakiin.

3.1.2. *Ansiopäiväraha järjestelmän ja yhdistelmätuen kehittäminen*

Työttömyysturvajärjestelmään tehtävillä muutoksilla pyritään kehittämään työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistymistä tukevaan suuntaan. Erityisesti tässä pyrkimyksenä on pitkäaikaistyöttömien tarvitsemien erityistoimien tukeminen ja kehittäminen sekä pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaaminen. Ehdotukset perustuvat vuoden 2000 tuloratkaisun mukaisesti asetun kolmikantaisen työryhmän ehdotuksiin. Työttömyysturvajärjestelmään ehdotetaan tehtäväksi sellaisia rakenteellisia muutoksia, joiden voidaan arvioida vahvistavan vakuutusperiaatetta ja päivärahan ja työstä saatujen ansiotulojen yhteensovittamista. Työttömyysturvan, työvoimapolitiikan ja työeläkkeiden kehittämisellä pyritään kehittämään järjestelmää työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan.

Työllistymisen tukemiseksi ja työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi yhdistelmätukea ehdotetaan kehitettäväksi ja kokeilun avulla selvitettäväksi uusia tuen käyttömahdollisuuksia ja joustavampia tuen maksamisen menettelyjä.

3.2. Keskeiset ehdotukset

3.2.1. *Työttömyysturvalain uudistaminen*

Voimassa olevan työttömyysetuuksia koskevan lainsäädännön korvaaminen yhdellä yhtenäisellä työttömyysturvalailla edellyttää uuden tyyppisiä rakenteellisia ja sisällöllisiä ratkaisuja. Ehdotetussa työttömyysturvalaissa lähtökohtana on ollut sekä toimeenpanijoiden että etuuksien hakijoiden ja etuudensaajien kannalta mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja ymmärrettävä kokonaisuus. Suomen työttömyysetuuksia koskeva järjestelmä on kuitenkin moniportainen ja hajautettu sekä etuuksien että niiden rahoituksen ja myös toimeenpanon osalta kuten edellä on kuvattu. Lainsäädäntökokonaisuus on tästä johtuen pakostakin laaja myös uudistetussa muodossaan: ehdotettu työttömyysturvalaki jakaantuisi kuuteen eri osaan.

Lainsäädännön selkeyttä on ehdotetun lain rakenteessa pyritty lisäämään siten, että kaikille etuuksille yhteiset säännökset, jotka koskevat oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, olisi koottu lain ensimmäiseen osaan, kolme seuraavaa osaa koskisivat eri etuuslajien erityissäännöksiä ja kahdessa viimeisessä osassa olisivat etuuksille yhteiset toimeenpano- ja muutoksenhakusäännökset. Työttömyysturvalaki ehdotetaan edellä todetun perusteella jaettavaksi kuuteen osaan ja edelleen viiteentoista lukuun seuraavasti:

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku. Yleiset säännökset

2 luku. Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

3 luku. Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

4 luku. Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

II OSA

TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA

5 luku. Työttömyyspäivärahan saamisen

edellytykset

6 luku. Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

III OSA

TYÖMARKKINATUKI

7 luku. Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

8 luku. Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset edellytykset

9 luku. Työmarkkinatuen määrä ja kesto

IV OSA

KOULUTUSPÄIVÄRAHA

10 luku. Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset

V OSA

TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU

11 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset

12 luku. Muutoksenhaku

VI OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku. Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

14 luku. Erinäisiä säännöksiä

15 luku. Voimaantulosäännökset.

Valmistelun yhteydessä harkittiin myös työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevan lain etuuksia koskevien säännösten liittämistä työttömyysturvalakiin, koska näillä säännöksillä on sekä etuuksien määräytymisen että toimeenpanon näkökulmasta monia yhtymäkohtia työttömyysturvalaissa säänneltyihin muihin työttömyysetuuksiin. Työvoimakoulutusta koskevat säännökset ehdotetaan kuitenkin sisällytettäväksi erikseen annettavaan hallituksen esitykseen laiksi julkisesta työvoimapolitiittisesta, koska työvoimakoulutusta koskevilla säännöksillä on läheisempi kytkeä muuhun työvoimapolitiikkaa koskevaan lainsäädäntöön kuin työttömyysturvalakiin.

Työttömyysturvalaki sisältäisi kaikkiaan 140 pykälää. Laki olisi siten nykyistä työttömyysturvalakia huomattavasti laajempi. Kun ehdotetulla työttömyysturvalailla kor-

vattaisiin voimassa olevan työttömyysturvalain lisäksi työmarkkinatuesta ja työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetut lait, jotka keskeiseltä osiltaan nykyisin rakentuvat viittaussäännösten kautta työttömyysturvalakiin, voidaan todeta, että työttömyysturvalain ehdotettu säännöstö on näiden lakien yhteispituutta huomattavasti suppeampi. Ehdotettu rakenne on kuitenkin ennen kaikkea soveltamisen näkökannalta nykyistä lainsäädäntöä toimivampi, kun lukuisista viittauksista muuhun lainsäädäntöön on pitkälti voitu luopua.

Lainsäädännön rakennetta on uudistettu myös siten, että asiayhteydeltään läheisesti toisiinsa liittyviä säännöksiä on koottu kokonaisuuksiksi ja ryhmitelty uudelleen johdonmukaisemmalla tavalla. Yksittäiset säännökset pohjaavat suurelta osin voimassa olevaan lainsäädäntöön, mutta pitkät ja vaikeaselkoiset säännökset on jaettu useampiin, yhden asiakokonaisuuden käsittäviin säännöksiin. Suuri osa säännösten sanamuodoista on uudistettu edellä todetuista tavoitteista lähtien vastaamaan paremmin nykyisten työmarkkinoiden ja sosiaaliturvajärjestelmien asettamia vaatimuksia.

3.2.2. *Ansioapäivärahaa koskevat ehdotukset*

Korotettu ansio-osa

Työttömyysturvajärjestelmää ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että Koulutus- ja erorahaston myöntämä eroraha liitetään osaksi työttömyysturvajärjestelmää. Tämä toteutettaisiin siten, että työttömyysturvan ansioapäivärahaan maksettaisiin korotettua ansio-osaa tilanteissa, joissa henkilö on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä taikka vastaavista julkisen alan syistä. Korotetun ansio-osan saaminen sidottaisiin erorahan tavoin työhistoriaan. Korotettua ansio-osaa maksettaisiin vain pitkän, vähintään 20 vuoden työhistorian omaavalle henkilölle, joka ennen työn menettämistä on ollut palkansaajakassan jäsen vähintään viisi vuotta. Korotettua ansio-osaa maksettaisiin 130 päivän jakso. Korotettu ansio-osa myönnettäisiin myös koulutustukeen ja koulutuspäivärahaan. Korotettu ansio-osa olisi 55 prosent-

tia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Siinä tapauksessa, että palkka kuukaudessa on 90 kertaa perusosa ansio-osa olisi tämän rajan ylittävältä osalta 32,5 prosenttia.

Lisäpäiväoikeus

Tarkoitus on, että työttömyyseläkkeeseen nyt sisältyvä turva siirtyisi niiden henkilöiden osalta, joiden lisäpäivärahoikeus alkaa vuonna 2007 tai sen jälkeen hoidettavaksi työttömyysturvan kautta. Työttömyyseläkemahdollisuus korvattaisiin työttömyysturvasa tehtävin uudistuksin. Ehdotuksen mukaan työttömyysturvan niin sanottu lisäpäiväoikeus korvaisi työttömyyseläkkeen vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiden osalta. Samalla lisäpäiväoikeuden ikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 57 vuodesta 59 vuoteen. Edellytyksenä lisäpäiväoikeudelle olisi myös se, että henkilöllä on työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisajan täytyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana. Lisäpäiviä maksettaisiin sen kuukauden loppuun, jolloin henkilöllä olisi oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle ilman varhennusvähennystä. Henkilö voisi halutessaan olla työnhakijana ja saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 65 vuotta. Jotta lisäpäiviltä maksettavan työttömyyspäivärahan taso vastaisi paremmin eläketurvan tasoa, lisäpäiviltä maksettaisiin korotettua päivärahaa. Korotetun päivärahan ansio-osan ylitteen prosentti olisi 20 prosentin sijasta 32,5 prosenttia edellyttäen, että henkilöllä on työhistoriaa vähintään 20 vuotta.

Työssäoloehto

Ehdotuksen mukaan työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksenä olevan työssäoloehdon pituus olisi 10 kuukautta, mutta tarkastelujakso piteneisi 28 kuukauteen niissä tapauksissa, joissa henkilö tulee päivärahan hakijaksi ensimmäistä kertaa. Niissä tapauksissa, joissa työttömyyspäivärahan enimmäisajan laskeminen alkaisi alusta työssäoloehto lyhenisi 8 kuukauteen tarkastelujakson säilyessä edelleen 24 kuukautena. Työssäoloehto lyhenisi siten silloin, kun enimmäisaika alkaa alusta henkilön täytettyä työssäoloehdon uu-

delleen enimmäisajan kuluessa tai sen jo päätyttyä.

Sovitelu työttömyysetuus

Esityksessä ehdotetaan, että satunnaista kokoaikatyötä tekevien henkilöiden asemaa parannettaisiin siten, että sovittelun piiriin jäisi sellainen satunnainen kokoaikatyö, joka kestää enintään kaksi viikkoa. Jos satunnainen kokoaikatyö kestää pitempään kuin kaksi viikkoa, henkilölle ei maksettaisi sovittelua työttömyysetuutta, vaan hän saisi työttömiltä päiviltä täyttä päivärahaa. Sovittelujaksoa ja sovittelussa huomioon otettavaa työtuloa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Samalla sovittelua päivärahaa kehitetään siten, että päivärahaa voitaisiin maksaa ennakkomaksuna tilanteissa, joissa tarvittavat palkkatiedot päivärahan määrittämiseksi vielä puuttuvat.

Muut ehdotukset

Päivärahan takaisinperinnästä johtuneet kohtuuttomuudet pyritään korjaamaan siten, että takautuvasti myönnetyn eläkkeen takaisinperinnästä luovutaan siltä osin kuin on kysymys siitä eläkkeen osasta, jota ei ole saatu eläkelaitokselta suoraan takaisin. Yrittäjien työttömyysturvaa kehitetään niin sanottua jälkisuojaa koskevalta osalta vastaamaan paremmin palkansaajaa koskevia jälkisuojasäännöksiä. Myös lomakorvausten jakotusta kehitetään korjaamalla jaksotettavaa palkkaa. Määriteltäessä päivärahan perusteena olevaa palkkaa pidennetyltä tarkastelujaksolta, palkkaan tehtäisiin indeksitarkistus. Nyt tehtävistä muutoksista työttömyyskassoille aiheutuvat hallintokulujen lisäykset korvattaisiin.

3.2.3. *Yhdistelmätuen käyttömahdollisuuksien kehittäminen*

Nykyisin säännöksiin työmarkkinatukea voidaan maksaa työnantajalle palkkauskustannusten kompensationsa joko sellaisenaan tai työllistämistukeen yhdistettynä vain sellaisten henkilöiden työllistämiseen, jotka ovat saaneet enimmäisajan työttömyyspäivärahaa tai vähintään 500 päivää työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella. Työmark-

kinatuen käyttöä ehdotetaan työmarkkinatukea saaneiden osalta laajennettavaksi kolmi-vuotisena kokeiluna niin, että työmarkkinatukea maksettaisiin työnantajalle ilman työllistämiskiosuutta vähintään 200 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden työllistämiseksi. Kokeilulla selvitetäisiin samalla myös mahdollisuuksia maksaa työmarkkinatuki työnantajalle nykyistä joustavammin menettelyin, jos tukeen oikeutettu työtön omaehtoisesti löytää itselleen soveltuvan työpaikan.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Korotettu ansio-osa

Siirrettäessä eroraha ja aikuiskoulutuslisä työttömyysturvaan ja työttömien koulutukseen korottamalla ansiopäivärahaa 130 ensimmäisen työttömyyspäivän ajalta ja ansioidonnoisia koulutusetuuksia koulutuksen ajalta korotusten kustannusvaikutusten tulisi vastata erorahan ja aikuiskoulutuslisän kustannuksia. Eroraha ja aikuiskoulutuslisä ovat verottomia etuuksia ja työttömyysturvaetudet verollisia. Jotta työttömäksi joutuneen työttömyysturvaetus vastaisi paremmin erorahaa, maksetut erorahaetudet on laskelmassa korotettu bruttomääräisiksi. Vuonna 2001 maksettujen etuuksien pohjalta tarkasteltuna se merkitsisi, että korotettuun ansio-osaan olisi käytettävissä 20,7 miljoonaa euroa. Koulutuserorahasto ja valtiokonttori maksoivat vuonna 2001 erorahoja yhteensä 11,2 miljoonaa euroa 6 125 henkilölle ja aikuiskoulutuslisää yhteensä 3,3 miljoonaa euroa 3 524 henkilölle. Yhteensä erorahaa ja aikuiskoulutuslisää maksettiin siis 14,4 miljoonaa euroa, josta valtiokonttorin valtion virkamiehille maksamat erorahat ja aikuiskoulutuslisät olivat yhteensä 50 500 euroa. Erityisesti 55—57-vuotiaiden työttömyys vähentyi vuonna 2001. Näyttää todennäköiseltä, että suuriin 1945—1949 syntyneisiin ikäluokkiin kuuluvat henkilöt eivät siirry työttömyyspäivärahan kautta eläkkeelle samassa mitassa kuin heitä edeltävät ikäluokat.

Korotettuun työttömyyspäivärahaan ja kou-

lutusetuuteen oikeutetut ovat 20 vuoden työhistoriaedellytyksen vuoksi miltei kaikki täyttäneet 40 vuotta. Kaksi kolmesta yli 40-vuotiaasta työttömästä täyttää vähintään 20 vuoden työhistoriaedellytyksen. Kun korotettuun ansio-osaan olisi ehdotuksen mukaan oikeus tuotannollis-taloudellisista syistä irtisanotuilla, arvioidaan vuoden 2001 lukujen pohjalta ensimmäiseltä 130 päivältä korotettua työttömyyspäivärahaa saavia olevan keskimäärin 12 100, ansiotuen saajia 2 200 ja koulutuspäivärahan saajia 200. Korotuksen sisältävien päivien lukumäärän arvioidaan olevan 3,7 miljoonaa kappaletta. Verrattuna erorahaan oikeutettuihin korotettuun ansio-osaan oikeutettujen piiri olisi laajempi, koska erorahan erityisedellytyksistä on luovuttu. On oletettavaa, että pitkän työhistorian omaavista valtaosa täyttäisi viiden vuoden vaatimuksen työttömyyskassan jäsenyydestä.

Jos korotetun ansio-osan menot vastaisivat erorahan ja aikuiskoulutustuen menoja, 20,7 miljoonan euron bruttomenosta työttömyyspäivärahojen osuus olisi 17,2 miljoonaa euroa, koulutuspäivärahojen osuus 0,3 miljoonaa euroa ja työvoimapolitiittisen aikuiskoulutustuen osuus 3,2 miljoonaa euroa. Tämän esityksen mukaisesta työttömyyspäivärahan ja koulutuspäivärahan korotuksesta, yhteensä 17,5 miljoonasta eurosta, työttömyysvakuutusrahaston osuus olisi 16,5 miljoonaa euroa. Työttömyysvakuutusrahasto on rahoittanut erorahaetudet työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen tuotosta. Rahaston rahoitusosuus kasvaisi etuuden bruttouttamisen johdosta runsaat 2 miljoonaa euroa. Muutoksella ei ole vaikutusta työttömyysvakuutusmaksujen tasoon.

Koska korotus tulee ansio-osaan, muutos ei lisää valtionosuutta. Valtion osuus pienenee valtiokonttorin virkamiehille maksettujen erorahojen määrällä. Lisäksi valtion työsopimussuhteisista Koulutus- ja erorahastolle suorittama maksu jää pois. Yhteensä valtion osuus pienenee noin 220 000 euroa. Lisäksi verotulot kasvavat 6,5 miljoonalla eurolla, koska aiemmin verottomat erorahaetudet siirtyvät verotettaviksi etuuksiksi.

Vuonna 2003 korotuksen vaikutuksista arvioidaan toteutuvan enimmillään 10 miljoonaa euroa.

Työssäoloehto

Ansioturvan saajista vuosittain yhä suurempi osuus on sellaisia, jotka ovat tulleet uudelleen työttömyysturvan piiriin täytettyään työssäoloehdon. Vuonna 2001 ansiopäivärahan saajista 35 500 henkilöä, 13 % kaikista ansiopäivärahan saajista, oli saaneet päivärahaa vähintään 400 päivältä ennen työssäoloehdon uudelleen täyttämistä. Naisia oli 21 350 ja miehiä 14 150.

Työssäoloehdon taloudelliset vaikutukset muodostuvat työn vaihtumisesta työttömyysturvaan niin pitkältä ajalta kuin työssäoloehdot lyhennetään. Siltä osin kuin työtön on aiemmin työjaksojen välillä saanut työmarkkinatukea, mutta työssäoloehdon lyhentämisen seurauksena pääsee työttömyyspäivärahalle, vaikutukset ovat lisäksi siinä, että työmarkkinatuki vaihtuu työttömyyspäivärahaan.

Työssäoloehdot koskevat muutokset lisäävät työttömyyspäivärahamenoja 70 miljoonaa euroa, josta vaikutukset ansioturvasa ovat noin 62 miljoonaa euroa ja perusturvasa 8 miljoonaa euroa. Ansioturvan valtionosuus nousisi noin 32 miljoonaa euroa, työttömyysvakuutusrahaston osuus 27 miljoonaa euroa ja työttömyyskassojen osuus 3,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2003 vaikutukset olisivat ansioturvasa 30 miljoonaa euroa, josta valtionosuus on noin 15 miljoonaa euroa ja perusturvasa 6 miljoonaa euroa. Työssäoloehdot koskevat muutokset vähentävät työmarkkinatukimenoja tasapainotilanteessa noin 10 miljoonaa euroa ja vuonna 2003 noin 10 miljoonaa euroa.

Soviteltu työttömyyspäiväraha

Vuonna 2001 maksettiin satunnaisen kokoaikatyön perusteella soviteltua päivärahaa runsaalle 42 800 ansiopäivärahan saajalle, mikä oli 15 % kaikista päivärahan saajista. Peruspäivärahan saajista 3 500 (vajaat 9 % kaikista saajista) ja työmarkkinatuen saajista 13 700 (5,2 %) oli vuoden 2001 aikana saanut soviteltua työttömyyspäivärahaa satunnaisen kokoaikatyön perusteella.

Keskimääräinen päiväraha oli lyhytaikaista kokoaikatyötä tekevillä ansioturvasa vuonna 2001 25,2 euroa. Sen osuus täydestä päivärahasta oli 62 %. Satunnaista kokoaikatyötä te-

kevillä oli keskimäärin 13 työpäivää kuukaudessa. Noin puolet kaikista lyhytaikaista kokoaikatyötä tekevistä jäisi muutoksen vaikutuksesta pois sovittelun piiristä. Muutoksen johdosta useimmilla päivärahan saajilla kuukautta kohti maksettu etuus jonkin verran suurenisi. Vähintään kaksi viikkoa kestävien kokoikatöiden poistaminen sovittelun piiristä merkitsee sitä, että tältä osin ne eivät vaikuta sovitellun enimmäisajan täyttymiseen. Vähäistä vaikutusta on myös sivutyön käsitteen poistamisella.

Soviteltuun päivärahaan ehdotetut muutokset lisäävät ansioturvan menoja runsaat 8 miljoonaa euroa, josta valtionosuus on 4 miljoonaa euroa.

Lisäpäiväoikeus

Kun vuoden 1997 alusta toteutettiin lisäpäiväoikeuden ikärajan nosto kahdella vuodella, työttömyyden alkavuus siirtyi selkeästi 53 vuodesta 55 vuoteen. Samoin voidaan olettaa nytkin, että ehdotettu muutos suurelta osin siirtäisi työttömyyden alkavuutta 55 vuodesta 57 vuoteen. Ensimmäinen tällainen ikäluokka, jota lisäpäiväoikeuden ikärajan nosto koskisi, ovat vuonna 1950 syntyneet. Ikärajan nosto vähentää siten ensimmäisen kerran työttömyysturvamenoja vuonna 2005.

Sellaisia 55—56-vuotiaita ansiopäivärahan saajia, joilla työttömyyden alkavuus siirtyisi, on vuosikymmenen puolivälissä vuositasolla noin 8000 henkilöä. Työttömyyden alkavuuden siirtyminen kahdella vuodella vähentää kustannuksia keskimäärin 95 miljoonaa euroa vuodessa. Valtionosuus pienenee vajaat 50 miljoonaa euroa, työttömyysvakuutusrahaston osuus 41 miljoonaa euroa ja työttömyyskassojen osuus 5 miljoonaa euroa. Koska lisäpäiväoikeuden ikärajan nosto vaikuttaa työttömäksi tuloa myöhentävästi, sillä ei ole juurikaan vaikutusta työmarkkinatukimenoihin, varsinkin, jos ikääntyviin kohdentuvia työvoimapoliittisia toimenpiteitä tehostetaan tulevaisuudessa.

Lisäpäivien mahdollinen kokonaiskesto pitenee kuuteen vuoteen, kun päivärahaa voidaan maksaa 65 vuoteen saakka. Työttömyysturvamenojen lisäyksen vastapainona on kuitenkin työttömyyseläkkeen lakkauttaminen. Ensimmäisiä lisäpäivien päivärahoja,

joissa päiväraha-oikeus on 65 vuoteen asti, maksettaisiin vuonna 2009. Täysimääräisenä muutokset olisivat voimassa vasta vuodesta 2015 alkaen.

Lomakorvausten ja työnantajalta saatujen taloudellisten etuuksien jaksotus

Vuonna 2001 työttömyyskassat tekivät 96 500 lomakorvauksen jaksotuspäätöstä. Päiväraha evättiin lomakorvauksen jaksotuksen perusteella keskimäärin 10,8 päivältä päätöstä kohti. Työnantajalta saatu taloudellinen etuus oli perusteena runsaassa 700 tapauksessa. Keskimäärin päiväraha evättiin puolen vuoden ajalta. Samoin runsaassa 700 tapauksessa molemmat, sekä lomakorvaus että työnantajalta saatu taloudellinen etuus oli ollut päivärahan epäämisen perusteena. Päiväraha evättiin keskimäärin 155 päivältä.

Jaksotettavien määrä vähenisi 6 % verrattuna nykyisen lain mukaan jaksotettuihin päiviin, kun jaksotus tehdään viimeisen palkan perusteella. Bruttomenot lisääntyisivät siten 2,8 miljoonaa euroa. Kun työntekijän eläkemaksua ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua vastaavaa vähennystä ei tehdä lomakorvauksen perusteena olevasta palkasta lisäksi tämä kustannuksia noin 2,3 miljoonaa euroa. Vaikutukset bruttomenoissa ovat yhteensä 5,2 miljoonaa euroa, josta valtionosuus on 2,7 miljoonaa euroa.

Takautuvasti myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden takaisinperinnästä luopuminen

Työttömyyskassat tekivät vuonna 2001 takaisinperintäpäätöksiä takautuvan eläkkeen vuoksi runsaat 10 300 kappaletta, vajaat 12 % kaikista takaisinperintäpäätöksistä. Rahamääräisesti takautuvat eläkkeet olivat takaisinperintöjen suurin erä, runsaat 46 % kaikista takaisinperinnöistä. Perittävä määrä oli yhteensä 3,7 miljoonaa euroa, keskimäärin 3 010 euroa yhtä päätöstä kohden. Voidaan olettaa, että takaisinperityksi saadaan runsaat puolet, joten bruttovaikutukset ovat noin 1,7 miljoonaa euroa, josta valtionosuus on 0,7 miljoonaa euroa. Ehdotuksen vaikutukset ovat peruspäivärahoissa ja työmarkkinatuessa vähäiset.

Yhdistelmäkokeilu

Yhdistelmätuella arvioidaan työllistettävän keskimäärin 3000 työtöntä työmarkkinatuen saajaa, joiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on epätodennäköistä. Työttömyysajalta maksettava työmarkkinatuki on tarveharkintaista, kun taas yhdistelmätukena maksetaan työnantajalle täysimääräinen työmarkkinatuki. Käytännössä tarveharkinta alentaa työttömyysaikaista tukea kuitenkin ainoastaan noin runsaalla kymmenesosalla työttömistä työmarkkinatuen saajista. Siten yhdistelmätukikoekielulla ei ole mainittavia vaikutuksia valtion menoihin.

Yhdistelmätukityöstä luetaan työttömyysturvan työssäoloehtoon puolet. Samaa työssäoloehdon kertymistä sovellettaisiin myös ehdotettavan yhdistelmätukikoekielun perusteella järjestettyyn työhön. Yhdessä työssäoloehtoon ehdotettavien muutosten kanssa yhdistelmätukikoekielulla arvioidaan olevan vähäinen vaikutus työttömyyspäivärahamenoja lisäävä vaikutus. Valtion menoissa vastaava säästö syntyisi työmarkkinatukimenojen pienenemisenä.

Muut muutosehdotukset

Päivärahan perusteena olevaan palkkaan tehtävän indeksitarkistuksen vaikutukset ovat tasapainotilanteessa noin 2 miljoonaa euroa vuodessa, josta valtion osuus on puolet. Vuonna 2003 vaikutukset ovat vähäiset.

Työttömyyskassat tekevät vuodessa yhteensä noin 770 000 päivärahaa, koulutuspäivärahaa, ja ansiotukea koskevaa päätöstä. Työttömyyskassoille aiheutuvat hallintokulujen lisäykset korvataan siten, että työttömyysvakuutusrahaston osuutena suoritetaan palkansaajakassoille 2 euroa päätöstä kohden. Tämä lisää työttömyysvakuutusrahaston hallintokuluosuutta 1,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Työttömyysturvan kokonaisvaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia koskevat arviot perustuvat oletukseen, että työttömyysaste vuonna 2003 on 9,4 %. Yhteensä ehdotetut muutokset lisäävät ansioturvan etuusmenoja vuonna 2003 55 miljoonaa euroa ja perustur-

van menoja 6 miljoonaa euroa. Ansioturvan menoista valtionosuus lisääntyy 22 miljoonaa euroa, työttömyysvakuutusrahaston osuus 30 miljoonaa euroa ja työttömyyskassojen osuus 3 miljoonaa euroa. Kun otetaan huomioon Työttömyysvakuutusrahaston rahoittamien erorahaetuksien lakkauttaminen, rahaston osuus etuusmenoihin kasvaa noin 16 miljoonaa euroa. Työmarkkinatukimenot vähenevät noin 10 miljoonaa euroa vuonna 2003.

Muutosten menoja lisäävä vaikutus ilman lisäpäiväoikeudessa tapahtuneita muutoksia on tasapainotilanteessa yhteensä 104 miljoonaa euroa, mistä ansioturvan osuus on 96 miljoonaa euroa. Kustannusten vähennys työmarkkinatuessa on 20 miljoonaa euroa.

Lisäpäiväoikeuden ikärajan nostosta johtuvat säästövaikutukset, noin 95 miljoonaa euroa, alkavat toteutua vuodesta 2005 alkaen, jolloin 1950 syntyneet ovat 55-vuotiaita. Ehdotetun muutoksen menoja vähentävä vaikutus johtuu työttömyyden alkamisen myöhentymisestä kahdella vuodella. Lisäpäiväoikeuden ulottaminen 65 vuoteen lisää työttömyysturvan menoja, mutta vastaava menon vähennys toteutuu eläkejärjestelmässä työttömyyseläkkeen poistamisen myötä. Tästä johtuvat muutokset toteutuvat täysimääräisinä vasta vuodesta 2015 alkaen.

Vaikutukset asumistukeen ja toimeentulotukseen

Ehdotetuista muutoksista työssäoloehdon lyhentäminen vähentää asumistuki- ja toimeentulotukimenoja siltä osin, kun työmarkkinatuen sijasta maksetaan ansiosidonnaista päivärahaa. Vaikutus tasapainotilanteessa on asumistuen menoihin 1,7 miljoonaa euroa ja 2,3 miljoonaa euroa toimeentulotukimenoihin. Vuonna 2003 vaikutukset ovat asumistuksessa vajaat yksi miljoonaa euroa ja runsaat yksi miljoonaa euroa toimeentulotuessa.

4.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Korotettu ansio-osa

Seuraavassa taulukossa on esitetty nykyisen lain mukainen ansiopäiväraha ja ansiopäiväraha korotettuna esityksen mukaiseksi

vuoden 2003 tasossa, jolloin peruspäivärahan oletetaan olevan 23,14 euroa.

Brutto-palkka	Ansiopäiväraha €/pv ansio-osa		ero	
	€kk	45 ja 20 %		
750	27,67	28,68	1,01	131,03
1000	32,65	34,77	2,12	275,15
1500	42,62	46,94	4,32	562,09
2000	52,58	59,12	6,54	850,33
2500	59,08	68,19	9,11	1183,82
3000	63,51	75,38	11,87	1542,89
3500	67,94	82,58	14,64	1903,27

Keskimäärin korotuksen arvioidaan olevan 5,5 euroa päivärahasa, 715 euroa 130 päivän ajalta. Koulutukseen osallistuva voi kuitenkin saada korotettua ansio-osaa pitempään, koulutuspäivärahaa enimmillään 500 päivältä. Korotettua ansio-osaa voi saada useampi sellainen, joka ei ole ollut oikeutettu erorahaan. Korotettua ansio-osaa toisin kuin erorahaa voi saada myös henkilö, jolla viimeisin työsuhde ei ole kestänyt 5 vuotta tai jotka eivät ole täyttäneet 45 vuotta. Toisaalta aiemmin erorahaan oikeutettuja ovat olleet myös perusturvan piiriin kuuluneet, nyt korotus tulisi vain ansiopäivärahaan.

Työssäoloehto

Alkuehdon tarkastelujakson pidentämisellä on merkitystä vasta työelämään tulleille, jotka ovat täyttäneet työssäoloehdon useilla lyhytaikaisilla työsuhteilla. Nyt he voivat päästä työmarkkinatuella työttömyyspäivärahan piiriin aikaisemmin. Lukumääräisesti heitä on arviolta muutama tuhat henkilöä vuodessa.

Lyhyempi työssäolovaatimus voisi kannustaa hakemaan lyhytaikaisia töitä. Työssäoloehdon lyhentämisellä on merkitystä varsinkin iäkkäämmille työttömille, joiden voi olla vaikeaa löytää oman alansa työtä. Työssäoloehdon lyhentämisellä on merkitystä myös alueellisesti. Tämä koskee erityisesti sellaisten alueiden työttömiä, joissa työmahdollisuudet ovat heikoimmat ja joissa tukityö on ollut useimmiten osana työssäoloehdotta täyttävästä työstä.

Jos henkilö tekee jatkuvaa osa-aikatyötä si-

ten, että työssäoloehto samalla täyttyy, omavastuuajan asettaminen ja palkanmäärittely tapahtuu aina kahdeksan kuukauden kuluttua entisen kymmenen kuukauden sijasta. Uusi päiväraha on kuitenkin aina vähintään 80 % aikaisemmasta päivärahasta.

Sovittelua työttömyyspäivärahaa koskevat muutokset

Ehdotettu sovitellun päivärahan ennakkomaksu mahdollistaa työttömyyspäivärahan maksamisen ilman viiveitä, jotka nykyisin ovat johtuneet palkkatodistuksen saamisesta. Samoin maksatusta nopeuttaa se, että yli kaksi viikkoa kestävät kokoaikatyöt jäävät pois sovittelun piiristä.

Päivärahan perusteena olevan palkan ja satunnaisen työn palkan suhteesta sekä satunnaisen työn kestosta riippuu mitkä ovat ehdotetun muutoksen vaikutukset yksilöille. Soviteltu ansiopäiväraha ja työstä saatu palkka ovat voineet yhteensä olla enintään 90 % päivärahan perusteena olevasta palkasta, kuitenkin vähintään se, mitä henkilö saisi peruspäivärahana. Koska tämä säännön soveltaminen jää pois maksettaessa päivärahaa työttömiltä päiviltä, useimmissa tapauksissa päivärahan taso jonkin verran nousee, jos satunnaisen työn palkkataso on sama kuin ansiopäivärahan perusteena oleva palkka. Nousu on sitä suurempi mitä pitempään satunnainen työ kestää ja siten mitä suurempi siitä saatu palkka. Sellaiset henkilöt, joiden päivärahan perusteena oleva palkka on määriteltä osa-aikaisista töistä ja lyhytkestoisista koko-aikatöistä, ja joiden päivärahan taso on siitä syystä alhainen, saavat muutoksen vuoksi korkeampaa päivärahaa.

Perusturvassa maksetaan työttömiltä päiviltä useimmiten enemmän kuin mitä henkilö saisi soviteltuna päivärahana, kun satunnaisen työn palkka on vähintään 980 euron kuukausipalkan tasolla. Sitä pienemmällä palkkatasolla työtön saisi soviteltuna päivärahana enemmän. Toisaalta enintään kahden viikon ajalta saadut palkat pysyisivät edelleen sovittelun piirissä.

Ehdotetun muutoksen johdosta soviteltua päivärahaa voidaan maksaa kauemmin sellaisille henkilöille, jotka tekevät vuoroin osa-aikaisia ja vuoroin lyhytaikaisia kokoai-

kaisia töitä. Tämä johtuu siitä, että aika joka olisi aikaisemmin soviteltu, jää nyt pois sovitellun päivärahan enimmäiskestosta. Sivutyön käsitteen poistamisen vuoksi niissä tapauksissa, joissa päätyö ei ole ollut koko-aikaisista, sivutyön palkka tulee otetuksi huomioon päivärahan perusteena olevassa palkassa, mikä nostaa päivärahan tasoa.

Lisäpäiväoikeus

Nykyisin 55 vuotta täyttäneen työttömäksi jääneen henkilön toimeentulo on turvattu työttömyyspäivärahalla ja työttömyyseläkkeellä lähes 10 vuoden ajan ennen 65 vuoden eläkeikää. Esityksestä seuraa, että tämä jakso lyhenisi kahdella vuodella. Ehdotettu muutos koskisi vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneitä henkilöitä, joiden lisäpäiväoikeus toteutuisi siten ensimmäisen kerran vuonna 2009.

Vaikka työttömyyseläke eläkeuotona lakkaa, lisäpäiväoikeus turvaa ikääntyneiden työntekijöiden toimeentulon. Voimassa olevan lain mukaan lisäpäiväoikeus ei koske yrittäjiä, eikä myöskään tässä yhteydessä lisäpäiväoikeutta uloteta yrittäjiin.

Henkilöillä, joilla on pitkä työhistoria ja joiden eläkepalkka olisi korkea, työttömyyseläke olisi korkeampi kuin työttömyyspäiväraha. Kun lisäpäiviltä maksettavan työttömyyspäivärahan tasoa korotetaan siten, että ansio-osan ylitteprosentti on 32,5, jos henkilöllä on työhistoriaa vähintään 20 vuotta, työttömyyspäiväraha vastaa paremmin työttömyyseläkkeen tasoa.

Muut vaikutukset

Lomakorvausten ja taloudellisten etuuskien jaksotusta koskeva muutos vaikuttaisi siten, että työttömyysturvassa jaksotetut päivät ja lomakorvauspäivät vastaavat paremmin toisiaan. Voimassa olevan lain mukaan mitä pienempi päivärahan perusteena oleva palkka on verrattuna lomakorvauksen perusteena olevaan palkkaan, sitä pitemmältä ajalta päiväraha on tullut evätyksi verrattuna aikaan, jolta korvausta tai etuutta on maksettu. Jos päivärahan perusteena oleva palkka on parempi kuin korvauksen perusteena oleva palkka, evättävä aika on lyhyempi kuin korvauksen perusteena ole-

va aika.

Jos palkansaajaksi ja palkansaajakassan jäseneksi siirtynyt yrittäjä on aiemmin saanut työttömyyspäivärahaa, hän voi lukea hyväksyen yrittäjäkassassa täytettyä vakuutus- ja työssäoloehto 11 viikkoa. Jos hän on aiemmin saanut työttömyyspäivärahaa, jolloin palkansaajan työssäoloehtoon vaaditaan 34 viikkoa, niin hän voi täyttää palkansaajan työssäolo- ja vakuutusehdon 23 viikolla. Tilanne voi kannustaa yrittäjiä, jotka ovat jääneet työttömäksi yritystoiminnasta, ottamaan vastaan lyhempikestoisiakin palkkatöitä.

5. Asian valmistelu

Lainsäädännön tekninen uudistaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö kutsui 1.7.1997 valiokuntaneuvos Pentti Arajärven selvitysmieheksi, jonka tehtävänä oli sosiaali- ja terveysministeriön 11.11.1996 ja 20.12.1996 antamien selvitystehtävien loppuraporttien pohjalta laatia ehdotus toimeentuloturva koskevan lainsäädännön yhtenäistämiseksi ja selkeyttämiseksi. Tavoitteena oli tehdä ehdotus, jossa toimeentuloturva muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden siten, että toimeentulurvaetuudet verotus ja maksupolitiikka huomioon ottaen kannustavat työhön menemiseen ja työssä pysymiseen. Ehdotukset tuli laatia siten, etteivät toimeentuloturvan kokonaisuudet kasva esitysten seurauksena.

Selvitysmiehen 30.6.1998 luovuttamaan raporttiin (Toimeentuloturva koskevan lainsäädännön selkeyttäminen; Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 1998:17) sisältyi edellä mainittujen periaatteellisten tarkastelujen ohella alustavat ehdotukset muun muassa toimeentuloetuuksia koskevien lakien uudistamiseksi. Selvitysmiehen raportti oli vuonna 1998 laajalla lausuntokierroksella, mutta varsinaiseen lainvalmisteluun raportin pohjalta ei tuossa vaiheessa ryhdytty. Syyskuussa 2001 sosiaali- ja terveysministeriö asetti projektin, jonka tehtävänä oli selvitysmiehen raportin ehdotusten pohjalta laatia tarvittavat hallituksen esitykset ja tehdä muu tarvittava valmistelu Kansaneläkelaitoksen hoitamaa toimeentuloturva koskevan lainsäädännön tekniseksi uudistamiseksi. Tavoitteena uudis-

tamisessa on lainsäädännön rakenteen selkeyttäminen sekä eri etuuksia ja niiden toimeenpanoa koskevien säädösten yksinkertaistaminen, selkeyttäminen ja tarvittava yhdenmukaistaminen.

Työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön tekninen uudistaminen on ensimmäinen osa edellä mainittua projektia. Valmistelu on tehty virkatyönä kiinteässä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön kesken. Valmisteluun ovat osallistuneet tai valmistelun yhteydessä on kuultu seuraavia organisaatioita: opetusministeriö, Vakuutusvalvontavirasto, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto, Palvelutyönantajat ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Akava, Suomen Yrittäjät, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK r.y., Kansaneläkelaitos, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry, Suomen Kuntaliitto ja Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry.

Ansiopäivärahaa koskevat ehdotukset

Tulopoliittisessa sopimuksessa vuosille 2001—2002 sovittiin, että sosiaali- ja terveysministeriön johdolla asetetaan kolmikantainen työryhmä selvittämään työttömyysturvajärjestelmän ja työvoimapolitiikan kehittämistä. Lisäksi selvitetään ja ratkaistaan omaehtoisen koulutuksen erilaisten tukijärjestelmien selkeyttämisen ja yhtenäistämisen tarve sekä Koulutus- ja erorahaston maksamien muiden etuuksien muutostarve.

Hallitus totesi 17.11.2000 kannanotossaan tulopoliittiseen sopimukseen, että sosiaali- ja terveysministeriön johdolla asetetaan kolmikantainen työryhmä selvittämään työttömyysturvajärjestelmän ja työvoimapolitiikan kehittämistä työmarkkinajärjestöjen neuvottelutuloksessa kuvatun toimeksiannon mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9.2.2001 työryhmän selvittämään tarpeet ja mahdollisuudet kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistämistä tukevaan suuntaan. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, työministeriö ja keskeiset työmarkkinajärjestöt. Työttömyysturvatyöryhmä 2001 luovutti muistion 12.11.2001.

Sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämään selvitystyöhön omaehtoisen koulutuksen toimeentuloturvan kehittämiseksi osallistuivat sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö ja keskeiset työmarkkinajärjestöt.

Esitys on valmisteltu työryhmien ehdotusten mukaisesti virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä työministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja Vakuutusvalvontaviraston kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edustajia sekä muun muassa opetusministeriötä, valtiovarainministeriötä, Kuntaliittoa, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:tä, työttömyysvakuutusrahastoa, Eläketurvakeskusta, Koulutus- ja erorahastoa, Valtiokonttoria, Suomen Yrittäjiä, työttömien edustajia ja vakuutusosakeyhtiötä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

6.1.1. Työvoimapolitiikkaa koskevan lainsäädännön uudistaminen

Hallituksen esitys on osa lainsäädäntökonaisuutta, jolla pyritään selkeyttämään toimentuloturva koskevaa lainsäädäntöä sekä rakenteellisesti että sanonnallisesti ja määrittelemään lainsäädännössä käytettävät käsitteet mahdollisimman yhdenmukaisesti. Työttömyysaikaista toimeentuloturva koskevilla säännöksillä on läheisiä yhtymäkohtia työvoimapolitiittiseen lainsäädäntöön. Tarkoituksena on tätä esitystä vastaavasti selkeyttää työvoimapolitiittista, työllisyyden hoitoa sekä niihin liittyviä etuuksia ja tukia koskevaa lainsäädäntöä. Hallitus antaa erikseen Eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoimapolitiittista ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi, mihin lainsäädäntöön tässä esityksessä on erityisesti työmarkkinatuen osalta lukuisia viittaussäännöksiä.

Laki julkisesta työvoimapolitiittista korvaksi työvoimapolitiittista, työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työllisyyslain. Lisäksi lakiin julkisesta työvoimapolitiittista otettaisiin eräitä nykyisin työttömyysetuksia koskevissa laeissa olevia sää-

nöksiä, joilla on läheisempi asiallinen yhteys työvoimapolitiikkaan kuin työttömyysturvaan. Tällaisia olisivat muun muassa työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sisältöä määrittelevä työmarkkinatuesta annetun lain 2 luku, eräät yhdistelmätukea koskevat mainitun lain 2 a luvun säännökset, työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä ja työhakemuksen voimassaoloa koskevat säännökset sekä nykyisin pääosin asetustasoiset työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, kokoonpanoa, päätösvaltaa ja muita kuin työvoimapolitiittiseen lausuntoon liittyviä tehtäviä koskevat säännökset.

Lisäksi työvoimapolitiikan toimeenpanoon liittyvästä tietosuojasta säädettäisiin erillisillä. Hallitus antaa erikseen esityksen eduskunnalle laeiksi työvoimapolitiittisten asiakaspalvelun tietojärjestelmästä sekä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta ja työvoimapolitiittilain eräiden säännösten kumoamisesta.

6.1.2. Muut sosiaaliturvaa koskevat muutosehdotukset

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen tekemän yksityisalojen työeläkkeiden kehittämistä koskevan periaatesopimuksen mukaan muun muassa työttömyyseläkkeeseen nyt sisältyvä turva siirtyisi niiden henkilöiden osalta, joiden lisäpäiväraha-oikeus alkaa vuonna 2007 tai sen jälkeen hoidettavaksi työttömyysturvan kautta. Näiden henkilöiden työttömyyseläkemahdollisuus korvattaisiin työttömyysturvassa tehtävin uudistuksin. Työttömyysturvan uudistamista pohtinut työttömyysturvatyöryhmä 2001 on ehdottanut, että työttömyysturvan niin sanottu lisäpäiväoikeus korvaisi työttömyyseläkkeen vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiden osalta. Samalla lisäpäiväoikeuden ikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 57 vuodesta 59 vuoteen. Edellytyksenä lisäpäiväoikeudelle olisi myös se, että henkilöllä on työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisajan täytyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana. Lisäpäiviä maksettaisiin sen kuukauden loppuun, jolloin henkilöllä olisi oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle ilman varhennusvähennystä. Henkilö voisi halutessaan olla työnhakijana

ja saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 65 vuotta.

Edellä kuvattu työttömyysturvan lisäpäiviä koskeva muutos siten korvaisi asteittain työttömyyseläkkeen. Jotta lisäpäiviltä maksettavan työttömyyspäivärahan taso vastaisi paremmin eläketurvan tasoa, tarkoituksena on, että lisäpäiviltä maksettaisiin korotettua päivärahaa. Korotetun päivärahan ansio-osan ylitteen prosentti olisi 20 prosentin sijasta 32,5 prosenttia edellyttäen, että henkilöllä on työhistoriaa vähintään 20 vuotta.

Muutokset edellyttävät myös työeläkkeiden ja työttömyysetuuksien rahoitusjärjestelmiä koskevien säännösten tarkistamista. Tarkoituksena on, että työnantajien työttömyyseläkkeitä vastaava rahoitusvastuu säilytettäisiin ja siirrettäisiin työttömyysturvajärjestelmään siten, että omavastuunentely koskisi samoin periaattein kaikkia työnantajia.

Työttömyyseläkkeitä ja työttömyysturvan lisäpäiviä koskevat uudistukset tulisi toteuttaa koordinoitusti muun muassa väliinpuotoamisten ehkäisemiseksi. Myös näiden rahoitukseen liittyvät ratkaisut muodostavat kokonaisuuden, jonka tulee kattaa sekä yksityinen että julkinen ala. Hallituksen on tarkoitus antaa työttömyysetuuksien rahoitukseen liittyvät ehdotukset erikseen heti sen jälkeen kun avoinna vielä olevat kysymykset on ratkaistu. Esityksen tarkoituksena on säi-

lyttää eri rahoittajatahojen välinen kustannusten jako nykyisten periaatteiden mukaisena siten, ettei erorahajärjestelmän ja työttömyyseläkkeen lakkauttamisen johdosta tapahdu rahoitusvastuiden siirtymisiä esimerkiksi työttömyyskassoille.

Hallitus antaa erikseen myös esityksen sairausvakuutuslain ja kuntoutusrahalain (611/1991) muuttamisesta siltä osin kuin on kysymys työttömyyspäivärahan saajalle maksettavan sairaspäivärahan tai kuntoutusrahan määräytymisestä. Tarkoituksena on, että päivärahaa määrättäessä perusteena ei käytettäisi tässä esityksessä ehdotettua korotettua ansio-osaa sisältävää työttömyyspäivärahaa, vaan perusteena käytettäisiin aina pääsäännön mukaan määräytyvää ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa. Esitys sisällytetään erikseen annettavaan hallituksen esitykseen sairausvakuutuslain ja kuntoutusrahalain muuttamisesta.

Hallitus antaa erikseen esityksen Koulutus- ja erorahastosta annetun lain muuttamisesta. Tarkoituksena on, että nykyinen laki Koulutus- ja erorahastosta kumotaan. Tilalle ehdotetaan säädettäväksi laki Koulutusrahastosta. Uusi Koulutusrahasto vastaa aikuiskoulutustuen toimeenpanon lisäksi näyttötutkinnon perusteella kertakorvauksena maksettavasta ammattikoulutusrahasta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työttömyysturvalaki

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä kuvattaisiin työttömyysetuuksien tarkoitus. Työttömyysturvan yleisenä sosiaalipoliittisena tavoitteena on turvata työttömän toimeentuloa korvaamalla työttömyyden aiheuttamia taloudellisia menetyksiä. Sosiaaliturvan yleisenä lähtökohtana on turvata jokaiselle oikeus ja mahdollisuus aktiivisuuteen ehkäisemällä toteutuneesta sosiaalisesta riskitilanteesta johtuvaa toimeentulon heikentymistä. Työttömyyden kohdalla tämä tarkoittaa aktiivista ja päätoimista työnhakua työmarkkinoille pääsemiseksi tai palaamiseksi.

Lakiehdotuksessa samoin kuin työvoimapolitiisessa lainsäädännössä työnhaku ymmärrettäisiin laajasti. Palkkatyön etsimisen lisäksi työnhaku tarkoittaa valmiutta osallistua koulutukseen ja tarvittaessa muihin työmarkkinavalmiuksia parantaviin toimenpiteisiin.

Laissa säädettäisiin etuuksista ja sitä sovellettaisiin etuuksiin, joiden myöntämisedellytyksenä on, että henkilö on työtön ja rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi työvoimatoimistoon. Työvoimaviranomaisen tarjoamista työvoimapalveluista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä säädettäisiin erikseen kuten edellä kohdassa 6.1.1. on tarkemmin selostettu.

Lakia sovellettaisiin Suomessa pysyvästi asuviin henkilöihin. Siitä, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, säädettäisiin 7 §:ssä.

2 §. *Etuudet.* Pykälässä säädettäisiin tämän lain perusteella myönnettävistä etuuksista. Lainsäädännön informatiivisuuden lisäämi-

seksi pykälässä kuvattaisiin työttömyysetuusjärjestelmä ja kunkin etuuden keskeisimmät saamisedellytykset.

Lain mukaisia etuuksia olisivat työmarkkinatuki, työttömyyspäiväraha ja työttömän omaehtoisen opiskelun aikainen koulutuspäiväraha. Työttömyyspäiväraha maksettaisiin ansiopäivarahana tai peruspäivarahana vakiintuneen palkkatyön tai yritystoiminnan perusteella. Vakiintuneena pidettäisiin työtä tai yritystoimintaa, joka täyttää 5 luvun 3 tai 7 §:n mukaisen työssäoloehdon.

Etuuslajit vastaavat nykyistä lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työmarkkinatuesta, joka perusoikeusjärjestelmässä on lakisääteinen sosiaaliturvajärjestelmä työttömyyden varalta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työttömyyspäivarahasta ja 3 momentissa työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksamisesta koulutuspäivarahana.

3 §. *Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi työnhakusuunnitelman keskeisen merkityksen korostamiseksi viittaussäännös työttömän työnhakijan oikeudesta työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelmasta säädettäisiin tarkemmin julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 4 luvussa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin etuuden saajan yleisistä velvollisuuksista hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta sekä yhteistyössä työvoimaviranomaisen kanssa edistää työllistymistään ja ehkäistä työttömyytensä pitkittymistä. Asiasisällöltään säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 2 §:n 2 momenttia ja työmarkkinatuesta annetun lain 1 a §:ää. Säännökseen on sen selkeyttämiseksi lisätty maininta työnhakusuunnitelman toteuttamisesta, koska työnhakusuunnitelman asema työttömän työnhakijan palveluprosessissa ja hänen työnhakunsa tukena on keskeinen.

Nykytilaa vastaavasti yleisiä velvollisuuksia koskeva säännös olisi luonteeltaan tarkoitussäännös, eikä yksin sen nojalla etuutta

voitaisi evätä.

4 §. *Lain toimeenpano.* Säännös on asiallisesti samansisältöinen voimassa olevan lainsäädännön (työttömyysturvalain 3 § ja työmarkkinatuesta annetun lain 3 §) kanssa. Pykälän 3 momenttiin on otettu nykyisen työttömyysturvalain 43 c §:n perussäännös työttömyysturva-asiamiehestä.

5 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin keskeisimmät laissa käytettävät käsitteet. Kokoaikatyötä, osa-aikatyötä ja työnhakusuunnitelmaa koskevat käsitteet vastaisivat sisällöltään nykyistä lainsäädäntöä. Myös lomautusta koskeva määrittely 6-kohdassa vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Työsopimuslain (55/2001) uudistamisen yhteydessä muutettiin lomauttamista koskevia säännöksiä siten, että työnantajan yksipuolisesti suoritettaman lomautuksen lisäksi määräaikainen lomautus saattaa työsopimuslain 5 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan perustua myös työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen. Edellytyksenä kuitenkin on, että lomauttaminen on tarpeen työnantajan toiminnan tai taloudellisen tilan vuoksi. Pykälään ehdotetun sanamuodon perusteella myös nämä sopimukseen perustuvat lomautukset olisivat työttömyysturvan kannalta samassa asemassa kuin muut lomautukset siltä osin kuin ne perustuvat tuotannollisiin ja taloudellisiin syihin. Lomauttamisesta voidaan työsopimuslain mainitun lainkohdan tarkoittamalla tavalla - lainkohtaa koskevien perustelujen mukaan - sopia vain työsuhteen kestäessä tilannekohtaisesti eikä yleisesti esimerkiksi työsopimusta solmittaessa. Tällaiset tilanteet jäisivät, kuten jäljempänä 3 luvun 5 §:ää koskevissa perusteluissa todetaan, työttömyysturvan ulkopuolella.

Suomen työttömyysturvajärjestelmä on sekä rakenteeltaan että organisatorisesti hajautettu. Tämän seurauksena on lainsäädännön rakenteen monimutkaisuuden ja toistuvien lakiviittausten lisäksi usein myös yksittäisten säännösten pitkät määrittelyosuudet, jotka tekevät säännöksistä raskaita ja vaikeaselkoisia. Pykälässä määriteltäisiin jäljempänä laissa toistuvasti käytetyt käsitteet kuten korvaukseton määräaika, työssäolovelvoite, työnhakusuunnitelma ja yhdistelmätki, joilla korvattaisiin edellä mainittuja sisäisiä viittaussäännöksiä ja pitkiä määrittelyketjuja.

Pykälässä on määritelty myös eräitä yleiskäsitteitä, joita ovat työttömyysetuus, työttömyyspäiväraha ja työssäoloehto. Näiden tarkoituksena on myös korvata jäljempänä olevissa säännöksissä toistuvat, asianomaisen säännöksen soveltamisalan edellyttämät pitkät määrittelyt. Siten, jos jäljempänä olevassa pykälässä säädetään esimerkiksi työttömyysetuudesta, koskee säännös kaikkia määritelmän tarkoittamia etuuksia - jos puolestaan säännöksen soveltamisala rajoittuu vain työttömyyspäivärahoihin tai yrittäjän ansio-
päivärahaan käytetään näitä termejä yleiskäsitteen asemesta. Vastaavanlainen merkitys ja säännöksen ”lukuohje” on pykälän 7-kohdassa tarkoitettulla työssäoloehdolla.

6 §. *Yrittäjä.* Säännös vastaisi pääosin voimassa olevaa lakia ja vakiintunutta käytäntöä. Pykälässä määritellään se, millä edellytyksillä henkilöä on työttömyysturvalakia sovellettaessa pidettävä yrittäjänä, eli milloin sovellettavaksi tulevat lain yrittäjiä koskevat erityissäännökset, kuten työssäoloehto, myyntivoiton jaksotusta tai päivärahan suuruuden määrittelyä koskevat säännökset. Vastaavasti pelkästään palkansaajia koskevia säännöksiä ei voida soveltaa henkilöön, joka täyttää yrittäjästatusta koskevat pykälässä luetellut edellytykset.

Yrittäjän työttömyysturvaa koskevista työvoimapoliittisista edellytyksistä eli siitä milloin yrittäjäksi katsottava työnhakija työllistyy yritystoiminnassaan siten, että se on työttömyysetuuden myöntämisen esteenä, säädetään puolestaan lakiehdotuksen 2 luvun 4 ja 5 §:ssä. Käytännössä yrittäjän määritelmää ja yritystoiminnan työvoimapoliittista arviointia koskevien säännösten soveltamisessa on ilmennyt epä johdonmukaisuutta. Yrittäjän määrittelyä koskevan pykälän 5 momenttiin on soveltamiskäytännön selventämiseksi otettu viittaussäännös yrittäjiä koskeviin työvoimapoliittisiin säännöksiin. Arvioitaessa yritystoiminnan vaikutusta työttömyysetuuteen on otettava huomioon sekä 1 luvun 6 §:n että 2 luvun 4 ja 5 §:n säännökset. Jos henkilöllä ei ole 1 luvun 6 §:n 1—3 momentissa tarkoitettua omistusta tai määräysvaltaa yrityksessä, ei hänen voida myöskään katsoa työllistyvän yrittäjänä. Se, että työnhakija täyttää yrittäjää koskevan määrittelyn edellytykset, ei puolestaan yksinään ratkaise sitä,

työllistyykö hän tässä yritystoiminnassa, vaan tämä seikka on arvioitava 2 luvun 4 ja 5 §:n säännösten mukaisesti.

Yrittäjän määritelmää tulee tulkita yhtenäisesti työttömyysturvaa koskevassa lainsäädännössä. Esimerkiksi yrittäjäksi katsottava henkilö ei voi tehokkaasti vakuuttaa itseään palkansaajakassassa. Säännöksellä on merkitystä myös työttömyysvakuutusmaksun määrän osalta. Jos henkilöä on pidettävä määritelmän mukaisena yrittäjänä, tulee hänen työttömyysvakuutusmaksunsa määräytyä tämän mukaisesti.

Voimassa olevan lain tavoin säännös koski eri yhtiömuotojen lisäksi myös esimerkiksi yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja liikkeenharjoittajia. Siten myös esimerkiksi elinkeinonharjoittajan puoliso tai perheenjäsen voidaan säännöksen perusteella katsoa yritystoimintaa harjoittavaksi henkilöksi.

Lain sanamuodon mukaan työnhakija voidaan määritellä yrittäjäksi vain, jos hän on työskennellyt yhtiössä. Näin ollen pelkkä omistaminen ei aiheuta sitä, että työnhakija määriteltäisiin yrittäjäksi. Vakiintuneen käytännön mukaisesti omistusosuutta määriteltäessä otettaisiin huomioon myös välillinen toisten yritysten ja yhteisöjen kautta tapahtuva omistaminen silloin, kun henkilö yksin tai perheenjäsentensä kanssa omistaa väliyhteisöstä vähintään puolet tai hänellä on tätä vastaava määräysvalta väliyhteisössä. Tästä otettaisiin lakiin asian selkiinnyttämiseksi nimenomainen säännös. Väliyhteisöomistamisessa ei kuitenkaan edellytettäisi, että henkilö työskentelee väliyhteisössä.

Myös johtavan aseman määritelmä vastaisi voimassa olevaa lakia. Määritelmä ei olisi tyhjentävä. Lain mukaan johtavassa asemassa katsotaan toimivan osakeyhtiön toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen taikka henkilön, joka on muutoin vastaavassa asemassa. Hallituksen varajäsenen katsottaisiin olevan johtavassa asemassa vain, jos hän osallistuu hallituksen kokouksiin niin usein, että hänellä katsotaan olevan käytännössä samanlainen päätöksentekovalta kuin hallituksen varsinaisellakin jäsenellä. Sellaisissa pienissä yrityksissä ja yhteisöissä, joissa omistus jakautuu tasaisesti, johtava asema voisi muodostua myös henkilön muodollisesta asemasta riippumatta pelkän omistamiseen liittyvän mää-

räysvallan kautta. Esimerkiksi osuuskunnassa, jossa on kuusi jäsentä ja kunkin jäsenen omistus on siten yli 15 %, on kaikkia jäseniä pidettävä yrittäjinä. Oikeuskäytännössä on katsottu, että pienessä yhtiössä, jonka kolme osakasta omistivat tasaosuuksin, päätösvaltaa käytettiin omistajien kesken ja kunkin osanomistajan oli katsottava olevan johtavassa asemassa heidän muodollisesta asemastaan riippumatta.

Perheenjäsenen määrittely vastaisi voimassa olevaa lakia. Avopuoliso rinnastetaan aviopuolisoon siten kuin 7 §:ssä säädetään.

7 §. *Avoliitto ja puolisojen asuminen erillään.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi erityinen säännös avoliiton määrittelystä sekä siitä, milloin puolisojen katsotaan lakia sovellettaessa asuvan erillään. Avoliitto, jota termiä pykälässä käytettäisiin sen vakiintuneisuuden vuoksi, voitaisiin ehdotuksen mukaan etuuk-
sia määrättäessä rinnastaa avoliittoon, jos pykälässä luetellut kaikki edellytykset täyttyvät. Säännösehdotuksen mukaan edellytetään, että kyseessä on mies ja nainen, heillä on yhteiseksi katsottava talous, he elävät avoliiton omaisissa olosuhteissa ja että tällainen asioiden tila ei ole selvästi väliaikainen.

Yhteiselle taloudelle ei voida antaa yksiselitteistä sisältöä, mutta yhdessä asuminen jo yksistään luo tietynasteisen oletettaman yhteisestä taloudesta. Myös avoliiton omaisten olosuhteiden käsite jäisi edelleen toimeenpanon kannalta jossain määrin ongelmalliseksi, koska kyseisestä asiasta ei voida säätää tarkemmin. Tulkintakäytäntöä ohjaisi kuitenkin säännöksessä edellytetty olosuhteiden vakiintuneisuus ja jatkuvuus. Tällaisena säännöksen tarkoitamana jatkuvuutena voitaisiin pitää esimerkiksi useamman kuukauden jatkunutta yhteistaloutta.

Rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §:n 3 ja 4 momentin perusteella rekisteröidyssä parisuhteessa oleva henkilö rinnastettaisiin avoliitossa olevaan henkilöön.

8 §. *Suomessa asuminen.* Nykytilaa vastavasti kysymys siitä, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, ratkaistaisiin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain mukaisesti.

9 §. *Työssäkäyntialue.* Pykälän 1 momen-

tissa määriteltäisiin työssäkäyntialue nykyistä työttömyysturvalain 10 §:n 1 momenttia vastaavasti. Termi paikkakunta korvattaisiin käsitteellä kunta.

Työssäkäyntialueet määriteltäisiin työministeriön asetuksella, jonka antamista koskeva valtuussäännös ehdotetaan pykälän 2 momenttiin. Paikalliset työvoimatoimikunnat osallistuisivat edelleen valmisteluun. Nykyisen lainsäädännön mukaan työssäkäyntialueet on määriteltävä vuosittain. Käytäntö on osoittanut, että työssäkäynnissä vain harvoissa tapauksissa tapahtuu olennaisia muutoksia vuoden ajanjaksolla. Tämän vuoksi mainitusta vaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi.

Pykälän 1 momentin tarkoittamana erityisenä syynä pidettäisiin edelleen asuinkunnan poikkeuksellisen suurta laajuutta tai muita poikkeuksellisia maantieteellisiä olosuhteita, jolloin työssäkäyntialueeseen kuuluvaksi määriteltäisiin vain osa kunnan alueesta. Toisaalta erityisenä syynä voitaisiin pitää edelleen tietyllä työalalla normaalisti edellytettävää tavanomaista laajempaa liikkuvuutta.

2 luku. Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

Lukuun koottaisiin työttömyysetuuksien työvoimapolitiittiset edellytykset, toisin sanoen edellytykset, joista työvoimaviranomainen antaa sitovan lausunnon etuuden maksajalle. Nykyisin pääosa työvoimapolitiittisista edellytyksistä on työttömyysturvalain 2 luvussa ja työmarkkinatuesta annetun lain 3 luvussa. Luvussa säädettäisiin etuuslajeille yhteisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Työmarkkinatuen erityisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä säädettäisiin 8 luvussa. Koulutuspäivärahaan tässä luvussa säädettäviä edellytyksiä sovellettaisiin vain osittain siten kuin 10 luvun 2 §:ssä tarkemmin säädettäisiin.

Luvun pykäläjärjestyksestä on pyritty selkeyttämään. Luvun 1 §:ssä olisi perussäännös työttömästä työnhakijasta. Luvun 2—11 §:ssä säädettäisiin sellaisen menettelyn vaikutuksista oikeuteen saada etuuksia, joka ei lähtökohteisesti ole riippuvainen työnhakijalle tehdyistä työtarjouksista tai yleensäkin työvoimatoimiston toiminnasta. Vastaavasti 12—20 §:ssä säädettäisiin tarjotusta työstä

kieltäytymisen sekä koulutuksesta ja työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytymisen ja eroamisen vaikutuksista. Luvun säännöksiä on käsitteellisesti yhdenmukaistettu muun muassa siten, että hyväksyttävästä perusteesta muutoin moitittavalle työmarkkinakäyttäjätymiselle käytettäisiin johdonmukaisesti ilmaisua pätevä syy.

Perusoikeuksiin liittyvän lainsäädännön tarkkarajaisuuden lisäämiseksi lakiin on otettu säännökset pätevistä syistä kaikkien moitittavaa työmarkkinakäyttäjätymistä osoittavien säännösten yhteyteen tai niiden jälkeen omaksi pykäläkseen sekä säännös siitä, miten henkilö, jonka ei ole katsottu olevan työmarkkinoiden käytettävissä, voi osoittaa palanneensa työmarkkinoille. Asiallisesti mainittu säännös ja pätevän syyn määritelmät vastaavat nykyistä vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Nykyisissä laeissa korvauksettomat määräajat on määritelty kuukausina, kuitenkin siten, että työttömyysturvalain 11 a §:n ja työmarkkinatuesta annetun lain 22 §:n 2 momentin mukaan kuukauteen katsotaan sisältyvän 30 päivää. Esiityksen mukaan korvauksettomat määräajat määriteltäisiin asianomaisissa säännöksissä suoraan päivinä (30, 60 tai 90 päivää). Säännöksiä sovellettaessa päivällä tarkoitetaan nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti kalenteripäivää, ei esimerkiksi etuuden maksupäivää.

1 §. *Työtön työnhakija.* Nykyisen työttömyysturvalain 4 §:n ja työmarkkinatuesta annetun lain 13 §:n mukaan etuuteen on oikeus työvoimatoimistoon rekisteröityneellä kokoaikatyötä hakevalla työkykyisellä työttömällä henkilöllä, joka on työmarkkinoiden käytettävissä niillä yleisesti sovellettavien ehtojen ja jolle ei ole voitu osoittaa työtä tai jota ei ole voitu osoittaa koulutukseen. Työmarkkinoilla yleisesti sovellettavilla ehdoilla tarkoitetaan työsopimuslain ja siihen liittyvien lakien sekä työehtosopimusten mukaisia sellaisia määräyksiä, joita työsuhteessa tulee soveltaa. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevalla henkilöllä on oikeus etuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä. Lisäksi etuuden saajan on säilyttäväkseen oikeutensa ilmoitautettava työvoimatoimistolle sen määrämällä tavalla.

Mainittuja etuuden saamisen keskeisiä

edellytyksiä ei sisällöllisesti ehdoteta muutettaviksi. Lain rakenteen selkeyttämiseksi työkykyisyyttä koskeva edellytys siirrettäisiin 3 lukuun, koska työkykyisyys ei kuulu työvoimaviranomaisen tutkittaviin työvoimapolitiisiin edellytyksiin. Toisaalta työnhakijaksi rekisteröitymisen ja työhakemuksen voimassapitämisen osalta viitattaisiin työvoimapalveluita koskevaan lainsäädäntöön ja siinä säädettyihin menettelytapoihin.

Säännöstä selkeytettäisiin määrittelemällä työttömäksi henkilö, joka ei päätoimisesti työllisty yrittäjänä tai omassa työssä eikä ole työsuhteessa tai on siitä kokoaikaisesti lomautettu sekä lisäksi henkilöä, joka on satunnaisessa työssä tai osa-aikaisessa työssä joko osa-aikatyöntekijänä tai lomautettuna (lyhennetty työviikko ja lyhennetty työpäivä). Henkilön katsottaisiin olevan työsuhteessa myös niin sanotun lepävän työsuhteen aikana, toisin sanoen tilanteessa, jossa työsopimuksen osapuolilla ei ole työntekoa eikä palkanmaksuvelvollisuutta muusta syystä kuin työsopimuslain mukaisen lomautuksen johdosta. Siten henkilöllä ei olisi oikeutta työttömyysetuuksiin esimerkiksi itse hakemansa virka- tai opintovapaan tai työsopimusta solmittaessa sovitun työaikajärjestelyn perusteella. Etuuksien poikkeuksellisesta myöntämisestä työsuhteessa olevalle säädetäisiin 3 luvun 3 §:n 3 momentissa ja työ- tai virkasuhteesta johtuvista rajoituksista 3 luvun 5 §:ssä.

Työnhakijan käsitettä täsmennettäisiin ottamalla pykälän 2 momenttiin vakiintuneen soveltamiskäytännön mukainen nimenomainen säännös työnhakijan tavoitettavuudesta työtarjouksia ja muita työvoimatoimiston yhteydenottoja varten. Vähimmäisvaatimukseksi olisi nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti, että henkilö ilmoittaa työvoimatoimistolle postiosoitteensa, myös tilapäisen.

Kokoaikatyön hakemista koskevan 3 momentin mukaan kokoaikatyöhön pääsemisen tulisi olla paitsi henkilön työhakemuksen myös hänen tämän lain voimaantulon jälkeen tehdyn työnhakusuunnitelmansa tavoitteena silloin, kun suunnitelma on hänen kanssaan laadittu. Säännöksellä korostettaisiin osaltaan myös työnhakusuunnitelman keskeistä osaa työttömän työnhakijan työvoimapalveluissa.

2 §. *Muu kuin työsuhteessa tehty työ.* Pykä-

län 1 momentissa säädetäisiin työttömän työnhakijan oikeudesta tehdä tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä ja tavanomaista talkootyötä. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 4 a §:n 1 momenttia siten täsmennettynä, että tavanomaisuuden vaatimus on ulotettu koskemaan myös vapaaehtoistyötä.

Työttömän työnhakijan oikeudesta osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun työtoimintaan säädetäisiin 1 momentin 3 kohdassa. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 4 a §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädetään nykyistä työttömyysturvalain 4 a §:n 2 momenttia vastaavasti, ettei henkilöllä ole oikeutta työttömyysetuuteen sinä aikana, kun hän työskentelee yrityksessä tai muutoin tehtävissä, joita yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoimintana, vaikka työskentely olisikin palkatonta.

3 §. *Työmarkkinoilla olon esteet.* Nykyisen työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 3-kohdan mukaan työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä, joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä. Työmarkkinoiden käytettävissä olon käsite määritellään työttömyysturvalain 5 §:n 2 momentissa. Momentin alkuosa käsittelee tilanteita, joissa henkilö itse asettaa rajoituksia tarjotun työn tai koulutuksen vastaanottamiselle taikka joiden rajoitusten vuoksi hän eroaa työstä tai koulutuksesta. Momentin loppuosa käsittelee tilanteita, joissa henkilön ei katsota olevan työmarkkinoiden käytettävissä ulkomaanmatkan, asevelvollisuuden, vapausrangautuksen, sairaalahoidon tai muun laitoshoidon taikka muun vastaavan syyn johdosta. Näissä tilanteissa ei edellytetä, että henkilölle olisi tehty työ- tai koulutustarjous tai hän olisi eronnut työstä tai koulutuksesta. Säännöksen soveltamisen yksinkertaistamiseksi ja eri käsitteiden selkeyttämiseksi työttömyysturvalain 5 § 2 momentti ehdotetaan jaettavaksi kahteen eri pykälään, joista toisessa säädetäisiin tilanteista, joissa henkilön katsotaan olevan estynyt olemasta työmarkkinoilla ja toisessa säädetäisiin tilanteista, joissa henkilön ei katsota olevan työmarkkinoiden käytettävissä. Työmarkkinoiden käytettävissä oloa koskeva säännös ehdotetaan 8 §:ksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa henkilöllä on katsottava olevan este työmarkkinoilla ololle. Säännös vastaisi voimassa olevan työttömyysturvalain 5 §:n 2 momentin toiseksi viimeistä virkettä. Lainkohtaa täsmennettäisiin lisäämällä siihen varusmiespalveluksen lisäksi siviilipalvelus, jonka aikana henkilön katsotaan olevan estynyt olemasta työmarkkinoilla.

Henkilön ei kuitenkaan katsota olevan estynyt olemasta työmarkkinoilla sellaisen etukäteen työvoimatoimistolle ilmoitetun, satunnaisen ja lyhyen ulkomaanmatkan aikana, jonka aikana hän on työvoimatoimiston tavoitettavissa ja kykenee kohtuullisessa ja tavanomaisessa ajassa ottamaan vastaan työtä tai koulutusta. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Säännös vastaisi voimassa olevan työttömyysturvalain 5 §:n 2 momentin viimeistä virkettä.

4 §. *Yritystoiminta.* Henkilöllä, joka päätoimisesti työllistyy 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettussa yritystoiminnassa tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Yrityksenä pidetään myös maatalousyritystä. Tästä säädettäisiin 1 momentissa. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 5 a §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yritystoiminnan tai oman työn aloittamisesta ja määriteltäisiin se, milloin henkilön katsotaan työllistyvän toiminnassa päätoimisesti. Yritystoiminnan tai oman työn katsotaan työllistävän henkilön päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se estää kokoaikaisen työn vastaanottamisen. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 5 a §:n 2 momenttia. Yritystoiminnan aloittamisesta säädettäisiin asetuksenantovaltuuden nojalla tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan nykyisen työttömyysturvalain 47 §:n 1 momentin 1 kohtaa vastaava asetuksenantovaltuus. Nykyisin täsmäntävä säännös on työttömyysturvan saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä annetun asetuksen 5 §:ssä.

Sivutoimisen yritystoiminnan käsitteestä säädettäisiin 3 momentissa. Yritystoimintaa pidettäisiin sivutoimisena, jos henkilön työsaolon perusteella tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä ko-

koaikaisen työn vastaanottamiselle. Sivutoimisen yritystoiminnan käsitettä ei määritellä voimassaolevassa työttömyysturvalaissa. Yritystoiminnan päättymisen ja keskeyttämisen osalta sivutoimisena yritystoimintana pidetään työttömyysturvalain 5 a §:n 3 momentin 3-kohdan mukaan yritystoimintaa, joka on määritelty nyt esitettyä vastaavalla tavalla.

5 §. *Yritystoiminnan päätyminen ja keskeytyminen.* Aiemmin päätoimisessa yritystoiminnassa tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään työllistyneen henkilön katsottaisiin edelleen työllistyvän toiminnassa todisteelliseen lopettamiseen tai neljän kuukauden keskeytymiseen saakka. Säännöstä täsmennettäisiin muuttamalla erityisesti osaomistajien ja perheenjäsenien kohdalla tulkinnanvarainen henkilöön viitattava ilmaisu ”hän on todistettavasti toiminnan lopettanut” koskemaan koko yritystoiminnan lopettamista. Koska eräiden yritystoimintaa harjoittavien perheenjäsenien osalta vaatimus on käytännössä osoittautunut kohtuuttomaksi, perheenjäsenen työttömyysturva-oikeus ei näissä tapauksissa vaatisi toiminnan lopettamista tai keskeyttämistä ehdotetun 2 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa tarkemmin määritellyissä tilanteissa. Muutoin 1 momentin säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevan työttömyysturvalain 5 a §:n 3 momentin alkuosaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa oikeus työttömyysturvaan ei edellytä aiemmin päätoimisen yritystoiminnan lopettamista tai keskeyttämistä. Momentin 1 kohdan mukaan mainittua vaatimusta ei sovellettaisi, jos päätoiminen työllistyminen yritystoiminnassa on ollut 3 momentissa tarkemmin määritellyllä tavalla satunnaista. Säännös on uusi. Nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti vaatimusta ei myöskään sovellettaisi palkansaajaan rinnastettavaan yrittäjään eikä luonnonolosuhteista johtuen kausiluonteiseen yritystoimintaan. Palkansaajaan rinnastettava yrittäjä määriteltäisiin 4 momentissa samoin kuin nykyisen työttömyysturvalain 5 a §:n 3 momentin 1 kohdassa. Kausiluonteinen yritystoiminta määriteltäisiin 5 momentissa nykyistä työttömyysturvalain 5 a §:n 3 momentin 2 kohtaa täsmäntäen.

Pykälän 3 momentin mukaan päätoimista

yritystoimintaa pidettäisiin satunnaisena, kun kyseessä on yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuva puoliso tai yrittäjälle suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa sukua oleva henkilö, jolla ei ole ollut lainkaan omaa omistusosuutta tai asemaan yhtiön toimieli-
missä perustuvaa määräysvaltaa, ja joka on työllistynyt toiminnassa lyhyehkön ajan. Työllistymistä pidettäisiin satunnaisena, jos se on kestänyt enintään kuusi kuukautta.

Kausiluonteisena yrittäjänä pidetään henkilöä, jonka yritystoiminnan kausiluonteisuus johtuu luonnonolosuhteista. Pykälän 5 momenttia täsmennettäisiin ottamalla säännöstä koskeneen alkuperäisen hallituksen esityksen (HE 359/1992 vp) perusteluissa olleet tulkin-
taohjeet lakiin. Yritystoimintaa ei pidettäisi kausiluonteisena, jos toimintaa on sää- tai muilta luonnonolosuhteiltaan keskimääräisenä vuotena mahdollista harjoittaa enemmän kuin kuusi kuukautta vuodessa. Lisäksi edellytettäisiin, ettei kausiluonteisesta yritystoiminnasta saatu tulo turvaa tai se ei ole tarkoitettu turvaamaan ympärivuotista toimeentuloa. Säännös ei luonteeltaan olisi yleinen tarveharkintasäännös eikä siitä seuraisi yleistä velvollisuutta selvittää yksityiskohtaisesti yritystoiminnan liikevaihtoa tai -voittoa. Säännöstä sovellettaisiin tilanteissa, joissa on ilmeistä, että kausiluonteisen yritystoiminnan todellinen tai tavoiteltu liikevaihto ja tuotto on huomattavan suuri. Muita tunnusmerkkejä, joista on pääteltävissä, että yritystoiminnan tavoitteena on ympärivuotinen toimeentulo, olisivat esimerkiksi huomattavat investoinnit ja ulkopuolisen työvoiman käyttö yritystoiminnan sesonkiaikana.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan nykyisen työttömyysturvalain 47 §:n 1 momentin 2 kohtaa vastaava asetuksenantovaltuus. Nykyisin yritystoiminnan päättymistä tai keskeyttämistä koskeva täsmenävä säännös on työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiisista edellytyksistä annetun asetuksen 5 a §:ssä.

6 §. *Opiskelu.* Pykälässä säädettäisiin opiskelun vaikutuksesta työttömyysetuuteen. Säännös vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevan työttömyysturvalain 5 b §:ää. Pykälää on tarkistettu koulutuslainsäädännön uudistuksen edellyttämällä tavalla. Tavoitteena on, että työttömyysturvalain ja opintotukilain-

säädännön päätoimisen opiskelun määritelmät olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset, jotta välttyttäisiin tilanteista, joissa taloudellisen tuen tarpeessa oleva henkilö ei ole oikeutettu kumpaankaan tukeen.

Päätoiminen opiskelija ei olisi oikeutettu työttömyysetuuteen. Rajoitus koskisi myös muita kuin varsinaisia työpäiviä. Opintojaan jatkava ei olisi oikeutettu työttömyysturvaan koulutuksen ollessa keskeytyneenä esimerkiksi kesän aikana.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan päätoimisina pidettäisiin aina työttömän henkilön aloittamia opintoja, joiden tavoitteena on alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen.

Momentin 2 kohdan mukaan lukio-opintoja pidettäisiin päätoimisina aina, kun niiden oppimäärän mukainen laajuus on vähintään 75 kurssia, joka on nuorille järjestetyn lukiokoulutuksen vähimmäislaajuus. Määrittely vastaa lukioasetuksen (810/1998) ja opintotukiasetuksen (260/1994) päätoimisen opiskelun määritelmää. Aikuisille tarkoitetussa opetuksessa oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Aikuisille järjestetty lukiokoulutus ei olisi esteenä työttömyysetuuden saamiselle. Sisäoppilaitoksessa, esimerkiksi kansanopistossa järjestetty lukiokoulutus katsottaisiin kuitenkin aina päätoimiseksi opiskeluksi.

Momentin 3 kohdan mukaan ammatilliset ja muut opinnot katsottaisiin päätoimiksi, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti. Jos opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina, opetusohjelman mukaisen laajuuden on oltava keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Tässä momentissa tarkoitettuja opintoja ovat ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen opintojen lisäksi myös muulla hallinnonalalla järjestetty koulutus tai kokonaan yksityisen oppilaitoksen antama koulutus, joka laajuudeltaan täyttää säädetyt edellytykset. Määrittely vastaa opintotukiasetuksen päätoimisen opiskelun määritelmää sitä lukuun ottamatta, että opintotukea ei myönnetä, jos etä- tai monimuoto-opiskeluna suo-

ritettävissä opinnoissa on säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa.

Myös muu kuin edellä tarkoitettu opiskelu katsottaisiin 3 momentin mukaan päätoimiseksi opiskeluksi, jos opintojen vaatima työ määrä ottaen huomioon opintojen opetus suunnitelman mukainen laajuus, opiskelun sitovuus, henkilön aikaisempi työssäolo ja aiemmin hankkima koulutus, on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin. Tämän säännöksen perusteella opiskelu, jota ei 2 momentissa ole määritelty päätoimiseksi, voitaisiin yksittäistapauksissa katsoa päätoimiseksi. Nykyisen työttömyysturvalain 5 b §:n 2 momentissa mainittuihin ammatillisen oppilaitoksen ja kansanopiston päiväopintoihin sovellettaisiin 3 momenttia. Nykytilaa vastaavasti harrastusluontoista opiskelua ei lähtökohtaisesti pidettäisi päätoimisena.

7 §. *Päätoimisen opiskelun päättyminen ja keskeytyminen.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin siitä, että aiemmin päätoimisesti opiskelleen henkilön opintoja pidettäisiin edelleen päätoimisina siihen ajankohtaan saakka, jona opinnot on päätetty. Lukiassa tai peruskoulussa opiskelevaa pidettäisiin päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen saakka. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 5 b §:n 3 momentin ensimmäistä virkettä. Lukiassa ja peruskoulussa opiskelevien osalta säännöstä muutettaisiin siltä osin, että päätoimisuus jatkuisi nyt lukukauden loppuun, kun se voimassa olevan lain mukaan jatkuu lukuvuoden loppuun saakka.

Päätoimisen opiskelun muuttumisesta sivutoimiseksi säädetäisiin 2 momentissa. Jos päätoiminen opiskelija osoittaa ajallisesti vaikiintuneella työllä tai yritystoiminnalla ja samanaikaisesti edenneillä opinnoillaan, etteivät opinnot estä kokoaikatyön vastaanottamista, katsotaan henkilön opintojen muuttuneen sivutoimiseksi. Samassa momentissa säädetäisiin myös opiskelun tilapäisen keskeytyksen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Momenttia täsmennettäisiin siten, että yliopisto-opiskelijaa, joka on keskeyttänyt opintonsa vähintään vuoden

ajaksi, ei pidetä tänä aikana päätoimisena opiskelijana. Keskeyttämistä koskeva alkupe räinen säännös oli tarkoitettu sovellettavaksi oppilaitoksissa, joissa opiskelevalla ei ollut mahdollisuutta osoittaa erotodistuksella opintojensa keskeytyneen. Siten ehdotettu säännös vastaa tavoitteiltaan voimassaolevan työttömyysturvalain 5 b §:n 3 momenttia.

8 §. *Työmarkkinoiden käytettävissä olo.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin siitä, että henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän ei ole työmarkkinoiden käytettävissä.

Työstä tai koulutuksesta ilman pätevää syytä kieltäytyneen työnhakijan ei katsottaisi 2 momentin mukaan olevan työmarkkinoiden käytettävissä, jos hänen kieltäytymisensä johtuu hänen itsensä asettamista sellaisista rajoituksista, jotka estävät yleisemminkin tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen osallistumisen. Säännöstä on käytännössä sovellettu tilanteissa, joissa kieltäytymis- tai eroamisperuste osoittaa, että työnhakijan mahdollisuudet ottaa vastaan muutakaan kuin hänelle nimenomaisesti tarjottua työtä tai koulutusta ovat rajalliset. Käytännössä yleisimpiä itse asetettuja rajoituksia ovat lastenhoidon järjestämiseen tai kulkemiseen liittyvät vaikeudet. Työnhakijalle on kuitenkin varattava kohtuullinen aika lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien esteiden poistamiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan työstä tai koulutuksesta ilman pätevää syytä eronneen ei katsottaisi olevan työmarkkinoiden käytettävissä, jos eroaminen on johtunut 2 momentin mukaisista itse asetetuista rajoituksista.

Ehdotetut 1—3 momentin säännökset vastaavat asiasisällöltään voimassaolevan työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 3 kohtaa ja 2 momentin kahta ensimmäistä virkettä. Siten työnhakijan on edelleen katsottava olevan työmarkkinoiden käytettävissä, jollei hänelle ole tehty yksilöityä työ- tai koulutustarjousta taikka hän ole eronnut työstä tai koulutuksesta. Jos henkilö itse työnhakijana ollessaan asettaa ehtoja tai rajoituksia, jotka estävät tai vaikeuttavat työn tai työvoimapalveluiden tarjoamista hänelle, työvoimaviranomaisen on arvioita-

va, voidaanko häntä pitää 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuna kokoaikatyönhakijana tai hänen katsoa asettavan 3 §:ssä tarkoitettuja esteitä.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan otettavaksi uusi säännös rajoitusten poistumisesta. Momentissa määriteltäisiin toisaalta, milloin 2 tai 3 momentin mukaan evätty oikeus työttömyysetuuteen palaa ja toisaalta korostettaisiin työnhakijan velvollisuutta osoittaa esteen poistuminen joko työmarkkinoilla olollaan tai esittämällä luotettava selvitys esimerkiksi lastenhoitojärjestelyistään tai käytettävissään olevasta kulkuneuvosta tai muista työmatkajärjestelyistä.

9 §. *Työstä eroaminen ja erottaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin korvauksettomasta määräajasta henkilön erottua ilman pätevää syytä työstään tai itse aiheutettua työsuhteensa päättymisen. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 9 §:n 1 momentin kahta ensimmäistä virkettä.

Tilanteista, joissa henkilön työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merimieslain (423/1978) 39 §:ssä tarkoitetulla perusteella tai purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä tai merimieslain 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja hän on riittänyt todisteellisesti irtisanomisen irtisanomisajan kuluessa tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa, säädettäisiin 2 momentissa. Jos henkilön menettelyä ei ole pidettävä ilmeisen aiheuttamana, ei hänen voitaisi katsoa itse aiheuttaneen työsuhteen päättymistä ennen, kuin asiassa olisi tehty lopullinen ratkaisu. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 9 §:n 3 momenttia.

10 §. *Pätevä syy työstä eroamiseen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että henkilöllä on pätevä syy erota työstä, jos hänellä on työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin mukainen peruste purkaa työsopimus. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 9 a §:n 1 momenttia. Vastaavasti 2 ja 4 momentin mukaiset pätevät syyt erota työstä vastaisivat voimassa olevan työttömyysturvalain 9 a §:n 2 ja 3 momenttia. Pykälän 4 momenttia sovellettaessa olisi nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti merkitystä sillä, sijaitseeko työpaikka henkilön työssäkäyntialueella. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan työntekijällä on ollut pätevä syy erota työssäkäyntialueensa ulkopuolella sijaitse-

vasta työpaikasta, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet työn vastaanottamisen jälkeen.

Pykälän 3 momentiksi siirrettäisiin nykyisen työttömyysturvalain 19 §:n 4 momentin säännös, jonka mukaan henkilö voi päiväraha-oikeuttaan menettämättä erota työstä sen jälkeen kun kyseisen työn perusteella maksettu soviteltu työttömyysetuus lakkaa sovitellun päivärahan erityisen enimmäisajan täyttymisen johdosta.

11 §. *Työmarkkinoilta poissaolo.* Ehdotettu 1 momentti vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 9 §:n 5 momenttia.

Pykälän 2 momentti on uusi. Siinä säädettäisiin siitä, milloin henkilöllä on katsottava olleen pätevä syy olla poissa työmarkkinoilta. Sisällöltään se vastaa nykyisen työttömyysturvalain 9 §:n 5 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn vakiintunutta soveltamiskäytäntöä. Pätevinä syinä pidettäisiin sairautta, laitoshoidtoa, asevelvollisuutta, siivilipalvelusta, opintoja, lapsen syntymää, alle kouluikäisen lapsen hoitoa tai muuta pätevydeltään näihin verrattavaa syytä.

12 §. *Työstä kieltäytyminen.* Työnhakija, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta tai yksilöidysti tarjotusta, esimerkiksi työnantajan tarjoamasta sopivasta työstä, ei olisi 1 momentin mukaan oikeutettu työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, ei oikeutetuuteen ole 30 päivän ajalta. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan työttömyysturvalain 7 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan työstä kieltäytymiseen rinnastetaan tilanteet, joissa henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 9 §:n 1 momentin toista virkettä.

13 §. *Ammattitaitosuoja.* Pykälän 1 momentin mukaan henkilö voisi työttömyysetuusoikeuttaan menettämättä kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä ammattitaitosuojaansa vedoten työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan työttömyysturvalain 7 §:n 2 momenttia. Säännöksessä ehdotetaan määriteltäväksi ammattitaitosuojaan saavuttamiseksi riittävän työko-

kemuksen pituudesta ottamalla lakiin nykyisin työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen (1368/1990) 1 § eräin osin täsmennettynä. Ammattitaitoisella henkilöllä tarkoitettaisiin työnhakijaa, jolla on joko ammatillinen koulutus sekä siihen liittyvä vähintään vuoden työkokemus tai joka on saavuttanut ammattitaidon vähintään kahden vuoden työkokemuksella kyseisellä alalla.

Pykälän 2 momentin tyhjentävä säännös tilanteista, joissa ammattitaitosuojan kesto on pidempi kuin kolme kuukautta, vastaa voimassaolevan työttömyysturvalain 7 §:n 3 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ammattitaitosuojan poistamisesta tilanteissa, joissa työnhakijan työssäkäyntialueella ei ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitoonsa nähden sopivaa työtä. Työvoimaviranomainen tekisi arvion siitä, ettei työssäkäyntialueella olisi osoitettavissa mainittua työtä. Säännös vastaa näiltä osin voimassaolevan työttömyysturvalain 7 §:n 4 momenttia. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että korvauksettoman määräajan asettamisen edellytyksenä on, että työvoimatoimisto on viimeistään työtä tarjotessaan informoinut kyseistä työnhakijaa ammattitaitosuojan poistamisesta ja velvollisuudesta ottaa vastaan ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivaa työtä muulta työssäkäyntialueelta tai muuta työtä työssäkäyntialueeltaan.

14 §. *Alueellinen liikkuvuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työttömän työnhakijan velvollisuudesta tietyn edellytyksin ottaa vastaan työtä oman työssäkäyntialueensa ulkopuolelta. Ehdotettu säännös vastaa voimassaolevan työttömyysturvalain 7 §:n 5 momenttia. Sopivan asunnon kohtuullisista ehdoista säädettäisiin nykytilaa vastaavasti asetuksella. Säännös on työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen 2 §:ssä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisen työttömyysturvalain 10 §:n 2 momentin ja työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen 4 §:n säännökset asiasisällöltään nykyisiä vastaavina. Työvoiman saatavilla olo olisi edelleen selvítettävä aina sovellettaessa

pykälän 1 momenttia, siis myös silloin, kun työnhakijan velvollisuus ottaa työtä vastaan työssäkäyntialueensa ulkopuolelta perustuisi myös ammattitaitosuojan poistamista koskevaan 13 §:n 3 momenttiin.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisen työttömyysturvalain 7 a §:n 2 momenttia vastaava säännös.

Nykyisen työttömyysturvalain 7 §:n 5 momentin mukaan henkilö voi kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella sijaitsevasta työstä painavasta henkilökohtaisesta syystä. Painava henkilökohtainen syy on tarkemmin määritelty työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun asetuksen 3 §:ssä, jossa on lueteltu syyt, joita on aina pidettävänä painavina henkilökohtaisina syinä sekä niiden lisäksi hankittu asunto, jota säännöksen mukaan voidaan pitää tällaisena syynä. Säännökset ehdotetaan yhdistettäväksi ja otettaviksi kokonaisuudessaan lakiin 14 §:n 4 momentiksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin pätevistä syistä kieltäytyä vastaanottamasta työtä ulkomailla. Ehdotettu säännös vastaa voimassaolevan työttömyysturvalain 7 §:n 6 ja 7 momenttia.

15 §. *Muu pätevä syy työstä kieltäytymiseen.* Pykälä vastaa nykyisen työttömyysturvalain 7 a §:n 1 ja 3 momenttia.

16 §. *Koulutuksesta kieltäytyminen ja eroaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi sanonnallisia täsmennyksiä. Asiasisällöltään ehdotettu säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 8 §:ää, kuitenkin siten, että alle 20-vuotiaan velvollisuus ottaa vastaan opintotuella tuettavaa ammatillista koulutusta ehdotetaan yhdenmukaisesti työmarkkinatukea koskevien säännösten kanssa rajattavaksi ammatillista koulutusta vailla oleviin nuoriin.

17 §. *Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen.* Pykälä on uusi. Pykälän 3 momentti vastaisi asiallisesti nykyisen työttömyysturvalain 8 §:n 2 momenttia. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti eräistä työnhakijan oikeusturvan kannalta keskeisistä tilanteista, joissa hänellä olisi oikeus kieltäytyä tai erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen.

Ehdotetun 1 momentin mukaisesti työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä tai erota

koulutuksesta, joka ei ole hänen työkykynsä nähden sopivaa. Lisäksi momentissa säädetäisiin nimenomaisesti, ettei velvollisuutta osallistua koulutukseen olisi, jos kyseinen työala henkilön työkykyyn nähden olisi hänelle soveltumaton, vaikka hän varsinaiseen koulutukseen kykenisikin osallistumaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa työnhakijan ei edellytetä osallistuvan koulutukseen työssäkäyntialueensa ulkopuolella. Perusteita tällaisesta koulutuksesta kieltäytymiselle olivat asunonsaanti- vaikeuksiin tai asumiskustannuksiin liittyvät syyt sekä perhesuhteisiin, esimerkiksi yksinhuoltajuuteen ja huoltovelvollisuuteen liittyvät syyt. Arvioitaessa työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjolla olevan asunnon kohtuullisia ehtoja lähtökohtana on, että asumiskustannukset ovat katettavissa korotetulla 14 euron päivittäisellä ylläpitokorvauksella.

Ehdotettu 3 momentti vastaa asiasisällöltään työttömyysturvalain 8 §:n 2 momenttia.

18 §. *Työnhakusuunnitelmasta tai työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä kieltäytyminen.* Nykyisen työttömyysturvalain 9 §:n 4 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan henkilö, joka kieltäytyy osallistumasta työvoimapolitiittisissa tarkoitettuna työnhakusuunnitelman laatimiseen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien. Säännös ehdotetaan otettavaksi 18 §:n 1 momentiksi.

Nykyisen työttömyysturvalain 9 §:n 2 momentin ja työmarkkinatuesta annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan henkilöllä, joka ilman pätevää syytä toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä, ei ole oikeutta sanottujen lakien mukaisesti etuuksi kahden kuukauden ajalta. Työkyvyn tai työkyvyn selvityksistä kieltäytymisestä seuraava korvauksen määräaika on työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kannalta poikkeuksellinen. Lähtökohteisesti korvauksen määräaika on seurauksena menettelystä, joka liittyy tarjolla olevaan työhön, koulutukseen tai työllistymisen edistämiseen välittömästi liittyviin toimenpiteisiin, kun taas pykälässä mainitut selvitykset liittyvät sen seikan arvioimiseen, millainen kyseisen palvelutarve työvoimatoimistossa on. Näillä perusteilla ehdotetaan, ettei

korvauksetonta määräaikaa enää asetettaisi, jos työnhakija kieltäytyy työkyvyn tai työkyvyn selvityksistä. Vastaavasti on tarkoitus muuttaa työvoimapolitiittisesta koskevaa lainsäädäntöä siten, että osallistuminen työvoimapolitiittisten tarjoamisen kannalta välttämättömiin työkyvyn tai työkyvyn selvityksiin asetetaan edellytykseksi työnhakijan voimassaololle työvoimatoimistossa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyisen työmarkkinatuesta annetun lain 17 §:n 1 momenttia vastaavasti kieltäytymisestä työvoimaviranomaisen tarjoamasta työnhakusuunnitelmaan sisältyvästä työllistymistä edistävästä toimenpiteestä.

Pykälän 3 momentin mukaan korvauksen määräaika asetettaisiin työttömyyspäivärahan saajalle ainoastaan, kun ilman pätevää syytä tapahtunut kieltäytyminen työnhakusuunnitelmaan sisältyvistä työllistymistä edistävästä toimenpiteistä on toistuvaa. Säännös vastaa tältä nykyisen työttömyysturvalain 9 §:n 2 momenttia.

Pykälän 4 momentin säännös oikeudesta kieltäytyä työssäkäyntialueen ulkopuolella järjestettävästä työkokeilusta tai työelämävalmennusta vastaa nykyistä työmarkkinatuesta annetun lain 17 §:n 2 momenttia.

19 §. *Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttämisestä ja sen vaikutuksesta henkilön työmarkkinatukioikeuteen nykyisen työttömyysturvalain 9 §:n 2 momenttia ja työmarkkinatuesta annetun lain 17 §:n 1 momenttia vastaavasti. Työvoimapolitiittisella toimenpiteellä tarkoitetaan julkisesta työvoimapolitiittisesta annetun lain mukaista työpaikalla tapahtuvaa työkokeilua ja työelämävalmennusta sekä niihin rinnastettavia toimenpiteitä, esimerkiksi ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työllistymisen tukitoimenpiteinä järjestettävää koulutuskokeilua, työhönvalmennusta sekä työ- ja koulutuskokeilua.

Pätevästä syystä keskeyttää toimenpide säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Asiasisällöltään momentti vastaisi nykyisen työmarkkinatuesta annetun lain 19 §:n 2 ja 3 momenttia. Oikeudesta kieltäytyä ja keskeyttää ammatillista koulutusta vaille oleville nuorille työmarkkinatuen saajille tarkoitettu

työharjoittelu säädettäisiin 8 luvussa.

20 §. *Työnhakusuunnitelman toteuttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksilöidyn työnhakusuunnitelman noudattamisen olennaisen laiminlyönnin seuraamuksista voimassaolevan työttömyysturvalain 9 §:n 4 momenttia vastaavasti. Pätevistä syystä olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaa säädettäisiin pykälän 2 momentissa asiallisesti nykyistä työttömyysturvalain 9 b §:ää vastaavasti.

21 §. *Toistuva kieltäytyminen.* Pykälässä säädettäisiin toistuvan ilman pätevää syytä tapahtuneen työstä tai koulutuksesta kieltäytymisen seuraamuksena asetettavasta työssä-olovelvoitteesta. Pykälään on yhdistetty voimassaolevan työttömyysturvalain 11 §:n ja työmarkkinatuesta annetun lain 20 §:n 2 ja 3 momentin säännökset sanonnallisesti täsmennettyinä. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi nykytilaa vastaavasti sen lisäksi, että menettely on ollut toistuvaa myös sitä, että menettelystä kokonaisuutena on pääteltävissä, ettei työnhakija halua työhön taikka osallistua koulutukseen tai muihin työllistymistään edistäviin toimiin. Työstä tai koulutuksesta kieltäytymistä vastaavia menettelyjä olisivat 8—20 §:ssä ja 8 luvun 2 ja 3 §:ssä tarkoitetut työmarkkinarikkeet. Sen sijaan tätä pykälää sovellettaessa ei otettaisi huomioon kuntouttavasta työtoiminnasta tai aktiivisuussuunnitelmasta kieltäytymisiä, vaan seuraamus toistuvasta kieltäytymisestä määräytyisi 8 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan.

Sisällöllisesti pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että työssäolovelvoitteen täyttävältä työltä vaadittaisiin, että se täyttää työssäoloehdon palkkausta ja työaikaa koskevat edellytykset. Yhdistelmätukityö luetaisiin työssäolovelvoitteeseen kokonaisuudessaan eikä 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisesti puolitetuna, jos työ muutoin täyttää mainitun pykälän edellytykset.

3 luku. Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

Luvussa säädettäisiin niistä yleisistä rajoituksista, jotka koskevat kaikkia työttömyys-etuuksia. Voimassa olevassa lainsäädännössä suuri osa niistä sisältyy vaikeaselkoiseen, useita momenteja ja alakohtia sisältävään työttömyysturvalain 5 §:ään, johon muissa

työttömyysetuuksia koskevista laeissa viitataan. Pykälät on ryhmitelty ja jäsenneily asiayhteytensä mukaan kokonaisuuksiksi ja niitä on täsmennetty vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisiksi.

1 §. *Ikä.* Säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan säännöksiä. Henkilö ei ole työttömyysturvajärjestelmän piirissä ennen kuin hän täyttää 17 vuotta. Näin ollen henkilön toiminta ennen kuin hän täyttää 17 vuotta ei synnytä hänelle oikeuksia eikä myöskään aiheuta etuuden menetyksiä tämän lain nojalla.

2 §. *Etuuspäivien määrä viikossa.* Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan työttömyysturvalain 26 §:n 1 momentin säännöstä, mutta säännöksen sanamuotoa on täsmennetty. Korvauspäivinä pidetään esimerkiksi päiviä, joilta henkilö saa sairaspäivä-, äitiyspäivä-, tai vanhempainrahaa, vuorottelukorvausta taikka työnantajaltaan niin sanottuja pek-kasvapaa- tai arkipyhäkorvauksia.

3 §. *Työkyvyttömyys.* Säännöksen 1 momentti vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 3 momenttia. Koska työttömyysetuus on tarkoitettu vain työnhakijalle, täytyy henkilön työttömyysetuutta saadakseen kyetä myös työkykynsä puolesta ottamaan vastaan työtä. Tämän vuoksi oikeutta työttömyysetuuteen ei ole työkyvyttömällä henkilöllä. Tärkeää on, että työkyvyttömyys määritellään edelleen työttömyysturvalaissa siten, että työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos eivät joutuisi itsenäisesti arvioimaan henkilön työkyvyttömyyttä, vaan voisivat tehdä päätöksensä henkilön työkyvyttömyydestä jonkin sellaisen päätöksen perusteella, jossa on jo arvioitu henkilön työkyvyttömyyttä asiaa koskevien säännösten pohjalta. Henkilön työkyvyttömyyttä ei siis arvioida työttömyysturvajärjestelmässä pelkän lääkärintodistuksen perusteella, vaan asiasta annetun päätöksen perusteella.

Työkyvyttömänä pidettäisiin työttömyysturvajärjestelmässä henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkun muun lain nojalla. Työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn etuuden määrällä

ei olisi merkitystä ratkaistaessa sitä, ketä on pidettävä työkyvyttömänä. Työttömyysetuus voitaisiin kuitenkin myöntää työkyvyttömyyttä koskevan päätöksen estämättä henkilölle, joka saa kansaneläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi pysyvästi sokeat ja liikuntakyvyttömät henkilöt. Työttömyysetuuden myöntäminen edellyttää kuitenkin näissäkin tapauksissa aina sitä, että henkilö on vammastaan huolimatta työmarkkinoiden käytettävissä olemalla esimerkiksi työnhakijana työvoimatoimistossa. Joissain tapauksissa työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden myöntämisen voi estää jonkin muun kuin työkyvyttömyyteen liittyvän edellytyksen täyttämättä jääminen. Tällaisissa tilanteissa henkilöä pidettäisiin työttömyysturvajärjestelmässä työkyvyttömänä edellyttäen, että kyseisessä päätöksessä on kuitenkin todettu, että henkilö on työkyvytön.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilanteesta, jossa henkilö saa työkyvyttömyyden perusteella eläkettä toisen valtion lainsäädännön mukaan, mutta Suomessa hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on hylätty tai hän ei ole sitä hakenut. Tällöin henkilön saama toisen valtion lainsäädännön mukainen työkyvyttömyyden perusteella myönnetty eläke tai muu vastaava etuus ei olisi esteenä työttömyyspäivärahan saamiselle, jos henkilö muutoin täyttää työttömyysetuuden saamisen yleiset ja erityiset edellytykset. Tällainen toisen valtion lainsäädännön mukainen etuus otettaisiin kuitenkin huomioon etuutta vähentävänä siten kuin 4 luvun 7 §:ssä säädetään.

Ehdotettu 3 momentti tarkentaa jo voimassa olevaa säännöstä vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaiseksi. Siinä säädettäisiin erityistilanteesta, jossa henkilö on saanut enimmäisajan sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ja hänet on lääkärinlausunnossa katsottu edelleen työhön kykenemättömäksi, mutta hänelle ei kuitenkaan ole myönnetty työkyvyttömyyseläkettä. Lähtökohtaisesti henkilöllä olisi tällaisissa tilanteissa oikeus työttömyysetuuteen, jos työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty tai hakemus on edelleen vireillä. Jos henkilöllä on voimassa oleva työ- tai virkasuhde, työttömyysetuuden saaminen edellyttäisi lisäksi, että henkilö oli-

si kartoittanut mahdollisuuden palata työnantajansa palvelukseen sellaisiin tehtäviin, jotka vastaisivat hänen työkykyään. Jos työnantajalla ei olisi tarjota henkilölle tällaista työtä, henkilö olisi oikeutettu työttömyysetuuteen sen estämättä, mitä 2 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään työttömyydestä. Työttömyysetuuden saaminen edellyttää kuitenkin aina, että hakija on rekisteröitynyt työnhakijaksi työvoimatoimistoon.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain 5 §:n 4 momentin mukaisesti, että työttömyysetuuteen olisi oikeus sairausvakuutuslain omavastuuajalta siitä riippumatta, että henkilö on työkyvytön, eikä työmarkkinoiden käytettävissä tai työnhakijana kyseisenä aikana. Työttömyysetuuden myöntäminen edellyttäisi kuitenkin näissä tilanteissa aina, että henkilö on välittömästi ennen sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan alkamista saanut työttömyysetuutta. Jotta henkilö voisi saada työttömyysetuutta, hänen tulee hakea sairauspäivärahaa ja saada päätös, josta voidaan todeta, että kyseessä on sairausvakuutuslain mukainen omavastuuajalla. Myös muun lakisääteisen korvauksen tai sairausajan palkan saaminen estää työttömyysetuuden myöntämisen. Estääkseen työttömyysetuuden maksamisen, sairausajan palkan tulee kuitenkin olla kokoamatyön palkkaa vastaavaa. Jos henkilö on saanut soviteltua työttömyysetuutta vajaan työajan perusteella ennen sairastumistaan ja työnantaja maksaa sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuuajaltakin palkan vajaan työajan perusteella, henkilölle maksettaisiin työttömyysetuus edelleen soviteltuna sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuuajalta.

4 §. *Estävät sosiaalietuudet.* Pykälään viitattaisäännökset on muutettu vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Asiallisesti työttömyysetuuden maksamisen estävien sosiaalietuuksien luettelo vastaa voimassa olevaa käytäntöä.

5 §. *Työ- tai virkasuhteesta johtuvat rajoitukset.* Pykälän 1 kohtaan ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevaa työttömyysturvalakia. Irtisanomisajan palkkana pidettäisiin sitä palkkaa, jonka työnantaja on lain, työ- tai virkaehtosopimuksen tai työosopimuksen perus-

tella velvollinen suorittamaan työntekijälle silloin, kun työsuhte irtisanotaan. Säännöstä sovellettaisiin myös palkkaturvalain (866/1998) perusteella palkkaturvana maksettuun irtisanomisajan palkkaan. Oikeuskäytännössä on katsottu, että jos työntekijä luopuu hänelle työsopimuslain mukaan kuuluvasta irtisanomisajan palkasta, ei hänellä ole oikeutta työttömyysetuuteen työsopimuslain mukaiselta irtisanomisajalta. Huomiota on kiinnitetty siihen, milloin työsuhteen osapuolten välinen sopimus työsopimuslaissa säädettyä lyhyemmästä irtisanomisajasta on tehty. Jos sopimus lyhyemmästä irtisanomisajasta on tehty jo työsuhteen alkaessa, ilman tarkoitusta vaikuttaa työttömyysetuuksiin, ei lyhyemmällä irtisanomisajalla ole ollut vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Työttömyysetuuden epäämiseen on päädytty silloin, kun sopimus lyhyemmästä irtisanomisajasta on tehty vasta työsuhteen päättymisen yhteydessä. Tällaisella menettelyllä pyritään estämään työttömyysetuuksien käyttäminen työntajalle kuuluvan maksuvelvollisuuden kompensoimiseen. Uudessa työsopimuslaissa irtisanomisajan pituudesta voidaan edelleen sopia, eikä uusi työsopimuslaki tältä osin aiheuta muutosta tilanteeseen. Työ- tai virkaehtosopimuksissa irtisanomisajoista saattaa olla sovittu siten, että niistä ei saa poiketa työntajan ja työntekijän välisellä sopimuksella. Tällöin työttömyysetuuksien osalta sovelletaan työ- tai virkaehtosopimuksen irtisanomisaikaa koskevia määräyksiä, eikä työsuhteen osapuolten välisellä sopimuksella ole merkitystä.

Työsopimuslain 5 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan työnantaja saa vähentää irtisanomisajan palkasta 14 päivän palkan, jos työntekijä on lomautettu lain tai sopimuksen mukaista yli 14 päivän lomautusilmoitusaikaa käyttäen. Työttömyysetuus evättäisiin lakiehdotuksen mukaan vain siltä ajalta, jolta työntekijällä on oikeus irtisanomisajan palkkaan tai sitä vastaavaan korvaukseen. Työsopimuslain 2 luvun 14 §:n mukaista odotusajan palkkaa ei pidettäisi lakiehdotuksessa tarkoitettuna irtisanomisajan palkkana tai sitä vastaavana korvauksena. Irtisanomisajan palkkaa vastaavana korvauksena pidettäisiin työsopimuslain 6 luvun 4 §:ssä, työsopimuslain 5 luvun 7 §:n 3 momentissa, valtion virkamieslain

29 §:n 3 momentissa sekä kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetun lain (484/1994) 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja korvauksia.

Kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetun lain 14 §:n mukaan viranhaltijan virkasuhde jatkuu katkeamattomana, jos viranhaltijan irtisanominen tai virkasuhteen purkaminen on lainvoimaisen päätöksen mukaan tapahtunut ilman lainmukaista perustetta. Vastaava säännös on valtion virkamieslain 55 §:n 3 momentissa. Jos virkasuhteessa olevalle henkilölle maksetaan sanottujen säännösten perusteella takautuvaa palkkaa, kysymyksessä ei ole lakiehdotuksessa tarkoitettu irtisanomisajan palkka tai sitä vastaava korvaus. Oikeus työttömyysetuuteen tällaisessa tapauksessa ratkeaa työvoimapoliittisella perusteella.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin vuosiloma-ajan palkan vaikutuksesta työttömyysetuuteen. Vuosiloma-ajan palkkaa maksetaan työsuhteen voimassa ollessa, joten voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaisesti vuosiloma-ajan palkka estää työttömyysetuuden maksamisen. Säännöstä sovelletaan myös lomautettuihin henkilöihin. Vakiintuneen käytännön mukaan vuosiloma-ajan palkka on estänyt työttömyysetuuden maksamisen vain, kun se on ansaittu kokoaikatyöstä. Jos vuosiloma-ajan palkka on ansaittu osa-aikatyöstä, se on otettu huomiioon soviteltuna tulona. Lakiin on tehty tätä käytäntöä vastaava täsmennys.

Voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaisesti työttömyysetuuteen ei olisi oikeutta sellaisen vapaan ajalta, joka perustuu lain tai työ- tai virkaehtosopimuksen mukaiseen työajan lyhentämiseen. Vastaava säännös sisältyisi ehdotettuun 3 kohtaan. Säännös tulisi sovellettavaksi, kun tietyn työ- tai ammattialan kaikkien työntekijöiden säännöllistä työaikaa lyhennetään, mutta sitä voitaisiin soveltaa myös silloin, kun henkilö käyttää laissa tai työ- tai virkaehtosopimuksessa määriteltyä oikeutta jäädä esimerkiksi osittaiselle hoitovapaalle. Säännöstä on kuitenkin tarkennettu siltä osin, että se ei estäisi työttömyysetuuden myöntämistä lomautustapauksissa. Tarkennus vastaa vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Työtön työnhakija on määritelty työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevan 2 luvun 1 §:ssä. Sanotun pykälän 2 momentissa on todettu pääsääntö siitä, että työsuhteessa olevaa ei pidetä työttömänä, ellei kysymyksessä ole sovitellun työttömyysetuuden soveltamistilanne. Käytännössä on esiintynyt tilanteita, jolloin työ- tai virkasuhdetta solmittaessa on sovittu, että työntekijällä ei ole työntekovelvollisuutta eikä työnantajalla palkanmaksovelvollisuutta työsuhteen kestäessä esimerkiksi oppilaitosten loma-aikoina. Työnantaja ei ole kuitenkaan lomauttanut työntekijöitä tällaiseksi ajaksi. Työntekijä ja työnantaja voivat työ- tai virkasuhdetta solmittaessa yhteisesti sopia, että työsuhteeseen sisältyy tällaisia aikoja, mutta tämä sopimus ei voi koskea oikeutta työttömyysetuuteen.

Työnantaja voi myös erilaisissa tilanteissa maksaa työntekijälle palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, vaikka henkilöllä ei ole työntekovelvollisuutta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi tilanteet, joissa työntekijällä on oikeus palkkaansa työnteon estyessä työsuomalain 2 luvun 12 §:n perusteella. Henkilöllä ei kuitenkaan ole tällaisella ajalla työttömyydestä aiheutuneita taloudellisia menetyksiä, joten oikeutta työttömyysetuuteenkaan ei olisi.

Edellä todetuissa tilanteissa, joissa työsuhte on voimassa, oikeus etuuteen ratkaistaan työvoimapolitiittisin perustein. Tämän vuoksi etuuden maksajan on tarvittaessa pyydettävä työvoimapolitiittisen lausunnon täydentämistä.

6 §. *Muut rajoitukset.* Pykälässä säädetäisiin työsuhteen päättyessä maksetun lomakorvauksen ja työnantajan maksaman muun taloudellisen etuuden jaksotuksesta. Jaksotusmenettelyä ehdotetaan yhtenäistettäväksi siten, ettei se olisi enää riippuvainen siitä, kuuluuko henkilö ansiopäivärahan vai peruspäivärahan piiriin. Lomakorvaus ja taloudellinen etuus jaksotettaisiin aina henkilön saaman viimeisen palkan perusteella kuten peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien osalta nykyään. Taloudellisen etuuden jaksotus on vakiintuneesti kohdennettu aikaan työsuhteen päättymisestä lukien. Lisäksi työnantajan maksaman taloudellisen etuuden osalta lain sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi. Jaksotus koskisi vain työsuhteen päättymiseen liittyvän sopimuksen tai muun vas-

taavan järjestelyyn perustuvaa etuutta, ei sen sijaan työsuhteen jatkuessa annettavia taloudellisia etuuksia. Jaksotettaviin etuuksiin ei ehdoteta muutoksia.

Pykälässä tarkoitettuna jaksotettavana etuutena ei pidetä työnantajan maksettavaksi työsuhteen päättämisen perusteella määrättyä vahingonkorvausta. Työnantaja on velvollinen maksamaan työsuhteen perusteettoman päättämisen perusteella työntekijälle työsuomalain mukaan vahingonkorvausta, jonka suuruus vastaa vähintään kolmen ja yleensä enintään 24 kuukauden palkkaa. Tuomioistuimen päätöksen tai osapuolia edustavien järjestöjen välisen sopimuksen mainintaa vahingonkorvauksesta pidetään aina riittävänä osoittamaan, että kyseessä ei ole jaksotettava etuus. Toisaalta pelkästään työntekijän väitettä etuuden luonteesta vahingonkorvauksena ei voida pitää riittävänä osoittamaan, että kyseessä ei ole jaksotettava taloudellinen etuus vaan vahingonkorvaus.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti lomakorvaus olisi esteenä työttömyysetuuden myöntämiselle vain, jos palvelussuhde on kestänyt vähintään kuukauden. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että jaksotus tehtäisiin yli kahden viikon pituisen työsuhteen päättyessä maksettavan lomakorvauksen johdosta. Muutosehdotus johtuu siitä, että sovitellun työttömyysetuuden osalta 4 luvun 1 pykälässä ehdotetaan vastaavasti, että sovitellun piirissä olisi enää enintään kaksi viikkoa kestävää kokoaikatyötä tekevä henkilö. Lakiin on lisätty myös rajausta, että jaksotus tehdään vain kokoaikatyön perusteella maksetusta lomakorvauksesta. Osa-aikatyön perusteella maksettu lomakorvaus työsuhteen päättyessä otetaan huomioon tämän sovitte-lujakson soviteltavana tulona.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti lain tai työ- tai virkaehtosopimuksen perusteella maksettava lomakorvaus jaksotettaisiin myös silloin, kun sitä ei ole todellisuudessa maksettu, jos työntekijä on luopunut oikeudestaan lomakorvaukseen. Olennaista on se, olisiko lomakorvaus lain tai työehtosopimuksen mukaan maksettava työsuhteen päättyessä eikä niinkään se milloin lomakorvaus on esimerkiksi maksatusteknisistä syistä to-

dellisuudessa maksettu. Työsuhteen päättyessä maksettu lomakorvaus jaksotettaisiin työsuhteen päättymisestä lukien ja esimerkiksi palkkaturvana myöhemmin maksettu lomakorvaus jaksotettaisiin sen maksamisajankohdasta lukien, mikä vastaa vakiintunutta käytäntöä.

Jaksotus tehdään jakamalla taloudellinen etuus tai lomakorvaus viimeisimmän työsuhteen päiväpalkalla. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tästä nimenomainen säännös. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että ansiopäivärahan määräyksessä tuloista tehtävää vähennystä työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamiseksi ei tehdä jaksotuksen perusteena olevasta palkasta. Oikeuskäytännössä vähennys on vakiintuneesti tehty myös jaksotuksen perusteena olevasta palkasta. Muilta osin jaksotuksen perusteena oleva palkka määritettäisiin nykyiseen tapaan soveltuvin osin kuten ansiopäivärahan perusteena oleva palkka. Siten jaksotuksen perusteena olevan palkan määräyksessä esimerkiksi otetaan huomioon samat tulot kuin ansiopäivärahan perusteena olevaa palkkaa määrättäessä ja jaksotuksen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä kuukauteen katsotaan sisältyvän 21,5 työpäivää. Lisäksi säädettäisiin vallitsevaa oikeuskäytäntöä vastaavasti, että henkilön saatua työsuhteen päättyessä lomakorvausta ja työnantajan maksamaa muuta taloudellista etuutta ne lasketaan yhteen ennen jaksotusta eli eri etuuksien jaksotusajat eivät kulu yhtä aikaa. Jaksotus tehtäisiin jokaisesta työsuhteesta erikseen siten, että henkilö ei voi välttyä jaksotukselta ottamalla vastaan lyhytaikaisen työn joko välittömästi sen työsuhteen jälkeen, josta jaksotettavaa etuutta on saatu tai tällaisen etuuden jaksotusaikana.

7 §. *Yritysomaisuuden myyntivoiton vaikutus.* Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 14 kohtaa. Pykälän 2 momenttiin sisältyvää asetuksenantovaltuutta on täsmennetty.

8 §. *Työriidan vaikutus työttömyysetuuden myöntämiseen.* Säännös on asiallisesti samansisältöinen kuin voimassa olevan työttömyysturvalain 6 § muutoin, mutta säännökseen sisältynyt vanhentunut viittaus neuvottelukuntaan on poistettu.

4 luku. Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

Soviteltua työttömyysetuutta koskevat säännökset on ryhmitelty ja jäsennelty uudelleen soveltamisen ja toimeenpanon kannalta nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla. Luvun kahdessa ensimmäisessä pykälässä säädettäisiin siitä, minkälaisen osa-aikaisen työskentelyn perusteella henkilöllä on oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen ja minkä ajanjakson (sovittejakso) ansiotuloja tai työskentelyä sovitteudessa otetaan huomioon. Sovittejaksoa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että laissa säädettäisiin yksiselitteisesti poikkeukset säännönmukaiseen sovittejaksoon. Sovittelua koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon myös luopuminen sivutyötä koskevasta erillissääntelystä työttömyysturvalaissa. Osa-aikatyön työaika koskevat rajoitukset ja sovitteudessa huomioon otettavia tuloja koskevat säännökset olisivat omina pykälinään ennen sovitellun etuuden määrittymistä ja enimmäisaikaa koskevia säännöksiä.

1 §. *Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.* Pykälässä lueteltaisiin ne osittaisen työttömyyden tilanteet, joissa henkilön työttömyysetuus maksettaisiin soviteltuna. Luettelo on tyhjentevä. Sivutyön erilliskohtelusta työttömyysturvan työssäoloehdossa ja päivärahan perusteena olevan palkan määräyksessä ehdotetaan luovuttavaksi, joten sivutyön ja osa-aikaisen työn erillinen sääntely tulisi sovitteellussakin tarpeettomaksi. Myös päätyön ohessa ja työttömänä aloitetun sivutoimisen yritystoiminnan erillissääntely tulisi tarpeettomaksi. Henkilö, jonka työnteko on estynyt toisten työntekijöiden työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole ollut riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa, olisi edelleen soviteltuun päivärahaan oikeutettu. Tällaisen henkilön oikeus soviteltuun päivärahaan tulee säänneltäväksi 1 momentin 1—4 kohdassa riippuen siitä, mitä työtä hän keskeytysaikana tekee. Soviteltuun etuuteen olisivat oikeutettuja edelleen kaikki ne osittain työttömät palkansaajat ja yrittäjät, jotka ovat nykyisinkin sovitellun etuuden saajia.

Pykälän 1 kohdassa säänneltäisiin osa-aikaista työtä tekevän henkilön oikeudesta soviteltuun työttömyysetuuteen. Ehdotettu

kohta sisältää voimassa olevan työttömyysturvalain 17 §:n 2—4 kohdan ja osin 7 kohdan tarkoittamat tilanteet. Henkilöltä ei enää edellytettäisi osa-aikaisen työn aloittamista työttömänä, jolloin päätyöstä työttömäksi jääneellä sivutyötä jatkavalla henkilöllä olisi oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen tämän kohdan perusteella. Osa-aikatyön käsite on määritelty 1 luvun 5 §:ssä.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin voimassa olevaa työttömyysturvalakia vastaavasti lomautetun henkilön oikeudesta työttömyysetuuteen. Soviteltuun etuuteen oikeuttavaa lomautusta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että työaika on voitu lyhentää joko päivittäistä tai viikoittaista työaika vähentämällä. Näin ollen jos työnhakijan kokoaikainen lomautus kestää yhdenjaksoisesti vähintään kalenteriviikon, hänelle maksettaisiin täysi työttömyysetuus. Siten esimerkiksi kahdelle kalenteriviikolle ajoittuva yli seitsemän työpäivää kestävä lomautus ei ole edellä tarkoitettu kokoaikainen lomautus, jos se ei kestä kokonaista kalenteriviikkoa.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin satunnais- tai kokoaikatyötä tekevän henkilön oikeudesta soviteltuun työttömyysetuuteen. Ehdotuksen mukaan sovittelun piirissä olisi enää enintään kaksi viikkoa kestävää kokoaikatyötä tekevä henkilö, kun nykyisin sovittelun piirissä ovat alle kuukauden pituiset kokoaikaiset työsuhteet. Yli kahden viikon kokoaikatyössä oleva henkilö saisi työttömyyspäiviltään täyttä työttömyysetuutta, mutta ei olisi soviteltuun etuuteen kokoaikatyön ajalta lainkaan oikeutettu. Kokoaikatyön käsite on määritelty 1 luvun 5 §:ssä. Vastaanotetun kokoaikatyön käsitteellä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä sanamuotonsa mukaisesti jäljempänä mainittua poikkeusta lukuun ottamatta yhtä työsuhdetta samaan työnantajaan. Jos työsuhdet saman työnantajan kanssa seuraavat toisiaan aukottomasti peräkkäin, tulkittaisiin ne samaksi työsuhteeksi ja yhdeksi kokoaikatyöksi. Yhtenä kokoaikatyönä ei sen sijaan pidettäisi toisiaan peräkkäisesti seuraavia työsuhteita eri työnantajiin eikä myöskään kahta samanaikaista osa-aikaista työsuhdetta eri työnantajiin tai samaan työnantajaan, vaikka niiden yhteenlaskettu työaika ylittäisikin 1 luvun 5 §:ssä säädetyn työaikaajan, eikä yhtä osa-aikaista työsuhdetta, jossa työ tilapäi-

sesti lisääntyy siinä määrin, että 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu työaika-ajan ylittyä.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain 17 §:n 6 ja osin 7 kohtaa vastaavasti muuta kuin päätoimista yritystoimintaa harjoittavan henkilön oikeudesta soviteltuun työttömyysetuuteen. Jos henkilö työllistyy yritystoiminnassa päätoimisesti, hänellä ei ole lainkaan oikeutta työttömyysetuuteen 2 luvun 4 ja 5 §:ien perusteella. Muissa tilanteissa yritystoiminnasta tai omasta työstä saatu tulo sovitellaan. Joissakin tilanteissa yritystoiminnasta tai omasta työstä kertyy tuloa pitkäänkin sen jälkeen, kun varsinainen yritystoiminta tai oma työ on lopetettu tai se on muuttunut niin vähäiseksi, ettei se enää ole esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle ja näin ollen työttömyysetuuden myöntämiselle. Tällaisia ovat esimerkiksi ne tilanteet, joissa henkilölle maksetaan hänen aikaisempaan toimintaansa liittyvää immateriaalioikeuksiin perustuvaa korvausta, kuten tekijänoikeuskorvausta. Sovittelun piirissä olisivat vain 1 luvun 6 §:n mukaisessa yrittäjäasemassa ansaittu tulo riippumatta siitä, onko työ tehty ja tulo siten ansaittu jo ennen sovittelujaksoa. Siitä, mitkä tulot otetaan huomioon sovitellun työttömyyspäivärahan määrää laskettaessa, säädetään 4 §:ssä ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

2 §. *Sovitellujakso.* Soviteltu työttömyysetuus määräytyy sovittelujakson työtulon perusteella. Enintään kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyön tulo ja muu työtulo otettaisiin aina työttömyysetuuden sovitelussa huomioon, vaikka henkilö ei olisikaan työnhakijana siten kuin 2 luvun 1 §:ssä säädetään. Pykälän 1 momentin tätä koskeva säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 18 §:n 3 momentin 3 virkkeen periaatetta, ettei katkaisemalla työnhakunsa sovittelun piiriin kuuluvan kokoaikatyön ajaksi voi saada suurempaa työttömyysetuutta.

Pykälän 3 ja 4 momentissa säädettäisiin käytettävän sovittelujakson pituudesta. Sovittelujaksona käytettäisiin 4 momentissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta kuukauden tai neljän peräkkäisen viikon ajanjaksoja. Henkilön työalan palkanmaksujaksosta riippuisi kumpaa ajanjaksoa käytettäisiin. Tavoitteena on, että sovittelujakso olisi toi-

meenpanon kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukainen. Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 3 §:n mukaan työttömyysetuus maksetaan jälkikäteen pääsääntöisesti neljän viikon tai kuukauden maksukausittain. Myös soviteltu työttömyysetuus maksetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa. Tämä on johtanut siihen, että käytännössä työttömyysetuutta haetaan yleensä kuukauden tai neljän peräkkäisen kalenteriviikon jaksoissa. Sovittelujakso määräytyisi käytännössä samoin perustein eli olisi sama kuin se jakso, jolta henkilö on työttömyysetuutta hakenut ja jolta se hänelle maksetaan.

Työttömyysetuuden maksaja ei voisi käyttää muuta kuin kuukauden tai neljän viikon sovittelujaksoa muissa kuin 4 momentissa säädettyissä tilanteissa. Jos työtön työnhakija vastaanottaa kesken haku- ja maksujakson työn, joka 1 §:n mukaisesti oikeuttaa soviteltuun työttömyysetuuteen, hän hakee työttömyysetuutta edelleen samalta ajalta kuin olisi kokonaan työttömänäkin hakenut ja se maksetaan samalta ajalta kuin se kokonaan työttömänäkin olisi maksettu. Tältä jaksolta - joka on samalla haku-, maksu- ja sovittelujakso - saadut työtulot vaikuttavat työttömyysetuuden määrään siten, kuin 5 §:ssä säädetään.

Kaikissa tilanteissa ei kuitenkaan voida käyttää kuukauden tai neljän peräkkäisen viikon sovittelujaksoa, mistä johtuvista poikkeuksista ehdotetaan säädettäväksi 4 momentissa. Erityinen sovittelujakso on tarpeen esimerkiksi silloin, kun 3 momentin mukaan määräytyvään sovittelujaksoon sisältyisi ajanjaksoja, jotka eivät oikeuta soviteltuun työttömyysetuuteen tai ylipäätään työttömyysetuuteen kuten yli kahden viikon koko-aikatyön vastaanottaminen tai päätoimisen opiskelun tai perhevapaan alkaminen. Koska henkilö siirtyy näissä tapauksissa työttömyysturvajärjestelmän ulkopuolelle, ei sovittelujaksokaan voi ulottua tällaiselle ajalle. Näissä tapauksissa sovittelujakso muodostetaan haku- ja maksujakson niistä osista, joille tällainen este ei ulotu. Esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö on hakujakson aikana muutamana päivänä työsuhteessa, työttömänä, toisessa työssä yli kaksi viikkoa ja taas työttö-

mänä, sovittelujakso muodostetaan hakujakson alusta ja lopusta siten, että yli kahden viikon kokoaikainen työsuhde jätetään huomiotta, ja sovittelujaksolle muodostetaan 4 §:n 2 momentin mukainen laskennallinen tulo sovittelua varten. Myös silloin, kun henkilö vastaanottaa yli neljä viikkoa kestävä osa-aikatyön, työttömyysetuuden viivyttysettömän maksamisen turvaamiseksi voi olla tarpeen tahdistaa sovitellun työttömyysetuuden hakeminen, maksaminen ja sovittelu siten, että se jatkossa vastaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti osa-aikatyön palkanmaksujaksoja. Näissä tilanteissa voidaan käyttää kuukautta tai neljän peräkkäisen kalenteriviikon sovittelujaksoa lyhyempää jaksoa, mutta vain tällaisen osa-aikatyön alkaessa.

3 §. *Rajoitukset.* Soviteltua päivärahaa maksetaan osa-aikaisesti tai tilapäisesti työllistyvälle. Pykälään sisältyy voimassa olevan työttömyysturvalain mukainen sovitellun työttömyysetuuden maksamista koskeva työaika rajoitus. Työaika koskeva tarkastelujakso olisi ehdotuksen mukaan yleensä 2 §:n mukaisesti määräytyvä sovittelujakso. Lomautustapauksissa työaika tarkasteltaisiin kuitenkin kalenteriviikon tarkastelujaksoitain. Kalenteriviikon tarkastelujaksoa käytettäisiin myös silloin, kun lomautusaikana on otettu vastaan muuta sovittelun piirissä olevaa työtä. Periodityössä työajan tarkastelujakso olisi periodin pituinen.

Työaikatarkastelussa otettaisiin huomioon hakijan tarkastelujaksolla todellisuudessa tekemät työtunnit. Kuitenkin eräillä työaloilla jatkuvissa osa-aikaisissa töissä tehtyjen tuntimäärien selvittäminen on työlästä ja niiden mukaan määräytyvä työaikatarkastelu saattaa johtaa sattumanvaraiseen lopputulokseen sovitellun työttömyysetuuden kannalta. Tämän vuoksi 2 momentissa ehdotetaan, että kuukausipalkkaisessa periodityössä voitaisiin työaikatarkastelussa ottaa huomioon myös hakijan kuukausipalkan perusteena oleva keskimääräinen työaika. Tarkastelussa otettaisiin luonnollisesti huomioon työsopimuksen ylittävät, tosiasiallisesti tehdyt työtunnit sovittelujaksolla.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan soviteltua työttömyysetuutta ei voitaisi maksaa, jos hakija työskentelee työssä, jossa työnan-

tajalla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta valvoa tehtyä työaika, koska tällöin ei voida todeta, täyttääkö hakija sovitellun työttömyysetuuden saamisen edellytykset. Tällainen tilanne saattaa olla esimerkiksi provisio-palkkaisissa myyntitöissä.

Alalla sovellettavalla kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajalla tarkoitetaan työ- tai virkaehtosopimuksen mukaisesti määräytyvää enimmäistyöaika. Jos työnhakija työskentelee alalla, jolla ei ole työ- tai virkaehtosopimusta, tehtyä työaika verrataan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti työaikalain (605/1996) mukaiseen säännölliseen työaikaan. Jos henkilöllä on useampia työsuhteita, työsuhteiden työaika lasketaan yhteen työaikavertailua tehtäessä.

4 §. *Sovittelussa huomioon otettava tulo.* Pykälässä säänneltäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain 18 §:n 6 momentin sisältöä vastaavasti sovitellussa huomioon otettava tuloista erään käsitteellisin täsmennyksin. Sovittelussa otetaan huomioon vain työsuhteessa, yritystoiminnassa tai omassa työssä tehtyyn työhön perustuva tulo. Näin ollen esimerkiksi kunnallisen luottamustoimen hoitamisesta saatu tulo ei olisi soviteltavaa tuloa. Yritystoiminnan tulona otettaisiin huomioon 1 luvun 6 §:n mukaisessa yrittäjäasemassa ansaittu työskentelyyn perustuva tulo. Siten esimerkiksi pelkästään 10 prosentin omistusosuuteen perustuva yritystoiminnan ansiotulona verotettava osinkotulo ei olisi soviteltavaa tuloa. Sovittelussa otettaisiin huomioon tavanomaisen palkan lisäksi useimmat palkkaan rinnastettavat ansiotulona pidettävät vastikkeet, jotka maksetaan korvauksena työstä. Huomioon otettavista ja huomiotta jätettävistä tuloista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Sovittelussa otettaisiin tulot huomioon nykykäytännön mukaisesti niin sanotun ansaintaperiaatteen mukaisesti. Pääsääntöisesti vain sovitte-lujakson aikana ansaittu tulo otetaan huomioon sovitte-lujakson tulona riippumatta siitä, milloin tulo on tosiasiallisesti maksettu. Lomaraha otetaan kuitenkin huomioon sen sovitte-lujakson tulona, jonka aikana se on maksettu. Erilaisia lisiä ja korvauksia maksetaan usein vasta peruspalkkaa myöhemmin. Tällaisia palkanosia on sovitte-lun edelleen jatkuessa otettu käytännössä huomioon myö-

hemmälläkin sovitte-lujaksolla maksamisen jouduttamiseksi ja päätösten muuttamistarpeen välttämiseksi. Joustava käytäntö edellyttää kuitenkin, että työttömyyskassan on ulotettava säännönmukainen tätä koskeva seuranta riittävän pitkälle aikavälille, esimerkiksi kolmelle kuukaudelle.

Jos sovitte-lussa huomioon otettavaa tuloa on kertynyt useasta eri työsuhteesta, tulot lasketaan yhteen. Huomioon otettava tulo määrätään aina palkkatodistuksen perusteella tai yritystoiminnan osalta muun luotettavan selvityksen perusteella. Jos enintään kahden viikon työsuhte sijoittuu kahdelle eri haku-, maksu- ja sovitte-lujaksolle, kummallakin sovitte-lujaksolla huomioon otettava tulo määrätään ansaintaperiaatteen mukaan palkkatodistuksen perusteella. Jos tuloa ei voida jakaa palkkatodistuksen tai palkkalaskelman perusteella kahdelle eri sovitte-lujaksolle, jaetaan ansaittu palkka työpäivien lukumäärällä ja kohdennetaan eri sovitte-lujaksoille samassa suhteessa kuin työpäivät.

Sovitte-lujakso voi 2 §:n 4 momentissa mainituissa tapauksissa olla lyhempi kuin pääsääntöinen kuukausi tai neljä peräkkäistä viikkoa. Aina, kun käytetään tällaista lyhyempää sovitte-lujaksoa, huomioon otettava tulo muunnetaan laskennallisesti vastaamaan kuukausituloa. Tällöin työstä saatu tulo jaetaan sovitte-lujaksoon sisältyvien laskennallisten työpäivien lukumäärällä siten, että kalenteriviikossa on viisi laskennallista työpäivää ja saatu määrä kerrotaan luvulla 21,5.

5 §. *Etuuden määrä.* Pykälän 1 ja 2 momentti sekä 3 momentin jälkimmäinen virke vastaavat voimassa olevan työttömyysturvalain 18 §:n 1—2 momentin säännöksiä. Pykälän 3 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin sovitellun työttömyysetuuden enimmäismäärästä silloin, kun henkilöllä on oikeus 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun korotettuun ansio-osaan. Ehdotuksen mukaan sovitte-lu ansiopäiväraha mahdollisine lapsikorotuksineen voisi olla yhdessä työtulon kanssa enintään päivärahan perusteena olevan palkan suuruinen siltä osin kuin henkilöllä on oikeus korotettuun ansio-osaan. Rajotus vastaa 6 luvun 2 §:ssä ehdotettua ansiopäivärahan enimmäismäärää koskevaa

rajoitusta silloin, kun ansiopäivärahan sisältö korotettu ansio-osa.

6 §. *Enimmäisaika.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain säännöksiä vastaavasti sovitellun työttömyysetuuden saamisen enimmäisajasta. Myös pykälän 2 momentin säännös enimmäisajan uudelleen alkamisesta työssäoloehdon edellyttämän työskentelyn jälkeen vastaa sanamuodoltaan nykyistä säännöstä. Enimmäisaikaan luettaisiin sanamuodon mukaisesti myös soviteltuna työmarkkinatukena ja koulutuspäivärahana maksetut etuudet. Sovittelujaksoja muunnettaessa enimmäisaikalaskuria varten kuukausiksi muuntokertoimenä käytetään maksupäiviä.

Sovitellun päivärahan enimmäisaikaa koskevaa säännöstä on eräissä yhteyksissä vaadittu kumottavaksi. Nyt annettavaan esitykseen ei tällaista ehdotusta sisälly, koska soviteltu työttömyysetuus ei ole tarkoitettu jatkuvaksi palkkasubventioksi. Edellä 1 §:ään ehdotettu muutos, jonka mukaan sovittelun piirissä kokoaikatyöstä olisivat enintään kaksi viikkoa kestävät työsuhteet, johtaa osaltaan siihen, että soviteltua päivärahaa voidaan maksaa nykyistä pitempään. Kun 5 lukuun sisältyy ehdotus työssäoloehdon lyhentämisestä 34 viikkoon, helpottaa se enimmäisajan soviteltua työttömyysetuutta saaneen henkilön paluuta sovitellun etuuden saajaksi.

Voimassa olevan lain perusteella enimmäisaika täyttyy ensimmäistä kertaa keväällä 2003. Arviot siitä, kuinka laajaa sovitellun työttömyysetuuden piirissä olevaa joukkoa enimmäisaika koskisi, vaihtelevat eikä tästä ole vielä saatavissa riittävää tilastoaineistoa. Tällä hetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella enimmäisaikaa koskevan säännöksen vaikutus jäisi vähäiseksi. Enimmäisaikaa koskevan säännöksen vaikutusta seurataan ja mahdollinen säännöksen muuttamistarve arvioidaan erikseen.

Jäljempänä 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettua korotettua ansio-osaa sisältävään ansiopäivärahaan perustuva soviteltu päiväraha kartuttaa korotettua ansio-osaa 130 päivän enimmäisaikaa maksupäivien lukumäärällä

7 §. *Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen.* Pykälä vastaa sisällöllisesti voimassa olevan työttömyysturvalain 27 §:ää ja 27 a §:n 1 momenttia. Säännöksen sanamuotoa on täsmennetty ja viittaussäännökset korjattu vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä.

8 §. *Lasten kotihoidon tuen vaikutus työttömyysetuuteen.* Säännöksen sanamuotoa on tarkennettu käytäntöä vastaavaksi. Pääsääntöisesti työttömyysetuuden saajan tai hänen puolisonsa saama lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukainen tuki vähennettäisiin työttömyysetuudesta. Tukea ei vähennettäisi, jos kotihoidon tukea saavalla puolisoilla ei olisi oikeutta työttömyysetuuteen juuri siitä syystä, että hän itse hoitaa lastaan. Jos työttömyysetuuden saajan puolison osalta kuitenkin esiintyisi jokin työttömyysetuuden saamisen estävä seikka, kuten esimerkiksi päätoiminen opiskelu tai yritystoiminta tai se, että hän saisi jotain estävää etuutta kuten täyttä työkyvyttömyyseläkettä, tulisi kotihoidon tuki vähentää työttömän puolison työttömyysetuudesta, vaikka hänen puolisonsa mahdollisesti ainakin osan aikaa hoitaisikin itse lasta.

II OSA
TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA
5 luku. Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset
Luvussa säänneltäisiin työttömyyspäivärahan myöntämisen erityisistä edellytyksistä. Voimassaolevassa työttömyysturvalaissa palkansaajan ja yrittäjän peruspäivärahan työssäoloehto koskevat säännökset sisältyvät 13 §:ään, jossa viitataan monelta osin palkansaajan ansiopäivärahan työssäoloehto koskeviin 16 §:n säännöksiin. Yrittäjän ansiopäivärahan perusteena olevasta työssäoloehdosta on säännelty 16 a §:ssä. Sekä yrittäjän ja liian laajoiksi muodostuneet säännökset jaoteltaisiin uudelleen johdonmukaiseksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi.
Aiemman lain mukaisesta pykäläjaottelusta peruspäivärahoikeuteen ja ansiopäivärahoikeuteen siirryttäisiin palkansaajaan ja yrittäjään perustuvaan jaotteluun. Luvun 1 §:ssä säänneltäisiin myönnettävistä etuuksista. Lu-

vun 2—5 §:t koskisivat palkansaajan oikeutta peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan sekä työssäoloehdosta. Luvun 6—8 §:t koskisivat yrittäjiä vastaavilta osin ja 9—12 §:ssä on sekä palkansaajia että yrittäjiä koskevat yhteiset säännökset. Merialan lisävakuutuksesta säänneltäisiin 13 §:ssä ja omavastuuajasta 14 §:ssä.

1 §. *Työttömyyspäivärahaetuudet.* Säännöksen mukaan työttömyyspäivärahana maksetaan ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa. Voimassa olevaan työttömyysturvalain termiin ansioon suhteutettu päiväraha ehdotetaan korvattavaksi termillä ansiopäiväraha, joka vastaisi vakiintunutta kielenkäyttöä.

2 §. *Palkansaajan oikeus työttömyyspäivärahaan.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta sekä perus- että ansiopäivärahaan. Ehdotuksen mukaan ansiopäivärahaan olisi oikeus sellaisella työttömyyskassan jäsenellä eli vakuutetulla, joka on ollut vakuutettuna työttömyyskassassa 10 edellistä kuukautta. Lisäksi edellytetään, että hän vakuutettuna ollessaan on täyttänyt työssäoloehdon. Vastaavasti peruspäivärahaan on oikeus henkilöllä, joka täyttää peruspäivärahan saajaa koskevan työssäoloehdon. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa työttömyysturvalakia.

3 §. *Palkansaajan työssäoloehto.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi yhteinen säännös sekä perus- että ansiopäivärahan saamisen edellytyksenä olevasta työssäoloehdosta. Ehdotuksen mukaan työssäoloehto täytyisi, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden tarkastelujakson aikana ollut 43 viikkoa jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettussa työssä. Voimassa olevaan työttömyysturvalakiin verrattuna tarkastelujaksoa pidennettäisiin siten nykyisestä 24 kuukaudesta 28 kuukauteen niillä henkilöillä, jotka täyttävät työssäoloehdon ensimmäistä kertaa. Säännös koskisi myös niitä, jotka eivät ole saaneet lainkaan työttömyyspäivärahaa vuoden 1997 alusta lukien. Säännöstä sovellettaisiin niihin etuuksiin, joita haetaan ajalta 1.1.2003 lukien. Jos henkilö ei ole saanut työttömyyspäivärahaa ennen lain voimaan tuloa siksi, että hän ei ole täyttänyt työssäoloehdosta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa tarkistaa pyynnöstä lain voimaan tuloon yhteydessä, aiheuttaako tarkastelujakson pidennys työssäoloehdon täyt-

tymisen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työssäoloehdosta tilanteessa, jossa henkilö on työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saatuaan täyttänyt työssäoloehdon uudelleen tai jossa henkilö ennen päivärahallaan enimmäisajan täyttymistä täyttää uudelleen työssäoloehdon. Näissä tilanteissa päivärahallaan enimmäisajan laskeminen alkaa alusta. Ehdotuksen mukaan tarkastelujakso olisi 24 kuukautta selvitettäessä, onko tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa jo aikaisemmin saanut henkilö täyttänyt työssäoloehdon uudelleen. Työssäoloehdon täyttävä työssäoloaika koskeva vaatimus olisi 43 kalenteriviikosta sijasta 34 kalenteriviikkoa. Tämän lain mukaiseen työttömyyspäivärahaan rinnastettaisiin voimaantulosäännöksen perusteella myös nyt voimassa olevan lain mukaan maksettu päiväraha, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin vuoden 1997 alusta. Siten vuonna 1997 tai sen jälkeen työttömyyspäivärahaa saaneen henkilön työssäoloehdon pituus on 34 viikkoa. Säännöstä sovellettaisiin työnhakijan hakiessa etuutta lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta. Ellei henkilö ole saanut työttömyyspäivärahaa ennen lain voimaan tuloa siksi, että hän ei ole täyttänyt 43 viikon työssäoloehdosta, tulee etuuden maksajan tarkistaa lain voimaan tuloon yhteydessä, edellytetäänkö henkilöltä 34 viikon työssäoloehdon täyttymistä ja täyttääkö hän sen. Sovelletavan työssäoloehdon täyttämisen myötä ja työttömyyden jatkuessa päivärahakausi alkaa alusta. Tällöin henkilölle määrätään omavastuu-aika ja hänen päivärahallaan perusteena oleva palkkansa määritellään uudelleen. Peruspäivärahaa 1997 tai sen jälkeen saaneelta henkilöltä, joka on liittynyt työttömyyskassaan, edellytetäisiin 34 viikon työssäoloehdon täyttämistä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyiseen 16 §:ään sisältyvä säännös tarkastelujakson pidentämisestä. Säännöstä tarkistettaisiin vastaamaan vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Samoin kuin nykyisinkin tarkastelujaksoa pidennettäisiin, jos henkilö on sairauden, laitoshoidon, asevelvollisuuden, opintojen, lapsen syntymän tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta es-

tynyt olemasta työmarkkinoilla. Hyväksyttävien syiden luetteloon lisättäisiin siviilipalveluaika sekä enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon vuoksi työmarkkinoilta poissaolo. Tarkastelujaksoa voitaisiin pidentää, kuten voimassa olevan lain mukaan, enintään 7 vuodella.

Pykälän 4 momentin mukaan palkansaajakassan jäsenen työskenneltäessä yrittäjänä yli 18 kuukautta, hänellä ei olisi enää oikeutta saada palkansaajan työttömyyspäivärahaa ennen kuin hän on täyttänyt yrittäjänä olon jälkeen 1 tai 2 momentissa tarkoitettua palkansaajan työssäoloehdon. Tällöin tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on yrittäjäjaksos jälkeen aloittanut työn palkansaajana. Säännös on voimassa olevan lainsäädännön mukainen niin sanottua jälkisuojaa koskeva säännös, jonka tarkoituksena on säilyttää aikaisemmalla palkkatyöllä hankittu ansiopäiväraha-oikeus silloin, kun henkilöllä palkkatyön ja yritystoiminnan jaksot vaihtelevat. Säännöksen perusteella aikaisemmin palkansaajan ansiopäivärahaa saaneen työttömän olisi mahdollista harjoittaa yritystoimintaa enintään 18 kuukauden ajan (jälkisuojaa-aika) ja, jos yritystoiminta ei työllistäisi ja antaisi toimeentuloa, palata palkansaajan ansiopäivärahalle. Henkilö voi myös yritystoiminnan aloittaessaan liittyä yrittäjäkassan jäseneksi, jolloin hänen hyväkseen luetaan 8 §:n 2 momentin mukaisesti enintään kuusi kuukautta palkansaajakassan jäsenenä hankittua työssäoloaoloa ja vakuutettuna oloaika.

Kun henkilö siirtyy palkansaajaa koskevaan ansiopäivärahajärjestelmästä yrittäjiä koskevaan järjestelmään tai päinvastoin, jälkisuojaa koskevista säännöksistä seuraa, että se työttömyyskassa, palkansaajakassa tai yrittäjäkassa, jonka jäseneksi henkilö on siirtynyt maksaa sitä ansiopäivärahaa, jonka työssäoloehdon henkilö on viimeksi täyttänyt.

4 §. *Palkansaajan työssäoloehdoton luettava työ.* Säännös on uusi, mutta vastaa pääosin asialliselta sisällöltään voimassa olevan työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n säännöksiä palkansaajan työssäoloehdoton luettavasta työstä. Säännös koskee sekä perus- että ansiopäivärahaa. Palkansaajan työssäoloa määrättäessä otettaisiin huomioon sellaiset kalenteriviikot, joihin henkilö on tehnyt yhtä tai use-

ampaa sellaista vakuutusenaista työtä, joka täyttää jäljempänä sanotut työaika- ja palkkaa koskevat edellytykset. Tällainen kalenteriviikko luettaisiin työssäoloehdoton vain kerran.

Kalenteriviikon lukeminen työssäoloehdoton edellyttäisi, että henkilön työaika eri työsuhteista yhteensä on ollut vähintään 18 tuntia. Työssäoloehdoton työaika- ja palkkaa koskevat edellytykset täyttyvät, kun henkilö on ollut esimerkiksi osa-aikatyössä 5 tuntia ja kaksi päivää kokopäivätyössä kalenteriviikon aikana. Muilta osin säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Pykälän 3 momentin mukaan työn lukeminen työssäoloehdoton edellyttäisi edelleen, että palkka on työehtosopimuksen mukainen. Samalla tavoin kuin nykyisinkin koko-aikatyön palkan tulee vastata vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa, jos alalla ei ole työehtosopimusta.

Työssäoloaikaan luetaan myös puolet niiden kalenteriviikkojen lukumäärästä, joihin työnantaja on saanut palkkakustannuksiin yhdistelmätukea. Jos yhdistelmätukityö on kestänyt esimerkiksi 61 kalenteriviikkoa siten, että työssäolo on kaikilta osin ollut työssäoloehdoton kelpaavaa, henkilön työssäoloehdoton karttuu yhdistelmätukityön myötä enintään 30 kalenteriviikolla.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että viikoittaisesta työaikaedellytyksestä voidaan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetyillä edellytyksillä poiketa. Utuena pykälään otettaisiin luettelo niistä töistä tai työaloista, joiden työaikaedellytyksestä säädettäisiin asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin samalla tavalla kuin nykyisinkin opettajien, kotityöntekijöiden ja urheilijoiden työaikaedellytyksestä. Lisäksi asetuksella voitaisiin myös säätää taiteilijoiden ja muiden luovalla ja esityksellisillä aloilla työskentelevien työaikaedellytyksen täyttymisestä.

Urheilijoista ei makseta ansioturvaa rahoittamiseksi palkkaperusteisia vakuutusmaksuja. Siten urheileminen nykytilaa vastaavasti kerryttää perusturvan työssäoloaoloa.

5 §. *Palkansaajalle hyväksi luettavat vakuutuskaudet.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että palkansaajakassan jäsenen erottua kassasta ja liittyttyä kuukauden

kuluessa toiseen palkansaajakassaan, hän saa lukea hyväkseen työssäoloajan ja jäsenenä oloajan edellisessä palkansaajakassassa. Nykyisin säännös sisältyy työttömyyskassalakiin ja ehdotetaan siirrettäväksi työttömyys-etuutta koskevaan lakiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että palkansaajan työssäoloehtoon voidaan ansioturvassa lukea myös yrittäjäkassan jäsenenä hankittua työssäoloehtoa ja vakuutusehtoa. Säännös on uusi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan palkansaajakassasta yrittäjäkassaan siirtynyt päätoimiseksi yrittäjäksi ryhtynyt henkilö voi tietyn edellytyksin lukea hyväkseen enintään 6 kuukautta palkansaajakassan jäsenyyttä eli neljäsosan yrittäjän työssäoloehdon pituudesta. Työssäoloehdon täytyttyä päivärahan perusteena oleva palkka määritellään kuitenkin pelkästään palkkatyöstä siltä ajalta, jona palkansaajan työssäoloehto on karttunut.

Vastaavaa oikeutta ei ole ollut niitä tilanteita varten, jossa yrittäjäkassan jäsenen siirtyä palkansaajaksi ja palkansaajan työttömyyskassaan. Ehdotuksen mukaan myös palkansaajan työssäoloehdosta neljäsosa eli 11 viikkoa voisi olla yrittäjäkassan jäsenenä hankittua työssäolo- ja vakuutusehtoa. Edellytyksenä olisi, että yrittäjäkassan jäsen yritystoiminnan lakkaamisen jälkeen kuukauden kuluessa palkansaajaksi ryhtymisestä ja yrittäjäkassasta eroamisesta liittyy palkansaajakassaan.

6 § *Yrittäjän oikeus työttömyyspäivärahaan.* Pykälän mukaan yrittäjällä olisi oikeus ansiopäivärahaan, jos hän on työttömyyskassan jäsen ja on ollut vakuutettuna vähintään 24 edellistä kuukautta. Lisäksi edellytetään, että hän on yrittäjäkassassa vakuutettuna ollessaan täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Peruspäivärahaan yrittäjällä olisi oikeus silloin, kun hän on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Säännös vastaa sisällöltään nykyistä lainsäädäntöä.

7 § *Yrittäjän työssäoloehto.* Samalla tavoin kuin voimassa olevan lain mukaan yrittäjän työssäoloehto täytyisi, kun hän on lähinnä edellisen 48 kuukauden aikana eli tarkastelujakson aikana työskennellyt yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin

tarkemmin siitä yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen työtulosta, joka osoittaa yritystoiminnan laajuuden olevan olennaista. Sama koskee työansiota, jos yrittäjä on ollut vakuutettu työntekijäin eläkelain mukaan.

Pykälän 2 momenttiin otetaan palkansaajaa koskevaa säännöstä vastaavasti säännös siitä, milloin tarkastelujaksoa voidaan pidentää.

8 § *Yrittäjälle hyväksi luettavat vakuutuskaudet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että yrittäjäkassan jäsenen erottua kassasta ja liittyttyä kuukauden kuluessa toiseen yrittäjäkassaan, hän voi lukea hyväkseen työssäoloajan ja jäsenenä oloajan edellisessä kassassa. Säännös sisältyy nykyiseen työttömyyskassalakiin ja ehdotetaan siirrettäväksi työttömyysturvalakiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan työttömyysturvalain 16 a §:ään sisältyvä säännös siitä, että yrittäjän työssäoloehtoon voidaan lukea palkansaajakassan jäsenenä hankittua työssäoloehtoa ja vakuutusehtoa enintään kuusi kuukautta edellyttäen, että palkansaajakassan jäsen kuukauden kuluessa yrittäjäksi ryhtymisestä ja palkansaajakassasta eroamisesta liittyy yrittäjäkassaan.

Pykälän 3 momentti sisältää säännöksen siitä, että työssäoloehtoon voidaan peruspäivärahan osalta lukea myös lähinnä 24 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdossa huomioon otettava työ.

9 § *Toisessa valtiossa täytyneet vakuutus- ja työskentelykaudet.* Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset niitä tilanteita silmälläpitäen, joissa vakuutus- tai työskentelykaudet on otettava huomioon Euroopan Unionin neuvoston sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan asetuksen (ETY) 1408/71 perusteella. Asetuksen 1408/71 III osaston 6 luvussa on säännökset työttömyys-etuuksien yhteensovittamisesta työntekijöiden liikkeessa unionin alueella. Pääsääntö on, että työttömyysetuuksiin voi olla oikeus vain viimeisestä työskentelyvaltiosta. Jos kyseessä olevan valtion lainsäädännön mukaan työttömyysetuuksien saamiseksi edellytetään vakuutus- tai työskentelykausien täyttymistä, toisessa jäsenvaltiossa täytyneet kaudet on laskettava yhteen oman lainsäädännön mukaan täytyneiden vastaavien kausien kanssa,

jotta oikeus etuuteen syntyisi. Vakuutus- tai työskentelykausien rinnastamiseksi edellytetään, että henkilö on viimeksi täyttänyt vakuutus- tai työskentelykauden sen valtion lainsäädännön mukaan, josta etuutta haetaan. Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan toisessa jäsenvaltiossa täytyneet työssäolokaudet luetaan työssäoloehdotukseen edellyttäen, että henkilö on työskennellyt Suomessa välittömästi ennen työttömyyden alkamista vähintään neljä viikkoa. Lyhyempikin aika hyväksytään, jos työ oli tarkoitettu kestämään neljä viikkoa, mutta se päättyi aikaisemmin työntekijästä riippumattomasta syystä.

Työssäolovaatimusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös koskee vain asetuksen 1408/71 perusteella huomioon otettavien työssäolokausien rinnastamista. Toisessa jäsenvaltiossa täytyneet työskentelykaudet otettaisiin huomioon työssäoloehdotukseen vain, jos henkilö on ennen työttömyyden alkamista ollut työssä Suomessa vähintään neljä viikkoa.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen mukaan työttömällä työnhakijalla on laajemmat oikeudet kuin asetuksen 1408/71 mukaan. Työssäolovaatimusta ennen työttömyyspäivärahan saamista ei edellytetä Pohjoismaasta Suomeen palaavalta henkilöltä. Sopimuksen 17 artiklan 2 kohdan mukaan henkilön, joka on viimeisen viiden vuoden aikana kuulunut sen Pohjoismaan, josta hän etuutta hakee, työttömyysturvalainsäädännön piiriin tai saanut työttömyysetuutta kyseisestä maasta, ei tarvitse täyttää asetuksen 1408/71 edellytystä viimeisestä työskentelystä kyseisessä valtiossa. Tämän niin sanotun paluuoikeuden mukaisesti toisesta Pohjoismaasta Suomeen palaava henkilö voi saada välittömästi oikeuden työttömyyspäivärahaan Suomessa, jos työssäoloehto on täyttynyt ennen Suomeen paluuta. Ruotsissa ja Tanskassa ansiopäivärahan saaminen edellyttää työttömyyskassan jäsenyyttä. Ansiopäivärahan saaminen edellyttää, että henkilö siirtyy Pohjoismaan työttömyyskassasta toiseen kahdeksan viikon kuluessa siitä, kun hän on eronnut toisesta kassasta.

Jos henkilö ei voi vedota Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 17 artiklan 2 kohtaan, työttömyyspäivärahan saaminen edelly-

tettäisi sanotun artiklan 1 kohdan mukaan neljän viikon työssäoloa.

Myös Ison Britannian, Itävallan, Espanjan, Kreikan, Viron, Latvian ja Liettuan kanssa tehdyissä sosiaaliturvasopimuksissa työssäolokausien rinnastamiseksi edellytetään neljän viikon työssäoloa.

10 §. *Työssäoloehdon voimassaolo.* Pykälässä säädettäisiin työmarkkinoilla poissaolon vaikutuksesta työssäoloehdon voimassaoloon. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 16 §:n 5 momenttia. Jos palkansaajakassan jäsen on ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta poissa työmarkkinoilta, hänen tulee täyttää työssäoloehto kokonaisuudessaan työmarkkinoilta poissaolon jälkeen, jotta olisi oikeutettu ansiopäivärahaan. Vaadittavan työssäoloehdon pituus määräytyisi 3 §:n 1 ja 2 momentin ja niitä koskevien voimaantulosäännösten perusteella.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin vastaava säännös yrittäjien osalta. Pykälän 3 momentti koskee henkilöä, joka ei ole työttömyyskassan jäsen.

Pykälän 4 momentissa määriteltäisiin työmarkkinoilla olo 2 luvun 11 §:n 1 momenttia vastaavasti. Säännöksessä luetellaan myös voimassa olevan lain ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaiset pätevät syyt työmarkkinoilta poissaololle.

11 §. *Työssäoloehto eräissä tilanteissa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, miten päivärahaa ryhdytään maksamaan uudelleen tilanteessa, jossa henkilö on ollut Euroopan Unionin neuvoston sosiaaliturvaa koskevan asetuksen mukaisesti hakemassa työtä unionin jäsenvaltiosta enintään kolmen kuukauden ajan. Jos henkilö tänä aikana ei saa työtä eikä palaa takaisin lähtövaltioon, hän menettää kaikki oikeutensa päivärahaan. Tästä syystä on tarpeen, että laissa säädetään siitä, mistä alkaen päivärahaa Suomeen palanneelle työnhakijalle ryhdytään jälleen maksamaan. Samalla tavoin kuin nykyisinkin ehdotetaan päivärahaa maksettavaksi sen jälkeen kun henkilö on ollut Suomessa työssä tai 2 luvun 16 §:n mukaisessa koulutuksessa vähintään neljä viikkoa.

12 §. *Merialalla työskentelevän oikeus ansiopäivärahaan (lisävakuutus).* Ehdotetaan otettavaksi nykyiseen työttömyysturvalakiin

sisältyvä vastaava säännös oikeudesta ansio-päivärahaan silloin kun työntekijä tekee merilaissa tarkoitettua työtä ulkomaisessa ulkomaan liikenteeseen käytettävässä kauppa-aluksessa.

13 §. *Ostavastuu-aika.* Pykälässä säädettäisiin työttömyyspäivärahan maksamisesta sen jälkeen kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä seitsemää täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Huomioon otettaisiin nykyistä vastaavasti työttömyysaika kokoaikaisen työn työtuntimäärään saakka. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa työttömyysturvalakia. *Ostavastuu-aika* asetettaisiin vain kerran työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti. Enimmäisaika alkaa aina alusta, kun hakija on täyttänyt työssäoloehdon, eikä tällöin edellytetä, että etuutta on työssäoloehdon täyttymisen jälkeen maksettu.

Pykälän 2 momenttiin on selkeyden vuoksi otettu maininta siitä, että *ostavastuu*-päiviksi ei lueta päiviä, joilta työnhakija ei täytä 2 luvussa säädettyjä työttömyyspäivärahan saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä. Muutoin 2 momentissa säädettäisiin samalla tavoin kuin voimassa olevan lain mukaan, että *ostavastuu*-päiviksi ei voida lukea niitä päiviä, joilta henkilöllä ei ole oikeutta soviteltuun päivärahaan säädettyjen työaikarajojen ylittymisen vuoksi. *Ostavastuu*-aikaan luetaan edelleen ne päivät, jotka henkilö välittömästi työttömyyden alkamisen jälkeen on ollut työkyvytön eikä ole saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa. Arkipyhätkin otetaan *ostavastuu*-aikana huomioon, jos henkilö on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa eikä työnantajalla ole arkipyhältä palkanmaksuvelvollisuutta.

Jos henkilön työntöön estymisen syynä on toisten työntekijöiden työtaistelutoimenpide, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa, henkilöllä on edelleen oikeus päivärahaan, jos hän muuten täyttää päivärahan saamisen edellytykset. Säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin ja vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia.

6 luku. Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

1 §. *Työttömyyspäivärahan määrä.* Pykälä sisältää säännökset sekä perus- että ansio-päivärahan määrästä. Peruspäivärahan täysi määrä olisi 22,22 euroa päivältä samoin kuin voimassa olevan lain mukaan. Määrä on vuoden 2001 indeksitason mukainen. Ansio-päiväraha muodostuisi täyden peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Palkansaajalle ansio-päivärahaan voidaan tietyn 3 §:ssä sanotuin edellytyksin maksaa korotettua ansio-osaa. Työttömyyspäivärahan määrää laskettaessa otetaan huomioon mitä 4 luvussa säädetään sovitellusta päivarahasta ja eräiden sosiaalietuuksien vaikutuksesta työttömyyspäivärahan määrään.

2 §. *Ansio-päivärahan ansio-osa ja korotettu ansio-osa.* Pykälän 1 momentin säännös on ansio-päivärahan ansio-osaa koskevilta osin samansisältöinen kuin nykyisen työttömyysturvalain 23 §:n säännös ansioon suhteutetun päivärahan suuruudesta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi korotetun ansio-osan määrästä. Korotetun ansio-osan edellytyksistä säädettäisiin 3 §:ssä. Korotettu ansio-osa on ehdotuksen mukaan 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ansio-osa olisi tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 32,5 prosenttia. Täysi ansio-päiväraha, johon sisältyy korotettu ansio-osa, voisi lapsikorotuksineen olla enintään yhtä suuri kuin vakuutetun päiväpalkka. Ansio-päiväraha olisi kuitenkin aina vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

3 §. *Korotetun ansio-osan edellytykset.* Pykälä sisältää säännökset ansio-päivärahaan maksettavasta korotetusta ansio-osasta. Pykälä on uusi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että työnhakijan menetettyä työnsä työsopimuslain 7 luvun tarkoittamista työnantajan toimintaedellytyksissä tapahtuneista muutoksista johtuvista syistä työnhakijalle maksettaisiin tietyn edellytyksin ansio-päivärahaan korotettua ansio-osaa. Tällaisilla syillä tarkoitetaan niitä tuotannollisia tai taloudellisia irtisanomisperusteita, joita on pidettävän asiallisina ja painavina työsopimuslain 7 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Korotettua

ansio-osaa maksettaisiin työnhakijalle, joka on menettänyt työnsä edellä mainittuja syitä vastaavista syistä, jotka liittyvät julkisen alan yhteisöjen toimintaan.

Työsopimuslain 7 luvun 3 §:n tarkoittamien taloudellisia ja tuotannollisia perusteita vastaavia perusteita julkisella alalla ovat muun muassa valtion virkamieslain 27 §:ssä mainitut syyt. Kunnallisten viranhaltijain palvelussuhdeturvasta annetun lain 7 §:ssä säädetään taloudellisista ja tuotannollisista irtisanomisperusteista joita sovelletaan kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijoihin. Julkisella sektorilla työn menettäminen johtuu taloudellisista ja tuotannollisista syistä, kun tehtävät ovat vähentyneet olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti taloudellisista syistä, tehtävien uudelleen järjestelyjen vuoksi tai muista näihin verrattavista syistä. Yrittäjän ansiopäivärahaan korotettua ansio-osaa ei liitettäisi.

Korotetun ansio-osan myöntämisen edellytyksenä olisi, että palvelussuhde on tosiasiallisesti päättynyt mainituista syistä. Työnantajan saneerausmenettelyn, konkurssin tai kuoleman yhteydessä työsuhte saattetaan päättää työsopimuslain 7 luvun 7 tai 8 §:n perusteella mainittujen lainkohtien mahdollistamia lyhyitä irtisanomisaikoja käyttäen, jolloin työsuhteen katsotaan myös päättyneen työsopimuslain 7 luvun 3 §:n tarkoittamista taloudellisista tai tuotannollisista syistä.

Työsopimuslain 5 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentin mukaan lomautuksen kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää työntekijällä on oikeus saada korvauksena irtisanomisan palkkansa, kun työntekijä on itse irtisanonut työsuhteensa. Tällaisessa tilanteessa henkilön katsotaan menettäneen työnsä irtisanomisanomisanajankohtana 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Työntekijä saattaa päättää työsuhteensa ennen kuin työnantajan suorittaman irtisanomisen irtisanomisaika on kulunut. Tällöin työsuhte ei tosiasiaassa pääty työnantajan suorittaman irtisanomisen johdosta eikä korotettu ansio-osa näin ollen tule myönnettäväksi. Korotettua ansio-osaa ei myönnettäisi, jos määräaikainen työsuhte päättyy määräajan päättymisen johdosta. Tämä koskee myös tilannetta, jossa henkilö ollut useissa toisiaan seuraavissa määräaikaisissa työsuhteissa sa-

maan työnantajaan ja määräaikaisten sopimusten tekemiselle on ollut työsopimuslain tarkoittama perusteltu syy eikä työsopimusta ole pidettävä toistaiseksi voimassa olevana. Oikeus korotettuun ansio-osaan olisi kuitenkin silloin, kun hakija on näyttänyt, ettei määräaikaiseen työsopimukseen ole ollut perusteita. Näyttönä voisi olla esimerkiksi tuomioistuimen lainvoimainen päätös tai sopimus vahingonkorvauksesta. Osa-aikaistaminen ei olisi pykälässä tarkoitettua työn menettämistä sen yhteydessä käytetystä irtisanomismenettelystä huolimatta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaansa korotetun ansio-osan saaminen edellyttäisi, että henkilö on ollut ennen työn menettämistä palkansaajakassan jäsen yhteensä vähintään viisi vuotta. Jäsenyysajan ei ole tarvinnut olla yhtäjaksoista ja se on voinut kertyä jäsenyydestä useassa eri palkansaajakassassa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan korotetun ansio-osan saaminen edellyttäisi lisäksi vähintään 20 vuoden työssäoloaikaa. Työssäoloaika laskettaisiin 11 §:n mukaisesti, jolloin työssäoloaikaan voitaisiin lukea myös eräitä työhön rinnastettavia aikoja. Työssäoloaikaa koskeva vaatimuksen tulee täytyä 1 kohdassa tarkoitettuun työn menettämishetkeen mennessä.

Jos työsuhteen päättymisperuste on riitautettu, päätöstä korotetusta ansio-osasta ei annettaisi ennen kuin asia on lopullisesti ratkaistu. Tämä ei estä ansiopäivärahan myöntämistä ilman korotettua ansio-osaa, jos henkilö muutoin täyttää ansiopäivärahan saamisen edellytykset. Jos riita-asia ratkaistaan siten, että työnhakija osoittautuu korotettuun ansio-osaan oikeutetuksi, työttömyyskassa myöntää hänelle oikaisupäätöksellä korotetun ansio-osan sisältävää ansiopäivärahaa ja maksaa ne takautuvasti. Jos irtisanominen on riitautettu sen jälkeen, kun henkilölle on jo maksettu korotettua ansio-osaa, sen maksaminen keskeytetään väliaikaisesti 11 luvun 6 §:n mukaisesti ja riita-asian ratkaisun jälkeen tarvittaessa peritään takaisin.

Kun korotetun ansio-osan saamisen edellytykset ovat täyttyneet korotettua ansio-osaa maksettaisiin 130 täyden työttömyyspäivän jakson täyttymiseen saakka. Korotetun ansio-osan sisältävän päivärahan maksamista jatketaan sellaisen kokoaikatyön päätyttyä,

jonka henkilö on aloittanut ennen 130 päivän täyttymistä. Siinä tapauksessa, että henkilö täytettyään korotetun ansio-osan saamisen edellytykset työllistyy välittömästi uudelleen ennen kuin päiväraha on myönnetty tai omavastuu-aika asetettu, korotettu ansio-osa siirtyy maksettavaksi mahdollisesti myöhemmin alkavan työttömyyden perusteella maksettavaan ansiopäivärahaan.

Korotettua ansio-osaa maksetaan myös soviteltuun päivärahaan. Korotetun ansio-osan sisältävä soviteltu päiväraha kerryttää 130 päivän enimmäisaikaa jokaisella sovitellun päivärahan maksupäivällä. Jos työssäoloehto on täyttynyt uudelleen jo ennen 130 päivän alkamista tai kesken korotetun ansio-osan sisältävän päivärahan maksamisjaksoa, henkilön päivärahan perusteena oleva palkka määrätään uudelleen ja korotetun ansio-osan suuruus lasketaan uuden palkan perusteella. Työssäoloehdon täytyttyä päivärahaa maksetaan korotetun ansio-osan sisältävänä vielä jäljellä olevasta osasta 130 päivää. Näin menetellään, vaikka tämä työsuhde olisi päättynyt muun syyn kuin taloudellisten tai tuotannonlisten syiden johdosta. Esimerkiksi karenssi ei merkitse korotetun ansio-osaprosentin menetystä, vaan korotetun ansio-osan sisältävää ansiopäivärahaa maksetaan henkilön tultua uudelleen päivärahaan oikeutetuksi.

Ansio-osan korotus sisältyisi myös koulutuspäivärahaan siten kuin 10 luvun 5 §:ssä säädetään. Niinikään työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen koulutustuen ansiotukeen, josta säädetäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa, maksettaisiin korotettu ansio-osa. Korotettu ansio-osa maksettaisiin ansiotukeen koko koulutuksen ajalta kaikilta työvoimakoulutusjaksoilta sen jälkeen, kun henkilö on täyttänyt pykälän 1 momentissa säädetyt edellytykset.

4 §. *Palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain säännöksiä vastaavasti päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä työssäoloehdon täyttymisajalta tai joissain tapauksissa vuositulosta. Päivärahan perusteena oleva palkka laskettaisiin työttömyyttä välittömästi edeltäneeltä ajalta, jona työssäoloehto täyttyy. Palkanmäärittelyn tarkastelujakso riippuu siitä, onko henkilön työssäoloehdon

täyttymiseen riittänyt 5 luvun 3 §:n 2 momentin mukainen 34 viikon työssäolo vai onko häneltä edellytetty mainitun 3 §:n 1 momentin mukaisen työssäoloehdon täyttämistä. Kalenteriviikot, jotka eivät kartuta työssäolohtoa, jätetään palkanmäärittelyssä huomioon ottamatta. Vuositulo määritellään työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneen vuoden ajalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että päivärahan perusteena olevana palkkana otetaan huomioon palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu korvauksena työstä. Huomioon ei otettaisi pääomatuloja eikä työnantajan antamia etuuksia, jotka eivät perustu työn suorittamiseen tai jotka eivät ole luonteeltaan vakiintunutta palkkaa.

Työssäoloehdon täyttymistä ja ansiopäivärahan määrittämistä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työssäolohtoa kerryttävän työskentelyn palkka otetaan huomioon päivärahan perusteena riippumatta siitä, onko kyseessä niin sanottu sivutyö vai päätyö. Työssäoloehdon karttumisessa otettaisiin huomioon esimerkiksi kolmen samalla kalenteriviikolla tehtävän osa-aika- tai keikkatyön työssäoloaika kokonaisuutena. Vastaavasti ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määritettäisiin kyseisen viikon osalta kaikkien näin työssäolohtoa kartuttavien työsuhteiden palkoista alan enimmäistyöaikaan, kuitenkin enintään 40 viikkotuntiin saakka.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös osatyökyvyttömyyseläkettä ja osa-aikaeläkettä saavan henkilön ansiopäivärahan määräytymisestä. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa työttömyysturvalakia.

Pykälän 4 momenttiin sisältyy asetuksenantovaltuus tarkemmasta ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä ja palkkana huomioon otettavasta tulosta. Asetuksella säädettäisiin tarkemmin myös palkanmäärittelyyn käytettävän palkkatodistuksen sisällöstä ja verotustietojen käytöstä palkanmäärittelyssä.

5 §. *Yrittäjän ansiopäivärahan työtulo.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaan työttömyysturvalakiin sisältyvä säännös yritystoimintaa harjoittaneen henkilön ansiopäivärahan määräämisestä. Pykälän mukaan

yrittäjän ansiopäiväraha määrätään sen työtulon perusteella, jonka mukaan yrittäjä on yrittäjäkassassa vakuuttanut itsensä yhteensä enintään 24 kuukauden ajan ennen työttömyyttä. Työtuloa ei kuitenkaan voi määrätä suuremmaksi kuin hänen yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vahvistettu työtulonsa mainittuna aikana. Jos yrittäjä on työntekijän eläkelain mukaan vakuutettu, työtulo vastaa työntekijän eläkelain mukaista palkkaa keskimäärin mainittuna aikana. Työtuloa muutettaessa edellä mainittuna aikana, päivärahan perusteena olevat työtulo saadaan jakamalla työtulo vahvistettujen työtulojen yhteismäärää vastaavalla ajalla. Tällöin työtulon 20 prosenttia suurempaa korotusta ei kuitenkaan otettaisi huomioon.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös osatyökyvyttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän ansiopäivärahan määräytymisestä.

Pykälän 3 momentissa on säännös siitä, että muutettaessa kuukautta kohti laskettua työtuloa päivätuloksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää. Samoin kuin voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan ansiopäivärahan perusteena oleva työtulon määräämisestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Päivärahan ansio-osaa määrättäessä työtulosta on voimassa mitä 2 §:ssä päiväpalkasta säädetään.

6 §. *Lapsikorotus.* Pykälä sisältää voimassa olevaan työttömyysturvalakiin sisältyvän säännöksen lapsikorotuksen maksamisesta työttömyyspäivärahan saajalle.

7 §. *Päivärahakauden enimmäisaika.* Samalla tavoin kuin voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksettaisiin yhteensä enintään 500 työttömyyspäivältä. Enimmäisaikaan luetaan myös koulutuspäivärahapäivät, joista säädetään 10 luvussa sekä sellaiset työttömyyspäivät, joilta henkilölle on maksettu työttömyysetuutta Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai valtiossa, jonka kanssa Suomella on sellainen sosiaaliturvasopimus, jossa määrätään työttömyysturvan yhteensovittamisesta.

8 §. *Päivärahakauden alkaminen alusta.* Pykälään ehdotetaan koottavaksi voimassa olevassa työttömyysturvalaissa useampaan pykälään sisältyvät säännökset päivärahan

enimmäisajan uudelleen alkamisesta ja päivärahan määrittämisestä uusien tulotietojen perusteella. Asiallisesti pykälä vastaa voimassa olevaa lakia. Työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisajan laskeminen aloitetaisiin alusta, kun henkilö on täyttänyt päivärahoikeuden alkamisen jälkeen uudelleen 5 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun 34 viikon työssäoloehdon. Pykälässä tarkoitettu uudelleen määrittely on kyseessä vasta kun henkilölle on aiemmin tosiasiallisesti myönnetty ja maksettu päivärahaa eikä tilanne muutu toiseksi esimerkiksi muutoksenhaun myötä. Tässä yhteydessä päivärahan perusteena oleva palkka määrättäisiin uudestaan. Samoin menetellään tilanteessa, jossa 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä on täyttänyt 5 luvun 6 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon yhdenjaksoisesti.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaan työttömyysturvalakiin sisältyvä säännös, jonka rajoissa työttömyyspäiväraha olisi uusien tulotietojen perusteella määrättävä. Uusien tulotietojen perusteella määräytyvän päivärahan tulee olla vähintään peruspäivärahan suuruinen ja vähintään 80 prosenttia viimeksi maksetusta työttömyyspäivärahasta.

Ansiopäivärahan uudelleen määrittelyn 80 prosentin suoja säännöstä sovellettaessa vertailu suoritettaisiin ansiopäivärahaan, jossa ei ole mukana korotettua ansio-osaa. Vertailu suoritetaan näin, vaikka henkilölle olisi aiemmin maksettu pelkästään korotetun ansio-osan sisältävää päivärahaa. Ansio-osan korotuksen vaikutus ei siten kertaantuisi vaikuttamalla uuden 500 päivän päivärahojen perustetta korottavasti. Vertailussa päivärahoihin ei luettaisi 6 §:ssä tarkoitettuja lapsikorotuksia. Työttömyyskassa suorittaa 80 %:n suoja säännöstä sovellettaessa päivärahan määrityksen tavanomaiseen nähden päinvastaisessa järjestyksessä siten, että päivärahan perusteella määrätään päivärahan perusteena oleva palkka muun muassa 90 %:n säännön soveltamiseksi.

9 §. *Lisäpäiväoikeus.* Pykälässä säädetään lisäpäiväoikeudesta työttömyyspäivärahan enimmäisajan päätyttyä. Pykälän 1 momentti koskee ennen vuotta 1950 syntyneitä ja vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 26 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiden työnhakijoiden oikeudesta lisäpäiviin. Ehdotuksen mukaan työnhakijalle, joka on ennen 500 päivän enimmäisajan täyttymistä täyttänyt 59 vuotta, maksettaisiin perus- tai ansiopäivärahaa enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 65 vuotta. Päivärahan maksamisen jatkaminen enimmäisajan jälkeen lisäpäiviltä edellyttäisi lisäksi, että henkilö on ollut 11 §:n 1 momentin tarkoittamassa eläkevakuutettavassa työssä vähintään viisi vuotta viimeisen 15 vuoden aikana ennen lisäpäiväoikeuden alkamista. Viiden vuoden aikaa laskettaessa ei siten otettaisi huomioon työssäoloaikaan rinnastettavia 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja aikoja.

10 §. *Ansiopäivärahan korotettu määrä lisäpäiviltä.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös ansionpäivärahan määrän laskemisesta edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuilta lisäpäiviltä. Ehdotuksen mukaan lisäpäiviltä maksettavan ansiopäivärahan ansio-osa olisi 90-kertaisen perusosan ylittävän päiväpalkan osalta 32,5 prosenttia. Lisäpäiviltä maksettavan korotetun ansiopäivärahan saamiseksi vaadittaisiin, että työnhakija on ennen enimmäisajan täyttymistä hankkinut 11 §:ssä tarkoitettua työssäoloaika vähintään 20 vuotta ja että hän on ollut palkansaajakassan jäsen viiden vuoden ajan ennen lisäpäiväoikeuden alkamista. Lisäpäiville siirtymisen yhteydessä henkilön päivärahan perusteena olevaa palkkaa ei määritellä uudelleen. Muutoin päiväraha kuitenkin lasketaan uudelleen siten, että 90-kertainen perusosa lasketaan lisäpäivien alkamishetken mukainen perusosan suuruus huomioon ottaen.

Siinä tapauksessa, että työnhakija täyttää työssäoloehdon uudelleen, ansiopäivärahan korotettua määrää lisäpäiviltä maksetaan entisten perusteiden mukaan työttömyyden alkaessa mahdollisesti uudelleen.

11 §. *Työssäoloajan huomioon ottaminen.* Tämän luvun 3, 9 ja 10 §:ssä tarkoitettua työssäoloajan pituutta laskettaessa otettaisiin huomioon sellainen työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettu peruseläkkeen tai siihen verrattavan työ- tai virkasuhteeseen perustuvan eläkkeen edellyttämä työssäolo. Työntekijäin eläkelain säännöksessä on koot-

tu yhteen kaikki eläkkeiden yhteensovituksessa huomioon otettavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat eläkejärjestelmät, joiden mukaisesti kertynyt työhistoria voidaan todentaa. Työssäoloaikaan luetaan eläkevakuutuksesta poiketen myös työ, jonka henkilö on tehnyt ennen 23 ikävuotta siitä alkaen, kun henkilö on täyttänyt 18 vuotta. Työntekoon rinnastettavana aikana otettaisiin huomioon myös ne ajat jolloin henkilö on saanut äitiys- isyys- tai vanhempainrahaa taikka erityisäitiysrahaa tai erityishoitorahaa sairausvakuutuslain mukaan. Vastava työhistorian todentaminen on toteutettu aikuiskoulutustukijärjestelmässä. Työttömyyskassa selvittäisi työhistoriatiedot eläketurvakeskuksen rekisteristä. Tarpeen mukaan henkilö itse täydentää tietoja esimerkiksi viimeisen työnantajan antamalla todistuksella.

III OSA

TYÖMARKKINATUKI

7 luku. Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

1 §. *Oikeus työmarkkinatukeen.* Pykälässä säädettäisiin niistä yleisistä edellytyksistä, joiden täytyessä työmarkkinatuki voitaisiin maksaa työttömyyden perusteella ja työllistymisen tukemiseksi henkilölle itselleen tai yhdistelmätukena työnantajalle. Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n soveltamisaläsäännöstä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan työmarkkinatukeen olisi oikeus henkilöllä, joka ei täytä työssäoloehdot. Työssäoloehdolla tarkoitettaisiin sekä palkansaajan että yrittäjän ansio- ja peruspäivärahan työssäoloehdot. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan työmarkkinatukeen olisi oikeus henkilöllä, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt joko työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisajan tai lisäpäivien täyttymisen vuoksi. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa olisi yleinen säännös työmarkkinatuen tarveharkintaisuudesta. Tarveharkinnasta säädettäisiin tarkemmin 9 luvun 3—5 pykälässä.

Pykälän 2 momentissa olisi yleissäännös

työmarkkinatuen maksamisesta työnhakijalle siltä ajalta, jona hän osallistuu työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen tai eräisiin muihin työllistymistään edistäviin toimiin. Muita työllistymistä edistäviä toimia ovat maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitetun maahanmuuttajan kotoutumistimenpiteet sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukainen kuntouttava työtoiminta.

Pykälän 3 momentissa olisi yleissäännös työmarkkinatuen maksamisesta matka-avustuksena kokoaikaista työtä vastaanottaneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle. Pykälän 4 momentissa olisi yleissäännös yhdistelmätuen maksamisesta työnantajalle, joka työllistää pitkään työttömänä olleen työmarkkinatukeen oikeutetun. Työmarkkinatuen maksamisesta työvoimapolitiittisen toimenpiteen ajalta säädettäisiin tarkemmin 3 §:ssä ja vastaavasti sen maksamisesta kotoutumistukena 4 §:ssä, matka-avustuksena 5 §:ssä, yhdistelmätukena 6 §:ssä ja kuntouttavan työtoiminnan aikaisena tukena 7 §:ssä.

2 §. *Työmarkkinatukeen oikeutettu.* Pykälässä määriteltäisiin työmarkkinatukeen oikeutettu henkilö. Pykälä on uusi. Työmarkkinatukeen oikeutettua henkilöä koskevat määritelmät ovat voimassa olevassa laissa osittain erilaiset riippuen siitä, liittyykö määritelmä työmarkkinatuen maksamiseen työvoimapolitiittisen toimenpiteen vai työsuhteen ajalta (yhdistelmätuki tai matka-avustus). Sanonnallisesti monimutkaiset ja epäyhtenäiset määritelmät yhdistettäisiin ehdotetussa pykälässä yhdeksi yhdenmukaiseksi määritelmäksi. Työmarkkinatukeen oikeutettuna pidettäisiin työllistymistä edistävien toimien ajalta paitsi työmarkkinatuen saajaa, niin myös sellaista henkilöä, jolle tukea ei voida maksaa erinäisten laissa olevien rajoitusten ja saamisedellytysten johdosta. Tällaisia maksamisen esteitä olisivat pykälän mukaan työmarkkinatukihakemuksen myöhästyminen, ammatillista koulutusta vailla oleviin nuoriin kohdistetut rajoitukset, odotus- oma- vastuu- tai korvauksettomat määräajat, työsäo- lovelvoitteet, työmarkkinatuen sovittelussa huomioon otettavat työtulot, tarveharkinnassa huomioon otettavat tarveharkintatulot

tai sosiaalietuuden vähentäminen työmarkkinatuesta. Luettelo olisi tyhjentävä.

Ehdotettu pykälä laajentaisi työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön määritelmää siten, että työmarkkinatukeen oikeutettuja olisivat nykytilasta poiketen myös henkilöt, joille työmarkkinatukea ei makseta toistuvasta työmarkkinarikkeestä annetun työssäolo- velvoitteen johdosta. Myös henkilöä, jolle tukea ei makseta 2 luvussa tarkoitetun korvauksettoman määräajan johdosta, pidettäisiin ehdotuksen mukaan aina työmarkkinatukeen oikeutettuna. Ehdotettujen sisällöllisten muutosten tavoitteena on tukea aktiivista hakeutumista ja osallistumista työllistymistä edistäviin toimiin.

3 §. *Työmarkkinatuki työvoimapolitiittisen toimenpiteen aikana.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työmarkkinatuen maksamisesta sinä aikana, jona työmarkkinatukeen oikeutettu henkilö osallistuu julkisesta työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen. Pykälä on uusi ja siihen on koottu voimassa olevan lain 2 a luvun eri lainkohdissa sijaitsevat toimenpiteen aikaista maksamista koskevat säännökset. Pykälässä ilmaistaisiin yleisenä periaatteena myös työvoimapolitiittisen toimenpiteen ajalta maksettavan työmarkkinatuen tarveharkinnattomuus. Tarveharkintaa sovellettaisiin kuitenkin nykyiseen tapaan eräiden lyhytkestoisten työkyvyn tai -kunnan selvittämiseen pyrkivien toimenpiteiden ajalta maksettavaan työmarkkinatukeen. Työmarkkinatuen maksamisesta ilman tarveharkintaa työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistumisen ajalta säädettäisiin tarkemmin 9 luvun 5 §:n 1 momentissa.

4 §. *Työmarkkinatuki kotoutumistukena.* Pykälässä säädettäisiin työmarkkinatuen maksamisesta kotoutumistukena maahanmuuttajalle. Pykälä on uusi. Siihen on siirretty maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain kotoutumistuen maksamista koskevat säännökset. Kotoutumistuen saamisen edellytyksenä olisi kuten nykyisinkin työmarkkinatuen yleisten edellytysten täyttäminen, kotoutumissuunnitelman laatiminen ja sen noudattaminen. Kotoutumistukea maksettaisiin sekä työttömyysajalta että kotoutumissuunnitelmassa sovittuihin kotoutumistimenpiteisiin

sekä työvoimapoliittisiin tai niihin rinnastettuihin toimenpiteisiin osallistumisen ajalta.

5 §. *Matka-avustus.* Pykälässä säädettäisiin työmarkkinatuen maksamisesta matka-avustuksena työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle. Oikeus matka-avustukseen olisi henkilöllä, joka ottaa vastaan vähintään kuusi kuukautta kestävästä kokoaikatyön työsäkäyntialueensa ulkopuolelta. Matka-avustusta ei kuitenkaan voitaisi maksaa työsuhteeseen, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja saa työllistämistukea tai yhdistelmätukea tai joka on alkanut ennen tuen myöntämistä. Pykälään koottaisiin voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 12 d ja 12 e §:n matka-avustuksen maksamista koskevat säännökset ja se vastaisi sisällöltään voimassa olevaa lakia.

6 §. *Yhdistelmätuki.* Pykälässä säädettäisiin työmarkkinatuesta annetun lain 12 a §:ää vastaavasti työmarkkinatuen maksamisesta työnantajalle, joka työllistää pitkään työttömänä olleen työnhakijan. Yhdistelmätuki voitaisiin myöntää enimmäisajan työttömyyspäivärahaa tai 500 päivältä työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella saaneen työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön työllistymiseen. Työttömyyden perusteella saadulla työmarkkinatuella tarkoitettaisiin sellaiselta ajalta maksettua tukea, jona henkilö ei ole osallistunut työvoimapoliittiseen toimenpiteeseen tai siihen rinnastettavaan muihin työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. Muutosta nykytilaan merkitsisi kuitenkin edellä 2 §:ssä ehdotettu työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön käsitteen laajentaminen.

Vuoden 2002 alusta yhdistelmätuen enimmäiskesto on pidennetty kahteen vuoteen ja maaliskuun 2002 alusta alkaen työssäoloehtoon on luettu puolet yhdistelmätukityöstä. Tätä vastaavat säännökset ehdotetaan 9 luvun 7 §:ään ja 5 luvun 3 §:ään. Käytännössä mainitut muutokset johtavat siihen, että entistä useammin työttömyyspäivärahan työssäoloehto täyttyy yhdistelmätukityön aikana, eikä henkilö enää kuulu työmarkkinatukijärjestelmän piiriin. Tulkintaongelmien välttämiseksi pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan yhdistelmätuen edellytysten tulee täytyä tukea myönnettäessä. Myöntämisaikana pidettäisiin

päivää, jolloin työvoimaviranomainen on antanut työvoimapoliittisen lausunnon. Siten yhdistelmätuki maksettaisiin työnantajalle myöntämispäätöksen mukaisesti riippumatta siitä, täyttyykö työllistetyin työssäoloehto kesken työllistämisyksikön. Sen sijaan tuen maksaminen edelleenkin keskeytettäisiin ja tuki perittäisiin 11 luvun mukaisesti takaisin tilanteissa, jossa työnantaja omalla toiminnallaan menettää tukikelpoisuutensa, esimerkiksi käyttää yhdistelmätukea tämän lain vastaisesti tai vastoin myöntämispäätöksessä olevia ehtoja.

7 §. *Työmarkkinatuki kuntouttavan työtoiminnan aikana.* Pykälässä olisi yleinen säännös työmarkkinatuen maksamisesta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen ajalta. Pykälä vastaa sisällöltään nykytilaa. Pykälän 1 momentin mukaan työmarkkinatukea maksettaisiin työtoiminnan ajalta siten, kuin tässä esityksessä ehdotettavassa työttömyysturvallaissa säädetään. Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin henkilö, jota pykälää sovellettaessa pidettäisiin työmarkkinatukeen oikeutettuna. Määritelmä poikkeaa muissa työllistymistä edistävissä toimissa sovellettavasta määritelmästä ja vastaa sisällöltään kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 2 §:n 1 momentin 5 kohdan viittaussäännökseen perustuvaa määritelmää, joka lainkohta kumottaisiin tarpeettomana.

8 §. *Ylläpitokorvaus.* Työvoimapoliittisten toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia koskevat säännökset koottaisiin yhteen ja niistä säädettäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ylläpitokorvauksen maksamisesta kuntouttavan työtoiminnan ajalta. Ylläpitokorvausta maksettaisiin muiden kuin matkakustannusten korvauksena. Matkakustannukset korvattaisiin kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 18 §:n mukaisesti toimeentulotukena. Ehdotettu 2 momentti vastaa sisällöltään kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 17 §:n 2 momenttia, joka tässä ehdotetun pykälän myötä kumottaisiin tarpeettomana.

9 §. *Omavastuuajaka.* Pykälässä säädettäisiin omavastuuajasta. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 22 a §:n 1—3 momenttia lukuun

ottamatta 4 momentin 1 kohtaa, joka on uusi. Omavastuu-aika täyttyisi työmarkkinatuessa kuten nykyisinkin henkilön oltua työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Pykälän 4 momentin 1 kohta perustuu työttömyysturva-asioissa muutoksenhakuasteina toimivien työttömyysturvalautakunnan ja vakuutusoi-keuden ratkaisukäytäntöön. Tämän vakiin-tuneen ratkaisukäytännön sekä sen perusteella kansaneläkelaitoksessa omaksutun tulkin-nan mukaan työmarkkinatuessa ei edellytetä omavastuu-aikaa, jos henkilö yhdenjaksoisesti työttömänä ollessaan siirtyy työttömyyspäi-värahan enimmäisajan täytyttyä suoraan työmarkkinatuelle.

10 §. *Omavastuuajan voimassaolo.* Oma-vastuu-aikaa koskevan sääntelyn selkeyttämi-seksi omavastuuajan voimassaolosta ehdote-taan säädettäväksi omassa pykälässään. Omavastuu-aika olisi nykytilaa vastaavasti lainkohdassa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta voimassa sen kalenterivuoden lop-puun, jona se on kokonaisuudessaan hankit-tu. Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään voi-massa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 22 a §:n 4 momenttia.

11 §. *Yhdistelmätukikokeilu.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan laajennettavaksi yh-distelmätuen myöntämisedellytyksiä määrä-aikaisena kokeiluna niin, että tuki voitaisiin nykyisestä poiketen myöntää myös sellaisen työttömän työllistämiseen, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea 200—499 päivältä (yhdistelmätukikokeilu). Kokeilussa yhdistelmätukena myönnettäisiin täysimääräinen työmarkkinatuki ilman työl-listämistukiosuutta. Työttömyyspäivärahan saajan työllistämiseksi tuki voitaisiin myön-tää kuten nykyäänkin vasta työttömyyspäivä-rahan enimmäisajan täytyttyä.

Pykälän 2 momentti edellyttäisi, että kokei-lussa tuen ehdot olisivat työttömyyden kestoja ja tuen suuruutta lukuun ottamatta samat kuin yhdistelmätuessa muutoinkin. Käytännössä kokeilun perusteella tuki myönnettäisiin useimmiten yrityksille. Tämän vuoksi työhal-linto suuntaisi ohjeistuksella ja koulutuksella tuen myöntämisen ehdoksi asetettavaa työ-aikaa, niin, että työ parantaisi työllistetyn työmarkkina-asemaa ja siitä saatava palkka

parantaisi hänen taloudellista asemaansa. Käytännössä työn tulisi olla alan säännöllisestä työajasta vähintään puolet.

Koska kokeilun eräänä tavoitteena on sel-vittää mahdollisuuksia myöntää tukea työn-hakijan oma-aloitteisuuteen perustuen esi-merkiksi palvelusetelityyppisenä, 2 momen-tissa on valtuus säätää valtioneuvoston ase-tuksella tuen myöntämis- ja maksamismenet-telystä poiketen yhdistelmätuessa muutoin noudatettavasta menettelystä. Työnhakijan omaehtoisesti löytämän työpaikan tulisi kui-tenkin täyttää yhdistelmätuen yleiset myön-tämisehdot, kuten lakiin julkisesta työvoima-palvelusta ehdotettavat työpaikan muita työn-tekijöitä suojaavat sekä kilpailun vääristymiä estävät ehdot.

Yhdistelmätuessa siinä sovellettavan kah-den vuoden enimmäisajan laskenta alkaa 9 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan alusta, kun työllistetty on uudelleen saanut 500 päivältä työmarkkinatukea. Yhdenmukaisesti kokei-lussa myönnettävän tuen kansaa uudelleen työllistämistä koskevaa säännöstä lyhennet-täisiin 2 päivään. Lyhennys koskisi ainoas-taan sellaista yhdistelmätukea, johon ei myönnetä työllistämistukea.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että ko-keilu kestäisi kolme vuotta. Tukea voitaisiin myöntää kokeilukauden aikana 9 luvun 7 §:n 3 momentin mukaisesti enintään 24 kuukau-deksi. Yhdistelmätuki voitaisiin maksaa ko-keilukauden jälkeen alkavaan työhön enim-mäisajaksi, kuitenkin enintään vuoden 2007 loppuun. Menettelytapa vastaisi esimerkiksi vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) voimaantulosäännöksessä omaksuttua menettelyä.

8 luku. Työmarkkinatuen erityiset työvoima-poliittiset rajoitukset

1 §. *Suomen kansalaisuutta vailla oleva.* Pykälä vastaa nykyisen työmarkkinatuesta annetun lain 14 §:ää.

2 §. *Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori.* Käytännössä eräiltä osin tulkinna-varaiseksi ja vaikeaselkoiseksi osoittautunut työmarkkinatuen rajoituksia koskeva työ-markkinatuesta annetun lain 15 § ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi pykäläksi ja sen 4 momentti poistettavaksi, koska työttömyys-

etuksien yhteisistä edellytyksistä säädettäisiin lain I osassa.

Pykälän 1 ja 2 momentissa kuvattaisiin nykyistä paremmin työmarkkinatuen rajoitusta koskeneen hallituksen esityksen (HE 172/1995 vp) johdosta perustuslakivaliokunnan antamassa lausunnossa (PeVL 17/1995 vp) kuvattu lähtökohta, jonka mukaan ammatillisesta koulutusta vailla olevalla nuorella ei työttömyysajalta ole oikeutta työmarkkinatukeen, paitsi jos hän on jatkuvasti hakeutunut työmarkkinoille ja ammatilliseen koulutukseen. Nykytilaa vastaavasti 17-vuotiaalla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen työttömyysajalta, jollei hän ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä ammatillisia valmiuksia edistävää tutkintoa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä työmarkkinatuesta annetun lain 15 §:n 3 momenttia vastaavasti konkreettisista tilanteista, joissa nuori on osoittanut, ettei hän hakeudu työmarkkinoille tai koulutukseen. Säännöksen sanamuotoa on soveltamiskäytäntö huomioon ottaen täsmennetty. Lisäksi säännöksen sisältöä on eräin osin muutettu. Lainkohdassa mainittaisiin nykytilasta poiketen, että nuorella on pätevistä syistä oikeus olla hakeutumatta koulutukseen. Periaatteessa pätevästä syistä pidettäisiin samoja syitä kuin koulutuksesta kieltäytymisessä muutoinkin, ottaen kuitenkin huomioon ammatillisen koulutuksen keskeinen merkitys työmarkkinoille pääsyssä, ja se, että kyseessä on ammatillista koulutusta ja työkokemusta vaille oleva henkilö. Nykyinen työmarkkinatuesta annetun lain 15 §:n 3 momentti on jossain määrin epä johdonmukainen: säännöksen sanamuotoa on tulkittu siten, että koulutukseen hakeutumiselvollisuus ei koske 17-vuotiaita. Lisäksi nykyisen lainsäädännön mukaan esimerkiksi työstä tai työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen johtaa työmarkkinatukioikeuden menettämiseen, kun sen sijaan eroaminen tai keskeyttäminen johtaa korvauksettomaan määräaikaan. Esityksen mukaan koulutukseen hakeutumiselvollisuus koskisi myös 17-vuotiaita. Samoin työstä eroamisesta tai toimenpiteen keskeyttämisestä olisi seurauksena työmarkkinatukioikeuden menetys työttömyysajalta, jollei menettelyyn ole ollut pätevää syytä.

Nykyistä työmarkkinatuesta annetun lain

17 §:n 2 momenttia vastaavasti työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä työharjoittelusta samoin perustein kuin työelämävalmennuksesta tai työkokeilusta. Edellytyksenä työharjoittelupaikan tarjoamiselle ei mainituista toimenpiteistä poiketen olisi edelleenkaan se, että nuorelle on laadittu työnhakusuunnitelma.

3 §. *Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen.* Nykyisessä lainsäädännössä oma-toimisen koulutukseen hakeutumiselvollisuuden sisältö ja laajuus on tulkinnanvarainen. Käytännössä hakeutuminen nuori-asteen koulutukseen tapahtuu yhteishaun avulla. Valintamenettelystä säädetään ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, lukiolaissa (629/1998) sekä opiskelijarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisterissä annetussa laissa (1058/1998). Yhteishakujärjestelmästä säädetään mainittujen lakien nojalla annetuissa asetuksissa ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmästä (1191/1998) ja ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä (1197/1998). Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että nuori täyttäisi koulutukseen hakeutumiselvollisuutensa osallistumalla riittävässä laajuudessa yhteishakuun ja hakemalla koulutuspaikkoja, joiden pohjakoulutusvaatimukset ja esimerkiksi terveydentilaan liittyvät edellytykset hän täyttää. Osallistumisena yhteishakuun pidettäisiin varsinaisen hakemuksen lisäksi osallistumista mahdollisiin pääsykokeisiin ja vastaaviin kokeisiin sekä koulutuspaikkojen niin sanottuun jälkitäyttöön. Koulutuspaikkojen tarjonta vaihtelee eri aikoina, jopa saman vuoden aikana yhteishakujen piirissä olevien koulutuspaikkojen määrä poikkeaa merkittävästi. Ajantasaisuuden sekä nuoren oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvyyden turvaamiseksi ehdotetaan, että hakeutumiselvollisuuden yksityiskohtaisesta sisällöstä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin säännös vastaisi asiallisesti maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 15 §:n 3 momentin viimeistä virkettä.

Edellä 2 luvun 7 §:n 3 momentissa säädetään opintojen keskeytyksen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Säännöksen suhde ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren velvollisuuteen hakeutua koulutukseen on ollut jossain määrin epäselvä. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvaa ammatillista koulutusta vailla olevaa nuorta pidettäisiin päätoimisena opiskelijana myös keskeytyksen aikana. Rajoitusta, samoin kuin muitakaan tässä pykälässä ja edellä 2 §:ssä säädettyjä rajoituksia ei sovellettaisi työttömyyspäivärahaan oikeutettuun nuoreen.

4 §. *Odotusaika.* Pykälässä säädettäisiin odotusajasta ja sen täyttymisestä. Pykälä vastaa erään täsmennyksin sisällöltään voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 16 §:ää. Työmarkkinatukea maksettaisiin nykytilaa vastaavasti viiden kuukauden odotusajan jälkeen. Odotusaikaa ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöön, joka on tullut työmarkkinoille suoritettuaan ammatillisia valmiuksia antavan tutkinnon. Odotusaika alkaisi kuluu aikaisintaan työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien tai mahdollisen korvauksettoman määrärajan päätyttyä taikka työssäolovelvoitteen täytyttyä. Korvauksettoman määrärajan ja odotusajan peräkkäisyys on todettu voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 22 §:ssä.

Pykälän 2 momentin säännös vastaa nykytilaa sillä täsmennyksellä, että työmarkkinoilla olona pidettäisiin sellaista työtä, jonka työmäärä on riittävä kyseisen työn lukemiseksi työssäoloeseen.

Nykyistä työmarkkinatuesta annetun lain 16 §:n 2 momenttia vastaavasti odotusajasta ei vähennettäisi päätoimisen opiskelun aikaista työmarkkinoilla oloa. Pykälän 4 momentin säännöstä täsmennettäisiin tältä osin siten, että odotusaikaan ei luettaisi työmarkkinoilla oloa eri oppilaitosten välisenä loma-aikana, esimerkiksi peruskoulun ja lukion välisenä kesänä, jos opiskelu jatkuu yhdenjaksoisena. Yhdenmukaisesti ehdotetun 1 momentin kanssa odotusaikaan ei luettaisi työmarkkinoilla oloa korvauksettoman määrärajan tai työssäolovelvoitteen aikana.

5 §. *Kotoutumistoimenpiteestä kieltäytymisen ja sen keskeyttäminen.* Pykälässä ehdote-

taan säädettäväksi maahanmuuttajan, työvoimatoimiston ja kunnan kesken tehdyssä kotoutumissuunnitelmassa sovitusta toimenpiteestä kieltäytymisestä ja keskeyttämisestä ja niiden vaikutuksesta henkilön työmarkkinatukioikeuteen. Ammatillista koulutusta vailla olevan maahanmuuttajanuoren velvollisuudesta hakeutua koulutukseen säädettäisiin nykyistä vastaavasti 3 §:n 2 momentissa. Säännökset vastaavat sisällöltään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 15 §:n 3 momenttia, joka tässä ehdotetun pykälän myötä tulisi tarpeettomana kumottavaksi.

6 §. *Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin kuntouttavaan työtoimintaan liittyvistä työmarkkinarikkeistä ja niiden vaikutuksesta henkilön työmarkkinatukioikeuteen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kieltäytymisestä osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen. Kyseinen momentti koskisi kaikkia kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaan työmarkkinatukeen oikeutettuja henkilöitä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ilman hyväksyttävää syytä tapahtuneesta kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymisestä tai sen keskeyttämisestä. Momentti koskisi ainoastaan alle 25-vuotiaita kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaan työmarkkinatukeen oikeutettuja henkilöitä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuntouttavaan työtoimintaan liittyvästä toistuvasta työmarkkinarikkeestä. Kieltäytymisestä aktivointisuunnitelman laatimisesta sekä ilman pätevää syytä tapahtuneesta kieltäytymisestä kuntouttavasta työtoiminnasta tai työtoiminnan keskeyttämisestä olisi nykyiseen tapaan seurauksena kahden kuukauden korvaukseton määräraika. Samoin nykytilaa vastaava olisi toistuvasta työmarkkinarikkeestä seuraava kolmen kuukauden työssäolovelvoite. Pykälä vastaa sisällöltään kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n 2 momenttia, 19 §:n 1 momenttia ja 21 §:n 1 momenttia, jotka tässä ehdotetun pykälän myötä tulisivat tarpeettomina kumottaviksi.

7 §. *Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen.* Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, joissa henkilöllä voidaan katsoa oleva pätevä

syy kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää se menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen. Pykälä vastaa sisällöltään kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 20 §:ää, joka tulisi tässä ehdotetun pykälän myötä tarpeettomana kumottavaksi.

9 luku. Työmarkkinatuen määrä ja kesto

1 §. *Työmarkkinatuen määrä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työmarkkinatuen määrästä. Pykälään on koottu henkilölle itselleen maksettavan työmarkkinatuen määrää koskevat säännökset. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 12 f ja 23 §:ää.

2 §. *Yhdistelmätuen määrä.* Pykälässä säädettäisiin työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen määrästä. Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen tarkoituksena on turvata se, ettei työllistetyille henkilölle makseta täysimääräistä työmarkkinatukea pienempää palkkaa. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan lain 12 b §:ää.

3 §. *Tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot.* Työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n säännökset tarveharkinnasta ehdotetaan jaettavaksi kahteen pykälään. Tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista säädettäisiin 4 §:ssä ja tarveharkinnan laskukaavasta ja tarkistamisperusteista 5 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa olisi voimassaolevan työmarkkinatuesta annetun lain kanssa asiallisesti samansisältöinen säännös huomioon otettavista tuloista. Tarkemmat säännökset tarveharkinnasta on nykyisin annettu valtioneuvoston päätöksellä työmarkkinatuen tarveharkinnassa noudatettavista yleisistä perusteista (35/1994). Tarkemmat säännökset tulojen arvioimisesta ehdotetaan edelleenkin annettavaksi valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niin sanotuista etuoikeutetuista tuloista eli tuloista joita ei oteta huomioon tarveharkinnassa.

4 §. *Tarveharkinta.* Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n 3 momenttia. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarveharkinnan tarkistamisperusteista, joista nykyisin säädetään edellä todetussa valtioneuvoston päätöksessä. Säännöksessä määriteltäisiin nykyisestä poiketen myös työmarkkinatuen määrän korot-

tamisesta, jos siihen vaikuttavat tulot ovat olennaisesti pienentyneet. Olennaisena muutoksena työmarkkinatukea tarkistettaessa pidettäisiin vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti vähintään 10 %:n muutosta.

Työttömyysetuudesta vähennetään työnhakijan saama muu kuin edellä 4 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu sosiaalietuus. Tarveharkinta ja sosiaalietuuksien vähentäminen työttömyysetuudesta saattavat tulla samanlaisesti sovellettavaksi. Tällaisessa tilanteessa maksettaisiin sitä työttömyysetuutta, joka on määrältään pienempi. Pykälän 3 momentissa on tätä koskeva säännös, joka vastaa myös voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Tarveharkinnassa käytettävien rahamääriin ei tehdä lakisääteistä indeksitarkistusta eikä sitä voida pitääkään tarkoituksenmukaisena. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lainsäädännön mukainen mahdollisuus asetuksella tarkistaa rahamäärät, jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu. Voimassa olevan säännöksen perusteella tarkistamista ei ole tehty, koska rahamääriä on tarkistettu lainmuutosten yhteydessä palkkatason muutosta enemmän.

5 §. *Työmarkkinatuki ilman tarveharkintaa.* Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, joissa henkilölle maksettavaan työmarkkinatukeen ei sovellettaisi tarveharkintaa. Tarveharkinnattoman työmarkkinatuen maksamisella pyritään tukemaan työnhakijan aktiivisuutta osallistua työllistymisvalmiuksiaan edistäviin toimenpiteisiin sekä turvaamaan työttömyysaikaista toimeentuloa eräissä työnhakijan ikään, työ- ja työttömyyshistoriaan liittyvissä erityistilanteissa. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 25 §:ää.

6 §. *Osittainen työmarkkinatuki.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työmarkkinatuen maksamisesta henkilölle, joka asuu vanhempiensa taloudessa. Nykytilaa vastaavasti vanhempiensa taloudessa asuvalle henkilölle maksettaisiin 60 prosenttia siitä työmarkkinatuesta, joka hänelle muutoin voitaisiin maksaa. Työmarkkinatuki maksettaisiin kuitenkin aina täysimääräisenä sinä aikana, jona henkilö osallistuu julkisesta työvoimapolitistaan annettussa laissa tarkoitettuun työvoimapolitiiseen toimenpiteeseen sekä kuntouttavaan työtoimintajakson aikana. Ehdotettu pykälä

vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 26 §:ää.

7 §. *Työmarkkinatuen kesto.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työmarkkinatuen kesto. Pykälä on uusi ja siihen on koottu voimassa olevan lain eri pykälissä sijaitsevat työmarkkinatuen kestoja koskevat säännökset. Työmarkkinatuen kestoja koskevan 1 momentin yleissäännöksen lisäksi 2 ja 3 momentissa säädettäisiin matka-avustuksen ja yhdistelmätuen kestoista. Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 12 c, 12 g ja 27 §:ää, kuitenkin siten, että 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu enimmäismaksuajan laskentasäännös on tekniikaltaan muutettu vastaamaan momentin 1 kohtaa.

IV OSA

KOULUTUSPÄIVÄRAHA

10 luku. Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset

Koulutuspäivärahaa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia lukuun ottamatta 5 §:n säännöstä koulutuspäivärahan määrästä. Koulutuspäivärahaa maksettaisiin joko ansiopäivärahan, peruspäivärahan tai työmarkkinatuen suuruusena riippuen siitä, minkä työttömyysetuuden piiriin henkilö kuuluisi. Ratkaisevana ajankohtana etuuden valinnan kannalta olisi koulutuksen aloittamispäivä.

Koulutuspäivärahaan sovellettaisiin I osan yhteisiä säännöksiä lukuun ottamatta niitä etuuden saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevia säännöksiä, joista säädetään 2 ja 8 luvussa. Tätä koskeva poikkeus on todettu 2 §:ssä. Koulutuspäivärahaan sovellettaisiin myös V osan toimeenpanoa ja muutoksenhakua koskevia säännöksiä.

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä määritellään nykytilaa vastaavasti koulutuspäivärahan soveltamisala.

2 §. *Koulutuspäivärahan työvoimapolitiittiset edellytykset.* Koulutuspäivärahaa maksetaan työttömälle omaehtoisen koulutuksen ajalta, joten koulutukseen osallistuvalla ei sovelleta niitä työvoimapolitiittisia edellytyksiä, jotka ovat muun työttömyysetuuden saamisen ehtona. Koska koulutuspäivärahaa

maksetaan työttömälle henkilölle, koulutukseen osallistuvan tulee koulutuksen alkaessa olla työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa.

3 §. *Koulutuspäivärahan saamisen erityisedellytykset.* Pykälässä säädetään nykytilaa vastaavasti koulutuspäivärahan saamisen erityisedellytyksistä.

4 §. *Koulutusta koskevat edellytykset.* Säännös on asiallisesti samansisältöinen voimassa olevan lainsäädännön kanssa lukuun ottamatta 1 momentin 5 kohtaan ehdotettua täsmennystä. Sen mukaan myös opettajan kelpoisuuteen johtavat pedagogiset opinnot rinnastettaisiin sanotussa lainkohdassa tarkoitettuihin ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa järjestettyihin erikoistumisopintoihin. Säännöksen rakenne on uudistettu ja sanamuotoja ja määrittelyjä muutettu vastaamaan koulutuslainsäädännössä tapahtuneita muutoksia.

5 §. *Koulutuspäivärahan määrä.* Koulutuspäivärahan määräytyessä ansiopäivärahan suuruutta koskevien säännösten mukaan opiskelijalla saattaa olla oikeus 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaiseen korotettuun ansio-osaan. Edellytyksenä on, että henkilö täyttää korotetulle ansio-osalle 3 §:ssä asetetut edellytykset ja että hänen koulutuksensa alkaa lain voimaan tultua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että koulutuspäivärahaan ei sovellettaisi korotetun ansio-osan 130 päivän enimmäismäärää. Opiskelijalla olisi 130 päivän enimmäismäärän estämättä oikeus korotettuun tukeen sen ajan, kun hän muutoin täyttää ansiopäivärahan tasoisena maksettavan koulutuspäivärahan saamisen edellytykset. Muilta osin koulutuspäivärahan korotettuun ansio-osaan sovelletaan samoja periaatteita kuin ansiopäivärahan korotettuun ansio-osaan.

6 §. *Koulutuspäivärahauden kesto.* Säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevaa lainsäädäntöä.

7 §. *Opiskelijan velvollisuudet.* Säännökseen ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden.

8 §. *Opiskelijan tietojenantovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti opiskelijan tietojenantovelvollisuudesta. Säännös on sen erityisluonteen vuoksi ehdo-

tettu otettavaksi koulutuspäivärahaa koskevaan lukuun eikä jäljempänä olevaan yleisiä toimeenpanosäännöksiä koskevaan lukuun.

9 §. *Koulutuksen järjestäjän tietojenantovelvollisuus.* Terminologisia muutoksia lukuun ottamatta säännös on nykyisen lainsäädännön mukainen.

10 §. *Työvoimatoimiston tietojenantovelvollisuus.* Työvoimatoimistojen tietojenantovelvollisuutta koskevaa säännöstä on voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden täsmennetty.

V OSA

TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU

11 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset.

1 §. *Työttömyysetuuden hakeminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä mistä työttömyysetuuksia haetaan. Hakemuksen tulee olla kirjallinen. Sisällöltään säännös vastaisi olevan lain säännöksiä. Aiemmasta laista poiketen peruspäivärahaa koskevaa hakemusta ei enää voisi jättää työvoimatoimistoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työttömyysetuuden hakemista koskevasta määräajasta. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 28 §:n 5 momentin viimeistä virkettä ja työmarkkinatuesta annetun lain 28 §:n 2 momentin viimeistä virkettä. Määräaika koskisi ensimmäisen työttömyysetuushakemuksen lisäksi myös jatkohakemuksia ja lapsikorotuksen hakemista. Määräaika laskettaisiin vakiintuneen käytännön mukaisesti siten, että jos hakemus tulee viireille esimerkiksi 15.4. voitaisiin työttömyysetuutta myöntää ilman erityisen painavaa syytä 15.1. lukien. Jos hakemuksella haettaisiin työttömyysetuutta pidemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta takautuvasti, vaidittaisiin etuuden myöntämiselle tältä osin nykyistä sääntelyä vastaavasti erityisen painava syy.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hakemuksen viireille tulosta. Viireille tulolla on vaikutusta muun muassa 2 momentissa tarkoitettun määräajan laskemisessa. Hakemus tulisi viireille silloin, kun se on saapunut toimivaltaiselle elimelle. Lainkohdassa säädettäisiin

voimassa olevan lain mukaisesti myös siitä, milloin peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea koskeva hakemus tulee viireille siinä tapauksessa, että työnhakijan ansiopäivärahaa koskeva hakemus on hylätty.

2 §. *Velvollisuus tietojen antamiseen.* Pykälän 1 momentti koskisi tietojen antamista työttömyysetuuden maksajalle ja säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan työttömyysturvalain 28 §:n 5 momentin ensimmäistä virkettä ja työmarkkinatuesta annetun lain 28 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain 28 §:n 4 momenttia vastaavasti siitä, että työnhakijan tulee toimittaa työvoimatoimikunnalle ja työvoimatoimistolle näiden tarvitsemat tiedot.

Pykälän 3 momentin säännös on uusi. Käytännössä työttömyysetuuden hakijaa kehoitetaan jo nyt ilmoittamaan olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista etuuden maksajalle tai työvoimaviranomaisille etuushakemuksissa, päätöksissä ja hakijalle annettavissa tiedotteissa. Säännöksellä painotettaisiin sitä, että työttömyysetuuden saajalla on velvollisuus oma-aloitteisesti toimittaa työttömyysetuuden maksajalle tai työvoimaviranomaisille tietoja silloin, kun hänen olosuhteissaan tapahtuu sellainen muutos, jolla voi olla vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta tai työttömyysetuuden määrään. Viranomaisten mahdollisuudet saada tietoja muuttuneista olosuhteista riittävän nopeasti ilman asianosaisen omaa ilmoitusta ovat usein heikot.

3 §. *Etuuksia koskeva päätös.* Pykälän 1 momentin säännös vastaisi voimassa olevan työttömyysturvalain 38 §:n 1 momenttia ja työmarkkinatuesta annetun lain 30 §:n 1 momenttia. Säännöksen sanamuotoa on tarkennettu. Säännöksessä säänneltäisiin ne tilanteet, joissa etuuden maksaja olisi velvollinen antamaan etuuden hakijalle valituskelpoisen päätöksen. Päätökseltä edellytettäisiin aina kirjallista muotoa. Työttömyysetuutta koskevan maksuilmoituksen antamisella ei voisi korvata velvollisuutta antaa päätöstä. Etuuden tarkistamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa etuuden määrä nousee tai laskee esimerkiksi ansiotulojen muutoksen, etuuden

määrään vaikuttavan sosiaalietuuden myöntämisen tai lapsen syntymän johdosta. Valituskelpoinen päätös pitäisi antaa myös silloin, kun kysymyksessä on 9 §:n mukainen työttömyysetuuden maksaminen kunnan toimielimelle. Vakiintuneen käytännön mukaisesti valituskelpoista päätöstä ei annettaisi silloin, kun etuuden määrä muuttuu indeksitarkistuksesta tai vastaavasta lainsäädännön muutoksesta johtuen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, millaisessa tapauksessa etuuden maksaja on velvollinen ennen päätöksen antamista pyytämään työvoimaviranomaisilta sitovan työvoimapolitiittisen lausunnon.

4 §. *Työvoimapolitiittinen lausunto.* Pykälän 1 momentissa luettelaisiin työvoimapolitiittiset edellytykset, joiden täyttymisestä tulee antaa työvoimapolitiittinen lausunto. Työvoimapolitiittiset edellytykset olisivat samat kuin voimassa olevassa lainsäädännössä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annettaisiin työttömyysetuuden maksajan pyynnöstä. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa, joka vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 28 §:n 1 ja 3 momenttia sekä työmarkkinatuesta annetun lain 28 §:n 1 momenttia. Työvoimatoimiston ja työvoimatoimikunnan tulee etuuden maksajan pyynnöstä viipymättä täydentää antamaansa lausuntoa. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 3 §:n 3 momentin viimeistä virkettä ja työmarkkinatuesta annetun lain 34 §:n 2 momentin toista virkettä. Vallitsevan käytännön mukaan työvoimapolitiittinen lausunto on annettu ilman maksajan erillistä pyyntöä, mikäli henkilö on työvoimatoimistossa ilmoittanut aikovansa hakea työttömyysetuutta. Menettelyllä on pyritty etuuksien maksatuksen nopeuttamiseen ja yksinkertaistamiseen. Tästä käytännöstä ehdotetaan otettavaksi säännös lakiin. Jos työnhakija on ilmoittanut hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, voitaisiin työvoimapolitiittinen lausunto antaa ja sitä täydentää ilman etuuden maksajan erillistä pyyntöä.

Ryhmälomautustilanteissa ei voimassa olevan lain mukaan tiettyjen edellytysten täytyessä anneta työvoimapolitiittista lausuntoa. Työvoimapolitiittista lausuntoa ei tarvitse antaa tilanteessa, jossa työntekijä on lomautettu määräaikaisesti joko kokoaikaisesti tai 4 §:n

1 momentissa tarkoitetulla tavalla ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää. Säännös ehdotetaan 3 momentiksi ja sitä muutettavaksi siten, että työvoimaviranomainen antaisi työttömyysetuuden maksajan erillisestä pyynnöstä lausunnon työmarkkinoilla olon esteistä sekä opiskelun ja yritystoiminnan päätoimisuudesta.

Esityksen mukaan työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi työttömyysetuuden maksajan päätöksen yhteydessä. Asiasta ei ole aiemmin säädetty laissa, mutta 4 momentissa ehdotettu menettely vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Työnhakijalla on kuitenkin aina oikeus pyynnöstä saada työvoimatoimistolta tieto annetusta työvoimapolitiittisestä lausunnon.

Työvoimatoimikuntaa koskevat asetustasoiset säännökset otettaisiin pääosin lakiin julkisesta työvoimapalvelusta. Työvoimatoimiston ja -toimikunnan tehtävänjaosta annettaessa työvoimapolitiittisia lausuntoja säädettäisiin nykyistä vastaavasti valtioneuvoston asetuksella. Tätä samoin kuin lausunnon antamiseen ja toimittamiseen etuuden maksajille liittyviä menettelytapoja koskeva asetusenantovaltuus työministeriölle ehdotetaan pykälän 5 momenttiin.

5 §. *Maksamistapa.* Pykälän mukaan työttömyysetuus tulisi voimassa olevan lain mukaisesti maksaa jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa. Käytännössä ensimmäinen ja viimeinen maksuerä maksetaan usein kuukautta lyhyemmältä ajalta. Työttömyysetuudet maksetaan nykyään käytännössä aina etuuksien hakijoiden ilmoittamille tileille. Voimassa olevan työttömyysturvalain 44 §:n 4 momentin säännöstä etuuden nostamiselle säädetyistä määräajasta ei ole tarpeen ottaa uuteen lakiin, koska sillä ei ole käytännössä ollut merkitystä. Yksittäinen etuuserä voitaisiin ehdotuksen mukaan maksaa muullakin tavoin kuin hakijan tilille, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos etuuden saaja esittää etuuden maksajalle erityisen syyn maksaa etuus muulla tavoin kuin saajan tilille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain 44 §:n 3 momenttia vastaavasti siitä, että etuutta ei makseta, jos sen määrä kuukauden ajalta on pienempi kuin peruspäivärahan kulloinkin

voimassa oleva määrä.

6 §. *Maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen.* Säännös on uusi. Käytännössä esiintyy tarvetta yksittäistapauksessa keskeyttää myönnetyn etuuden maksaminen jo ennen kuin asiassa on riittävät tiedot valituskelpoinen päätöksen antamiselle. Se, että etuutta joudutaan maksamaan epäämistai tarkistuspäätöksen tekemiseen asti, vaikka hakijalla ei ilmeisesti olisi oikeutta etuuteen, saattaa aiheuttaa tarvetta myönteisten päätösten poistamiselle ja takaisinperinnälle. Takaisinperintä ja päätösten poistaminen lisäävät olennaisesti etuuden maksajien ja muutoksenhakuasteiden työn määrää.

Työttömyysetuuden maksaminen olisi ehdotuksen mukaan mahdollista keskeyttää maksu ilmoituksella silloin, kun maksajan tietoon tulee sellainen seikka, jonka perusteella on ilmeistä, että etuuden määrä laskisi tai hakijalla ei olisi siihen enää oikeutta. Maksun keskeyttäminen olisi täytäntöönpanoon liittyvä toimi eikä siitä annettaisi valituskelpoista päätöstä. Maksun keskeyttämisen jälkeen etuuden maksajan tulisi välittömästi ryhtyä toimiin valituksenalaisen päätöksen antamiseen tarvittavien tietojen saamiseksi ja etuus-oikeutta koskeva lopullinen valituskelpoinen päätös olisi annettava mahdollisimman nopeasti maksun keskeyttämisen jälkeen. Työttömyysetuuden maksaminen voitaisiin lainkohdan nojalla siis keskeyttää vain lyhyeksi ajaksi. Maksamisen keskeyttäminen olisi mahdollista myös 12 luvun 7 §:n mukaan päätöstä poistettaessa.

7 §. *Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle.* Säännös vastaa voimassa olevan työmarkkinatuesta annetun lain 29 §:n 2 momenttia.

8 §. *Sovitellun työttömyysetuuden maksaminen ilman päätöstä.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös sovitellun työttömyysetuuden maksamisesta ennakolta. Ennakkomaksumenettelyssä henkilölle voitaisiin myöntää etuutta jo hänen hakemuksessaan esittämiensä tietojen perusteella ennen kuin työnantajan vahvistamat palkkatiedot ovat maksajan käytettävissä. Ennakkoa ei yrittäjien päivärahan sovittelun erityispiirteiden takia myönnettäisi yritystoimintaa harjoittaville henkilöille.

Päivärahan maksaminen ennakolta edellyt-

täisi, että hakija ilmoittaa hakemuksessa päivittäiset työtuntinsa, bruttopalkkansa ja työnantajansa yhteystiedot. Ennakkoa voidaan maksaa, jos hakijalla antamiensa tietojen perusteella ilmeisesti on etuuteen oikeus, työnantajan vahvistamia palkkatietoja ei ole viivytyksettä käytettävissä ja palkkatietojen odottaminen johtaisi etuuden maksajan arvi-on mukaan maksatuksen kohtuuttomaan viivästyttämiseen. Etuuden myöntämiseksi tarpeellisten muiden tietojen puuttuessa ennakkoa ei maksettaisi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että ennakkoa maksetaan 70 prosenttia siitä mihin hakijalla esittämiensä tietojen perusteella olisi oikeus. Esimerkiksi päivärahan enimmäisajan täytyessä sovittelujakson aikana ennakkoa maksettaisiin 70 prosenttia siitä summasta, mihin hakijalla olisi sovittelujaksolta oikeus. Takaisinperintöjen välttämiseksi on perusteltua, ettei ennakkoa maksettaisi täysimääräisenä. Maksamisesta ei annettaisi erillistä päätöstä vaan pelkkä tavanomainen maksu ilmoitus eikä ennakkoa koskevaan maksajan ratkaisuun siten voisi hakea muutosta muutoksenhakuviranomaiselta. Merkitykseltään vähäisten erien rajaamiseksi menettelyn ulkopuolelle ennakkoa voitaisiin maksaa, mikäli maksettava erä olisi vähintään täysimääräisen peruspäivärahan suuruisen. Menettely ei vapauta hakijaa työnantajan vahvistamien palkkatietojen toimittamisesta. Varsinainen valituskelpoinen etuus päätös annettaisiin ja loppuosa etuudesta maksettaisiin työnantajan vahvistamien tietojen perusteella.

Väärinkäytösten ehkäisemiseksi ehdotetaan, että ennakkoa voisi olla kerralla maksettuna enintään kahdelta sovittelujaksolta. Hakijan jo saatua ennakkoa kahdelta sovittelujaksolta hänelle voitaisiin maksaa ennakkoa uudelleen aiempaa sovittelujaksoa koskevan päätöksen myötä. Lakiehdotuksessa ei ehdoteta muutosta menettelyyn tilanteessa, jossa etuus-oikeuden ratkaisemiseksi riittäviä työnantajan vahvistamia tietoja ei saada lainkaan tai hakijalle on maksettu liikaa etuutta.

Lopullista soviteltua etuutta maksetaan hakijalle siltä osin kun myönnettävä määrä ylittää ennakkomaksun. Samoin menetellään, jos myönnettäväksi etuudeksi tuleekin esimerkiksi enakkona maksetun työmarkkinatuen

sijasta peruspäiväraha. Etuuden myöntäjä voi katsoa liikaa maksamansa ennakon myönnettävän etuuden työttömyysetuuslajista riippumatta sen osasuoritukseksi (kuittaus).

9 §. *Työttömyysetuuden maksaminen kunnan toimielimelle.* Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan työttömyysturvalain 32 §:ää. Säännökseen on tehty muuttuneesta lainsäädännöstä johtuvat tekniset korjaukset.

10 §. *Takaisinperintä.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että takaisinperinnästä luovuttaisiin siltä osin kuin jäljempänä 14 §:n 1 momentissa tarkoitettu perintä ei kata alkuperäisen etuuden maksun määrää edunsaajalle. Tällaisessa tilanteessa henkilölle takautuvasti myönnetty etuus on alun perin myönnettyä etuutta pienempi. Eläkelaitoksen palautuksen ylittävän liikamaksun osan takaisinperintä hakijalta itseltään on johtanut usein kohtuuttomaan lopputulokseen. Etuuden hakijalla on ollut saamansa etuus päätökset huomioon ottaen perusteltua syytä olettaa olevansa oikeutettu tietyn suuruiseen etuuteen ja hän on jo järjestänyt taloutensa sen mukaisesti. Lisäksi takaisinperinnästä luopumiseen näissä tilanteissa olisi muutenkin 2 momentin nojalla poikkeuksellisen usein perusteita henkilön taloudelliset olosuhteet ja ansaintamahdollisuudet huomioon ottaen. Ehdotus ei sen sijaan merkitse työttömyysetuuden ja takautuvan etuuden maksajien välisestä takaisinperinnästä luopumista.

11 §. *Yhdistelmätuen takaisinperintä.* Yhdistelmätuen takaisinperinnästä on voimassa olevassa työmarkkinatuesta annetussa laissa erityissäännös 34 §:n 5 momentissa. Vastava säännös ehdotetaan otettavaksi 11 §:ään.

12 §. *Matka-avustuksen takaisinperintä.* Säännös on samansisältöinen kuin voimassa oleva työmarkkinatuesta annetun lain 35 §:n 6 momentti.

13 §. *Kuittaaminen.* Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lainsäädännön takaisinperintäpykäliin. Kuittaamisessa on kysymys jo päätetyn takaisinperinnän täytännönpanosta eikä kysymyksessä ole sillä tavoin aineellisoikeudellinen päätös, johon voisi hakea muutosta valittamalla. Tämän vuoksi kuittaamista koskeva säännös ehdote-

taan omaksi pykäläkseen. Kuittaamista koskevat rajoitukset vastaavat voimassa olevaa lainsäädäntöä.

14 §. *Työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa.* Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 45 §:n 1—3 momenttia. Takautuvasti myönnettyä eläkettä ja muita vastaavia etuuksia saavalle henkilölle samalta ajalta aiemmin maksettu työttömyysetuus peritään takaisin takautuvasta etuudesta. Perintä tapahtuu työttömyysetuuden maksajan ja takautuvan etuuden myöntäneen tahon välillä takautuvasta etuudesta. Takautuvan työttömyysetuuden osalta perintä tapahtuu vastaavasti maksajien välillä.

15 §. *Työttömyysetuuden ulosmittaus.* Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan työttömyysturvalain 45 §:n 4 ja 5 momentin säännökset, joita sovelletaan viittaussäännöksen perusteella myös työmarkkinatukeen ja koulutuspäivärahaan.

16 §. *Asetuksenantovaltuus.* Nykykäytäntöä vastaavasti työttömyysetuuden hakemisesta, annettavista selvityksistä ja etuuksien maksamisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 luku. Muutoksenhaku

1 §. *Muutoksenhakuoikeus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti, että Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen tyytymätön saa hakea päätökseen muutosta työttömyysturvalautakunnalta ja työttömyysturvalautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusosikeudelta. Ylimpänä muutoksenhakuasteena olevan vakuutusosikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valituskirjelmä tulisi toimittaa työttömyysetuuden maksajalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Työttömyysturva-asiamiehellä on voimassa olevan työttömyysturvalain 43 c §:n 1 momentin mukaan oikeus hakea valittamalla muutosta 30 päivän kuluessa päätöksen antamisesta lukien työttömyysturvalautakunnalta tai vakuutusosikeudelta siltä osin, kuin Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan tai työttömyysturvalautakunnan päätöksessä on kyse työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Vastaava muutok-

senhakuoikeus ehdotetaan otettavaksi 2 momenttiin. Valitusaika Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan päätökseen olisi 30 päivää päätöksen antamisesta ja se vastaisi nykyisiä säännöksiä. Uutta säännöksessä olisi se, että valitusaika vakuutusoikeuteen olisi 30 päivää siitä, kun työvoimaviranomainen on saanut tiedon työttömyysturvalautakunnan päätöksestä. Muutos johtuu siitä, että työttömyysturva-asiamiehen valitusmahdollisuus vakuutusoikeuteen ei ole toteutunut tilanteessa, jossa päätöksen antamispäivään sidottu valitusaika oli ehtinyt jo kulua umpeen ennen, kuin työvoimaviranomainen saa päätöksestä tiedon.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava siihen saakka, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 40 §:n 3 momenttia ja työmarkkinatuesta annetun lain 30 §:n 4 momenttia.

Työvoimatoimikunnan ja työvoimatoimiston antamasta sitovasta työvoimapolitiisesta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Tästä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti 4 momentissa.

2 §. *Muutoksenhakuoikeuden rajoitus.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että yhdistelmätukea ja matka-avustuksena maksettavaa työmarkkinatukea koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksen poistamista koskevassa asiassa noudatettaisiin kuitenkin soveltuvin osin 7 §:ää. Matka-avustusta koskevaan takaisinperintäpäätökseen saisi hakea muutosta valittamalla. Säännös vastaa nykyisen työmarkkinatuesta annetun lain 30 §:n 5 momenttia.

3 §. *Työttömyysturvalautakunta.* Pykälän 1—3 momentissa säädettäisiin työttömyys-etuusasioissa ensimmäisenä muutoksenhakuelimenä olevan työttömyysturvalautakunnan kokoonpanosta, jäsenten nimittämisestä, toimikaudesta, jäsenten kelpoisuusehdoista ja lautakunnan tai sen jaoston päätösvaltaisuudesta. Säännös vastaa muutoin voimassa olevan työttömyysturvalain 39 §:n 1—3 momenttia, mutta puolueettomuuden ja riippumattomuuden turvaamiseksi ehdotetaan säännöstä muutettavaksi siten, ettei lautakunnan kokoonpanoon enää kuuluisi työvoimaviranomaisen edustajaa. Asian käsittelyssä työttömyysturvalautakunnassa sovelletaan hallintolainkäyttölakia, jollei erikseen toisin säädetä. Työttömyysturvalautakunnassa järjestetään tarvittaessa suullinen käsittely hallintolainkäyttölain 37 §:n mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että työttömyysturvalautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio. Säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 39 §:n 5 momenttia.

Pykälän 5 momentin mukaan työttömyysturvalautakunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Työttömyysturvalautakunnasta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, mistä otettaisiin säännös 6 momenttiin. Säännökset vastaavat voimassa olevan työttömyysturvalain 39 §:n 6 ja 7 momenttia.

4 §. *Itseoikaisu.* Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa hyväksyy etuuden hakijan valituksessaan esittämät vaatimukset kokonaisuudessaan, on sen oikaistava aiempaa päätöstä antamalla asiassa valituskelpoinen oikaisupäätös. Asiasta säädettäisiin 1 momentissa, joka vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 40 a §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan on toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä, mikäli se ei voi oikaista aiempaa päätöstään 1 momentin mukaisesti. Jos työttömyys-etuuden maksaja kuitenkin hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset osittain, voi se oikaista antamaansa päätöstä väliaikaisella päätöksellä siltä osin kuin se hyväksyy vaatimukset. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 40 a §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan mikäli lisäselvitysten hankkiminen edellyttää, voidaan edellä 2 momentissa säädetyistä määräajasta poiketa. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitet-

tava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 40 a §:n 3 momenttia.

5 §. *Valituksen myöhästyminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että mikäli valituksen myöhästyminen on ollut painava syy, voitaisiin valitusajan päättymisen jälkeen saapunut valitus tutkia asianomaisessa muutoksenhakuelimessä. Säännös vastaa nykyisen työttömyysturvalain 40 b §:ää.

6 §. *Päätöksen tiedoksisaantipäivä.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että valittajan on katsottava saaneen tiedon Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan tai työttömyysturvalautakunnan päätöksestä seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on postitettu hänen ilmoittamallaan osoitteella, jollei muuta näytetä. Työttömyysturva-asiamiehen osalta esitetään, että hänen on katsottava saaneen tiedon työttömyysturvalautakunnan päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu työvoimaviranomaisen osoitteella. Säännös vastaa, työttömyysturva-asiamiehen tiedoksisaantipäivää koskevin poikkeuksin, voimassa olevan työttömyysturvalain 41 §:ää. Esitetyn muutoksen mukaan työttömyysturva-asiamiehen valitusaika vakuutusoikeyteen olisi 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista, kun se voimassa olevan lain mukaan on 30 päivää päätöksen antamispäivästä. Muutos liittyy edellä 12 luvun 1 §:n 2 momentissa esitettyyn työttömyysturva-asiamiehen muutoksenhakuoikeuden tehostamiseen.

7 §. *Päätöksen poistaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin menettelystä haettaessa lainvoimaisen päätöksen poistamista vakuutusoikeydeltä. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 43 §:n 1 momenttia.

Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta esittää työttömyyskassan tai työttömyysturvalautakunnan lainvoimaisen päätöksen poistamista säädettäisiin 2 momentissa, joka vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 43 §:n 2 momenttia. Samassa yhteydessä säädettäisiin myös työttömyysturva-asiamiehen oikeudesta hakea työvoimapolliittisia edellytyksiä koskevassa asiassa lainvoimaisen päätöksen poistamista vakuutusoikeydeltä. Vastava oikeus työttömyysturva-asiamiehellä on

voimassa olevan työttömyysturvalain 43 c §:n 1 momentissa.

Pykälän 3 momentin mukaan asiassa, joka koskee evätyen edun myöntämistä tai myönnetyn edun lisäämistä, on asia tutkittava uudelleen, mikäli siinä ilmenee uutta selvitystä. Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä tällaisessa tilanteessa myöntää evätyen edun taikka myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös työttömyysturvalautakunta ja vakuutusoikeyden voimat menetellä vastaavasti. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 43 §:n 3 momenttia.

VI OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku. Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset.

1 §. *Oikeus tietojen saamiseen.* Pykälän sisältö vastaa pääosin nykyistä lainsäädäntöä ja käytäntöä.

Pykälän 1 momentissa tietojen luovuttajien piiriä täsmennettäisiin voimassa olevaan lakiin nähden siten, että siinä määrättäisiin tietojen luovuttajina myös eläketurvakeskus, oppilaitokset ja työpaikkakassat. Työttömyysetuusia koskevan hakemusten ratkaisemisessa työttömyysturvan toimeenpanijat tarvitsevat tietoja muun muassa hakijan työhistoriasta, työkykyyn vaikuttavasta terveydentilasta ja taloudellisista oloista.

Euroopan yhdentyessä työvoima liikkuu enenevästi maasta toiseen. Sen myötä ovat myös sellaiset tapaukset lisääntyneet, joissa henkilöllä on oikeus sosiaalietuuksiin kahdesta tai useammasta maasta. Tämä kehitys jatkuu. Neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä ja sosiaaliturvasopimukset edellyttävät näissä tilanteissa tietojenvaihtoa eri maiden kesken. Tietojenvaihto on tähän asti sujunut ilman suurempia ongelmia. Maiden välinen koneellinen tiedonkulkua yleistyy tulevaisuudessa. Työttömyysturvassa tarpeellinen tieto on muun muassa henkilön ulkomailla työskentelyn työs-

säoloaika.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeudesta saada työvoimatoimikunnalta tai työvoimatoimistolta työttömyysturvain täytäntöönpanossa tarpeellinen sitova työvoimapoliittinen lausunto. Lisäksi momentissa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeudesta saada rangaistus- ja pakkolaitoksilta tiedot etuudensaajan joutumisesta mainittuun laitokseen. Vastaava ilmoitusvelvollisuus on eduskunnalle aiemmin annetussa hallituksen esityksessä ehdotettu otettavaksi muun muassa kansaneläkelakiin ja asumistukilakiin (408/1975).

Pykälän 3 momentti vastaa nykyisen lain 29 §:n 5 momenttia. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä lakiteknisiiä muutoksia.

2 §. *Tiedot rahalaitoksilta.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisilla muutoksenhakuelimillä olisi oikeus saada rahalaitoksilta tietoja, jotka ovat välttämättömiä työmarkkinatukea koskevan asian ratkaisemista varten. Työmarkkinatuen tarveharkinnassa huomioon otettavia tuloja ovat muun muassa talletusten korot. Edellytyksenä tietojen saamiseen rahalaitoksilta olisi kuitenkin, ettei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja että on perusteltua syytä epäillä etuuden hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyttä ja luotettavuutta eikä hakija ole antanut suostumustaan tietojen saamiseen. Tiedot saataisiin vain pyynnöstä. Pyyntö pankeille ja muille rahalaitoksille tulee esittää kirjallisena ja ennen sen tekemistä etuuden hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto.

3 §. *Tietojen luovuttaminen.* Ehdotetun 3 §:n perusteella Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassa voisivat oma-aloitteisesti luovuttaa etuuksien käsittelyssä haltuunsa saamia tietoja työvoimatoimistolle ja työvoimatoimikunnalle. Tietoja luovutettaisiin muun muassa tilanteissa, joissa ennen etuuden käsittelemistä Kansaneläkelaitoksessa tai työttömyyskassassa edellytetään työvoimatoimiston toimenpidettä tai tiedolla on merkitystä tiedon saajan tehtävien hoidossa. Pykälän mukaan tietoja voitaisiin luovuttaa kaikista Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan tietoon tulleista työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin

vaikuttavista seikoista, esimerkiksi hakijan työhön menosta, oleskelusta ulkomailla tai vankilaan joutumisesta. Säännös vastaisi nykyistä käytäntöä.

4 §. *Kansaneläkelaitoksen tietojen käyttöoikeus.* Säännös on uusi. Henkilötietolain 7 §:n mukaan henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain tavalla, joka ei ole yhteen sopimaton henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten kanssa. Kyseessä on niin sanottu tarkoitussidonnaisuusperiaate josta säädetään myös EU:n tietosuojadirektiivissä. Euroopan neuvoston sosiaaliturvan tietosuojaa koskevan suosituksen Nro R (86) 1 mukaan sosiaaliturvalaitos saa kuitenkin käyttää tietyn tehtävän hoitamiseksi hankittuja henkilötietoja muihin sen toimivaltaan kuuluviin sosiaaliturvan käyttötarkoituksiin.

Kansaneläkelaitos tarvitsee työttömyyspäivärahan käsittelyssä usein myös muiden hoitamiansa etuuksien ratkaisemista varten saamia tietoja. Jotta samoja tietoja, jotka on jo saatu Kansaneläkelaitokselle, ei tarvitsisi toistamiseen hankkia, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus yksittäistapauksessa käyttää jonkin muun etuusasian käsittelyä varten saatuja tietoja toista etuusasiaa käsitellessään. Tietoja käytettäessä edellytetään, että Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus lain nojalla saada vastaavat tiedot. Lisäksi vaaditaan, että kyseiset tiedot ovat välttämättömiä etuusasian käsittelyssä. Mahdollisesta tietojen käytöstä on etukäteen informoitava työttömyysetuuden hakijaa esimerkiksi hakemuslomakkeissa.

5 §. *Tekninen käyttöyhteys.* Pykälässä säädettäisiin salassa pidettävien tietojen saamisesta ja luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla henkilön suostumuksesta riippumatta. Viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään viranomaisen mahdollisuudesta avata tekninen käyttöyhteys henkilörekistereihinsä. Salassa pidettävien tietojen osalta tämä vaatii henkilön suostumuksen, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti toisin säädetä. Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla olisi ehdotetun 5 §:n mukaan oikeus saada ja luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla henkilön suostumuksesta riippumatta

pykälässä mainituissa tilanteissa.

Tietojen saajan on huolehdittava tietosuojaan ja tietoturvan toteuttamisesta ja sen on esitettävä ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

6 §. *Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen.* Pykälässä säädettäisiin välttämättömien tietojen oma-aloitteisesta luovuttamisesta silloin, kun kyseessä on sosiaaliturvaan kohdistuvien väärinkäytöksen tai rikoksen selvittäminen tai rikoksen syytteen esittäminen. Tietoja voitaisiin luovuttaa viranomaisille kuten esimerkiksi syyttäjälle sekä sosiaaliturvaetuuksia hoitaville tahoille.

7 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän mukaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on annettava etuuden hakijalle etukäteen tiedot siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan luovuttaa päätöksentekoa varten. Tiedot voidaan antaa muun muassa etuuksia koskevissa esitteissä tai hakemuslomakkeissa.

8 §. *Ulosottoviranomaisen tiedonsaantioikeus.* Ehdotetun säännöksen mukaan Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla olisi oikeus luovuttaa ulosottoviranomaiselle tämän pyynnöstä tiedot sellaisten maksamien etuuksien määrästä, jotka voidaan ulosmitata tai jotka otetaan huomioon suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi pykälässä ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset. Tältä osin säännös vastaa nykyistä lainsäädäntöä ja käytäntöä. Tiedot voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla siten kuin 5 §:ssä säädetään.

9 §. *Työttömyysturva-asiamiehen tiedonsaanti- ja läsnäolo-oikeus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työttömyysturva-asiamiehen oikeudesta saada tietoja. Työttömyysturva-asiamiehellä olisi oikeus saada maksutta työvoimatoimistoilta ja työvoimatoimikunnilta tiedot työvoimapolitiittisista lausunnoista siinä laajuudessa kuin asiamiehen tehtävät edellyttävät. Työttömyysturva-asiamiehellä olisi lisäksi oikeus määrätä, että Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan ja työttömyysturvalautakunnan tulee antaa työttömyysturva-asiamiehelle tiedoksi nimettyä henkilöä koskeva päätös. Tiedonsaantioikeus

vastaisi laajuudeltaan ja sisällöltään voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi työttömyysturva-asiamiehen läsnäolo ja puheoikeudesta työvoimatoimikunnan kokouksessa. Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 43 c §:n 2 momenttia.

10 §. *Etuudensaajarekisteri.* Säännös vastaa voimassa olevan työttömyysturvalain 29 a §:ää.

14 luku. Erinäisiä säännöksiä.

1 §. *Etuuksien korotus.* Peruspäivärahan ja lapsikorotusten rahamäärät tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Indeksitarkistus koskee vastaavasti työmarkkinatuen täytettyä määrää ja lapsikorotuksia sekä ansiopäivärahan perusosaa. Pykälä vastaa nykyisen työttömyysturvalain 25 §:ää.

2 §. *Päivärahan perusteena olevan palkan indeksitarkistus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että päivärahan perusteena olevaa palkkaa tarkistettaisiin työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla TEL-indeksillä samalla tavoin kuin muitakin ansioon perustuvia etuuksia. Päivärahan perusteena olevaan palkkaan tehtäisiin indeksitarkistus niissä tapauksissa, joissa päivärahan perusteena oleva palkka on saatu kokonaan tai osittain ajalta ennen 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitetun tarkastelujakson pidentämistä. Ajalta ennen tarkastelujakson pidentämistä päivärahan perusteena oleva palkka määrättäisiin sen mukaan kuin 6 luvun 4 §:ssä säädetään. Näin saatu euromäärä tarkistettaisiin siinä suhteessa kuin päivärahan alkamisvuodelle vahvistettu TEL-indeksi poikkeaa sille kalenterivuodelle vahvistetusta indeksiluvusta, johon tarkastelujakson pidentäminen on ulottunut.

Indeksillä olisi tarkoitus korjata ansiopäivärahan perusteena olevaa palkkaa siinä tilanteessa, jossa henkilö on saanut työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä ja eläke lakkaa. Tällöin mahdollinen työttömyyspäiväraha määräytyisi 6 luvun 4 §:n mukaan eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti. Jos eläkettä on maksettu jo pitemmältä ajalta ja sen lakkaamisen jälkeen tulee myönnettävää työttömyyspäivärahaa, on kohtuullista korjata ansiopäivärahan perusteena

olevaa palkkaa indeksillä.

Osa-aikaeläkettä saava henkilö voi olla poissa ansiotyöstä enintään kuusi viikkoa ilman, että eläke lakkautetaan. Jos työstä poisolo jatkuu pitempään osa-aikaeläke lakkaa. Osa-aikaeläkettä saavalle henkilölle myönnettävän työttömyyspäivärahan perusteena oleva palkka määräytyisi 6 luvun 4 §:n mukaistesti eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaan. Jos osa-aikaeläkettä on maksettu jo pitkään, päiväraha perusteena olevaa palkkaa tarkistettaisiin indeksillä päivärahan alkamishetken tasoon.

3 §. *Etuuksien rahoitus.* Pykälässä säädetäisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti työttömyysetuuksien rahoituksesta.

4 §. *Toimeenpano-ohjeet.* Pykälä vastaa työttömyysturvalain 33 §:n 1 momenttia. Työttömyysturvan toimeenpano on hajautettu siten, että Kansaneläkelaitos huolehtii peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen liittyvistä tehtävistä ja ansiopäivärahan osalta toimeenpano on 43 erillisen työttömyyskassan tehtävänä. Tällä tavoin organisoidun toimeenpanon ongelmana on riski soveltamis- ja tulkin- takäytäntöjen erilaisuudesta toisaalta perusturvan ja ansiopäivärahan kesken ja toisaalta näiden järjestelmien sisällä. Ohjeiden, jotka eivät ole sitovia, erityisenä tarkoituksena onkin edistää yhdenmukaista käytäntöä sekä järjestelmien kesken että erillisissä toimeenpanoyksiköissä. Voimassa olevan lainsäädännön tapaan ohjeet valmistelisi työttömyyskassojen valvonnasta vastaava Vakuutusvalvontavirasto. Myös oikeus sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella antaa työttömyyskassoja sitovia määräyksiä menettelystä etuuksia myönnettäessä, maksettaessa ja takaisin perittäessä, sisältyy voimassa olevan työttömyysturvalain 33 §:n 1 momenttiin.

15 luku. Voimaantulosäännökset

1 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentin mukaan laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Pykälän 2 momentin mukaan lain 6 luvun 1 ja 6 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat sitä indeksipistelukua, jonka mukaan vuoden 2001 tammikuussa maksettujen kansaneläkeiden suuruus on laskettu.

Työnantajalta työsuhteen päättyessä saadun

taloudellisen etuuden ja työsuhteen päättyessä tai myöhemmin maksettavan lomakorvauksen jaksottamiseen sovellettaisiin lain 3 luvun 6 §:n säännöksiä, kun tällainen etuus tai korvaus tulee jaksotettavaksi sellaisen työsuhteen perusteella, joka on päättynyt lain tultua voimaan. Lain 4 luvun 1 §:n 3 kohdan säännöksiä oikeudesta soviteltuun päivärahaan sovelletaan, kun enintään kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyö alkaa lain voimaantulon jälkeen. Tätä pitemmän kokoaikatyön vastaanottanut henkilö saisi työttömyyspäiviltä täyttä työttömyyspäivärahaa. Lain voimaantulovaiheen tilannetta varten on tarpeen säätää, että ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä työttömyyspäivärahan sovitelusta sovellettaisiin edelleen sovittelujakson päättymiseen saakka, jos henkilö saa lain voimaantullessa soviteltua päivärahaa. Säännös sisältyy tämän pykälän 3 momenttiin. Myös lain 11 luvun 8 §:n säännöstä, joka mahdollistaa sovitellun työttömyyspäivärahan maksamisen ennakkona hakijan esittämän selvityksen perusteella sovellettaisiin uuteen lain voimaantulon jälkeen alkavaan sovittelujaksoon.

Lain voimaantulosta seuraa, että 5 luvun 3 §:n 1 momentin säännöstä tarkastelujakson pidentämisestä 28 kuukauteen sovellettaisiin työttömyyspäivärahaan, joka kohdistuu aikaan lain voimaantulon jälkeen. Tarkastelujakson pidentämisen seurauksena 43 viikon työssäoloehto voisi siten täytyä jo lain tullessa voimaan, jolloin oikeus työttömyyspäivärahaan syntyisi välittömästi vuoden 2003 alusta. Tämä koskisi niitä työnhakijoita, jotka eivät saa työttömyyspäivärahaa sen vuoksi, että työssäoloehto ei ollut täytynyt ennen lain voimaantuloa 24 kuukauden tarkastelujakson aikana. Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa selvittäisi täytyykö työssäoloehto tarkastelujakson pidentämisen johdosta.

Lain voimaantulosta johtuu, että työssäoloehdon lyhentämistä koskevaa 5 luvun 3 §:n 2 momentin säännöstä sovellettaisiin työttömyyspäivärahaan, joka kohdistuu aikaan lain voimaantulon jälkeen. Työssäoloehdon lyhentäminen 43 viikosta 34 viikkoon merkitsee sitä, että lain voimaantullessa 34 viikon mutta ei vielä 43 viikon työssäoloehdon täyttänyt henkilö saavuttaa oikeuden työttömyyspäivärahaan välittömästi lain

tultua voimaan. Jos on kysymys työttömyyspäivärahaa saavasta henkilöstä, lyhyemmän työssäoloehdon täyttyminen merkitsee sitä, että enimmäisaika alkaa alusta ja päivärahan määrä lasketaan uudelleen lain voimaantullessa. Asianomainen työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos tarkistaisi pyynnöstä, onko työssäoloehto täyttynyt.

Lyhennetty 34 viikon työssäoloehto koskisi ehdotuksen mukaan myös työnhakijaa, joka on saanut työttömyyspäivärahaa ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen lain mukaan. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tämän lain mukaiseen työttömyyspäivärahaan rinnastettaisiin nyt voimassa olevan lain mukainen päiväraha siltä osin kuin sitä on maksettu vuonna 1997 tai sen jälkeen. Rinnastamisen rajaaminen vuoteen 1997 on perusteltua vuoden 1997 alusta voimaantulleiden työssäoloehdot ja työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa koskevien lainmuutosten johdosta.

Lain 5 luvun 4 §:n säännöstä työssäoloehto luettavasta työstä työssäoloehdossa otettaisiin huomioon sellainen kalenteriviikossa alle 18 tuntia tehty työ, joka on tehty lain tultua voimaan.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettaviksi säännökset siirtymävaihetta varten, kun erorahajärjestelmä lakkaa ja ansiopäivärahaan ryhdytään maksamaan korotettua ansio-osaa. Tarkoituksena on, että työnsä taloudellisista tai tuotannollisista syistä menettäneellä henkilöllä on oikeus joko erorahaan tai ansiopäivärahaan maksettavaan korotettuun ansio-osaan, mutta ei molempiin. Eroraha myönnettäisiin, jos työsuhde on päättynyt ennen lain voimaantuloa. Vastaavasti korotettu ansio-osa myönnettäisiin, jos työsuhde päättyy lain voimaantulon jälkeen.

Voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että korotettua ansio-osaa koskevia 6 luvun 3 §:n säännöksiä sovellettaisiin työnhakijaan, jonka työsuhde on päättynyt lain voimaantulon jälkeen.

Oikeus erorahaan voi sääntöjen mukaan perustua viimeiseen työsuhteeseen yhdessä sitä edeltäneen työsuhteeseen kanssa ja LEL- ja MEL-alalla useampaan lyhytaikaiseen työsuhteeseen. Jos näissä tapauksissa oikeus erorahaan on sääntöjen mukaan syntynyt ennen lain voimaantuloa, työnhakija saa erora-

han eikä hänellä siten olisi oikeutta korotettuun ansio-osaan.

Korotetun ansio-osan myöntäminen henkilölle, joka on saanut erorahan lyhyen ajan sisällä ennen tämän lain voimaantuloa, ei ole perusteltua. Oikeutta korotettuun ansio-osaan ei olisi silloin, kun tuotannollisista tai taloudellisista syistä työnsä menettäneelle henkilölle on myönnetty tai myönnetään eroraha jo aikaisemmin päättyneen muun työ- tai virkasuhteen perusteella. Ehdotuksen mukaan aikaisemmin päättyneeseen työ- tai virkasuhteeseen perustuva eroraha estäisi korotetun ansio-osan myöntämisen, jos tämä työ- tai virkasuhde oli päättynyt viiden vuoden aikana laskettuna taaksepäin viimeisen työsuhteen päättymisestä. Tätä koskeva säännös ehdotetaan sisällytettäväksi pykälän 6 momenttiin. Säännös merkitsisi sitä, että erorahaa saaneet henkilöt olisivat samassa asemassa työsuhteista tai työttömäksi jäämisen ajankohdasta riippumatta. Esimerkiksi 1.6.1999 päättyneen työsuhteen perusteella erorahaa saanut henkilö saisi korotettua ansio-osaa aikaisintaan 1.6.2004 päättyneen työsuhteen perusteella. Vastaavasti vuonna 2002 päättyneen työsuhteen perusteella erorahaa saanut henkilö voisi saada korotetun ansio-osan vasta vuonna 2007.

Pykälän 7 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että korotettua koulutuspäivärahaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin henkilöön, joka aloittaa koulutuksen lain voimaan tulon jälkeen.

Pykälän 9 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että aiheetta maksettu työttömyyspäiväraha saadaan jättää perimättä takaisin siinä tapauksessa, että aiheetta maksettu etuus kohdistuu aikaan tämän lain voimaantulon jälkeen.

2 §. *Kumottavat säädökset.* Työttömyysturvalaki korvaa voimassa olevan työttömyysturvalain ohella työmarkkinatuesta annetun lain sekä työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain, jotka kumottaisiin.

3 §. *Soveltamissäännös.* Lainsäädäntöön sisältyy useita viittauksia kumottavaksi ehdotettuihin työttömyysturvalakiin ja työmarkkinatuesta annettuun lakiin. Pykälään ehdotetaan otettavaksi tämän vuoksi yleinen viittaussäännöksiä koskeva soveltamissäännös.

Sen mukaan, jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalakiin tai työmarkkinatuesta annettuun lakiin tai niiden nojalla myönnettävään etuuteen, viittauksen katsotaan tarkoittavan tämän lain mukaisia vastaavia säännöksiä ja tämän lain mukaista työttömyysetuutta. Pääosa muussa lainsäädännössä olevista yksilöidyistä viittaussäännöksistä kohdistuu voimassa olevan työttömyysturvalain 26 §:n ensimmäisaikaa ja lisäpäiväoikeutta koskevaan säännökseen, josta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 6 luvun 9 §:ssä. Yksilöityjä viittaussäännöksiä on tämän lisäksi muun muassa työttömyysturvalain 1 a §:ssä säädettyyn yrittäjän määritelmään, josta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 1 luvun 6 §:ssä ja soviteltuun työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, josta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 4 luvussa.

1.2. Työttömyyskassalaki

2 a §. *Hallintomenettelylain soveltaminen.* Työttömyyskassalakiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyisestä työttömyysturvalaista säännös hallintomenettelylain periaatteiden soveltamisesta, kun työttömyyskassa käsittelee etuusasiaa tai kassan jäsenyyttä koskevaa asiaa. Säännöksessä ei kuitenkaan enää viittataisi sanotun lain tiettyihin pykäliin, vaan hallintomenettelylakiin kokonaisuudessaan. Säännökseen lisättäisiin myös viittaukset kielilakiin (148/1992) ja saamenkielen käyttämisestä viranomaisissa annettuun lakiin (516/1991).

3 §. *Jäsenyyden ehdot.* Pykälän 7 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska 1. lakiehdotuksen työssäoloehto koskeviin säännöksiin lisätään niihin asiayhteyden vuoksi kuuluvat säännökset jäsenyyssajan hyväksi lukemista toisessa työttömyyskassassa.

4 §. *Huomautus, varoitus ja kassasta erotaminen.* Pykälään tehtäisiin 1. lakiehdotuksesta johtuva tekninen muutos.

25 §. *Yrittäjäkassan rahoitus.* Pykälän viittaussäännökset muutettaisiin 1. lakiehdotuksen mukaisiksi.

26 §. *Osuudet hallintokuluihin.* Työttömyysturvaan ehdotettujen muutosten seurauksena työttömyyskassoille tulee uusia tehtäviä. Näitä ovat muun muassa sovitellun päi-

värahan ennakon maksaminen, työhistorian selvittäminen korotettua ansio-osaa varten ja myöhemmin lisäpäivien ajalta maksettavaa ansiopäivärahaa varten. Uudet tehtävät lisäävät annettavien päätösten määrää. Kassoille aiheutuu lisäkustannuksia myös uudistuksesta aiheutuvien seuranta- ja tietojärjestelmiin tehtävien muutosten johdosta. Näistä lisätehtävistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen ehdotetaan sidottavaksi kassan tekemien päätösten määrään. Uudet tehtävät ovat pääosin sellaisia, joissa työttömyyskassoille siirretään aiemmin rahaston tai työnantajien ja palkansaajien rahoittamien etuuksien maksatusta. Tästä syystä on perusteltua, että työttömyysvakuutusrahaston osuus hallintokuluihin määritellään suuremmaksi kuin valtion osuus. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi siten, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan hallintokuluihin suoritettaisiin työttömyysvakuutusrahaston osuutena palkansaajakassoille lisäksi 2 euroa jokaista ansiopäivärahapäätöstä kohden. Ansiopäivärahalla tarkoitetaan työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa ja koulutuspäivärahaa sekä työvoimapolitiittista aikuiskoulutustuen ansiotukea.

58 a §. *Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta saada tietoja, jotka ovat välttämättömiä työttömyyskassalaissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi ja työttömyysturvalaissa säädetyn etuuden saajarekisterin ylläpitämiseksi.

1.3. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta

7 §. *Kotouttamisohjelma.* Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuva teknisluonteinen muutos.

10 §. *Oikeus kotoutumissuunnitelmaan.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuva teknisluonteinen muutos.

11 §. *Kotoutumissuunnitelma.* Pykälän 2 momentin kotoutumissuunnitelmassa sovitavien toimenpiteiden luetteloon lisättäisiin työelämävalmennus, joka on otettu käyttöön uutena toimenpiteenä 1.1.2002. Pykälän 3

momenttiin tehtäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuva teknisluonteinen muutos.

12 §. *Kotoutumistuki*. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin työttömyysturvalaista johtuva teknisluonteinen muutos. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja työmarkkinatuen maksamista koskevana säännöksenä siirrettäväksi työttömyysturvalain 7 luvun 4 §:n 1 momentiksi.

13 §. *Kotoutumistuen saamisen edellytykset*. Pykälä kumottaisiin tarpeettomana Pykälän 1 momentin säännökset siirrettäisiin työttömyysturvalain 7 luvun 4 §:n 1 momenttiin ja 8 luvun 3 §:n 2 momenttiin.

15 §. *Yhteistyövelvollisuus*. Pykälän 2 ja 3 momentti kumottaisiin, ja niiden sisältämät maahanmuuttajan yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 5 §:ään ja toimeentulotuesta annettuun lakiin.

17 §. *Työttömyysturvalain ja toimeentulotuesta annetun lain soveltaminen*. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työttömyysturvalaista johtuva teknisluonteinen muutos. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta säädettäisiin työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:ssä.

18 §. *Muulla laissa olevien viittaussäännösten soveltaminen*. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin työttömyysturvalaista johtuva teknisluonteinen muutos.

48 §. *Siirtymäsäännös*. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin 12 §:n 3 momentin kumoamisesta ja sen sisältämän säännöksen siirtämisestä työttömyysturvalain 7 luvun 6 §:n 3 momenttiin johtuva teknisluonteinen muutos.

1.4. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

2 §. *Määritelmät*. Pykälän 1 momentin 4—6 ja 10 kohtiin tehtäisiin työttömyysturvalaista ja julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuvat teknisluonteiset muutokset.

3 §. *Soveltamisala*. Pykälän 1 momentin 1—3 kohtiin ja 2 momenttiin tehtäisiin työttömyysturvalaista ja julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuvat teknisluonteiset muutokset.

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön*. Pykälän 1 ja 2 momentteihin tehtäisiin työttö-

myysturvalaista johtuvat teknisluonteiset muutokset.

5 §. *Aktivointisuunnitelman laatiminen*. Pykälän 1 ja 4 momentteihin tehtäisiin työttömyysturvalaista ja julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuvat teknisluonteiset muutokset.

6 §. *Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen*. Pykälän 5 momenttiin tehtäisiin työttömyysturvalaista johtuva teknisluonteinen muutos.

7 §. *Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimatoimisto*. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuva teknisluonteinen muutos.

10 §. *Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen*. Pykälän 2 ja 3 momentit ehdotetaan kumottaviksi. Aktivointisuunnitelman laatimisvelvollisuuden laiminlyönnin seurauksista säädettäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa ja toimeentulotuesta annetussa laissa. Uudessa 2 momentissa viitattaisiin edellä mainittuihin lainkohtiin.

14 §. *Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset*. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin työttömyysturvalaista johtuva teknisluonteinen muutos.

17 §. *Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan toimeentuloturva*. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan henkilön toimeentulon turvasta säädettäisiin työttömyysturvalain 7 luvun 7 §:ssä ja 9 luvun 4 §:ssä ja toimeentulotuesta annetussa laissa.

19 §. *Kieltäytyminen ja keskeyttäminen*. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Kuntouttavan työtoiminnasta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen seurauksista säädettäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 6 §:n 2 momentissa ja toimeentulotuesta annetussa laissa.

20 §. *Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen ja sen keskeyttämiseen*. Pykälä kumottaisiin ja pätevästä syystä kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen säädettäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:ssä ja toimeentulotuesta annetussa laissa.

21 §. *Toistuva aktivointisuunnitelmasta tai kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymi-*

nen. Pykälä kumottaisiin ja toistuvasta aktiivintuunnitelmasta tai kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymisestä säädettäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 6 §:n 3 momentissa ja toimeentulotuesta annetussa laissa.

26 §. *Työvoimapoliittinen lausunto.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta säädettäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 9 §:ssä.

28 §. *Muutoksenhaku.* Pykälään tehtäisiin työttömyysturvalaista ja julkisesta työvoimapolvelusta annetusta laista johtuvat teknisluonteiset muutokset.

1.5. Laki toimeentulotuesta

2 a §. *Velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi.* Pykälän 1 momentin 3 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi työttömyysturvalaista johtuva teknisluonteinen muutos.

10 §. *Alennettu perusosa.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös perusosan alentamisesta tilanteissa, joissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain tarkoittama maahanmuuttaja on laiminlyönyt lain 15 §:ssä edellytetyn yhteistyövelvollisuutensa. Säännös vastaa sisällöltään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 15 §:n 2 momenttia. Muilta osin momentin sanamuotoa selkeytetäisiin.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös perusosan alentamisesta tilanteissa, joissa maahanmuuttajan toistuvasta 1 momentin 2 kohdan menettelystä olisi pääteltävissä, ettei hän ylipäätään halua osallistua maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Säännös vastaa sisällöltään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 15 §:n 2 momenttia. Muilta osin momentin sanamuotoa selkeytetäisiin.

10 a §. *Toimintaraha ja matkakorvaus.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi teknisluonteiset muutokset, jotka johtuvat työttömyysturvalaista ja työmarkkinatuen ylläpitokorvauksen tasokorotuksesta vuoden 2002 alusta lukien. Momenttiin ehdotetaan

lisättäväksi säännös, jonka mukaan toimintaraha maksetaan korotettuna noudattaen mitä työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla maksettavan korotetun ylläpitokorvauksen määrästä ja saamisedellytyksistä säädetään julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain 12 luvun 3 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentti säilyisi entisenä. Pykälän 3 momentti, jossa todetaan, että toimintarahan määrä tarkistetaan samassa suhteessa ja samasta ajankohdasta kuin työmarkkinatuen ylläpitokorvaus, ehdotetaan kumottavaksi.

11 §. *Huomioon otettavat tulot.* Pykälän 2 momentin 4 a kohtaan ehdotetaan tehtäväksi työttömyysturvalaista ja julkisesta työvoimapolvelusta annetusta laista johtuvat teknisluonteiset muutokset.

2. Tarkemmat säännökset

Työttömyysetuuksia koskevan lainsäädännön rakenteen muuttamisella olisi vaikutusta myös alemmanasteisiin säännöksiin. Hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut ottaa lakiin nykyisellään asetustasoisia säännöksiä, joilla on liittymäkohtia perusoikeuksiin tai kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin. Vastaavasti eräiden teknisluonteisten asioiden osalta valtuussäännökset oikeuttaisivat sosiaali- ja terveysministeriön tai työministeriön antamaan asetuksen nykyisen valtioneuvoston asetuksen tai hallinnollisten ohjeiden sijasta.

2.1. Valtioneuvoston asetukset

Nykyisen työttömyysturvalain 43 c §:n valtuussäännöstä, jonka mukaan työttömyysturva-asiamiehestä säädetään tarkemmin asetuksella, ei enää ehdoteta otettavaksi lakiin, koska käytännössä ei ole ollut tarvetta säätää asiamiehestä asetuksella. Voimassa olevien valtuussäännösten perusteella työministeriön esittelystä on annettu kolme työttömyysetuuksien toimeenpanoa koskevaa valtioneuvoston asetusta: asetus työttömyysturvan saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä, asetus työvoimatoimikunnasta ja asetus työmarkkinatuesta.

Työttömyysturvan saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä annetun asetuksen

säännökset siirrettäisiin pääosin lakiin. Eräät tekniluonteiset tai varsin yksityiskohtaiset säännökset annettaisiin edelleen asetuksella. Ehdotetun työttömyysturvalain asetuksenantovaltuuksien perusteella valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin yritystoiminnan aloittamisesta ja sen lopettamisesta ja keskeyttämisestä sekä niistä esitettävistä selvityksistä sekä alueelliseen liikkuvuuteen liittyen sopivan asunnon kohtuullisista ehdoista. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin aktiivisesta koulutukseen hakeutumisesta ammatillista koulutusta vailla olevien työmarkkinatuen saajien osalta.

Työvoimatoimikunnan nimittämistä, päätösvaltaa sekä muita kuin tässä esityksessä tarkoitettuja tehtäviä koskevat keskeiset säännökset on tarkoitus ottaa julkista työvoimapalvelua koskevaan lakiin, josta hallitus antaa esityksen erikseen. Työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin työvoimatoimiston ja työvoimatoimikunnan tehtävänjaosta lausuntoja annettaessa. Mainituilla asetuksilla ei ole tarkoitus muuttaa nykyisten säännösten asiasisältöä.

Työttömyysetuuden saamisedellytyksiin liittyen ehdotetaan työttömyysturvalakiin otettavaksi valtuussäännökset säätää valtioneuvoston asetuksella palkansaajan työssäoloehdossa huomioon otettavasta työstä työaikajärjestelyiltään epätavallisilla työaloilla työskentelevien osalta. Valtuussäännöstä olisi nykyisestä täsmennetty siten, että opettajien lisäksi valtuussäännöksessä mainittaisiin erikseen kotityöntekijät, urheilijat sekä taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkelaisissa tarkoitettua luovaa tai esityksellistä työtä tekevät henkilöt. Kouluspäivärahan osalta säädettäisiin nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti kouluspäivärahan säilyttämiseksi riittävästä opintojen edistymisestä.

Työttömyysetuuden määräytymistä koskevat asetustasoiset säännökset sisältyvät nykyisin työttömyyspäivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä annettuun asetukseen, työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annettuun asetukseen (yrittäjien työtulo) ja työmarkkinatuen tarveharkinnassa noudatettavista yleisistä perusteista annettuun valtioneuvoston päätökseen. Sekä ansiopäivärahan

määräytymistä että työmarkkinatuen tarveharkintaa koskevia lain tasoiset säännökset ehdotetaan muutettavaksi. Samalla uudistettaisiin edellä todetut asetustasoiset säännökset. Myös sovitellun työttömyysetuuden määräytymisessä huomioon otettavien tulojen määrittelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Tältäkin osin ehdotetaan lakiin otettavaksi valtuussäännös säätää tuloista tarkemmin asetuksella. Voimassa olevan lainsäädännön tapaan myös yritysomaisuuden myyntivoiton vaikutuksesta työttömyysetuuteen säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimivasta työttömyysturvalautakunnasta sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta säädettäisiin tarkemmin, kuten nykyisinkin, valtioneuvoston asetuksella.

Työttömyysetuuksien menettelytapasäännöksistä annettaisiin nykyiseen tapaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Työmarkkinatuesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella tekniluonteiset säännökset etuuden myöntämismenettelystä, erityisesti yhdistelmätuen ja matka-avustuksen hakemisesta.

Edellä todetun perusteella valtuussäännökset koskisivat seuraavia valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäviä säännöksiä:

1) 2 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua yritystoiminnan tai oman työn aloittamisesta;

2) 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettua yritystoiminnan tai oman työn lopettamisesta ja keskeyttämisestä;

3) 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetuista sopivan asunnon kohtuullisista ehdoista;

4) 3 luvun 7 §:n mukaisesta yritysomaisuuden myyntivoitosta,

5) 4 luvun 5 §:ssä säädetystä työttömyysetuuden sovittelussa huomioon otettavasta tulosta,

6) 5 luvun 4 §:ssä säädetystä palkansaajan työssäoloehdossa huomioon otettavasta työstä työaikajärjestelyiltään epätavallisilla työaloilla työskentelevien osalta,

7) 6 luvun 4 §:n säädetystä palkansaajan ansiopäivärahan perusteena olevasta palkasta,

8) 6 luvun 5 §:n mukaisesta yrittäjän ansiopäivärahan perusteena olevasta työtulosta,

9) 8 luvun 3 §:ssä tarkoitettua aktiivisesta koulutukseen hakeutumisesta,

10) 9 luvun 2 §:ssä säädetystä työnantajalle maksettava työmarkkinatuen enimmäismäärästä ja maksatusmenettelystä,

11) 9 luvun 5 §:ssä säädetystä työmarkkinatuen tarveharkinnassa huomioon otettavien tulojen määräytymisperusteista,

12) 10 luvun 7 §:ssä säädetystä koulutuspäivärahan säilyttämiseksi riittävästä opintojen edistymisestä,

13) työttömyysetuuden hakemisesta ja sen yhteydessä annettavista selvityksistä sekä työttömyysetuuksien maksamisesta;

14) 11 luvun 4 §:n mukaiseen työvoimapolitiittiseen lausuntoon liittyen työvoimatoimikunnan ja työvoimatoimiston työnjaosta,

15) 12 luvun 3 §:ssä säädetystä työttömyysturvalautakunnasta, ja

16) 14 luvun 2 §:ssä säädetyn etuuksien rahoituksen osalta Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta.

2.2. Ministeriön asetukset

Työministeriön asetuksella määriteltäisiin edelleen kuntakohtaisesti työttömyysturvalain mukaiset työssäkäyntialueet. Lisäksi työttömyysturvalakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka nojalla nykyisin pääosin hallinnollisiin ohjeisiin perustuva työvoimapolitiittisen lausunnon toimittaminen etuuden maksajalle sekä lausuntoon merkittävät asiat säädettäisiin työministeriön asetuksella

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella voitaisiin ehdotuksen mukaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä työttömyyskassoisissa noudatettavasta menettelystä tämän lain mukaisia etuuksia myönnettäessä, maksettessa ja takaisin perittäessä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Työttömyysturvalakia koskevassa 1. lakiehdotuksessa esitetään kumottavaksi 24 päivänä elokuuta 1984 annettu työttömyysturvalaki, työmarkkinatuesta annettu laki sekä työttömien omaehtoisesta opiskelusta annettu laki. Jos muussa lainsäädännössä viitataan mainittuihin lakeihin tai niiden nojalla myönnettävään etuuteen, viittauksen on katsottava tarkoittavan ehdotetun

työttömyysturvalain vastaavia säännöksiä.

4. Säättämisjärjestys

Esityksessä ei ehdoteta voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden sellaisia muutoksia työttömyysetuuksien saamisedellytyksiin, joilla olisi merkitystä arvioitaessa esitystä perusoikeuksien kannalta. Erityisesti 1. lakiehdotuksen 2 luvun työttömyysetuuksien työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevat säännökset ovat säännönmukaisesti olleet perustuslakivaliokunnan arvioitavina säättämisjärjestyksen osalta. Näihin säännöksiin ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia, mutta eräiden säännösten sanamuotoja on täsmennetty siten, että vakiintunut ratkaisukäytäntö on otettu huomioon. Perustuslain 80 §:n edellytykset on otettu huomioon siten, että eräitä etuuden saamisedellytyksiä tai rajoituksia koskevia säännöksiä on siirretty asetustasolta lakiin. Tällaisia ovat muun muassa 1. lakiehdotuksen 2 luvun 13 §:n säännös ammattitaitosuojan edellyttämästä ammattitaidosta ja saman luvun 14 §:n 4 momentissa tarkoitettun painavan henkilökohtaisen syyn käsite. Myös asetuksenantovaltuutusta koskevien säännösten sanamuodot on tarkennettu vastaamaan perustuslain edellytyksiä.

Työttömyysturvalakia koskevan 1. lakiehdotuksen 13 lukuun on ehdotettu otettavaksi tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset. Näiden säännösten osalta on otettu huomioon, mitä yksityiselämän suojausta säädetään perustuslain 10 §:ssä. Yksityiselämän suojaan puuttumisen sallittavuutta on arvioitu perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Erityisesti on otettu huomioon lailla säättämisen vaatimus.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu laki vastaa perustuslain edellyttämää säädöstasoa eikä se asettaisi sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Työttömyysturvalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

I OSA

Yhteiset säännökset

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Suomessa asuvan työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille turvataan korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä tämän lain mukaisesti.

2 §

Etuudet

Työttömän työnhakijan perustoimeentulo työttömyyden aikana turvataan työmarkkinatuella. Työmarkkinatukea maksetaan työnhakijalle, joka ei ole ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla tai on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan.

Vakiintuneesti työmarkkinoilla olleelle ja palkkatyöstä, yritystoiminnasta tai siihen rin-

nastettavasta omasta työstä toimeentulon saaneelle työnhakijalle maksetaan työttömyyspäivärahaa. Työttömyyspäiväraha maksetaan työttömyyskassalaisissa (603/1984) tarkoitettussa työttömyyskassassa vakuutettuna oleville ansiöpäivärahana ja muille peruspäivärahana.

Työttömän omaehtoisen opiskelun ajalta työmarkkinatuki ja työttömyyspäiväraha maksetaan koulutuspäivärahana siten kuin 10 luvussa säädetään.

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työttömällä työnhakijalla on oikeus työnhakusuunnitelmaan siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (/) säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työvoimatoimiston kanssa laadittua työnhakusuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

4 §

Lain toimeenpano

Työttömyysturvan toimeenpanoa johtaa, ohjaa ja kehittää ylimpänä viranomaisena toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja työvoimapolitiittisten asioiden osalta työministeriö.

Tämän lain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaa työmarkkinatuena ja peruspäivärahan osalta Kansaneläkelaitos ja ansiopäivärahan osalta työttömyyskassalaissa tarkoitetut työttömyyskassat.

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään. Lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta valvoo toimialueellaan työministeriön määräämä työvoima- ja elinkeinokeskuksen virkamies (työttömyysturva-asiamies).

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

1) työttömyysetuudella työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea ja koulutuspäivärahaa;

2) työttömyyspäivärahalla palkansaajalle ja yrittäjälle myönnettävää peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa sekä työttömyyspäivärahana myönnettävää koulutuspäivärahaa;

3) työsuhteella työtä, jota tehdään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tai merimieslain (423/1978) 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen taikka ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (930/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun oppisopimuksen perusteella, ja jota ei tehdä 6 §:ssä tarkoitettuna yrittäjänä;

4) kokoaikatyöllä työsuhteessa tehtyä työtä, jossa työaika on enemmän kuin 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta;

5) osa-aikatyöllä työsuhteessa tehtyä työtä, jossa työaika on enintään 75 prosenttia alalla

sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta;

6) lomautuksella työnantajan suorittamaa lomautusta tuotannollisilla ja taloudellisilla syillä;

7) työssäoloehdolla sekä palkansaajan että yrittäjän ansiopäivärahan ja peruspäivärahan saamisen edellytyksenä olevaa työssäoloehdotusta;

8) korvauksettomalla määräajalla aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 ja 8 luvussa säädetyn menettelyn johdosta;

9) työssäolovelvoitteella työssä- tai koulutuksessaoloa, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun, työhaluttomuutta osoittavan menettelyn johdosta;

10) työnhakusuunnitelmalla julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista työtönnän työnhakijan työllistymisedellytysten selvittämiseksi ja niiden parantamiseksi laadittua suunnitelmaa; ja

11) yhdistelmätuella pitkään työtönnän olleen työllistymisen edistämiseksi tarkoitettua tukea, jossa työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle joko yksinään tai yhdistettynä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun työllistämistukseen.

Tätä lakia sovellettaessa virkasuhteessa tehtävä työ ja virkasuhteeseen liittyvä asia rinnastetaan työsuhteeseen ja työsopimusasiiaan.

6 §

Yrittäjä

Yrittäjäksi katsotaan tässä laissa henkilö, joka päätointaansa varten on yrittäjien eläkelain (468/1969) tai maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

Yrittäjäksi katsotaan myös yrityksen osanomistaja. Osanomistajana pidetään tätä lakia sovellettaessa henkilöä,

1) joka työskentelee johtavassa asemassa osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään on vähintään 15 prosenttia tai hänen perheenjäsenillään tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä

kanssa on vähintään 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräämisvalta; tai

2) joka työskentelee osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään tai hänen perheenjäsenillään tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa on vähintään puolet osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräämisvalta; tai

3) joka edellä 1 tai 2 kohdassa säädetyllä tavalla työskentelee muussa yrityksessä tai yhteisössä, jossa hänellä tai hänen perheenjäsenillään tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa katsotaan olevan mainituissa kohdissa sanottua vastaava määräämisvalta.

Omistusosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös välillinen toisten yritysten ja yhteisöjen kautta tapahtuva omistaminen, jos henkilö tai hänen perheenjäsenensä tai henkilö yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa väliyhteisöstä vähintään puolet tai heillä on vastaava määräämisvalta.

Henkilön katsotaan olevan johtavassa asemassa yrityksessä, jos hän on osakeyhtiön toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen tai jos hän osakeyhtiössä tai muussa yrityksessä tai yhteisössä on vastaavassa asemassa. Perheenjäseneksi katsotaan yrityksessä työskentelevän henkilön puoliso ja henkilö, joka on yrityksessä työskentelevälle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa ja asuu henkilön kanssa samassa taloudessa.

Yrityksessä työskentelemisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään 2 luvun 4—5 §:ssä.

7 §

Avoliitto ja puolisoiden asuminen erillään

Kun etuuden saamiseen tai sen määrään taikka muulla tavoin vaikuttaa se, onko henkilö avioliitossa, noudatetaan seuraavaa:

1) jos mies ja nainen, jotka eivät ole keskenään avioliitossa, elävät jatkuvasti avioliitossa eli yhteisessä taloudessa ja muutoinkin avioliitonomaisissa olosuhteissa, heihin sovelletaan, mitä laissa säädetään puolisoista; ja

2) jos aviopuolisot asuvat välien rikkoutumisen vuoksi jatkuvasti erillään eikä heillä

ole yhteistä taloutta, heihin ei sovelleta puolisoita koskevia säännöksiä.

8 §

Suomessa asuminen

Jos tätä lakia sovellettaessa on ensin ratkaistava, onko henkilö Suomessa asuva, asia ratkaistaan sen mukaan kuin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/1993) säädetään.

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue on, ellei erityisistä syistä muuta johdu, hänen asuinkuntansa sekä kunnat, joissa henkilön asuinkunnasta yleisesti käydään työssä tai joissa henkilön asuinkunnasta tavanomainen päivittäinen työssäkäynti on vastaavassa ajassa ja vastaavin kustannuksin mahdollista.

Työssäkäyntialueet määritellään työvoimatoimikuntien valmistelun pohjalta työministeriön asetuksella.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä vailla olevalla ja sitä hakevalla työttömällä työnhakijalla, joka on työmarkkinoiden käytettävissä niillä yleisesti sovellettavin ehdoin, ja jolle ei ole tarjolla työtä tai ei voida osoittaa koulutusta. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua ja jäljem-

pänä 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä. Työnhakijana pidetään työvoimahallinnon tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöä, joka on pitänyt työhakemuksensa työvoimatoimistossa voimassa siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään, ja joka on ilmoittanut työvoimatoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työhakemuksen ja mahdollisen työnhakusuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

2 §

Muu kuin työsuhteessa tehty työ

Työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti siltä ajalta, jona hän

1) palkatta osallistuu tavanomaiseen yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön;

2) palkatta osallistuu tavanomaiseen talokootyöhön; tai

3) osallistuu kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuun kuntouttavaan työtoimintaan.

Työnhakijalla, joka palkatta työskentelee yrityksessä tai sellaisissa tehtävissä, jotka yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoimintana, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

3 §

Työmarkkinoilla olon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla ulkomaanmatkan, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

Henkilön on kuitenkin katsottava olevan työmarkkinoilla sellaisen työvoimatoimistolle etukäteen ilmoittamansa, satunnaisen ja lyhyen ulkomaanmatkan ajan, jona hän on tavoitettavissa ja kykenee kohtuullisessa ja tavanomaisessa ajassa ottamaan vastaan työtä

tai koulutusta.

4 §

Yritystoiminta

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään. Yrityksenä pidetään myös maatalousyritystä.

Henkilön, joka aloittaa 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetun yritystoiminnan tai oman työn, katsotaan työllistyvän siinä päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Yritystoiminnan ja oman työn aloittamisajankohdasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yritystoiminta tai oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilön työssäolon perusteella tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

5 §

Yritystoiminnan päättymisen ja keskeytymisen

Päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään 4 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoiminta tai oma työ on todistettavasti lopetettu tai se on ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Yritystoiminta tai oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilö on vakiintuneesti työllistynyt muualla kuin kyseisessä yritystoiminnassa tai omassa työssä tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Yritystoiminnan tai oman työn päättymisestä tai keskeytymisestä ja siitä esitettävistä selvityksistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yritystoiminnan tai oman työn lopettamista tai neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä, jos

1) henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista;

2) henkilöä on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä; tai

3) yritystoimintaa luonnonolosuhteista johdun on pidettävä kausiluonteisena.

Henkilön päätoimisen työllistymisen katsotaan olleen satunnaista, jos hän on 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettu perheenjäsen, jolla itsellään ei ole ollut määräysvaltaa yrityksessä ja joka on työllistynyt yrityksessä tai omassa työssä yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan.

Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen ja on pysyvässä toimeksiantosuhteessa pääsääntöisesti yhteen toimeksiantajaan, jonka välittömän johdon ja valvonnan alainen hän on. Lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien ollut yhteensä enempää kuin yksi ulkopuolinen työntekijä kerrallaan palveluksessaan.

Kausiluonteisena pidetään yritystoimintaa, jota on keskimäärin mahdollista harjoittaa yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan vuodessa. Lisäksi edellytetään, ettei kausiluonteisesta yritystoiminnasta saatu tuloa turvaa eikä ole tarkoitettu turvaamaan ympäri- vuotista toimeentuloa.

6 §

Opiskelu

Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Rajoitus koskee myös päätoimisen opiskelun lomajaksoja.

Päätoimisina pidetään

1) opintoja, joiden tavoitteena on alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen;

2) lukio-opintoja, kun niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia; sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi; ja

3) ammatillisia ja muita opintoja, kun opintojen opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti, tai jollei opinto-

jen laajuutta ole määritelty opintoviikkoina, opetusohjelman mukainen laajuus keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Henkilön aloittamaa muuta kuin edellä tarkoitettua opiskelua pidetään päätoimisena opiskeluna, jos opintojen vaatima työmäärä, ottaen huomioon opintojen opetussuunnitelman mukainen laajuus, opiskelun sitovuus, henkilön aikaisempi työssäolo ja aiemmin hankkima koulutus, on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin.

7 §

Päätoimisen opiskelun päätyminen ja keskeytyminen

Päätoimisesti opiskelleen henkilön opiskelua pidetään päätoimisena siihen saakka, kun hän on todisteellisesti päättänyt opintonsa. Lukion tai perusopetuksen koko oppimäärää suorittavaa pidetään aina päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen saakka.

Työnhakijaa ei pidetä päätoimisena opiskelijana, jos opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella on ilmeistä, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Yliopisto-opiskelijaa, joka on keskeyttänyt opintonsa vähintään vuoden ajaksi, ei keskeytysaikana pidetä päätoimisena opiskelijana.

8 §

Työmarkkinoiden käytettävissä olo

Työnhakijalla, joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Työnhakija ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai estävät osallistumisen tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen. Työnhakijalle on työtä tai koulutusta tarjottaessa varattava kohtuullinen aika lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen.

Työnhakija ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän on edellä tarkoitettujen rajoitusten vuoksi eronnut työstä tai koulutuksesta.

Työnhakijan on katsottava olevan jälleen työmarkkinoiden käytettävissä, kun hän työstä tai koulutuksesta kieltäytymisen tai eroamisen jälkeen on työssäolollaan tai muulla luotettavalla tavalla osoittanut poistaneensa edellä tarkoitettut rajoitukset.

9 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 90 päivän ajalta työsuhteen päättymisestä lukien. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merimieslain 39 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merimieslain 49 §:n perusteella, on todisteellisesti riittänyt irtisanomisen irtisanomisajan kuluessa tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsopimusasiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riitautusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana.

10 §

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa (purkamisperuste) tarkoitetuissa tapauksissa.

Jos henkilö on ottanut vastaan sellaista työtä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana, hänellä on pätevä syy erota sanotusta työstä sinä aikana, jona hänellä olisi ollut 13 §:n nojalla oikeus menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen kieltäytyä ottamasta vastaan sanottua työtä.

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä 4 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun sovitellun työttömyysetuuden enimmäisajan täytyttyä.

Henkilöllä on oikeus erota työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin edellä 1—3 momentissa tarkoitettusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

11 §

Työmarkkinoilta poissaolo

Työnhakijalla, joka on ollut välittömästi työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa, eikä voi esittää pätevää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Työnhakijan katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut työvoimapoliittisessa toimenpiteessä tai ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa.

Henkilöllä on pätevä syy olla poissa työmarkkinoilta sairauden, laitoshoidon, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, opintojen, lapsen syntymän, alle kouluikäisen lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

12 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työstä kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työvoimaviranomaisen osoittamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua työtä,

1) jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana;

2) josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava tavanomainen ja kohtuullinen palkka; ja

3) joka on lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta.

Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Jos työnhakija on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

13 §

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitoinen henkilö voi menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Ammattitaitoisena pidetään henkilöä, jolla on joko ammatillinen koulutus sekä siihen liittyvä vähintään vuoden työkokemus tai vastaavasti on saavuttanut ammattitaidon vähintään kahden vuoden työkokemuksella kyseisellä ammattialalla.

Jos työnhakija edellä tarkoitetun kolmen kuukauden aikana tekee työsopimuksen ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivasta työstä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluessa työsopimuksen tekemisestä, hänellä on pätevä syy tänä aikana kieltäytyä sellaisesta työstä, joka olisi esteenä työsopimuksessa tarkoitetun työn vastaanottamiselle.

Ammattitaitosuoja voidaan poistaa, jos työnhakijan työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä. Työvoimatoimiston on kerrottava ammattitaitosuojan poistamisesta työnhakijalle. Jos työnhakija ei tällöin ota vastaan ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivaa työtä muualta eikä myöskään muuta työtä työssäkäyntialueeltaan, katsotaan hänen kieltäytyneen työstä 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

14 §

Alueellinen liikkuvuus

Perheetön työnhakija ei voi menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen kieltäytyä työs-

säkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaikatyöstä, jos uudella paikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama koskee perheellistä työnhakijaa, jos uudella paikkakunnalla on työttömälle ja hänen perheelleen saatavissa sopiva asunto kohtuullisin ehdoin. Sopivan asunnon kohtuullisista ehdoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Edellytyksenä 1 momentin soveltamiselle on, että työvoimatoimisto on selvittänyt työtarjouksilla tai muulla luotettavalla tavalla, ettei työpaikkaan ilmeisesti ole sopivaa työvoimaa saatavissa siltä työssäkäyntialueelta, jolla avoin työpaikka sijaitsee.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä otamasta vastaan työtä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, jos työn vastaanottamista hänen kielitaitonsa huomioon ottaen on pidettävä kohtuuttomana.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä painavasta henkilökohtaisesta syystä. Painavana henkilökohtaisena syynä pidetään puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä otamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja hänelle maksetaan tältä ajalta työttömyyspäivärahaa Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

15 §

Muu pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua osa-aikatyötä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava soviteltu työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työt-

tömyysetuus.

Työnhakija voi kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin edellä 1 momentissa tai 13—14 §:ssä tarkoitettusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

16 §

Koulutuksesta kieltäytyminen ja eroaminen

Työnhakijalla, joka ilman 17 §:ssä tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa pätevää syytä kieltäytyy työvoimaviranomaisen osoittamasta hänelle soveltuvasta koulutuksesta, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimentulo on kohtuullisesti turvattu, tai joka aloitettuaan tällaisen koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Jos työnhakija omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei tule valituk-
si koulutukseen, hänen katsotaan kieltäytyneen siitä.

Työnhakijan ja hänen huollettaviensa toimentulo on kohtuullisesti turvattu, jos hänellä on oikeus julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettun koulutustuen tai tämän lain 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettun työmarkkinatuen sekä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lassa tarkoitettun ylläpitokorvauksen tasoihin etuuksiin.

Työttömyyspäivärahaan oikeutetun alle 20-vuotiaan ammatillista koulutusta vailla olevan osalta 1 ja 2 momentin mukaisena koulutuksena pidetään myös ammatillista koulutusta, johon voidaan myöntää opintotukea.

17 §

Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä tai erota koulutuksesta, jos se ei ole tai kyseisen ammattialan työ ei olisi hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa. Työnhakijalla on pätevä syy erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työt-

tömyysetuuteen, jos koulutuksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä koulutuksesta, jos koulutusajaksi ei ole saatavissa kohtuullisin ehdoin asuntoa, tai jos koulutukseen osallistuminen hänen huoltovollisuutensa tai läheisen henkilön huoltamisen johdosta olisi ilmeisen kohtuutonta.

Mitä 14 §:n 5 momentissa säädetään työstä kieltäytymisestä, sovelletaan kieltäytymiseen ulkomailla järjestettävästä koulutuksesta.

18 §

Työnhakusuunnitelmasta tai työvoimapoliittisesta toimenpiteestä kieltäytyminen

Työnhakijalla, joka kieltäytyy osallistumasta työnhakusuunnitelman laatimiseen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

Työnhakijalla, joka ilman 4 momentissa tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa pätevää syytä kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamasta työnhakusuunnitelmaan sisältyvästä työkokeilusta, työelämävalmennuksesta taikka muusta niihin rinnastettavasta kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistä edistävästä toimenpiteestä, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

Mitä 2 momentissa säädetään sovelletaan työttömyyspäivärahan saajaan vain, jos kieltäytyminen on toistuvaa.

Työnhakijalla on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta.

19 §

Työvoimapoliittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Työnhakijalla, joka ilman 2 momentissa tarkoitettua tai niihin rinnastettavaa pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään työkokeilun, työelämävalmennuksen tai muun niihin rinnastettavan kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä

edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeytymisestä lukien.

Työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää työelämävalmennus tai työkokeilu menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen:

1) kun hän on ollut saman työelämävalmennuksen tai työkokeilun järjestäjän tehtävissä yhteensä kuusi kuukautta; tai

2) jos työelämävalmennuksen tai työkokeilun järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta tai laiminlyö noudattaa toimenpiteestä tehdyn sopimuksen ehtoja.

20 §

Työnhakusuunnitelman toteuttaminen

Työnhakijalla, joka oltuaan yhdenjaksoisesti vähintään viisi kuukautta työttömänä työnhakijana ilman pätevää syytä olennaisesti laiminlyö toteuttaa yksilöityä työnhakusuunnitelmaansa, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijalla on pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää toimenpidettä 12—18 §:n nojalla.

21 §

Toistuva kieltäytyminen

Jos työnhakija toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 12 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 16 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta menettelystä muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä taikka osallistua koulutukseen tai työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen kuin hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai ollut koulutuksessa vähintään kolme kuukautta (työssäolovelvoite).

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

1 §

Ikä

Työttömyysetuutta ei myönnetä työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta. Työttömyysetuus myönnetään enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona työnhakija täyttää 65 vuotta.

2 §

Etuuspäivien määrä viikossa

Työttömyysetuuspäivien ja työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikkona saa olla yhteensä enintään viisi. Etuuspäivinä pidetään myös niitä päiviä, joilta henkilö saa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista koulutustukea tai joilta henkilön oikeus työttömyysetuuteen on evätty työvoimapolitiisella perusteella taikka hänelle maksetun etuuden jaksottamisen vuoksi.

3 §

Työkyvyttömyys

Työkyvyttömällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkin muun lain nojalla. Työkyvyttömänä pidetään myös henkilöä, joka on todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömäksi, vaikka etuutta ei ole hänelle myönnetty.

Työnhakijalla, joka saa työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella tai työkyvyttömyyden perusteella eläkettä vain toisen valtion lainsäädännön mukaan, on oikeus työttömyysetuuteen edellyttäen, että hän muutoin täyttää tässä laissa työttömyysetuuden saamiselle asetetut edel-

lytykset.

Työnhakijalla, joka on saanut enimmäisajan sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ja jonka edelleen on katsottu olevan terveydellisistä syistä kykenemätön työhönsä, on oikeus työttömyysetuuteen, jos hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on vireillä tai hylätty. Jos työnhakija on työ- tai virkasuhteessa edellytetään lisäksi, ettei hänen työnantajallaan ole tarjota hänelle hänen työkykynsä mukaista työtä.

Työkyvyttömäksi tulleella työttömyysetuuden saajalla, joka ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen (omavastuu) vuoksi päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa, on työkyvyttömyydestään huolimatta ja sen estämättä, mitä 2 luvussa säädetään työnhakijana olosta, oikeus työttömyysetuuteen.

4 §

Estävät sosiaalietuudet

Samalta ajalta voidaan maksaa vain yhtä tämän lain mukaista työttömyysetuutta.

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta työnhakijalla,

1) joka saa kansaneläkelain tai työeläkeläiden mukaista varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä taikka täyteen eläkkeeseen oikeuttavien palvelusvuosien perusteella vanhuuseläkettä;

2) joka saa työttömyyseläkettä;

3) jolla on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka jolle on myönnetty lomaa raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi taikka joka saa erityishoitorahaa;

4) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä taikka maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;

5) joka saa kuntoutusrahalain (611/1991) tai työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta ta-

paturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/1948) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) siltä ajalta, jolta hän saa julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain mukaista koulutustukea.

5 §

Työ- tai virkasuhteesta johtuvat rajoitukset

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta työnhakijalla

1) siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada työnantajalta lain tai työ- tai virkaehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta;

2) siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada kokoaikatyöstä ansaittua vuosiloma-ajan palkkaa; ja

3) sellaisen vapaan ajalta, joka perustuu lain tai työ- tai virkaehtosopimuksen mukaiseen muuhun kuin lomautukseen tai osa-aikaistamiseen perustuvaan työajan lyhentämiseen.

6 §

Muut rajoitukset

Työnantajalta saatu taloudellinen etuus, joka perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen, työsuhteen päättymiseen liittyvään sopimukseen tai muuhun vastaavaan järjestykseen, estää työttömyysetuuden myöntämisen ajalta, jolle etuus jaksotetaan työsuhteen päättymisestä lukien henkilön viimeisimmästä työsuhteesta saaman palkan perusteella. Etuutena ei oteta huomioon työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta.

Yli kahden viikon pituisen kokoaikaisen työsuhteen päättyessä lain tai työ- tai virkaehtosopimuksen mukaan maksettava lomakorvaus estää työttömyysetuuden myöntämisen ajalta, jolle etuus jaksotetaan työsuhteen päättymisestä lukien henkilön viimeisimmästä työsuhteesta saaman palkan perusteella. Jos lomakorvaus on maksettu työsuhteen päättymisen jälkeen, jaksotus voidaan tehdä lomakorvauksen maksamisajankohdasta lukien.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu jakso-
tus tehdään jakamalla taloudellinen etuus tai
lomakorvaus viimeisimmän työsuhteen päi-
vähäpalkalla. Palkka määritetään soveltuvin
osin kuten ansiopäivärahan perusteena oleva
palkka, mutta tuloista ei tehdä työntekijän
eläkemaksusta ja palkansaajan työttömyys-
vakuutusmaksusta johtuvaa vähennystä. Jak-
sotusta varten 1 ja 2 momentissa tarkoitettut
etuudet lasketaan tarvittaessa yhteen.

7 §

Yritysomaisuuden myyntivoiton vaikutus

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta ajalta,
jolle yrittäjän yritysomaisuuden myyntivoit-
to, joka liittyy yritystoiminnan lopettamiseen,
jaksotetaan ansiopäivärahassa hänen työtulo-
lonsa ja peruspäivärahassa ja työmarkkinatu-
essa vähintään peruspäivärahan määrän pe-
rusteella. Käyttömaisuudesta tai muusta pit-
käaikaisista sijoituksista saatua myyntivoit-
toa pidetään yrityksen lopettamiseen liittyvä-
nä myös silloin, kun se on saatu kuuden kuu-
kauden aikana ennen yrityksen lopettamista.

Yritysomaisuuden myyntivoitto jaksotetaan
enintään 24 kuukauden ajalle. Myyntivoittoa
ei kuitenkaan jaksoteta, jos yritystoiminta on
kestänyt enintään 18 kuukautta tai jos yrityk-
sen viimeisen tilikauden taseen loppusumma
vähennettynä yritystoiminnan veloilla on
enintään 10 000 euroa. Taseen puuttuessa
käytetään omaisuusluetteloa.

Myyntivoiton laskemisesta, myyntivoitto-
laskelmasta, jaksotuksesta ja jaksotuksessa
käytettävästä työtulosta säädetään tarkemmin
valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Työriidan vaikutus työttömyysetuuden suorittamiseen.

Työriidan aikana työttömyysetuutta ei saa
suorittaa työnhakijalle:

- 1) joka välittömästi lakon tai työsulun joh-
dosta on joutunut työttömäksi; tai
- 2) joka välillisesti lakon tai työsulun joh-
dosta on joutunut työttömäksi, jos työriidan

tarkoituksena on aikaansaada muutoksia
myös hänen työ- ja palkkasuhteisiinsa.

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

1 §

Oikeus sovitteluun työttömyysetuuteen

Sovitteluun työttömyysetuuteen on oikeus
tämän lain 1—3 luvussa säädetyn edellytyk-
sin työnhakijalla:

1) joka tekee osa-aikaista työtä, ei kuiten-
kaan, jos osa-aikaisuus perustuu työntekijän
aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämi-
seen;

2) jonka päivittäistä tai viikoittaista työ-
aikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta tai
jonka työnteko on estynyt toisten työnteki-
joiden työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei
ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa
tai työoloihinsa;

3) joka on vastaanottanut enintään kaksi
viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä; tai

4) jolla on tuloa 1 luvun 6 §:n mukaisesta
yritystoiminnasta tai omasta työstä.

2 §

Sovittelujakso

Sovitelu työttömyysetuus määräytyy sovittelu-
telujakson työtulon perusteella.

Työstä saatu tulo otetaan sovittelussa huo-
mioon, vaikka henkilö ei ole ollut työnhaki-
jana siten kuin 2 luvun 1 §:ssä säädetään.

Sovittelujaksone pidetään, ellei 4 momen-
tin säännöksistä muuta johdu, henkilön pal-
kanmaksujaksosta riippuen kuukautta tai nel-
jän peräkkäisen kalenteriviikon jaksoa.

Jos sovittelujaksoon sisältyisi sellaisia
ajanjaksoja, jotka eivät oikeuta työttömyys-
etuuteen tai sovitteluun työttömyysetuuteen,
sovittelujaksoa lyhennetään muissa kuin 2
momentin tarkoittamissa tapauksissa tätä
ajanjaksoa vastaavasti. Sovittelujakso voi-
daan yli neljä viikkoa kestävästä osa-aikatyön
alkaessa määrätä siten, että sovittelujaksot
vastaavat osa-aikatyön palkanmaksujaksoja.

3 §

Rajoitukset

Työnhakijalla ei ole oikeutta soviteltuun työttömyysetuuteen, jos hänen työaikansa 1 §:n 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kalenteriviikon tarkastelujakson aikana ja 1 §:n 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sovittelujakson aikana ylittää 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Jos alalla ei ole työehtosopimusta vertailu tehdään työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan.

Työnhakijalla ei ole oikeutta soviteltuun työttömyysetuuteen, jos hänen työsopimuksen mukainen säännöllinen työaikansa tai jaksotyössä kuukausipalkan perusteena oleva keskimääräinen työaika ylittää 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta tasoittumisjakson aikana.

4 §

Sovittelussa huomioon otettava tulo

Sovittelussa tulona otetaan huomioon palkka tai muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on saatu korvauksena työstä. Jos yritystoiminnan sovittelujakson tulot eivät ole luotettavasti osoitettavissa, ne voidaan arvioida verustietojen perusteella.

Määrätessä soviteltua työttömyysetuutta 2 §:n 4 momentin mukaisen sovittelujakson perusteella sovittelujakson tulo on muutettava laskennalliseksi tuloksi kertomalla päiväpalkka luvulla 21,5. Päiväpalkka saadaan jakamalla työstä saatu tulo sovittelujaksoon sisältyvien laskennallisten työpäivien lukumäärällä.

Työttömyysetuuden sovittelussa huomioon otettavasta tulosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Etuuden määrä

Soviteltu työttömyysetuus lasketaan siten, että etuus ja 50 prosenttia saadusta tulosta

voivat sovittelujakson aikana yhteensä nousta määrään, joka etuutena muutoin olisi voitu maksaa.

Sovittelun ansiopäivärahan määrä lasketaan siten, että se mahdollisine lapsikorotuksineen ja tulo sovittelujakson aikana yhteensä ovat enintään 90 prosenttia ansiopäivärahan perusteena olevasta palkasta, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada peruspäivärahana.

Soviteltu ansiopäiväraha mahdollisine lapsikorotuksineen voi olla yhdessä työtulon kanssa enintään päivärahan perusteena olevan palkan suuruinen siltä osin kuin henkilöllä on oikeus sovittelujaksolta 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun korotettuun ansio-osaan.

6 §

Enimmäisaika

Soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Soviteltua työttömyysetuutta voidaan sanotun enimmäisajan jälkeenkin maksaa 1 §:n 3 kohdan perusteella.

Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä tai on enimmäisajan tultua täyteen työskennellyt 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon edellyttämän määrän.

Laskettaessa 6 luvun 7 §:n mukaisia enimmäisaikoja otetaan soviteltuna työttömyyspäivärahana maksettu määrä huomioon muunnettuna täysiksi työttömyyspäiväpäiviksi.

7 §

Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyysetuuteen

Jos henkilö saa muuta kuin 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai saa työkyvyttömyyseläkettä toisen valtion lainsäädännön mukaan taikka kansaneläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella, hänen täysimääräisestä työttömyysetuudestaan vähennetään sosiaalietuus. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkkeitä ja sosiaa-

lietuksia oteta huomioon (etuoikeutetut tulot):

- 1) perhe-eläkkeet;
- 2) kansaneläkelain mukainen hoitotuki;
- 3) tapaturmavakuutuslain mukainen haittараha;
- 4) sotilasvammalain mukainen elinkorko ja täydennyskorko;
- 5) vammaistukilain (124/1988) mukainen vammaistuki;
- 6) eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) mukainen asumistuki;
- 7) asumistukilain (408/1975) mukainen asumistuki;
- 8) lapsilisälain (796/1992) mukainen lapsilisä;
- 9) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki;
- 10) sotilasavustuslain (781/1993) mukainen sotilasavustus; sekä
- 11) tapaturmavakuutuslain (608/1948) ja sotilasvammalain mukaiset erityisten kustannusten korvaukset

Työttömyysetuudesta ei vähennetä 1 momentissa mainittua vastaavaa toisen valtion lainsäädännön mukaan maksettavaa eläkettä tai etuutta.

Jos henkilö saa työnantajan järjestämää työntekijäin eläkelain vähimmäisehtoja parempaa lisäeläkettä, työttömyysetuudesta vähennetään eläkkeen määrä.

Muutettaessa 1 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päivätuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

8 §

Lasten kotihoidon tuen vaikutus työttömyysetuuteen

Työttömyysetuudesta vähennetään työnhakijan tai hänen puolisonsa saama lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukainen lasten kotihoidon tuki. Puolison saamaa kotihoidon tukea ei vähennetä, jos puoliso itse hoitaa lasta eikä hänellä tämän vuoksi olisi oikeutta työttömyysetuuteen. Jos molemmat puoliset ovat työttömänä saaden työttömyysetuutta, vähennys tehdään kotihoidon tukea saavan puolison työttömyysetuudesta.

II OSA

Työttömyyspäiväraha

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

1 §

Työttömyyspäivärahaetuudet

Työttömyyspäiväraha myönnetään joko ansiopäivärahana tai peruspäivärahana.

2 §

Palkansaajan oikeus työttömyyspäivärahaan

Ansiopäivärahaan on oikeus palkansaajakassan jäsenellä (vakuutettu), joka on ollut vakuutettuna vähintään 10 edellistä kuukautta ja vakuutettuna ollessaan on täyttänyt työssäoloehdon.

Peruspäivärahaan on oikeus työnhakijalla, joka täyttää työssäoloehdon.

3 §

Palkansaajan työssäoloehto

Palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 43 kalenteriviikkoa 4 §:ssä tarkoitettussa työssä.

Tämän lain mukaista ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa aikaisemmin saaneen palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun hän on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 34 kalenteriviikkoa 4 §:ssä tarkoitettussa työssä.

Jos henkilö sairauden, laitoshoidon, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä 1 tai 2 momentissa mainittua tarkastelujaksoa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta. Henkilön ollessa työssä,

jonka palkkauskustannuksiin on myönnetty yhdistelmätukea, tarkastelujaksoa pidennetään ajalla, jolta työtä ei 4 §:n 4 momentin rajoituksen vuoksi lueta työssäoloへtoon.

Jos työttömyyskassan jäsen on työskennellyt yrittäjänä yli 18 kuukautta, ei hänelle myönnetä palkansaajan työttömyyspäivärahaa ennen kuin hän on yritystoiminnan jälkeen täyttänyt 1 tai 2 momentissa tarkoitetun työssäoloehdon. Tällöin työssäoloehdon tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö yritystoiminnan jälkeen on mennyt työhön.

4 §

Palkansaajan työssäoloへtoon luettava työ

Palkansaajan työssäoloへtoon luetaan kalenteriviikot, joina henkilö on ollut vakuutuksenalaisessa työaika ja palkkaa koskevat edellytykset täyttävässä työssä. Kukin kalenteriviikko luetaan työssäoloへtoon vain keran.

Työaika koskevat edellytykset täyttyvät, kun henkilön työaika yhdessä tai useammassa työssä on yhteensä vähintään 18 tuntia tai kun jaksotyössä työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana keskimäärin yhteensä vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa. Työssäoloへtoon luetaan sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin kalenteriviikolle, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää ennen työssäoloehdon täyttymistä.

Palkkaa koskevat edellytykset täyttyvät, kun palkka on työehtosopimuksen mukainen. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, kokoajan työn palkan on vastattava vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa.

Työssäoloへtoon luetaan puolet niiden kalenteriviikkojen lukumäärästä, joina tehdyn työn palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut yhdistelmätukea.

Viikoittaisesta työaikaedellytyksestä voidaan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetyillä edellytyksillä poiketa

- 1) opettajien;
- 2) kotityöntekijöiden;
- 3) urheilijoiden;
- 4) taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaisissa

(662/1985) tarkoitettujen luovaa tai esityksellistä työtä tekevien henkilöiden; ja

5) muiden vastaavien työaikajärjestelyiltään epätavallisilla työaloilla työskentelevien osalta.

5 §

Palkansaajalle hyväksi luettavat vakuutuskaudet

Jos palkansaajakassan jäsen kassasta erottuaan kuukauden kuluessa liittyy toiseen palkansaajakassaan, hänen hyväkseen luetaan hänen työssäoloaikansa ja vakuutettuna oloaikansa edellisessä kassassa.

Jos yrittäjäkassan jäsen kuukauden kuluessa palkansaajaksi ryhtymisestä ja yrittäjäkassasta eroamisesta liittyy palkansaajakassaan, hänen hyväkseen luetaan ansiopäivärahan työssäoloehdossa enintään 11 viikkoa työskentelyaika ja vakuutettuna oloaika yrittäjäkassassa.

6 §

Yrittäjän oikeus työttömyyspäivärahaan

Ansiopäivärahaan on oikeus työttömyyskassan jäsenellä, joka on ollut vakuutettuna vähintään 24 edellistä kuukautta ja vakuutettuna ollessaan on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon.

Peruspäivärahaan on oikeus yrittäjällä, joka on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon.

7 §

Yrittäjän työssäoloへto

Yrittäjän työssäoloへto täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso) on työskennellyt yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen työtulosta sekä työntekijäin eläkelain mukaisesta työansioista, joka osoittaa, että yritystoiminta on laajuudeltaan olennaista.

Jos henkilö sairauden, laitoshoidon, ase-

velvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä 1 momentissa mainittua tarkastelujaksoa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta.

8 §

Yrittäjälle hyväksi luettavat vakuutuskaudet

Jos yrittäjäkassan jäsen kassasta erottuaan kuukauden kuluessa liittyy toiseen yrittäjäkassaan, jäsenen hyväksi luetaan hänen työssäoloaikansa ja vakuutettuna oloaikansa edellisessä yrittäjäkassassa.

Ansiopäivärahassa yrittäjän työssäoloehdoton luetaan enintään kuusi kuukautta palkansaajakassan jäsenenä hankittua työssäoloaikaa ja vakuutettuna oloaikaa, jos palkansaajakassan jäsen kuukauden kuluessa yrittäjäksi ryhtymisestä ja palkansaajakassasta eroamisesta liittyy yrittäjäkassaan.

Peruspäivärahassa yrittäjän työssäoloehdoton luetaan lähinnä 24 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdoton luettava työ.

9 §

Toisessa valtiossa täytyneet vakuutus- ja työskentelykaudet

Jos Suomen tekemän sosiaaliturvasopimuksen määräysten tai Euroopan unionin neuvoston sosiaaliturvan yhteensovittamisesta annetun asetuksen säännösten mukaan muussa valtiossa täytyneet vakuutus- tai työskentelykaudet on luettava työssäoloehdoton, edellytyksenä niiden huomioon ottamiselle on, että henkilö on työskennellyt Suomessa välittömästi ennen työttömyyttä vähintään neljä viikkoa.

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Jos palkansaajakassan jäsen on ollut poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä

yli kuusi kuukautta, hänelle ei myönnetä palkansaajan ansiopäivärahaa ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua työssäoloehdoton. Tällöin työssäoloehdoton tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on poissaolon jälkeen mennyt työhön.

Jos yrittäjäkassan jäsen on ollut poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli vuoden, hänelle ei myönnetä yrittäjän ansiopäivärahaa ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdoton. Tällöin 48 kuukauden tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on poissaolon jälkeen aloittanut yritystoiminnan.

Jos henkilö, joka ei ole työttömyyskassan jäsen, on ollut poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta, hänelle ei myönnetä peruspäivärahaa ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen työssäoloehdoton. Tällöin työssäoloehdoton tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on poissaolon jälkeen mennyt työhön.

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehdoton luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut työvoimapolitiisessa toimenpiteessä tai ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa Euroopan unionin neuvoston sosiaaliturvan yhteensovittamisesta annetun asetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä kun hän lähti maasta palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta kun hän on ollut työssä tai 2 luvun 16 §:n mukaisessa koulutuksessa neljä viikkoa.

12 §

Merialalla työskentelevän oikeus ansiopäivärahan (lisävakuutus)

Suomessa asuvalla työntekijällä, joka tekee merimieslaisia tarkoitettua työtä ulkomaisessa ulkomaanliikenteeseen käytettävässä kauppaluksessa, on oikeus ansiopäivärahan tämän lain palkansaajaa koskevien säännösten mukaisesti, jos työttömyyskassa, jonka jäsen hän on, on sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamin ehdoin ja perustein järjestänyt lisävakuutuksen. Lisävakuutuksen rahoitukseen sovelletaan työttömyysetuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 2 luvun valtiosuutta koskevia säännöksiä. Muilta osin lisävakuutuksen rahoituksesta vastaa asianomainen työttömyyskassa.

Sen estämättä, mitä 6 luvun 1—6 §:ssä säädetään, sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus vahvistaa edellä 1 momentissa tarkoitettuna lisävakuutuksena maksettavan etuuden suuruus ja määräytymisperusteet. Täysi määrä ei kuitenkaan saa olla suurempi, mitä laissa säädetään ansiopäivärahan suuruudesta.

13 §

Ostavastuu-aika

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä seitsemää täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu-aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

Omavastuupäiviksi ei voida lukea niitä päiviä, joina henkilö ei täytä päivärahan saamiselle 2 luvussa säädettyjä edellytyksiä tai joilta henkilöllä ei ole oikeutta päivärahan 3 luvussa tarkoitettujen rajoitusten vuoksi taikka oikeutta soviteltuun päivärahan 4 luvun 3 §:ssä säädettyjen työaika-rajojen ylittymisen vuoksi. Omavastuu-aikaan luetaan kuitenkin 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettu sairausvakuutuksen päivärahan ja kuntoutusrahan omavastuu-aika.

Henkilöllä on 1 ja 2 momentista huolimatta oikeus työttömyyspäivärahan, jos työntöön estymisen syynä on toisten työntekijöiden työtaistelutoimenpide, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa ja jos hän muutoin täyttää työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

1 §

Työttömyyspäivärahan määrä

Peruspäiväraha on 22,22 euroa päivältä.

Ansiopäiväraha muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Korotettua ansio-osaa maksetaan, jos 3 §:n edellytykset täyttyvät.

Työttömyyspäivärahan määrä lasketaan ottaen huomioon, mitä 4 luvussa säädetään.

2 §

Ansiopäivärahan ansio-osa ja korotettu ansio-osa

Ansio-osa on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansiopäiväraha lapsikorotuksineen on enintään 90 prosenttia ansiopäivärahan perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

Ansiopäivärahan korotettu ansio-osa on 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 32,5 prosenttia. Ansiopäiväraha lapsikorotuksineen on tällöin enintään yhtä suuri kuin ansiopäivärahan perusteena oleva päiväpalkka, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

Muunnettaessa kuukautta kohti laskettua

palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää.

3 §

Korotetun ansio-osan edellytykset

Ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa maksetaan työhakijalle, joka

1) on menettänyt työnsä työsopimuslain 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuista taloudellisista ja tuotannollisista syistä, vastaavista syistä merimieslain mukaan tai julkisen yhteisön toiminnasta johtuvista vastaavista syistä;

2) on ennen työn menettämistä ollut palkansaajakassan jäsen vähintään viisi vuotta; ja

3) on ennen työn menettämistä hankkinut 11 §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa vähintään 20 vuotta.

Henkilön katsotaan menettäneen työnsä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla tuotannollisista tai taloudellisista syistä myös, jos hän on irtisanonut työsopimuksensa työsopimuslain 5 luvun 7 §:n mukaisesti lomautuksen kestänyttä yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää.

Korotettua ansio-osaa maksetaan yhteensä enintään 130 päivältä. Jos irtisanomisperuste on riitautettu, ansiopäivärahaa ei myönnetä tai makseta korotettuna ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua.

4 §

Palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka

Palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka lasketaan henkilön vakiintuneen palkan pohjalta työttömyyttä välittömästi edeltäneeltä ajanjaksolta, jona henkilö on täyttänyt palkansaajan työssäoloehdon. Jos työ tai siitä saatava palkkatulo on ollut kausiluonteista tai epäsäännöllistä, ansioon suhteutettu päiväraha lasketaan vuositulosta.

Päivärahan perusteena olevana palkkana otetaan huomioon palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu korvauksena työstä.

Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä tai osa-aikaeläkettä saavan tai saaneen henkilön ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määräytyy eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti. Mitä edellä säädetään, koskee henkilöä, joka on ollut vuorotteluvapaakoikeilusta annetun lain (1663/1995) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla vuorotteluvapaalla tai saanut julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettua osa-aikalisää tai ollut osittaisella hoitovapaalla.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin vakiintuneesta palkkatulosta ja siinä huomioon otettavista tuloista, tulojen selvittämisestä palkkatodistuksella tai verotustiedoin sekä vuositulon määrittämisestä.

5 §

Yrittäjän ansiopäivärahan työtulo

Yrittäjän ansiopäiväraha määrätään sen työtulon perusteella, jonka mukaan yrittäjä on vakuuttanut itsensä yrittäjäkassassa yhteensä enintään 24 kuukauden ajan ennen työttömyyttä. Ansiopäivärahan perusteena olevaa työtuloa ei kuitenkaan saa määrätä suuremmaksi kuin henkilön yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistettu työtulo mainittuna aikana tai työntekijäin eläkelain mukainen palkka keskimäärin mainittuna aikana on ollut. Jos työtuloa on edellä mainittuna aikana muutettu, päivärahan suuruuden perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Tällöin työtulon 20 prosenttia suurempaa korotusta ei oteta huomioon.

Yrittäjän ansiopäivärahan ansio-osaa määrittäessä työtulosta on voimassa, mitä 2 §:n 1 ja 3 momentissa päiväpalkasta säädetään.

Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä tai osa-aikaeläkettä saavan tai saaneen yrittäjän ansiopäivärahan perusteena oleva työtulo määräytyy eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin yrittäjän ansiopäivärahan perusteena olevan työtulon määrittämisestä.

6 §

Lapsikorotus

Työttömyyspäivärahan saajalle, jolla on huollettavanaan 18 vuotta nuorempi lapsi, maksetaan päiväraha korotettuna lapsikorotuksella, jonka suuruus yhdestä lapsesta on 4,21 euroa, kahdesta lapsesta yhteensä 6,18 euroa ja kolmesta tai useammasta lapsesta yhteensä 7,97 euroa.

7 §

Päivärahakauden enimmäisaika

Peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksetaan yhteensä enintään 500 työttömyyspäivältä. Enimmäisaikaan luetaan myös 10 luvun mukaiset koulutuspäivärahapäivät. Enimmäisaikaan luetaan myös sellaiset työttömyyspäivät, joilta henkilölle on maksettu työttömyysetuutta sellaisessa valtiossa, jonka kanssa Suomella on työttömyysturvaa koskeva sopimus.

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta

Kun palkansaaja on työttömyyspäivärahoikeuden alkamisen jälkeen täyttänyt 5 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun työssäoloehdon, edellä tarkoitetun enimmäisajan laskeaminen aloitetaan alusta ja ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määrätään uudelleen. Samoin menetellään, jos yrittäjä on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon yhdenjaksoisesti.

Uusien tulotietojen perusteella määräytyvä palkansaajan ansiopäiväraha on vähintään peruspäivärahan suuruinen ja, jos palkansaaja on täyttänyt työssäoloehdon ennen enimmäisajan täyttymistä, vähintään 80 prosenttia palkansaajalle aikaisemmin maksetusta ansiopäivärahasta. Vertailu tehdään täysimääräiseen 2 §:n 1 momentin mukaisesti määräytyvään päivärahaan. Vertailuviin päivärahoihin ei lueta lapsikorotuksia.

9 §

Lisäpäiväoikeus

Ennen vuotta 1950 syntyneelle työnhakijalle, joka on täyttänyt 57 vuotta ennen 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan päättymistä, voidaan enimmäisajan estämättä maksaa palkansaajan ansiopäivärahaa ja peruspäivärahaa sen kalenterikuukauden loppuun saakka, jona hän täyttää 60 vuotta. Ennen vuotta 1950 syntyneelle henkilölle, joka on täyttänyt 60 vuotta ennen 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan täyttymistä, päivärahaa maksetaan kuitenkin sen kalenterikuukauden loppuun, jona 500 päivän enimmäisaika täyttyy.

Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työnhakijalle voidaan 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan estämättä maksaa palkansaajan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa sen kalenterikuukauden loppuun saakka, jona työnhakija täyttää 65 vuotta, jos hän

- 1) on täyttänyt 59 vuotta ennen enimmäisajan päättymistä; ja
- 2) on enimmäisajan täytyessä ollut 11 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla työssä vähintään 5 vuotta viimeisen 15 vuoden aikana.

10 §

Ansiopäivärahan korotettu määrä lisäpäiviltä

Ansiopäivärahan ansio-osa 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuilta lisäpäiviltä on 90-kertaisen perusosan ylittävän päiväpalkan osalta 32,5 prosenttia, jos työnhakijalla lisäpäiväoikeuden alkamiseen mennessä on ollut

- 1) palkansaajakassan jäsenyys vähintään viiden vuoden ajan; ja
- 2) työssäoloaika 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla vähintään 20 vuotta.

11 §

Työssäoloajan huomioon ottaminen

Edellä 3, 9 ja 10 §:ssä tarkoitettua työssäoloaika laskettaessa huomioon otetaan työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettu peruseläkkeen tai muun siihen verrattavan työ- tai virkasuhteeseen perustuvan eläk-

keen edellyttämä työ. Työssäoloaikaa laskettaessa huomioon otetaan työ, jonka henkilö on tehnyt täytettyään 18 vuotta.

Edellä 3 ja 10 §:ssä tarkoitettua työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otetaan lisäksi huomioon aika,

1) jolta henkilölle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka erityishoitorahaa sellaiselta ajalta, jolta henkilö ei ole ansainnut 1 momentissa tarkoitettua eläkettä;

2) jonka henkilö on ollut lakiin tai työ- tai virkaehtosopimukseen perustuvalla hoitopaalla tai suorittanut varusmies- tai siviilipalvelusta; ja

3) jona henkilö on ollut sairauden, vian tai vamman vuoksi työkyvytön saaden 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä.

Työssäoloajasta enintään neljännes voi olla 2 momentissa tarkoitettua työhön rinnastettavaa aikaa.

III OSA

Työmarkkinatuki

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

1 §

Oikeus työmarkkinatukeen

Oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti on työttömällä:

1) joka ei täytä työssäoloehtoaa; tai

2) jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitettua enimmäisajan täyttymisen vuoksi; ja

3) joka on taloudellisen tuen tarpeessa (tarveharkinta).

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisen työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, työharjoittelun, työelämävalmennuksen, työkokeilun ja ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutustoimenpiteiden (työvoimapolitiittiset toimenpiteet), maahanmuuttajan kotou-

tumistoimenpiteiden sekä kuntouttavan työtoiminnan ajalta työmarkkinatukeen oikeutettuna toimeentulo turvataan työmarkkinatuella.

Työmarkkinatuki voidaan hakemuksesta myöntää korvauksena työn vastaanottamisesta aiheutuvista kustannuksista työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle hänen työllistymisensä tukemiseksi (matka-avustus).

Yhdistelmätki voidaan työnantajan hakemuksesta myöntää pitkään työttömänä olleen, työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön palkkauskustannuksiin. Työllistetyllä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ajalta, jolta tuki maksetaan työnantajalle.

2 §

Työmarkkinatukeen oikeutettu

Työllistymistä edistävien 3—7 §:ssä tarkoitettujen toimien ajalta työmarkkinatukeen oikeutettuna pidetään työmarkkinatukea saavan lisäksi työtöntä työnhakijaa, jolle tukea työttömyysajalta ei makseta johtuen:

1) 11 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työmarkkinatukihakemuksen myöhästymisestä;

2) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen liittyvästä rajoituksesta;

3) 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettua odotusajasta;

4) 9 §:ssä tarkoitettua omavastuuajasta;

5) korvauksettomasta määräajasta;

6) työssäolovelvoitteesta;

7) 4 luvussa tarkoitettua etuuden sovittelusta tai vähentämisestä; tai

8) 9 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettua tarveharkinnasta.

3 §

Työmarkkinatuki työvoimapolitiittisen toimenpiteen aikana

Työmarkkinatukea maksetaan siihen oikeutetulle henkilölle ajalta, jona hän osallistuu työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen. Työmarkkinatuen maksamisesta ilman tarveharkintaa työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistuvalla säädetään 9 luvun 5 §:ssä.

Työnhakijalla on oikeus työmarkkinatukeen ajalta, jona hän osallistuu ulkomailla

järjestettävään työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen sen estämättä mitä 2 luvun 3 §:ssä ulkomaanmatkasta työmarkkinoilla olon esteenä säädetään.

4 §

Työmarkkinatuki kotoutumistukena

Työmarkkinatukeen kotoutumistukena on oikeus työttömällä maahanmuuttajalla, joka

1) täyttää 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset;

2) noudattaa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa (493/1999) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa ottaen huomioon, mitä 8 luvun 3 §:n 2 momentissa ja 5 §:ssä säädetään; ja

3) täyttää maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 14 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Työmarkkinatukeen oikeutetulle maksetaan työmarkkinatukea kotoutumistukena myös maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuun kotoutumissuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden ajalta. Maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteiden rinnastamisesta työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin säädetään mainitussa laissa ja sen nojalla.

Maahanmuuttajalla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen viimeksi mainitun lain 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun kolmen vuoden ajalta muutoin kuin kotoutumistukena.

5 §

Matka-avustus

Työvoimatoimisto voi määrätä matka-avustuksen maksettavaksi työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle, joka ottaa vastaan vähintään kuusi kuukautta kestävästä kotoaikatyön työssäkäyntialueensa ulkopuolella, ja jolle työn vastaanottamisesta aiheutuu huomattavia kustannuksia.

Matka-avustusta ei myönnetä sellaisen työsuhteen perusteella

1) jonka palkkauskustannuksiin työnantajalle on myönnetty tukea työllisyysmäärärahoista tai yhdistelmätukea; tai

2) joka on alkanut ennen kuin työvoimaviranomainen on antanut avustuksen myöntämisestä työvoimapolitiittisen lausunnon.

6 §

Yhdistelmätuki

Työvoimatoimisto voi määrätä yhdistelmätuen maksettavaksi työnantajalle, jos tukea myönnettäessä

1) työllistettävä on työmarkkinatukeen oikeutettu;

2) työllistettävän oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla perusteella (enimmäisaika), tai työllistettävä on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;

3) työsuhde ei ole alkanut; ja

4) työnantaja on sitoutunut maksamaan vähintään 9 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysimääräisen työmarkkinatuen suuruisesta palkkaa työkyvyttömyysajalta, jolta työllistetty ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen (omavastuu-aika) vuoksi päivärahaa eikä muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta tai työnantajalta muulla perusteella sairausajan palkkaa.

Tuen myöntämisaikana pidetään 1 momenttia sovellettaessa päivää, jona työvoimaviranomainen antaa työvoimapolitiittisen lausunnon yhdistelmätuen myöntämisestä.

Yhdistelmätuki voidaan myöntää myös osa-aikatyön palkkauskustannuksiin.

Yhdistelmätukea ei myönnetä valtion virastolle tai laitokselle.

Yhdistelmätukeen sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tai sen nojalla säädetään työnantajalle myönnettävästä työllistämistuesta, jollei tässä laissa toisin säädetä.

7 §

Työmarkkinatuki kuntouttavan työtoiminnan aikana

Työmarkkinatukea maksetaan siihen oikeutetulle kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun kuntouttavan työtoiminnan ajalta.

Poiketen 2 §:stä työmarkkinatukeen oikeutettuna ei pidetä sen 2, 3 ja 6 kohdassa tarkoitettua kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvaa.

8 §

Ylläpitokorvaus

Matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamisesta (ylläpitokorvaus) työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen osallistuvalla työnhakijalle säädetään julkisesta työvoimapolvelusta annetussa laissa.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatukea saavalle maksetaan ylläpitokorvausta 5,05 euroa kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun aktivointisuunnitelman mukaiselta osallistumispäivältä.

9 §

Omastuuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana (omastuuu aika). Omastuuu aikaan ei lueta 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun odotusaikaan tai korvauksettomiin määrääiköihin taikka työssäolovelvoitteisiin sisältyviä työttömyyspäiviä.

Omastuuu aika täyttyy myös, kun lyhennettyä työviikkoa tai osa-aikatyötä tekevän työntekijän 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työttömyysaika on kertynyt yhteensä viittä työttömyyspäivää vastaava aika.

Omastuuu aikaan luetaan myös ne päivät, jotka henkilö työttömyyden alkamisen jälkeen on ollut työkyvytön saamatta siltä ajalta sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai

muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa.

Omastuuu aikaa ei kuitenkaan edellytetä:

1) jos henkilön oikeus työmarkkinatukeen alkaa välittömästi 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitettun työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyttyä; tai

2) jos hänen työntekonsa estyy sellaisen toisten työntekijöiden työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa; ja

3) hän muutoin täyttää työmarkkinatuen saamisen edellytykset.

10 §

Omastuuu ajan voimassaolo

Omastuuu aika on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona se on kokonaan hankittu.

Alkavan kalenterivuoden aikana uutta omastuuu aikaa ei edellytetä:

1) niin kauan kuin henkilö yhdenjaksoisesti saa työmarkkinatukea;

2) kun omastuuu aika ajoittuu kahdelle kalenterivuodelle;

3) kun omastuuu aika on täyttynyt kalenterivuoden päättyessä ilman, että työmarkkinatuen maksu on vielä alkanut;

4) kun oikeus työmarkkinatukeen alkaa uudelleen 14 päivän kuluessa edellisen työmarkkinatukioikeuden päättymisestä; tai

5) kun henkilö on saanut 3 luvun 4 §:n 5 kohdassa tarkoitettua kuntoutusetuutta ja palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 14 päivän kuluessa edellä tarkoitetun etuuden päättymisen jälkeen.

11 §

Yhdistelmätukikokeilu

Poiketen 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyistä yhdistelmätuen edellytyksistä, yhdistelmätuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle, jos työllistettävä on tukea myönnettäessä saanut työmarkkinatukea työttömyytensä peursteella vähintään 200 päivältä. Yhdistelmätuki myönnetään tällöin työmarkkinatukena ilman julkisesta työvoimapolvelusta annetussa laissa tarkoitetun

työllistämistuen osuutta.

Muutoin 1 momentin nojalla myönnettävään yhdistelmätukeen ja yhdistelmätukityöhön sovelletaan mitä yhdistelmätuesta ja yhdistelmätukityöstä säädetään tässä laissa, julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa ja niiden nojalla. kokeilun tarkoituksen toteuttamiseksi voidaan valtioneuvoston asetuksella kuitenkin säätää poikkeuksia tuen myöntämis- ja maksamismenettelyn osalta.

Jos henkilön työllistymisen tukemiseksi haetaan yhdistelmätukea työmarkkinatukena ilman työllistämistukiosuutta, yhdistelmätuen enimmäisaikojen laskenta 9 luvun 7 §:n 3 momentin 2 kohdasta poiketen alkaa uudelleen alusta, kun henkilö on aiemman yhdistelmätukityön jälkeen saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 200 päivältä.

Tämän pykälän 1—3 momenttia sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2005 saakka, kuitenkin siten, että tämän pykälän nojalla myönnettyä yhdistelmätukea voidaan maksaa enintään 31 päivään joulukuuta 2007 saakka.

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiiset rajoitukset

1 §

Suomen kansalaisuutta vailla oleva

Suomen kansalaisuutta vailla olevalla on oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen taikka oleskelu- tai työluvan perusteella rajoittamaton oikeus tehdä täällä työtä.

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Työmarkkinatukeen ei ole oikeutta työttömyysajalta alle 25-vuotiaalla, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (ammatillista koulutusta vailla oleva nuori).

Poiketen 1 momentista oikeus työmarkkinatukeen on 18—24-vuotiaalla ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella, jolle ei hänen aktiivisesta työhaustaastaan ja koulutukseen hakeutumisestaan huolimatta ole kyetty järjestämään työtä, koulutusta tai työvoimapolitiittista toimenpidettä. Työmarkkinatuki oikeuden säilyttäminen edellyttää, että hän on halukas ottamaan vastaan työtä, koulutusta ja osallistumaan työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin sekä aktiivisesti ja jatkuvasti hakeutuu soveltuvaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta ennen kuin hän on suorittanut 1 momentissa tarkoitettujen koulutuksen, jos hän ilman pätevää syytä on:

1) kieltäytynyt, eronnut tai erotettu työstä tai 2 luvun 16 §:ssä tarkoitettua koulutuksesta,

2) kieltäytynyt työharjoittelusta, työkoekielusta tai kuntoutuksesta tai keskeyttänyt tällaisen toimenpiteen, taikka

3) jättänyt hakeutumatta hänelle soveltuvaan ammatilliseen koulutukseen, johon voidaan myöntää opintotukea, taikka kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystä erotettu tällaisesta koulutuksesta.

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan mitä 2 luvun 18 ja 19 §:ssä säädetään pätevistä syistä kieltäytyä työelämävalmennuksesta ja työkoekielusta tai keskeyttää ne.

3 §

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren osalta ammatilliseen koulutukseen hakeutumisenä pidetään hakeutumista yhteishaun avulla koulutuspaikkoihin, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Aktiivisesta ja jatkuvasta koulutukseen hakeutumisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, missä laajuudessa aktiivisena koulutukseen hakeutumisenä pidetään hakeutumista ammatilliseen koulutukseen muussa kuin yhteishaussa ja hakeutumista lukioon tai muuhun yleissivistävään koulutukseen.

Maahanmuuttajan osalta ammatilliseen koulutukseen hakeutumisella tarkoitetaan hakeutumista hänen kotoutumissuunnitelmaansa sisältyvään koulutukseen, johon voidaan myöntää opintotukea.

Ammatillista koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 2 luvun 7 §:n 3 momenttia.

4 §

Odotusaika

Työmarkkinatukea maksetaan vasta viiden kuukauden odotusajan jälkeen työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt työssäoloehdot, eikä ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusaika alkaa työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä, korvauksettoman määräajan päättymisestä tai työssäolovelvoitteen täyttymisestä lukien.

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröidytyään ollut yhteensä viisi kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä, yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa taikka työvoimapolitiittisessa toimenpiteessä.

Odotusajasta vähennetään aika, jona työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltävien kahden vuoden aikana ollut edellä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työmarkkinoilla.

Poiketen 2 ja 3 momentista odotusaikaan ei lueta aikaa, jonka työnhakija on ollut työmarkkinoilla päätoimisen opiskelun tai siihen liittyvän lomajakson tai eri oppilaitosten välisen lomajakson taikka korvauksettoman määräajan tahi työssäolovelvoitteen aikana.

5 §

Kotoutumistoimenpiteestä kieltäytyminen ja sen keskeyttäminen

Maahanmuuttajalla, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun, kohtuulliseksi katsottavaan työllistymistä edistävään toimenpiteeseen tai keskeyttää tällaisen toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä tai

keskeyttämisestä lukien.

6 §

Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä, joka kieltäytyy osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulla nuorella henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttää tai omasta syystään joutuu keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä lukien.

Jos henkilön toistuvasta 1 tai 2 momentissa tarkoitettua menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut vähintään kolme kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä tai työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa tai alle 25-vuotiaana 2 §:n 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa (työssäolovelvoite).

7 §

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen on henkilöllä, joka

1) työskentelee muutoin kuin satunnaisesti työsuhteessa tehtävässä työssä, jonka säännöllinen työaika ylittää kahdeksan tuntia viikossa;

2) työllistyy päätoimisesti 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettussa yritystoiminnassa tai on aloittamassa päätoimista yritystoimintaa;

3) on 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai

4) osallistuu työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

Lisäksi henkilöllä on pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen, jos toiminta

1) ei ole hänen terveydentilaansa nähden hänelle sopivaa;

2) olennaisesti poikkeaa aktivointisuunnitelmasta;

3) on järjestetty siten, että kunta tai muu kuntouttavan työtoiminnan toteuttava laiminlyö kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain säännöksiä; tai

4) järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää työtoiminta myös muusta kuin edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta syystä, jos syy on hänen työmarkkinoille pääsemisensä tai palaamisensa kannalta pätevyydeltään verrattavissa näihin.

9 luku

Työmarkkinatuen määrä ja kesto

1 §

Työmarkkinatuen määrä

Täysimääräinen työmarkkinatuki on 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun peruspäivärahan suuruinen.

Työmarkkinatuen saajalle maksetaan lapsikorotusta siten kuin 6 luvun 6 §:ssä säädetään.

Työmarkkinatuen määrä lasketaan ottaen huomioon mitä 4 luvussa säädetään

Matka-avustuksena maksetaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettu työmarkkinatuki.

2 §

Yhdistelmätuen määrä

Työnantajalle maksetaan tukena palkkauskustannuksiin 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työmarkkinatuki.

Tukea ei makseta, jos työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohti laskettu määrä. Palkkauskustannuksina pidetään

työllistetyille maksettavaa palkkaa ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja verojen pidätystä ja sen lisäksi työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua.

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenetelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 236 euroa ylittävältä osalta kuukaudessa. Tulot vahvistetaan käyttäen hyväksi verotuksessa todettuja tuloja. Työmarkkinatuki määrätään kuitenkin tuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko arvioitujen tai muutoin todettavissa olevien tulojen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista.

Tarveharkinnan tuloina ei oteta huomioon (etuoikeutetut tulot):

1) lapsilisää;

2) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaista kotihoidon tukea;

3) asumistukea;

4) sotilasavustusta;

5) sotilasvammalain mukaista elinkorkoa ja täydennyskorkoa;

6) perhe-eläkelain (38/1969) mukaista täydennysmäärää;

7) toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea; sekä

8) vian, vamman tai haitan perusteella maksettavaa erityisten kustannusten korvausta.

4 §

Tarveharkinta

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohden lasketusta määrästä vähennetään huoltovelvollisella 50 prosenttia siitä 3 §:n mukai-

sesti määrätystä tulojen osasta, joka ylittää 848 euroa kuukaudessa. Perheettömällä henkilöllä vähennetään vastaavasti 75 prosenttia siitä 3 §:n mukaisesti määrätystä tulojen osasta, joka ylittää 253 euroa kuukaudessa. Perheellisen tulorajaa korotetaan 106 eurolla jokaisen huollettavan alle 18-vuotiaan lapsen osalta. Työmarkkinatuen määräytymiseen vaikuttavat kuukausittaiset tuloerät pyöristetään alaspäin täysiksi euroiksi siten, että täyden euron yli menevä osa jätetään huomioon ottamatta.

Työmarkkinatuki on tarkistettava, jos sen määrään vaikuttavat tulot ovat olennaisesti nousseet tai pienentyneet. Tarkistettua työmarkkinatukea aletaan maksaa aikaisimmasta mahdollisesta maksuerästä lukien.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa ja 3 §:ssä työmarkkinatuen tarveharkinnasta säädetään, työmarkkinatukena maksetaan enintään 4 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesti laskettu rahamäärä.

Jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu, valtioneuvoston asetuksella on tarkistettava edellä 1 momentissa ja 4 §:ssä säädettyt rahamäärät palkkatason muutosta vastaavassa suhteessa.

5 §

Työmarkkinatuki ilman tarveharkintaa

Työmarkkinatuki myönnetään ilman tarveharkintaa siltä ajalta, jona henkilö osallistuu julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laisassa tarkoitettuun koulutukseen, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, työkokeiluun taikka työhallinnon järjestämään kuntoutukseen sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain tarkoittaman työtoimintajakson ajalta.

Työmarkkinatuki maksetaan ilman tarveharkintaa myös sellaiselle 55 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka on työttömäksi joutuneensa täyttänyt työssäoloehdon.

Henkilölle, joka on saanut työttömyyspäivärahaa 6 luvun 7 §:ssä tai 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun enimmäisajan, työmarkkinatuki maksetaan ilman tarveharkintaa 180 ensimmäisen työttömyyspäivän ajalta. Edellä tarkoitetun 180 työttömyyspäivän laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö tulee työs-

säoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen.

6 §

Osittainen työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki on 60 prosenttia 1 §:n 1—3 momentin ja 3—5 §:n mukaisesti lasketusta työmarkkinatuesta, jos työnhakija asuu vanhempiansa taloudessa eikä ole täyttänyt työssäoloehdot.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta aikana, jona henkilö osallistuu julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laisassa tarkoitettuun koulutukseen, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, työkokeiluun taikka työvoimaviranomaisen järjestämään kuntoutukseen eikä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain tarkoittaman työtoimintajakson aikana.

7 §

Työmarkkinatuen kesto

Työmarkkinatuki on kestoaltaan rajoittamaton.

Matka-avustus voidaan määrätä maksettavaksi enintään kahden kuukauden ajan työsuhteen alkamisesta lukien. Matka-avustus maksetaan viideltä päivältä viikossa sen estämättä, mitä 3 luvun 2 §:ssä säädetään etuuspäivien määrästä viikossa.

Yhdistelmätki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti. Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voidaan kuitenkin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Enimmäisaikojen laskenta aloitetaan alusta, kun henkilö on:

1) tullut työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen; tai

2) saanut yhdistelmätkityön jälkeen työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

IV OSA

Koulutuspäiväraha

10 luku

Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset

1 §

Soveltamisala

Työttömälle, joka hakeutuu omaehtoiseen, ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen, maksetaan koulutuksen ajalta toimeentulon turvaamiseksi koulutuspäivärahaa siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Koulutuspäivärahan työvoimapoliittiset edellytykset

Koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä on, että henkilö on koulutuksen aloittaessaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Koulutuspäivärahaan ei sovelleta tämän lain 2 ja 8 luvun säännöksiä.

3 §

Koulutuspäivärahan saamisen erityisedellytykset

Koulutuspäivärahaan on oikeus sillä, joka aloittaa päätoimisen ammatillisia valmiuksiin edistävän koulutuksen. Koulutuspäivärahaan on oikeus myös sillä, joka ryhtyy päätoimisesti jatkamaan ennen työttömyyttään keskeytyneitä, ammatillisia valmiuksia edistäviä opintoja.

Koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä on, että hakija on koulutuksen aloittaessaan:

1) saanut välittömästi edeltäneen 12 kuukauden aikana työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea vähintään 86 työttömyyspäivältä; sekä

2) tehnyt työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun peruseläkkeen tai muuhun siihen verrattavan työ- tai virkasuhteeseen perustuvan eläkkeen edellyttämää

työtä yhteensä vähintään 10 vuotta, jota laskettaessa luetaan hyväksi myös työ, jonka hakija on tehnyt ennen kuin hän on täyttänyt 23 vuotta.

Työ voidaan lukea hyväksi vain kerran 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua työskentelyaikaa laskettaessa. Jos hakija on saanut pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetussa laissa (709/1997) tarkoitettua tukea, luetaan työskentelyaikaan vain tuen saamisen jälkeinen aika.

4 §

Koulutusta koskevat edellytykset

Ammatillisia valmiuksia edistävää koulutusta on julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa järjestettävä yhdenjaksoinen, vähintään 20 opintoviikon laajuinen koulutus seuraavasti:

1) ammatilliseen perustutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtava koulutus;

2) näyttötutkintona suoritettavaan ammattitai erikoisammattitutkintoon tai ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen muu kuin 2 kohdassa tarkoitettu ammatillinen lisäkoulutus;

4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu, muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä kotitalousopetus tai vammaisille opiskelijoille järjestettävä valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus; taikka

5) ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa täydennyskoulutuksena järjestetyt erikoistumisopinnot tai opettajan kelpoisuuteen johtavat pedagogiset opinnot.

Jos koulutuspäivärahan hakija on aikaisemmin harjoittanut opintoja, joiden tavoitteena on ollut alempi tai ylempi korkeakoulututkinto ja hän on keskeyttänyt nämä opintonsa ennen 3 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työttömyyden alkamista, rinnastetaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen sellainen koulutus, joka johtaa samaan tutkintoon kuin aikaisempi opiskelu tai johtaa ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen siinä tapauksessa, että tuen hakija on aikaisemman tutkintonsa tai muiden opinto-

suoritustensa perusteella hyväksytty yliopiston erikseen suunniteltuna ohjelmana järjestämiin, ylempään korkeakoulututkintoon johdaviin opintoihin.

Jos yleissivistävän koulutuksen puuttuminen on esteenä työllistymiselle tai osallistumiselle ammatilliseen koulutukseen ja koulutuksen tarve todetaan työnhakusuunnitelmassa, peruskoulun oppimäärän suorittaminen tai lukion oppimäärän suorittaminen silloin, kun opiskelija on jo aikaisemmin suorittanut lukio-opintoja, rinnastetaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Koulutuksen päätoimisuudesta on voimassa, mitä opintotukilaissa (65/1994) ja sen nojalla säädetään.

5 §

Koulutuspäivärahan määrä

Koulutuksen ajalta opiskelijalla on oikeus koulutuspäivärahaan. Koulutuspäivärahana maksetaan sitä tämän lain mukaista työttömyysetuutta, jota koskevia säännöksiä henkilöön sovellettaisiin hänen työttömänä ollessaan.

Koulutuspäivärahaan ei sovelleta 6 luvun 3 §:n 3 momenttia. Koulutuspäiväraha maksetaan 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna myös sellaiselle henkilölle, joka on saanut ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa 130 päivältä.

6 §

Koulutuspäivärahakauden kesto

Koulutuspäivärahaa maksetaan koulutuksen ajalta ja myös lomajaksoilta koulutuksen aikana enintään viideltä päivältä kalenterivii-kossa. Koulutuspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivältä.

Maksetut koulutuspäivärahapäivät luetaan 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisaikaan. Koulutuspäivärahana ja työttömyyspäivärahana maksettujen korvauspäivien yhteenlaskettu määrä voi olla enintään 586 päivää. Tämän jälkeiseltä koulutusajalta koulutuspäiväraha maksetaan työmarkkinatuen suuruisena enintään siihen saakka, kun henkilö on saanut

koulutuspäivärahaa 500 päivältä.

7 §

Opiskelijan velvollisuudet

Opiskelijan tulee säännöllisesti osallistua opetussuunnitelman mukaiseen koulutukseen.

Opiskelijan tulee edistyä opinnoissaan säilyttääkseen oikeuden koulutuspäivärahaan. Siitä, milloin opinnoissa edistyminen korkeakoulussa katsotaan riittäväksi, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuksen katsotaan keskeytyneen, jos opiskelija on ollut poissa ilman hyväksyttävää syytä opetussuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista, tai jos hän on muuten olennaisesti laiminlyönyt opintojaan.

8 §

Opiskelijan tietojenantovelvollisuus

Opiskelijan on esitettävä työvoimatoimistolle koulutuksen järjestäjän todistus koulutukseen hyväksymisestä, koulutuksen aloittamisesta ja siitä, että koulutus täyttää 4 §:ssä säädetty edellytykset.

Opiskelijan on esitettävä koulutuspäivärahan maksajalle 1 momentissa tarkoitettu todistus ja selvitys koulutuspäivärahan suuruuteen vaikuttavista tuloista ja niiden muutoksista sekä ilmoitettava koulutuksen aloittamisesta ja keskeyttämisestä ja annettava koulutuspäivärahan maksamista varten muut tarpeelliset tiedot.

9 §

Koulutuksen järjestäjän tietojenantovelvollisuus

Koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen koulutukseen hyväksymisestä, koulutuksen aloittamisesta ja siitä, että koulutus täyttää 4 §:ssä säädetty edellytykset.

Oppilaitoksen on viipymättä ilmoitettava koulutuspäivärahan maksajalle opintojen päättymisestä tai keskeyttämisestä. Opiskeli-

jalle on ennen ilmoituksen tekemistä varattava tilaisuus selvityksen antamiseen asiasta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua velvollisuuden toteuttamiseksi Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat toimittavat oppilaitokselle niiden opiskelijoiden nimet ja henkilötunnukset, joille on myönnetty koulutuspäivärahaa.

10 §

Työvoimatoimiston tietojenantovelvollisuus

Työvoimatoimiston tulee ilmoittaa koulutuspäivärahan maksajalle tiedot 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksen aloittaneista opiskelijoista ja työttömänä työnhakijana olosta koulutuksen alkaessa.

V OSA

Toimeenpano ja muutoksenhaku

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

1 §

Työttömyysetuuden hakeminen

Peruspäivärahaa, työmarkkinatukea ja koulutuspäivärahaa haetaan kirjallisesti Kansaneläkelaitokselta. Ansiopäivärahaa ja koulutuspäivärahaa haetaan kirjallisesti siltä työttömyyskassalta, jonka jäsen työnhakija on. Hakemus yhdistelmätuesta tai matka-avustuksesta voidaan jättää myös työvoimatoimistoon.

Työttömyysetuutta ei ilman erityisen painavaa syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireille tuloa.

Hakemus tulee vireille, kun se on saapunut Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Jos ansiopäivärahaa koskeva hakemus on hylätty, katsotaan peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea koskevan hakemuksen tulleen vireille silloin, kun ansiopäiväraha-hakemus on saapunut työttömyyskassaan edellyttäen, että peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea on

haettu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon työttömyyskassan hylkäävästä päätöksestä.

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Etuuden saaja tai hakija on lisäksi velvollinen antamaan Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle sen vaatimia selvityksiä, jotka ovat tarpeen erityisesti 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettua talouden ja asumisen erillisyyden toteamiseksi.

Työttömyysetuuden hakijan on esitettävä työvoimatoimikunnan tai työvoimatoimiston lausunnon edellyttämät häntä henkilökohtaisesti koskevat selvitykset työvoimatoimistolle sen määräämällä tavalla.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimatoimistolle.

3 §

Etuuksia koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan tulee antaa työttömyysetuuden myöntämistä, epäämistä, tarkistamista, lakkauttamista ja takaisinperintää koskevassa asiassa hakijalle kirjallinen päätös. Päätöstä ei anneta, jos etuuden tarkistaminen johtuu yksinomaan indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta. Hakijalle on annettava kirjallinen päätös myös työttömyysetuuden maksamisesta kunnan toimielimelle siten kuin jäljempänä 9 §:ssä säädetään.

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on ennen päätöksen tekemistä työvoimapolitiisessa asiassa pyydettävä 4 §:n mukainen työvoimapolitiittinen lausunto.

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa työvoimapoliittisen lausunnon 2 luvussa, 7 luvun 3—7 §:ssä, 8 luvussa sekä 9 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyistä edellytyksistä.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Työvoimapoliittista lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimatoimistolle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapoliittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Ryhmälomautetusta työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä lausunnon vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää.

Työvoimapoliittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnon työvoimatoimistolta.

Työvoimatoimikunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja muista tehtävistä säädetään julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa. Työvoimatoimiston ja työvoimatoimikunnan 1 ja 3 momentissa tarkoitettu tehtävänjaosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Työvoimapoliittisen lausunnon toimittamisesta ja lausuntoon merkittävistä seikoista säädetään tarvittaessa työministeriön asetuksella.

5 §

Maksamistapa

Työttömyysetuudet maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa etuuteen oikeutetun ilmoittamalle tilille Suomessa toimivaan rahalaitokseen. Yksittäinen etuuserä

voidaan maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos etuuden saaja esittää Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan hyväksymän erityisen syyn.

Jos henkilölle työttömyysetuutena kuukaudelta maksettava erä olisi pienempi kuin peruspäiväraha, ei etuutta makseta.

6 §

Maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen

Työttömyysetuuden maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan etuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole siihen enää oikeutta tai etuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä on välittömästi ilmoitettava etuuden saajalle ja etuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

7 §

Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle

Yhdistelmätuki maksetaan niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan makseta päiviltä, joilta työnantajalle maksetaan sairausvakuutuslain 28 §:n nojalla mainitun lain mukaista päivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Nämä korvauspäivät luetaan viiden päivän enimmäisaikaan.

8 §

Sovitellun työttömyysetuuden maksaminen ilman päätöstä

Edellä 4 luvun 1 §:n 1—3 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa soviteltuun työttömyysetuuteen oikeutetulle henkilölle voidaan erityisestä syystä maksaa ilman päätöstä hänen hakemuksensa perusteella soviteltua työttömyysetuutta jo ennen kuin maksajalle on toimitettu työnantajan vahvistamat palkkatiedot.

Työttömyysetuutta voidaan maksaa ennakolta enintään 70 prosenttia siitä, mihin henkilöllä hakemuksensa ja antamiensa palkka- ja muiden tietojen perusteella olisi oikeus. Ennakkoa voi olla maksettuna yhteensä enintään kahdelta sovittelujaksolta. Ennakkoa ei makseta, jos enakkona sovittelujaksolta maksettava erä olisi pienempi kuin peruspäiväraha.

Ennakko vähennetään myöhemmin myönnettävästä sovittelusta työttömyysetuudesta etuutta maksettaessa. Ennakko voidaan katsoa myös muun myöhemmin myönnettävän työttömyysetuuden ennakkosuorituksiksi. Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi tällöin kuitata myöhemmin myönnettävästä etuudesta enakkomaksuna liikaa maksamansa etuuden määrän.

9 §

Työttömyysetuuden maksaminen kunnan toimielimelle

Työttömyysetuus voidaan joko osittain tai kokonaan sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitettua kunnan toimielimen pyynnöstä erityisen painavasta syystä maksaa toimielimelle toistaiseksi tai määräajan etuuden saajan, hänen perheensä ja hänen huollettavinaan olevien lasten elatukseen.

Jos kunnan toimielin on toimeentulotuesta annetun lain 23 §:n mukaisesti maksanut toimeentulotukea enakkona odotettavissa olevaa työttömyysetuutta vastaan, työttömyysetuus maksetaan ennakkoa vastaavilta osin toimielimelle sen pyynnöstä.

10 §

Takaisinperintä

Jos työttömyysetuutta on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, liikaa maksettu etuus on perittävä takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä työttömyysetuuden aiheen maksaminen ole johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on

vähäinen.

Liikaa maksettu työttömyysetuus jätetään takaisinperimättä siltä osin kuin sen määrä ylittää 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuuden määrän, jonka Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa on perinyt takautuvasti suoritettavasta työkyvyttömyyden perusteella myönnettystä eläkkeestä.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

11 §

Yhdistelmätuen takaisinperintä

Jos työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea on käytetty vastoin lain tai valtioneuvoston asetuksen säännöksiä taikka myöntämispäätöksessä asetettuja ehtoja, työnantajan on suoritettava perusteettomasti maksettu tuki takaisin Kansaneläkelaitokselle. Takaisin maksettavalle määrälle on maksettava sen maksupäivästä korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jollei palautettavaa määrää suoriteta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrätynä takaisinmaksupäivänä, on viivästyneelle määrälle suoritettava korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukainen viivästyskorko takaisinmaksupäivästä. Muutoin työmarkkinatuen takaisinperinnästä työnantajalta on soveltuvin osin voimassa, mitä 10 §:ssä säädetään.

12 §

Matka-avustuksen takaisinperintä

Jos henkilö eroaa työstä tai omalla menettelyllään aiheuttaa työsuhteen päättymisen kuuden kuukauden kuluessa sen työsuhteen alkamisesta, jonka perusteella hänelle on maksettu 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua matka-avustusta, peritään matka-avustus takaisin, jollei takaisinperintä ole kohtuutonta. Muutoin takaisinperintään sovelletaan, mitä 10 §:ssä säädetään.

13 §

Kuittaaminen

Takaisin perittäväksi päätetty määrä voidaan kuitata Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan myöhemmin maksamasta etuudesta ottaen kuitenkin huomioon, mitä ulosottolaissa säädetään palkan ulosmittauksen yhteydessä jätettävästä vähimmäistoi-meentuloerästä. Ilman suostumusta kuittaaminen voidaan kuitenkin kohdistaa vain tämän lain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen. Etuuden saajan suostumuksella kuittaus voidaan kohdistaa muuhunkin etuuteen ja ulosoton suojaosuutta suurempana.

14 §

Työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut työttömyysetuutta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työtai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyysetuuden määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä, luopumiskorvuksesta, luopumistuesta, päivarahasta tai tapaturmaeläkkeestä.

Työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava eläkelaitokselle tai vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen 1 momentissa tarkoitettua etuuden maksamista, että etuus tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle.

Jos henkilö on perusteettomasti saanut peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti tämän lain mukaista muuta etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteetto-

masti maksetun peruspäivärahan tai työmarkkinatuen takautuvasti suoritettavasta ansiopäivarahasta. Vastaavasti työttömyyskassa saa periä perusteettomasti maksetun ansiopäivärahan takautuvasti suoritettavasta peruspäivarahasta tai työmarkkinatuesta.

15 §

Työttömyysetuuden ulosmittaus

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea ei saa ulosmitata.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

16 §

Asetuksenantovaltuus

Työttömyysetuuden hakemisesta ja sen yhteydessä annettavista selvityksistä sekä työttömyysetuuksien maksamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta työttömyysturvalautakunnalta ja työttömyysturvalautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusoi-keudelta. Vakuutusoi-keuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiselle työttömyyskassalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Työttömyysturva-asiamies on oikeutettu valittamalla hakemaan työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä

koskevassa asiassa muutosta 1 momentin mukaisesti työttömyysturvalautakunnalta 30 päivän kuluessa siitä, kun työnhakija on saanut Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöksestä tiedon ja vakuutusosoikeudelta 30 päivän kuluessa siitä, kun työvoimaviranomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Työvoimatoimikunnan ja työvoimatoimiston antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

2 §

Muutoksenhakuoikeuden rajoitus

Työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea tai matka-avustuksena maksettavaa työmarkkinatukea koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Päätöksen poistamista koskevassa asiassa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 7 §:ssä säädetään. Matka-avustuksena maksettavan työmarkkinatuen takaisinperintää koskevaan päätökseen tyytymätön saa kuitenkin hakea siihen valittamalla muutosta 1 §:n mukaisesti.

3 §

Työttömyysturvalautakunta

Työttömyysturvaa koskevissa asioissa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena on työttömyysturvalautakunta.

Työttömyysturvalautakunnassa on puheenjohtaja, joka voi olla päätoiminen, sekä tarpeellinen määrä varapuheenjohtajia, lakimiesjäseniä, lääkärijäseniä sekä työmarkkinajärjestöjen edustajia, jotka toimivat tuomarin vastuulla. Muille jäsenille kuin puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle määrätään henkilökohtaiset varajäsenet.

Valtioneuvosto määrää puheenjohtajan, varapuheenjohtajat, muut jäsenet ja heidän varajäsenensä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Työmarkkinajäsenistä

puolet on määrättävä työnantajyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja puolet työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja lakimiesjäsenien sekä näiden varajäsenien tulee olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita ja työttömyysturva-asioihin hyvin perehtyneitä. Lääkärijäsenien ja näiden varajäsenien tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä. Lautakunta voi toimia jaostoihin jakaantuneena. Jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja ja yksi työnantajyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja yksi työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta määrätty jäsen on läsnä. Käsiteltäessä asiaa, jonka ratkaiseminen olennaisesti riippuu lääketieteellisestä kysymyksestä, tulee yhden saapuvilla olevan jäsenen olla lääkäri.

Asian käsittelyssä työttömyysturvalautakunnassa sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996), jollei erikseen toisin säädetä. Työttömyysturvalautakunnassa toimitetaan tarvittaessa asian selvittämiseksi suullinen käsittely siten kuin hallintolainkäyttölain 37 §:ssä säädetään. Suulliseen käsittelyyn sovelletaan oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia (945/1984). Suullinen käsittely on toimitettava suljetuin ovin asioissa, joissa on säädetty salassapitovelvollisuus tai jotka työttömyysturvalautakunta määrää käsiteltäväksi suljetuin ovin sillä perusteella, että julkisesta käsittelystä aiheutuisi asianosaiselle erityistä haittaa.

Työttömyysturvalautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

Työttömyysturvalautakunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Työttömyysturvalautakunnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Itseoikaisu

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa

hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 1 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntansa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, on väliaikaisesta päätöksestä ilmoitettava sille viipymättä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

5 §

Valituksen myöhästyminen

Jos työttömyysturvalautakunnalle tai vakuutusoskeudelle annettava valitus on saapunut 1 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästyminen on ollut painavia syitä.

6 §

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Valittajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu hänen ilmoittamallaan osoitteella, jollei muuta näytetä. Työttömyysturva-asiamiehen katsotaan saaneen tiedon

työttömyysturvalautakunnan päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu työvoimaviranomaisen osoitteella, jollei muuta näytetä.

7 §

Päätöksen poistaminen

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosikeus voi Kansaneläkelaitoksen tai asianomaisen työttömyyskassan esityksestä tai asianomaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluiksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaan.

Myös Vakuutusvalvontavirasto voi esittää mainitulla tavalla virheellisen työttömyyskassan tai työttömyysturvalautakunnan päätöksen poistamista vakuutusosikeudelle. Tehtyään edellä sanotun esityksen Vakuutusvalvontavirasto voi väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai määrätä sen maksettavaksi esityksensä mukaisena. Lisäksi työttömyysturva-asiamies on oikeutettu hakemaan työvoimapoliittisia edellytyksiä koskevassa asiassa vakuutusosikeudelta lainvoimaisen päätöksen poistamista.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun taikka myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös työttömyysturvalautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 1 §:ssä säädetään.

VI OSA

Erinäiset säännökset

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella, työvoimatoimistolla, työvoimatoimikunnalla, työttömyyskassalla, työttömyysturva-asiamiehellä sekä tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain tai Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten välttämättömät tiedot

1) valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;

2) eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuutuslaitokselta sekä eläkesäätiöltä; sekä

3) työnantajalta, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta sekä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetulta koulutuspalvelujen tuottajalta ja muulta oppilaitokselta.

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten

1) työvoimatoimikunnalta tai työvoimatoimistolta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto;

2) rangaistuslaitokselta ja vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain (317/1953) 1 §:ssä tarkoitettu pakkolaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päätymisestä. Rangaistuslaitoksen ja pakkolaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistus- tai pakkolaitokseen.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava asianomaiselle työttömyyskassalle, jos ansioon suhteutetun päivärahana saajalle tai tämän

puolisolle myönnetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukainen kotihoidon tuki.

2 §

Tiedot rahalaitoksilta

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä maksutta käsiteltävänä olevan työmarkkinatukea koskevan asian ratkaisemista varten välttämättömät tiedot rahalaitoksilta, ellei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä etuuden hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyttä tai luotettavuutta eikä hän ole antanut suostumustaan tietojen saamiseen. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena ja ennen pyynnön esittämistä on hakijalle tai saajalle annettava siitä tieto.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimatoimistolle ja työvoimatoimikunnalle työttömyyspäivärahan saamisen työvoimapoliittisin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

Salassapitosäännösten estämättä voidaan 1 momentissa mainittuja tietoja luovuttaa edelleen asianomaiselle viranomaiselle rikkomusten ja rikosten selvittämistä ja syytteen panoa varten.

4 §

Kansaneläkelaitoksen tietojen käyttöoikeus

Kansaneläkelaitoksella on oikeus yksittäistapauksessa käyttää tämän lain mukaista etuutta käsitellessään muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamiaan tie-

toja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat mainittuun etuuteen ja tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen.

5 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädettyin edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys rekisteriensä salassapidettäviin tietoihin, jotka sillä on oikeus tämän luvun perusteella antaa tässä luvussa tarkoitetuille tiedonsaajille.

Mitä tässä pykälässä säädetään teknisen käyttöyhteyden avaamisesta ja tietojen antamisesta sen avulla, koskee myös Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan oikeutta saada teknisen käyttöyhteyden avulla 1 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

6 §

Oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa ministeriölle, verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen etuus vaikuttaa, tämän lain mukaista etuutta tai korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista etuuksista ja korvauksista sekä

muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointia varten, sekä poliisi- ja syyttäviviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämiseksi ja syytteeseenpanoa varten; terveydentilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön sosiaalihuollon perusteita, ei kuitenkaan saa luovuttaa.

7 §

Ilmoitusvelvollisuus

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on annettava etuuden hakijalle etukäteen sopivin tavoin tiedot siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

8 §

Ulosottoviranomaisen tiedonsaantioikeus

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä asianomaisen viranomaisen pyynnöstä luovuttaa ulosottoa varten tiedot tämän lain mukaisten etuuksien määrästä, ei kuitenkaan niistä etuuksista, joita ei oteta huomioon ulosottolain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua suojaosuutta laskettaessa. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus ilmoittaa tiedossaan olevat muut eläkkeitä ja muita sosiaalietuuksia maksavat laitokset.

9 §.

Työttömyysturva-asiamiehen tiedonsaanti- ja läsnäolo-oikeus

Työttömyysturva-asiamiehellä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada maksutta työvoimatoimistolta ja työvoimatoimikunnalta tiedot työvoimapolitiittisista lausunnoista siinä laajuudessa kuin asiamiehen tehtävät edellyttävät. Työttömyystur-

va-asiamies voi määrätä, että Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan tai työttömyysturvavaltakunnan tulee antaa nimettyä henkilöä koskeva päätös tiedoksi työttömyysturva-asiamiehelle.

Työttömyysturva-asiamiehellä on läsnäolo- ja puheoikeus työvoimatoimikunnan kokouksessa.

10 §

Etuudensaajarekisteri

Etuudensaajarekisteri on Vakuutusvalvontaviraston henkilörekisteri työttömyysturvan toimeenpanon valvontaan, työttömyysetuuksien tilastointiin sekä työttömyysetuuksia koskevan lainsäädännön valmisteluun ja seurantaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi.

Rekisteriin saadaan kerätä ja tallentaa työttömyysetuuksien maksatusjärjestelmissä olevia tarpeellisia tietoja työttömyyskassojen maksamia etuuksia saaneista henkilöistä, näille maksetuista etuuksista ja niiden maksuperusteista. Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja säädetään työttömyyskassalaissa.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 §

Etuuksien korotus

Lain 6 luvun 1 ja 6 §:ssä säädettyjä rahamääriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

2 §

Päivärahan perusteena olevan palkan indeksitarkistus

Ansiopäivärahan perusteena olevaa palkkaa, joka on laskettu 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua tarkastelujakson pidentämistä edeltäneeltä ajalta, tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivärahan alkamisajankohdalle vahvistettu

työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu indeksiluku poikkeaa sille kalenterivuodelle vahvistetusta indeksiluvusta, johon tarkastelujakson pidennys on ulottunut.

Yhdenjaksoisesti vähintään kolme vuotta jatkuneen osaeläkkeenä myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen laskatessa eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti määräytyvän ansiopäivärahan perusteena olevaa palkkaa tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivärahan alkamisajankohdalle vahvistettu 1 momentissa tarkoitettu indeksiluku poikkeaa sille kalenterivuodelle vahvistetusta indeksiluvusta, jona eläke on alkanut.

3 §

Etuuksien rahoitus

Palkansaajan ansiopäivärahan rahoituksesta säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa ja yrittäjien ansiopäivärahan rahoituksesta työttömyyskassalaissa.

Peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Työmarkkinatuki rahoitetaan valtion varoista. Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakkojen määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää ja että ennakot ovat riittävät menojen kattamiseen jokaisena kuukautena. Tämän lain mukaisesta toiminnasta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat hallintokulut luetaan sen hallintokustannuksiksi.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, sovelletaan myös koulutuspäivärahana maksettavaan työttömyysetuuteen.

Kansaneläkelaitos voi käyttää 2 momentissa tarkoitettuja ennakoita myös sosiaaliturvajärjestelmien soveltamista yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen

(ETY) N:o 1408/71 69 ja 70 artiklan mukaisiin kustannuksiin.

4 §

Toimeenpano-ohjeet

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi työttömyysetuuksissa yleiset ohjeet. Ohjeet valmistelelee Vakuutusvalvontavirasto.

Yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säätää tarkemmin työttömyyskassoissa noudatettavasta menettelystä tässä laissa tarkoitettuja etuuksia myönnettäessä, maksettaessa ja takaisin perittäessä.

15 luku

Voimaantulosäännökset

1 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Lain 6 luvun 1 ja 6 §:ssä säädettyt rahamäärät vastaavat sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2001 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Tämän lain 3 luvun 6 §:ää sovelletaan, kun työsuhde, jonka perusteella lainkohdan tarkoittamaa etuutta on maksettu, on päättynyt tämän lain voimaantulon jälkeen.

Sen estämättä, mitä tämän lain 4 luvun 1 §:n 3 kohdassa säädetään, sovelletaan henkilöön, jonka sovittelujakso on kesken lain tullessa voimaan, lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia etuuden sovittelusta sovittelujakson päättymiseen saakka.

Sovellettaessa 5 luvun 3 §:n 2 momentin säännöstä rinnastetaan tämän lain mukaiseen työttömyyspäivärahaan 1 päivänä tammikuuta 1997 tai sen jälkeiseltä ajalta maksettu työttömyyspäiväraha.

Tämän lain 5 luvun 2 §:n 1 momenttia ja 6 §:n 1 momenttia sovellettaessa otetaan huomioon myös työttömyyskassan jäsenyys ennen tämän lain voimaantuloa.

Lain 6 luvun 3 §:ää sovelletaan työnhakijaan, jonka työsuhde on päättynyt tämän lain tultua voimaan, kuitenkin siten, että 6 luvun 3 §:n säännöstä ei sovelleta, jos eroraha on myönnetty tai myönnetään sellaisen aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella, joka on päättynyt viiden vuoden aikana lasketuna taaksepäin henkilön sen työsuhteen päättymisestä, jonka perusteella työttömyys-etuutta haetaan.

Tämän lain 6 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 10 §:n 1 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon myös palkansaajakassan jäsenyys ajalta ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämän lain voimaan tulon jälkeen alkavaan koulutukseen myönnettävä koulutuspäiväraha määräytyy siten kuin 6 luvun 3 §:ssä säädetään.

Tämän lain 11 luvun 10 §:n 3 momentin säännöstä työttömyyspäivärahan takaisinperinnästä sovelletaan sellaisen aiheetta maksetun työttömyyspäivärahan takaisinperintään, joka kohdistuu aikaan tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain 14 luvun 2 §:ää sovelletaan henkilöön, jonka 6 luvun 7 tai 8 §:n mukainen päivärahakauden enimmäisaika alkaa lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2 §

Kumottavat säädökset

Tällä lailla kumotaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen

1) 24 päivänä elokuuta 1984 annettu työttömyysturvalaki (602/1984);

2) työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annettu laki (1542/1993)

3) työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annettu laki (1402/1997).

3 §

Soveltamissäännös

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalakiin

tai työmarkkinatuesta annettuun lakiin tai niiden nojalla myönnettävään etuuteen, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain mukaisia vastaavia säännöksiä ja tämän lain mukaista työttömyysetuutta, jollei tästä laista muuta johdu.

2.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/1984) 3 §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1318/1994, ja
muutetaan 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 4 momentti, 25 ja 26 §, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti laissa 1318/1994, 25 § laissa 913/2000 ja 26 § laissa 556/1998, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 2 a § ja 13 lukuun 58 a § seuraavasti:

2 a §

Hallintomenettelylain soveltaminen

Käsiteltäessä työttömyyskassan myöntämää lakisääteistä etuutta tai työttömyyskassan jäsenyyttä koskevaa asiaa noudatetaan soveltuvien osin mitä hallintomenettelylaissa (598/1982), kielilaissa (148/1992) ja saamenkielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään.

täyttänyt 65 vuotta ja joka työskentelee sellaisessa ammatissa tai sellaisella työalalla, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin. Yrittäjäkassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva yrittäjä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta. Yrittäjänä pidetään työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettua henkilöä, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan yritystoiminnasta saatavaan tuloon.

3 §

Jäsenyyden ehdot

Palkansaajakassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva palkkatyöntekijä, joka ei ole

4 §

Huomautus, varoitus ja kassasta erottaminen

Päätökseen, jolla kassa on hylännyt jäseneksi pääsyt tai erottanut jäsenensä, voidaan

hakea muutosta työttömyysturvalain 12 luvun mukaisesti.

25 §

Yrittäjäkassan rahoitus

Valtionosuutena maksetaan Vakuutusvalvontaviraston hyväksymistä yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista ja ansiotuisista työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä. Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n nojalla maksamien päivärahojen ja ansiotukien rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen ja ansiotukien rahoituksesta.

26 §

Osuudet hallintokuluista

Hallintokuluihin kohdistuvana valtion osuutena ja työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan:

1) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:ssä säädettyä peruspäivärahaa vastaava määrä kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, kuitenkin niin, että sinä vuonna, jolloin työttömyyskassan säännöt on ensi kerran vahvistettu, ja sitä seuraavana vuonna valtion osuus on kaksinkertainen; ja

2) 0,35 prosenttia niistä kassan viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana maksamista työttömyyspäivärahoista, joihin suoritetaan valtion osuus tai työttömyysrahaston osuus.

Työttömyysvakuutusrahaston osuutena suoritetaan palkansaajakassoille lisäksi 2 euroa jokaista ansiopäivärahapäätöstä kohden.

Hallintokuluihin kohdistuvat osuudet eivät yhteensä kuitenkaan saa olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista.

58 a §

Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaantioikeus

Vakuutusvalvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta tässä laissa säädetyn valvontatehtävänsä hoitamiseksi ja työttömyysturvalain 13 luvun 10 §:ssä tarkoitetun etuudensaajarekisterin ylläpitämiseksi välttämättömät tiedot

1) työttömyyskassoilta ja työttömyyskassojen käyttämien maksatusjärjestelmien ylläpitäjiltä,

- 2) työttömyysvakuutusrahastolta,
- 3) Koulutus- ja erorahastolta,
- 4) verohallitukselta,
- 5) Kansaneläkelaitokselta,
- 6) työministeriöltä ja
- 7) Eläketurvakeskukselta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

3.

Laki**maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999) 13 §, 15 §:n 2 ja 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sekä

muutetaan 7 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §:n 2 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti ja 48 §:n 1 momentti, seuraavasti:

7 §

Kotouttamisohjelma

Ohjelmaan liittyy kunnan ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen sopimus perusteista, joilla kotouttamista edistäviä toimenpiteitä voidaan rinnastaa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (/2002) 1 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitamaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai 10 luvun tarkoittamiin työmarkkinatoimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

10 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työtömäksi työnhakijaksi tai joka hakee toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea, on oikeus yhteistyössä kunnan ja työvoimatoimiston kanssa laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa julkisesta työ-

voimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitetun työnhakusuunnitelman.

11 §

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia suomen tai ruotsin kielen opiskelun, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, maahanmuuttajan omaehtoisen koulutuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutuksen, työharjoittelun, työelämävalmennuksen, valmistavan opetuksen, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muiden niihin rinnastettavien kohtuullisiksi katsottavien kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestämisestä.

Kotoutumissuunnitelma sisältää työvoimatoimiston päätöksen maahanmuuttajalle yksilöidysti osoitettavien 2 momentissa tarkoitettujen kunnan tai maahanmuuttajan omatoimisesti järjestämien kotouttamista edistävien toimenpiteiden toimenpidekohtaisesta rinnastamisesta julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdan tarkoittamaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai 10 luvun tarkoittamiin

työmarkkinatoimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

12 §

Kotoutumistuki

Kotoutumistuki muodostetaan työttömyysturvalain mukaisesta työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta.

17 §

Työttömyysturvalain ja toimeentulotuesta annetun lain soveltaminen

Jollei tästä laista muuta johdu, kotoutumistukena myönnettävään työmarkkinatukeen ja toimeentulotukeen ja tukea koskevaan asiaan sekä muutoksenhakuun sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa työmarkkinatuesta ja työmarkkinatukea koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

18 §

Muulla laissa olevien viittaussäännösten soveltaminen

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa

säännöksissä viitataan työttömyysturvalain mukaiseen työmarkkinatukeen, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain nojalla maksettavaa työmarkkinatukea, jollei tästä laista muuta johdu.

48 §

Siirtymäsäännös

Maahanmuuttajalle, jolla 10 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu määräaika on täyttynyt ennen tämän lain voimaantuloa, laaditaan kotoutumissuunnitelma viiden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Jos maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan merkitsemisestä väestötietojärjestelmään on kuitenkin kulunut kaksi vuotta ennen tämän lain voimaantuloa, ei kotoutumissuunnitelmaa tarvitse tehdä, ellei maahanmuuttaja sitä vaadi. Työttömyysturvalain 7 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu rajoitus saada työmarkkinatukea ei koske maahanmuuttajaa, jonka kanssa mainitun kahden vuoden ajan kulumisen vuoksi ei laadita kotoutumissuunnitelmaa eikä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta maahanmuuttajaa, joka on tullut maahan ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

4.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 10 §:n 3 momentti, 17, 19, 20, 21 ja 26 §, sellaisena kuin niistä 17 § on laissa 539/2001, sekä

muutetaan 2 §:n 1 momentin 4—6 ja 10 kohta, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 4 §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 ja 4 momentti, 6 §:n 5 momentti, 7 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 3 momentti ja 28 §, seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) työmarkkinatuella työttömyysturvalaissa (/2002) tarkoitettua tukea;

5) työmarkkinatukeen oikeutetulla henkilöllä, joka saa työmarkkinatukea ja työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:ssä ja 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilöä;

6) ylläpitokorvauksella kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle työttömyysturvalain 7 luvun 8 §:n 2 momentin nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;

10) työllistymistä edistäväillä toimenpiteillä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (/2002) 4 ja 6—8 luvuissa tarkoitettuja palveluita ja toimenpiteitä; sekä

3 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle,

1) jolle on laadittu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahaikauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n mukainen työnhakuhaastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja

1) joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;

2) joka on työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahaikauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä; taikka

3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työmarkkinatukeen, ylläpitokorvaukseen, toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa työmarkkinatuesta, ylläpitokorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalain mukaiseen työmarkkinatukeen tai ylläpitokorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja ylläpitokorvausta, jollei tästä laista muuta johdu.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimatoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7:ssä tarkoitettun työssäoloehdon.

Työvoimatoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n mukainen työnhakusuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimatoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaisen työnhakusuunnitelman, tai että työvoimatoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle

tilaisuuden julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakuhaastatteluun. Jos työnhakusuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakuhaastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

6 §

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa ja työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimatoimisto

Jos henkilöä ei ole rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi 1 momentissa mainitussa työvoimatoimistossa, häntä koskevat työnhakijatiedot siirretään työvoimaviranomaisten välillä sen estämättä, mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen

Kieltäytymisestä osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa ja toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään.

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä

henkilön työttömyysturvalain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella voidaan kuntouttava työtoiminta järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 17–21 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on työ-

markkinatuen osalta voimassa mitä työttömyysturvalain 12 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta voimassa mitä sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään.

Muutoksenhakuun 24 §:n mukaan tehtävän päätöksen osalta sovelletaan mitä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:ssä työllistämistukea koskevista päätöksistä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

5.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 2 a §, 10 §:n 1 ja 3 momentti, 10 a § ja 11 §:n 2 momentin 4 a kohta, sellaisina kuin niistä ovat 2 a §, 10 §:n 1 ja 3 momentti sekä 11 §:n 2 momentin 4 a kohta laissa 191/2001 ja 10 a § edellä mainitussa laissa 191/2001 ja laissa 535/2001, seuraavasti:

2 a §

Velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17–64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän:

1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;

2) opiskele päätoimisesti;

3) ole työttömyysturvalain (/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1–5 kohdassa tarkoitettu henkilö;

4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai

5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työvoimatoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa tai jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapolitiittista toimenpidettä ole voitu tarjota;

2) maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettu maahanmuuttaja on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt kotoutumissuunnitelman laatimisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovituihin, työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin taikka jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei kotoutumissuunnitelmaa ole voitu laatia;

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta aktiivintisuunnitelman laatimiseen; tai

4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö on ilman työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystään joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia,

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettua menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua julkisesta työvoimapolitiittisesta palvelusta annetussa laissa, maahanmuuttajien kotouttamisesta ja

turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

2) jos henkilö sen jälkeen, kun hänen toimeentulotuen perusosaansa on alennettu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, kieltäytyy ilman perusteltua syytä työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä tai jos hän toiminnallaan aiheuttaa sen, ettei työvoimapolitiittista toimenpidettä voida tarjota ja hän tämän lisäksi kieltäytyy ilman perusteltua syytä 2 momentissa tarkoitettua suunnitelman mukaisesta toimintakykyä edistävästä toiminnasta.

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan julkisesta työvoimapolitiittisesta palvelusta annetun lain (/2002) 10 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua ylläpitokorvauksen suuruinen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintaraha maksetaan korotettuna noudattaen mitä työvoimapolitiittiseen aikuis-koulutukseen osallistuvalla opiskelijalle maksettavan korotettua ylläpitokorvauksen määrästä ja saamisedellytyksistä säädetään julkisesta työvoimapolitiittisesta palvelusta annetun lain (/2002) 10 luvun 3 §:n 2 momentissa. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 7 luvun 8 §:ssä tarkoitettua ylläpitokorvausta.

Lisäksi kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla maksetaan osallistumisesta aiheutuvista matkakuluista toimeentulotukena matkakorvausta halvimman matkustustavan mukaisesti.

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

4 a) työttömyysturvalaissa tai julkisesta työvoimapolitiittisesta palvelusta annetussa laissa

(/2002) tarkoitettua ylläpitokorvausta sekä Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuntoutusrahalain (611/1991) 24 a §:ssä tar- kuuta 2003.
koitettua ylläpitokorvausta,

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/1984) 3 §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1318/1994, ja
muutetaan 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 4 momentti ja 25 § ja 26 §:n 1 momentin 1 alakohta, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti laissa 1318/1994, 25 § laissa 913/2000 ja 26 §:n 1 momentin 1 alakohta laissa 556/1998, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 2 a § ja 26 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi sekä 13 lukuun 58 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a §

Hallintomenettelylain soveltaminen

Käsiteltäessä työttömyyskassan myöntämää lakisääteistä etuutta tai työttömyyskassan jäsenyyttä koskevaa asiaa noudatetaan soveltuvin osin mitä hallintomenettelylaissa (598/1982), kielilaissa (148/1992) ja saamenkielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään.

3 §

Jäsenyyden ehdot

Palkansaajakassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta ja joka työskentelee sellaisessa ammatissa tai sellaisella työalalla,

3 §

Jäsenyyden ehdot

Palkansaajakassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta ja joka työskentelee sellaisessa ammatissa tai sellaisella työalalla,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

joka kuuluu kassan toiminnan piiriin. Yrittäjäkassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva yrittäjä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta. Yrittäjänä pidetään työttömyysturvalain 1 a §:ssä tarkoitettua henkilöä, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan yritystoiminnasta saatavaan tuloon.

joka kuuluu kassan toiminnan piiriin. Yrittäjäkassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva yrittäjä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta. Yrittäjänä pidetään työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettua henkilöä, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan yritystoiminnasta saatavaan tuloon.

Jos palkansaajakassan jäsen kassasta erottuaan kuukauden kuluessa liittyy toiseen palkansaajakassaan tai yrittäjäkassan jäsen kassasta erottuaan kuukauden kuluessa liittyy toiseen yrittäjäkassaan, jäsenen hyväksi lasketaan hänen työssäoloaikansa ja jäsenenäoloaikansa edellisessä kassassa. Jos palkansaajakassan jäsen kassasta erottuaan kuukauden kuluessa liittyy yrittäjäkassaan eikä jäsenen yrittäjäksi ryhtymisestä yrittäjäkassaan liittyttäessä ole kulunut kuukautta, voidaan hänen hyväkseen lukea hänen työssäoloaikansa ja jäsenenäoloaikansa palkansaajakassassa enintään kuukauden ajalta.

(kumotaan)

4 §

4 §

Huomautus, varoitus ja kassasta erottaminen

Huomautus, varoitus ja kassasta erottaminen

Päätökseen, jolla kassa on hylännyt jäseneksi pääsyn tai erottanut jäsenensä, voidaan hakea muutosta työttömyysturvalain 10 luvun mukaisesti.

Päätökseen, jolla kassa on hylännyt jäseneksi pääsyn tai erottanut jäsenensä, voidaan hakea muutosta työttömyysturvalain 12 luvun mukaisesti.

25 §

25 §

Yrittäjäkassan rahoitus

Yrittäjäkassan rahoitus

Valtionosuutena maksetaan Vakuutusvalvontaviraston hyväksymistä yrittäjäkassan työttömyysturvalain 16 a §:n nojalla maksamista päivärahoista ja ansiotuista työttömyysturvalain 22 §:n mukaista peruspäivärahaa ja 24 §:n mukaista lapsikorotusta vastaava määrä. Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 16 §:n nojalla maksamien päivärahojen ja ansiotukien rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuk-

Valtionosuutena maksetaan Vakuutusvalvontaviraston hyväksymistä yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista ja ansiotuista työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä. Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n nojalla maksamien päivärahojen ja ansiotukien rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuk-

sien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen ja ansiotukien rahoituksesta.

26 §

Osuudet hallintokuluista

Hallintokuluihin kohdistuvana valtionosuutena ja työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan:

1) työttömyysturvalain 22 §:ssä säädettyä peruspäivärahaa vastaava määrä kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, kuitenkin niin, että sinä vuonna, jolloin työttömyyskassan säännöt on ensi kerran vahvistettu, ja sitä seuraavana vuonna on valtionosuus kaksinkertainen; ja

2) 0,35 prosenttia niissä kassan viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana maksamista työttömyyspäivärahoista, joihin suoritetaan valtionosuus tai työttömyysvakuutusrahaston osuus.

Hallintokuluihin kohdistuvat osuudet eivät yhteensä kuitenkaan saa olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista.

hoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen ja ansiotukien rahoituksesta.

26 §

Osuudet hallintokuluista

Hallintokuluihin kohdistuvana valtionosuutena ja työttömyysvakuutusrahaston osuutena maksetaan:

1) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:ssä säädettyä peruspäivärahaa vastaava määrä kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, kuitenkin niin, että sinä vuonna, jolloin työttömyyskassan säännöt on ensi kerran vahvistettu, ja sitä seuraavana vuonna *valtion osuus* on kaksinkertainen; ja

2) 0,35 prosenttia niistä kassan viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana maksamista työttömyyspäivärahoista, joihin suoritetaan valtion osuus tai työttömyysrahaston osuus.

Työttömyysvakuutusrahaston osuutena suoritetaan palkansaajakassoille lisäksi 2 euroa jokaista ansiopäivärahapäätöstä kohden.

Hallintokuluihin kohdistuvat osuudet eivät yhteensä kuitenkaan saa olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista.

58 a §

Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaantioikeus

Vakuutusvalvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tietojen saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta tässä laissa säädetyn valvontatehtävänsä hoitamiseksi ja työttömyysturvalain 13 luvun 10 §:ssä tarkoitetun etuudensaajarekisterin ylläpitämiseksi välttämättömät tiedot

1) työttömyyskassoilta ja työttömyyskassojen käyttämien maksatusjärjestelmien ylläpitäjiltä,

2) työttömyysvakuutusrahastolta,

3) Koulutus- ja erorahastolta,

4) verohallitukselta,

- 5) Kansaneläkelaitokselta,
- 6) työministeriöltä ja
- 7) Eläketurvakeskukselta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tamikuuta 2003.

3.

Laki

maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999), 13 §, 15 §:n 2 ja 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti, sekä

muutetaan 7 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §:n 2 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti ja 48 §:n 1 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Kotouttamisohjelma

Ohjelmaan liittyy kunnan työvoima- ja elinkeinokeskuksen sopimus perusteista, joilla kotouttamista edistäviä toimenpiteitä voidaan rinnastaa työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) 2 luvun mukaisiin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

7 §

Kotouttamisohjelma

Ohjelmaan liittyy kunnan ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen sopimus perusteista, joilla kotouttamista edistäviä toimenpiteitä voidaan rinnastaa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (/2002) 1 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoittamaan työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen tai 10 luvun tarkoittamiin työmarkkinatoimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

10 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi tai joka hakee toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea, on oikeus yhteistyössä kunnan työvoimatoimiston kanssa laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §:n 1 momentissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman.

11 §

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia suomen tai ruotsin kielen opiskelun, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, maahanmuuttajan omaehtoisen koulutuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutuksen, työharjoittelun, valmistavan opetuksen, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muiden niihin rinnastettavien kohtuullisiksi katsottavien kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestämisestä.

Kotouttamissuunnitelma sisältää työvoimatoimiston päätöksen maahanmuuttajalle yksilöidysti osoitettavien 2 momentissa tarkoitettujen kunnan tai maahanmuuttajan omatoimisesti järjestämien kotouttamista edistävien toimenpiteiden toimenpidekohtaisesta rinnastamisesta työmarkkinatuesta annetun lain 2 luvun mukaisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

10 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi tai joka hakee toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea, on oikeus yhteistyössä kunnan ja työvoimatoimiston kanssa laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:ssä* tarkoitetun työnhakusuunnitelman.

11 §

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia suomen tai ruotsin kielen opiskelun, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, maahanmuuttajan omaehtoisen koulutuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutuksen, työharjoittelun, *työelämävalmennuksen*, valmistavan opetuksen, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muiden niihin rinnastettavien kohtuullisiksi katsottavien kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestämisestä.

Kotouttamissuunnitelma sisältää työvoimatoimiston päätöksen maahanmuuttajalle yksilöidysti osoitettavien 2 momentissa tarkoitettujen kunnan tai maahanmuuttajan omatoimisesti järjestämien kotouttamista edistävien toimenpiteiden toimenpidekohtaisesta rinnastamisesta *julkisesta työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai 10 luvun tarkoittamiin työmarkkinatoimenpiteisiin* siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

*Kotoutumistuki**Kotoutumistuki*

Kotoutumistuki muodostetaan työmarkkinatuesta annetun lain mukaisesta työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta.

Kotoutumistuki muodostetaan työttömyysturvalain mukaisesta työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta.

13 §

13 §

*Kotoutumistuen saamisen edellytykset**(kumotaan)*

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumistukeen tämän lain mukaisesti, jos:

1) maahanmuuttaja on taloudellisen tuen tarpeessa siten kuin asiasta säädetään työmarkkinatuesta annetussa laissa ja toimeentulotuesta annetussa laissa; sekä

2) maahanmuuttaja noudattaa kotoutumissuunnitelmaansa ottaen huomioon, mitä 15 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti tarjotun 11 §:n 3 momentissa tarkoitetun kotoutumista edistävän toimenpiteen aikana taloudellisen tuen tarvetta ei edellytetä, vaan 17–65-vuotiaalla maahanmuuttajalla on oikeus saada kotoutumistukea siten kuin työmarkkinatuesta annetussa laissa sen 2 luvussa tarkoitettuihin toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeudesta työmarkkinatukeen säädetään.

15 §

15 §

*Yhteistyövelvollisuus**(kumotaan)*

Jos maahanmuuttaja on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt kotoutumissuunnitelman laatimisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin, työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin taikka jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei kotoutumissuunnitelmaa ole voitu laatia, sovelletaan toimeentulotukea myönnettäessä hänen osaltaan myös näissä tilanteissa, mitä toimeentulotuesta annetun lain 10 §:ssä säädetään toimeentulotuen perus-

osan alentamisesta.

Jos maahanmuuttaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun, kohtuulliseksi katsottavaan työllistymistä edistävään toimenpiteeseen, sovelletaan, jos maahanmuuttaja saa kotoutumistukena työmarkkinatukea, mitä työmarkkinatuesta annetun lain 15 §:n 3 momentissa, 17–19 §:ssä ja 20 §:n 2 momentissa säädetään. Maahanmuuttajaan sovelletaan työmarkkinatuesta annetun lain 15 §:n 3 momentin säännöstä siltä osin kuin siinä säädetään koulutukseen hakeutumisesta, ainoastaan kotoutumissuunnitelmassa mainitun koulutuksen osalta.

17 §

Työmarkkinatuesta annetun lain ja toimeentulotuesta annetun lain soveltaminen

Jollei tästä laista muuta johdu, kotoutumistukena myönnettävään työmarkkinatukeen ja toimeentulotukeen ja tukea koskevaan asiaan sekä muutoksenhakuun sovelletaan, mitä työmarkkinatuesta annetussa laissa työmarkkinatuesta ja työmarkkinatukea koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

18 §

Muulla laissa olevien viittaussäännösten soveltaminen

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työmarkkinatuesta annetun lain mukaiseen työmarkkinatukeen, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain nojalla maksettavaa työmarkkinatukea, jollei tästä laista muuta johdu.

48 §

Siirtymäsäännös

Maahanmuuttajalle, jolla 10 §:n 2 mo-

17 §

Työttömyysturvalain ja toimeentulotuesta annetun lain soveltaminen

Jollei tästä laista muuta johdu, kotoutumistukena myönnettävään työmarkkinatukeen ja toimeentulotukeen ja tukea koskevaan asiaan sekä muutoksenhakuun sovelletaan, mitä *työttömyysturvalaissa* työmarkkinatuesta ja työmarkkinatukea koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

18 §

Muulla laissa olevien viittaussäännösten soveltaminen

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan *työttömyysturvalain* mukaiseen työmarkkinatukeen, viittauksen katsotaan koskevan myös tämän lain nojalla maksettavaa työmarkkinatukea, jollei tästä laista muuta johdu.

48 §

Siirtymäsäännös

Maahanmuuttajalle, jolla 10 §:n 2 mo-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu määräaika on täyttynyt ennen tämän lain voimaantuloa, laaditaan kotoutumissuunnitelma viiden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Jos maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan merkitsemisestä väestötietojärjestelmään on kuitenkin kulunut kaksi vuotta ennen tämän lain voimaantuloa, ei kotoutumissuunnitelmaa tarvitse tehdä, ellei maahanmuuttaja sitä vaadi. Edellä 12 §:n 3 momentissa tarkoitettu rajoitus saada työmarkkinatukea ei koske maahanmuuttajaa, jonka kanssa mainitun kahden vuoden ajan kulumisen vuoksi ei laadita kotoutumissuunnitelmaa eikä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta maahanmuuttajaa, joka on tullut maahan ennen tämän lain voimaantuloa.

mentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu määräaika on täyttynyt ennen tämän lain voimaantuloa, laaditaan kotoutumissuunnitelma viiden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Jos maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan merkitsemisestä väestötietojärjestelmään on kuitenkin kulunut kaksi vuotta ennen tämän lain voimaantuloa, ei kotoutumissuunnitelmaa tarvitse tehdä, ellei maahanmuuttaja sitä vaadi. Työttömyysturvalain 7 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu rajoitus saada työmarkkinatukea ei koske maahanmuuttajaa, jonka kanssa mainitun kahden vuoden ajan kulumisen vuoksi ei laadita kotoutumissuunnitelmaa eikä viiden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta maahanmuuttajaa, joka on tullut maahan ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

4.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 10 §:n 3 momentti, 17, 19, 20, 21 ja 26 §, sellaisena kuin niistä 17 § on laissa 539/2001, sekä

muutetaan 2 §:n 1 momentin 4—6 ja 10 kohta, 3 §:n 1 ja 2 momentti, 4 §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 ja 4 momentti, 6 §:n 5 momentti, 7 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 3 momentti ja 28 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

*Määritelmät**Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) työmarkkinatuella työmarkkinatuesta annetussa laissa (1542/1993) tarkoitettua tukea;

5) työmarkkinatukeen oikeutetulla henkilöllä, joka saa työmarkkinatukea ja työmarkkinatuesta annetun lain 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilöä;

6) ylläpitokorvauksella kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) 17 §:n nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;

10) työllistymistä edistävillä toimenpiteillä työllisyyslain (275/1987) 16 §:ssä tarkoitettuja palveluita ja toimenpiteitä; sekä

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle,

1) jolle on laadittu työvoimapalvelulain (1005/1993) 10 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 momentin mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty työvoimapalvelulain 10 d §:n 2 momentin mukainen työnhakuhaastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oi-

4) työmarkkinatuella työttömyysturvalaisessa (/2002) tarkoitettua tukea;

5) työmarkkinatukeen oikeutetulla henkilöllä, joka saa työmarkkinatukea ja *työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:ssä ja 7 §:n 2 momentissa* tarkoitettua henkilöä;

6) ylläpitokorvauksella kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle *työttömyysturvalain 7 luvun 8 §:n 2 momentin* nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;

10) työllistymistä edistävillä toimenpiteillä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (/2002) 4 ja 6-8 luvuissa tarkoitettuja palveluita ja toimenpiteitä; sekä

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle,

1) jolle on laadittu *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä* tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä* tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n* mukainen työnhakuhaastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oi-

keutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja

1) joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;

2) joka on työttömyysturvalain 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen työttömyyspäivärahauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä; taikka

3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työmarkkinatukeen, ylläpitokorvaukseen, toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työmarkkinatuesta annetussa laissa työmarkkinatuesta, ylläpitokorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työmarkkinatuesta annetun lain mukaiseen työmarkkinatukeen tai ylläpitokorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja ylläpitokorvausta, jollei tästä laista muuta johdu.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimatoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyys-

keutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä* tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja

1) joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;

2) joka on työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä; taikka

3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työmarkkinatukeen, ylläpitokorvaukseen, toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä *työttömyysturvalaissa* työmarkkinatuesta, ylläpitokorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan *työttömyysturvalain* mukaiseen työmarkkinatukeen tai ylläpitokorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja ylläpitokorvausta, jollei tästä laista muuta johdu.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimatoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyys-

turvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitettun työssäoloehdon.

Työvoimatoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 ja 2 momentin mukainen työnhakusuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimatoimisto on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisen työnhakusuunnitelman, tai että työvoimatoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalvelulain 10 d §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun työnhakuhaastatteluun. Jos työnhakusuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakuhaastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

6 §

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa ja 20 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimatoimisto

Jos henkilöä ei ole rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi 1 momentissa mainitussa työvoimatoimistossa, häntä koskevat työnhakijatiedot siirretään työvoimaviranomaisen välillä sen estämättä, mitä työvoimapalvelulain 19 §:n 2 momentissa, 20 §:ssä ja työvoimapalvelulain nojalla säädetään.

turvalain 5 luvun 3 tai 7:ssä tarkoitettun työssäoloehdon.

Työvoimatoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n* mukainen työnhakusuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimatoimisto on tehnyt henkilön kanssa *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n* mukaisen työnhakusuunnitelman, tai että työvoimatoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:ssä* tarkoitettuun työnhakuhaastatteluun. Jos työnhakusuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakuhaastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

6 §

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa ja *työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1* momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

7 §

Aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuva työvoimatoimisto

Jos henkilöä ei ole rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi 1 momentissa mainitussa työvoimatoimistossa, häntä koskevat työnhakijatiedot siirretään työvoimaviranomaisen välillä sen estämättä, mitä *julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa ja sen* nojalla säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen

Jos työmarkkinatukeen oikeutettu henkilö kieltäytyy osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen, voidaan toimeentulotuen perusosan suuruutta alentaa hänen osaltaan enintään 20 prosenttia siten kuin toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään.

Kieltäytymisestä osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa ja toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään.

(kumotaan)

14 §

14 §

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttavan työtoiminnan rajoitukset

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön työttömyysturvalain 10 §:n 1 momentissa tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella voidaan kuntouttava työtoiminta järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

Kuntouttava työtoiminta on järjestettävä henkilön työttömyysturvalain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla työssäkäyntialueella. Henkilön suostumuksella voidaan kuntouttava työtoiminta järjestää myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

17 §

17 §

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan toimeentuloturva

(kumotaan)

Työmarkkinatukeen oikeutetulle työnhakijalle maksetaan työmarkkinatukea kuntouttavan työtoiminnan jakson ajalta siten kuin työmarkkinatuesta annetun lain 2 luvussa tarkoitettuihin toimenpiteisiin osallistuvan oikeudesta säädetään.

Työmarkkinatukea saavalle kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla maksetaan ylläpitokorvausta 5,05 euroa aktivointisuunnitelman mukaiselta osallistumispäivältä.

Lain voimaantulon jälkeen maksettavaksi tuleva vuotta 2001 koskeva ylläpitokorvaus ja valtion korvaus muutetaan ja pyöristetään euroiksi ja senteiksi tämän lain mukaisesti. 2 momentin alkuperäisessä muodossa

rahamäärä on 30 markkaa.

Toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle henkilölle, joka osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, maksetaan lisäksi toimintarahaa siten kuin toimeentulotuesta annetun lain 10 a §:ssä säädetään.

19 §

Kieltäytyminen ja keskeyttäminen

(kumotaan)

Jos henkilö, joka täyttää 3 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset, ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttää tai omasta syystään joutuu keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä lukien.

Jos henkilö, joka täyttää 3 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset, ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttää tai omasta syystään joutuu keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan, voidaan toimeentulotuen perusosan suuruutta alentaa hänen osaltaan enintään 20 prosenttia siten kuin toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1 ja 4 momentteissa säädetään.

19 §

20 §

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen

(kumotaan)

Pätevä syy kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää se menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen on henkilöllä, joka

1) työskentelee muutoin kuin satunnaisesti työsopimus- tai virkasuhteessa tehtävässä työssä, jonka säännöllinen työaika ylittää kahdeksan tuntia viikossa;

2) on työttömyysturvalain 5 a §:ssä tarkoitettu päätoiminen yrittäjä tai on aloittamassa päätoimista yritystoimintaa;

3) on työttömyysturvalain 5 b §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai

4) osallistuu työmarkkinatuesta annetun lain 2 luvussa tarkoitettuun työvoimapolitiiseen toimenpiteeseen.

Lisäksi henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä

20 §

kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää se menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, jos hänelle tarjottu toiminta

1) ei ole hänen terveydentilaansa nähden hänelle sopivaa;

2) olennaisesti poikkeaa aktivointisuunnitelmasta; tai

3) on järjestetty siten, että kunta tai muu kuntouttavan työtoiminnan toteuttava laininlyö tämän lain säännöksiä.

Henkilöllä on aina oikeus antamastaan suostumuksesta riippumatta keskeyttää kuntouttava työtoiminta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen, jos toiminta järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella.

Henkilö voi menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta muustakin kuin 1—3 momentissa tarkoitetusta syystä, jos se on hänen työmarkkinoille pääsemisensä tai palaamisensa kannalta rinnastettavissa näihin syihin.

Henkilöllä on oikeus kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää kuntouttava työtoiminta 1—4 momentin mukaisesti ilman, että hänen toimeentulotukensa perusosa alennetaan siten kuin toimeentulosta annetun lain 10 §:ssä säädetään.

21 §

Toistuva aktivointisuunnitelmasta tai kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytyminen

Henkilöllä, joka toistuvasti

1) menettelee 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla; tai

2) menettelee 19 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla; ja

3) jonka 1 ja 2 kohdassa tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua tässä laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän ollut työssä tai työmarkkinatuesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

Jos henkilö menettelee 1 momentissa säädetyllä tavalla, voidaan toimeentulotuen perusosan suuruutta alentaa hänen osaltaan yhteensä enintään 40 prosenttia siten

21 §

(kumotaan)

kuin toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

26 §

Työvoimapolitiininen lausunto

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa Kansaneläkelaitokselle sitovan lausunnon niistä työmarkkinatuen edellytysten täyttymisestä, joista säädetään tämän lain 10 §:n 1 ja 2 momentissa, 17 §:n 1 momentissa, 19 §:n 1 momentissa, 20 §:n 1—4 momentissa ja 21 §:n 1 momentissa. Lausunnon antamisesta säädetään työmarkkinatuesta annetun lain 3 §:n 3 momentissa ja 34 §:ssä sekä valtioneuvoston asetuksessa.

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 17—21 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on työmarkkinatuen osalta voimassa mitä työmarkkinatuesta annetun lain 6 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta voimassa mitä sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään.

Muutoksenhakuun 24 §:n mukaan tehtävän päätöksen osalta sovelletaan mitä työllisyyslain 27 a §:ssä työllistämistukea koskevista päätöksistä säädetään.

26 §

(kumotaan)

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 17—21 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on työmarkkinatuen osalta voimassa mitä *työtömyysturvain* 12 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta voimassa mitä sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään.

Muutoksenhakuun 24 §:n mukaan tehtävän päätöksen osalta sovelletaan mitä *julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain* 13 luvun 4 §:ssä työllistämistukea koskevista päätöksistä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 2003.

5.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan toimeentulotuesta 30 päivänä joulukuuta 1997 annetun lain (1412/1997) 2 a §, 10 §:n 1 ja 3 momentti, 10 a § ja 11 §:n 2 momentin 4 a kohta, sellaisina kuin niistä ovat 2 a §, 10 §:n 1 ja 3 momentti sekä 11 §:n 2 momentin 4 a kohta laissa 191/2001 ja 10 a § edellä mainitussa laissa 191/2001 ja laissa 535/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 a §

Velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17—64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain (602/1984) 5 §:n 1 momentin 4—7, 9 tai 12 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työvoimatoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Jos henkilön toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että hän on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapo-

Ehdotus

2 a §

Velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi

Toimeentulotukea hakeva 17—64-vuotias henkilö on velvollinen ilmoittautumaan työttömänä työnhakijana työvoimatoimistoon, ellei hän:

- 1) ole työssä palkansaajana tai yrittäjänä;
- 2) opiskele päätoimisesti;
- 3) ole työttömyysturvalain (/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 1—5 kohdassa tarkoitettu henkilö;
- 4) ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä; tai
- 5) ole muun edellä mainittuihin verrattavan hyväksyttävän syyn vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työvoimatoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin tämän lain 10 §:ssä säädetään.

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

liittisestä toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa tai jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapolitiittista toimenpidettä ole voitu tarjota hänelle, perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan enintään 20 prosenttia. Vastaavasti voidaan menetellä, jos henkilö, johon sovelletaan kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001), toimii mainitun lain 10 §:n 3 momentissa tai 19 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Jos henkilö on toistuvasti kieltäytynyt ilman perusteltua syytä 1 momentissa tarkoitettua työstä tai toistuvalla laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei tällaista työtä ole voitu hänelle tarjota, hänen osaltaan voidaan perusosan suuruutta alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia. Samoin voidaan tehdä, jos henkilö sen jälkeen, kun hänen toimeentulotuen perusosaansa on alennettu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, kieltäytyy ilman perusteltua syytä työvoimapolitiittisestä toimenpiteestä tai jos hän toiminnallaan aiheuttaa sen, ettei työvoimapolitiittista toimenpidettä voida tarjota hänelle, ja hän tämän lisäksi kieltäytyy ilman perusteltua syytä 2 momentissa tarkoitettua suunnitelman mukaisesta toimintakykyä edistävää toiminnasta. Vastaavasti voidaan menetellä, jos henkilö, johon sovelletaan kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, menettelee mainitun lain 21 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapolitiittisestä toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa tai jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapolitiittista toimenpidettä ole voitu tarjota;

2) maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettu maahanmuuttaja on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt kotoutumissuunnitelman laatimisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin, työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin taikka jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei kotoutumissuunnitelmaa ole voitu laatia;

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen; tai

4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö on ilman työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystään joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia,

1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettua menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa, maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai

2) jos henkilö sen jälkeen, kun hänen toimeentulotuen perusosaansa on alennettu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, kieltäytyy ilman perusteltua syytä työvoimapolitiittisestä toimenpiteestä tai jos hän toiminnallaan aiheuttaa sen, ettei työvoimapolitiittista toimenpidettä voida tarjota ja hän tämän lisäksi kieltäytyy ilman perusteltua syytä 2 momentissa tarkoitettua suunnitelman mukaisesta toimintakykyä edistävää toiminnasta.

ta.

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle suoritetaan toimintarahana 5,05 euroa osallistumispäivää kohti. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista ylläpitokorvausta.

Toimintarahan määrää tarkistetaan samassa suhteessa ja samasta ajankohdasta kuin työmarkkinatuesta annetun lain mukaista ylläpitokorvausta.

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

- 1) vähäisiksi katsottavia avustuksia ja ansiotuloja;
- 2) tuloja, siltä osin kuin ne vastaavat työmatkamenot ja muita työssäkäynnistä aiheutuvia menoja;
- 3) kunnan harkitsemaa, muuta kuin 2 kohdassa tarkoitettua osaa ansio- tai yrittäjätuloista, joiden hankkimisen voidaan katsoa edistävän tuen saajan omatoimista selviytymistä;
- 4) äitiysavustuslain (477/1993) mukaista äitiysavustusta, kansaneläkelain (347/1956) mukaista eläkkeensaajien hoitotukea, vammaistukilain (124/1988) mukaista vammais-

10 a §

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla toimeentulotuen saajalle maksetaan julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain (/2002) 10 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua ylläpitokorvauksen suuruinen toimintaraha osallistumispäivää kohti. Toimintaraha maksetaan korotettuna noudattaen mitä työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalle maksettavan korotettua ylläpitokorvauksen määrästä ja saamisedellytyksistä säädetään julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain (/2002) 10 luvun 3 §:n 2 momentissa. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 7 luvun 8 §:ssä tarkoitettua ylläpitokorvausta.

Lisäksi kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla maksetaan osallistumisesta aiheutuvista matkakuluista toimeentulotukena matkakorvausta halvimman matkustustavan mukaisesti.

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

- 4 a) työttömyysturvalaissa tai julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa (/2002) tarkoitettua ylläpitokorvausta sekä kuntoutusrahalain (611/1991) 24 a §:ssä tarkoitettua ylläpitokorvausta,

tukea eikä lapsen hoitotuesta annetun lain (444/1969) mukaista lapsen hoitotukea;

4 a) työmarkkinatuesta annetussa laissa tarkoitettua ylläpitokorvausta, työvoimapolliittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (763/1990) tai maahanmuuttajien kotoittamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa (493/1999) tarkoitettua ylläpitokorvausta ja majoituskorvausta, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua ylläpitokorvausta, kuntoutusrahalain (611/1991) 24 a §:ssä tarkoitettua ylläpitokorvausta, työvoimapalvelulaissa (1005/1993) ja sen nojalla ylläpitokorvauksesta annetussa asetuksessa (980/1998) ja työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa (1253/1993) tarkoitettua ylläpitokorvausta ja muuta kuin viimeksi mainitun asetuksen 12 §:ssä mainittua etuutta;

5) alle 18-vuotiaan lapsen säännöllisiä tuloja siltä osin kuin ne ylittävät hänen osaltaan 7 §:n nojalla huomioon otettavat menot; eikä

6) edellä 8 §:ssä tarkoitettuja korvauksia ja tuloja.

5) alle 18-vuotiaan lapsen säännöllisiä tuloja siltä osin kuin ne ylittävät hänen osaltaan 7 §:n nojalla huomioon otettavat menot; eikä

6) edellä 8 §:ssä tarkoitettuja korvauksia ja tuloja.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.
